

Documente Bârlădene

Volumul V

DIVERSE

de

IACOV ANTONOVICI

Episcop Huşilor

Membru de onoare al Academiei Române

1926

ATELIERELE ZANET CORLATEANU, HUŞI

478

PREFAȚĂ

Cu ajutorul lui Dumnezeu, iată dau la lumină și volumul V, Documente Bârlădene, după care va urma și volumul VI. Materialul acestor volume este pregătit de mine în mare parte, încă de pe timpul când mă aflatam la Bârlad ca preot și profesor.

În volumul defață, cetitorul va întâmpina chiar dela început, *Două Condice de socotele* dela două Biserici, din Bârlad, Sf. Neculai Tuchilă și Sfinții Voevozi, dintre anii 1827 — 1861. Aceste Condice au fost înființate, în anul 1827, de către Meletie Episcopul de Roman, în a căruia Eparhie se găsea atunci orașul Bârlad și județul Tutova. Tot acel Episcop și în același an a rânduit și Epitropi pe la toate Bisericile din acest oraș ¹⁾

Din aceste Condice se poate afla prețul a o mulțime de lucruri, precum și plata lucrătorilor, pe acele vremuri. În ele se văd prevăzute dajdiile, ce se percepeau dela preoți, diaconi și cântăreți, — și care percepere s'a urmat până în anul 1844²⁾. Și că Bisericile se îngrijiau și de copiii găsiți³⁾.

* * *

În deosebi, din *Condica Bisericii Sf. Neculai* (Tuchilă) aflăm că în anul 1827 se mai găsea încă în ființă Biserica cea veche, făcută de Toderașc Tuchilă și soția sa, Ilinca; că acea Biserică era de lemn, durată, acoperită cu șindrilă, cu temelie de piatră, având ograda de zăplazi cu spini și o clopotniță de lemn cu 2 clopote ⁴⁾

În anul 1829 a bântuit *Ciuma* la Bârlad, din care pricină, dela Iulie — Decembrie, acel an, banii primiți dela enoriași de către preoți, diaconii și cântăreții Bisericii se spălau în oțet.

1) Volumul defață, pag. 1-2.

2) Manualul Administrativ, II, p. 39.

3) Volumul defață, p. 5 și 40.

4) Idem p. 2.

II

Biserica Sf. Neculai (Tuchilă) s'a refăcut între anii 1825 — 1832. Desigur că acea veche a mai existat până la gătirea și sfințirea celei noi, — ba și după aceea, până la topirea ei de timp, căci înainte vreme nimenea nu îndrăznea să desființeze sau să strice o Biserică, ținându-se dreptcredincioșii de următoarele cuvinte ale Sf. Apostol Pavel :

„De va strica cineva Biserica lui Dumnezeu, pe acela îl va strica Dumnezeu” (I Corinteni, III, 17).

La 7 August 1840, această Biserică a fost cercetată de Episcopul Meletie al Romanului, care a semnat în Condică, aprobând socotelile și poruncind ca tot așa să se urmeze și în viitor.

Dela anul 1852, Bârladul și jud. Tutova au trecut la Eparhia Hușilor, de aceea, la 24 Iulie 1859, această Episcopie a luat oarecare dispoziții uni cu privire la Sămile înfățoșate de Epitropi, dar care Săme nu s'au mai dat însă dela anul 1861¹⁾

* *

Din *Condica Bisericii Sfinților Voevozi*, cu data de 1 Iulie 1827, aflăm, mai întâi, că în 1826 — 1827, s'au strâns banii trebuitori pentru facerea unei clopotnițe, a parte, de lemn.

Această Biserică a căpătat, încă din acea vreme, 10 liudi, oameni străini scutelnici, cheltuindu-se 50 lei cu facerea hrisovului respectiv.

Pe la 1828, se afla în Bârlad un argintar, *Dima*, care era dintre scutelnicii Bisericii St. Voevozi, iar peste 20 ani, în 1848, trăia un alt argintar, *Anastasă*.

Breasla Tabacarilor se ținea de această Biserică.

Pe la anul 1838, se pomeneste de un legător de cărți, *Dimitrie Popovici*.

La 7 August 1840 a fost cercetată și Biserica Sfinților Voevozi de către Meletie Episcopul Romanului.

În acea vreme era la Bârlad un arhitect *Ioan Sârbeschi*, căruia i s'a plătit 5400 lei pentru planul și privigherea clădirii de zid a Bisericii Sf. Voevozi, — rădicată în locul celei de nule, ce era făcută în 1806, de Ecaterina Dragne.

1) Volumul defață, spicuire dela pagina 1-32.

Biserica de zid s'a lucrat și gătit în scurtă vreme, dela 1838 — 1839, așa că Episcopul Meletie, în 1840, a vizitat desigur pe această nouă.

Scurtimea vremei a provenit, credem, de acolo, că Biserica veche se afla atunci de tot deteriorată și locul, de pe vârful movei pe care stătea, nu era încăpător decât numai pentru o singură clădire.

Pela 1845 se afla la Bârlad un *alamar* Jidov.

În vara anului 1848 a bătuit holera la Bârlad, pentru care a trebuit ca Biserica Sf. Voevozi să fie păzită de un om pe două luni,— pentru că în acea vreme, mulți din poporeni respectivi își pusese lăzile, cu ce aveau mai scump, în această Biserică.

În iarna anului 1848 a venit un preot dela Roman în cercetarea Bisericilor dela Bârlad, pentru care i s'a dat 12 lei, ceia ce desigur i se va fi dat, la fel, și dela alte Biserici de aici.

În anul 1852 s'a zugrăvit pereții Bisericii Sf. Voevozi, peste tot, de zugravul *Ioan* cu 1668 lei; tot atunci s'au dres geamurile stricate de piatră.

În 1855, s'au cumpărat Minee prin Titinaș, cunoscutul *moș Ioniță*. Tot atunci s'au făcut meremet geamurilor Bisericii, când li-au stricat Nemții (sic), la parada lor; s'au plătit fenarioșilor (fanaragiilor) pe 5 luni, de au păzit la Biserică, în vremea acelor Nemți, câte 2 oameni și câte 1; acelaș lucru s'a făcut și pe la începutul anului 1857, pe două luni, până s'au dus Nemții.

Se înregistrează 146 lei 16 părăle, în 1858, din vânzarea a 53 ocă plumb dela sicriul răposatului boeriu Costachi Greceanu, cum și 37 lei dela feciorul lui Pataranie pentru o ladă ce se afla în Biserică de 5 ani.

Tot în acel an, 1858, s'au strâns peste 6000 lei, pentru rădicarea unei clopotnițe, deasupra intrării în Biserică, din dulachi, aduși dela Grozăști, și acoperiți cu tablă, clopotniță apucată și de mine, și care era în formă piramidală.

În 1861 se trec la cheltueli 61 lei, abonament la ziarul „Preotul”, din Iași ¹⁾

* * *

1) Vol. defață, spicuirii dela pag. 33—72.

IV

În volumul prezent, urmează, mai departe, o dare de seamă despre *Școalele* de băieți și fete, ce erau în anul 1847 pe lângă fiecare Biserică, din Bârlad, cu numele elevilor, a elevelor și a dascălilor, și anume: două Școale la Biserica „Domneasca”, și câte una, la celelalte Biserici, — Sf. Dimitrie, Vovidenia, Sf. Ilie, Sf. Gheorghe, Sf. Neculai (Eșenii), Sf. Neculai (Tuchilă), Sfinții Voevozi, Sf. Ioan, Sf. Spiridon, Sfinții Trei-ierarhi, — și o școală particulară a lui Dimitrie Papastavru.

În școală II, dela Biserica „Domneasca”, între alți elevi și eleve se vede trecut și *Costachi Codrescu*, doctorul de mai târziu al Bârladului, înființatorul Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”¹⁾

* * *

Vrednice de interes sânt apoi și *Răspunsurile Epitropilor Bisericii Bârlădene*, date pretoereului în anul 1872, pentru că, până atunci, nu știm să se fi făcut vre-o Statistică cu aratarea de anii când Bisericele de aici au fost clădite. Trebuesc însă folosite aceste răspunsuri cu ajutorul documentelor publicate de mine în volumul I, Documente Bârlădene²⁾

* * *

Pe lângă aceste răspunsuri, urmează mai departe extractele *Din Sinodicele Bisericii Bârlădene*, care de asemenea se vor putea folosi tot cu ajutorul amintitelor Documente, de oarece parohii, la alcătuirea acestor Sinodice, în anul 1879, n'au avut cu toții dovezi sigure despre clădirea Bisericii, — ci numai de ctitorii și binefăcătorii lor, după pomelnicele existente, păstrate cu oarecare îngrijire³⁾

* * *

De un deosebit interes istoric, pentru inițiativa privată Bârlădeană, sânt *Testamentele și Legatele*, făcute în folosul Instituțiilor Culturale și Filantropice, și pe care le rezumăm, anume :

1, *Testamentul Comisului Gheorghe (Roșca) Codreanu*,

1) Volumul de față, spicuie, p. 74 — 78.

2) Idem, spicuie, p. 79 — 82.

3) Idem, spicuie, p. 83 — 103.

făcut la Viena, în anul 1837 Noemvrie 6 (18), în folosul unei Școale de latinește,— de unde a rezultat, în 1846, clasul de latină dela școala publică din Bârlad,— clas trecut apoi, din 1858, la liceul de aici

2. *Testamentul lui Neculai Roșca Codreanu*, făcut la Bârlad, în anul 1854 Ianuarie 30, pentru înființarea unei Școale de fete, a unui Ospital și a unei Capele,— cum și pentru înființarea a două Catedre la liceu, de Franceză și Italiană.

În amintirea acestor frați, liceul din Bârlad s'a numit „Codreanu”, iar școala de fete, în deosebi, „Neculai Roșca Codreanu”.

3. *Testamentul lui Ioan Gheorghiu*, din 5 Iulie 1858, în care se prevăd Legate pentru Spital, Școala publică ¹⁾ și Biserica Sf. Ilie.

4. *Bârlădeanul Iancu Epure* s'a gândit la ceva unic, în felul său,— înființarea unei Școale înalte (universitate) în orașul Bârlad,— pentru care la 18 Februarie 1865, a lăsat suma de lei 32328, bani 8,— din care să se realizeze a lui dorință după 100 de ani.

5. *Gălățanul Gheorghe Fulger*, prin Testamentul din 1 Martie 1886, dispune ca să se facă o școală în comuna Băneasa (Covurlui) cu inscripția: „Lumina Poporului face tăria Națiunei”.

În afară de Biserica și de Școala, din acea comună, și alte dispoziții filantropice, dispune ca, după moartea sa, casele din Galați și moșia Urechești, din comuna Moscu (Covurlui) să rămână spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”.

6. *Anghel Dimitriu Hagi Vasile*, prin Testamentul, din 16. Octomvrie 1879, își lasă averea sa comunei Bârlad și Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”, cu obligația ca 20 galbeni să se întrebuințeze anual pentru o bursă, care să se dea la unul din cei mai distinși elevi din liceul urbei Bârlad.

7. *Costantin N. Corbu*, prin Testamentul din 28 Maiu 1893, lasă Spitalului, din Bârlad, moșiile Ciocanii și Raiu (Tutova), cu obligația ca, la timp, să se clădească o anexă pentru secția chirurgicală; de asemenea 50 fălci pământ Bisericii din Mălăești (Fălciu), și alte binefaceri.

1) De unde a rezultat înființarea școalei No. 2. de băieți

VI

8. *Andrei Catzalti*, prin Testamentul din 31 Decembrie 1906, lasă Spitalului, din Bârlad, 70.000 lei și 2 rânduri case, cu un număr de obligații, în scop de binefaceri.

9. *Gheorghe T. Neghină*, prin Testamentul din 4 Iunie 1907, își lasă toată averea în folosul Spitalului, cu îndatorirea de a-l înmormânta și a-i purta grijile.

10. *Ioan A. Vâlcovici*, prin Testamentul său olograf din 25 Ianuarie 1909, hărăzește Spitalului un han și o vie, cu îndatorirea de a i se face, în fiecare an, câte o panahidă la Capela Spitalului, în ziua de Sf. Ioan Botezătorul, pentru pomenirea sa și a părinților săi, Anton și Maria.

11. *Cassa Obștiei Târgului Bârlad*, prin Actul de Donație din 31 Ianuarie 1910, donează Spitalului două porțiuni de loc viran obștesc, situat în partea de nord a orașului, în mărimea totală de 979 metri liniari.

12. *Ruxanda Costandachi*, văduvă, prin Testamentul din 24 Iunie 1910, lasă Spitalului jumătate din moșia Tunsăștii, comuna Bogdănița, circa 365 hectare pământ, cu oarecare sarcini și condițiuni. Casa o lasă copiilor soților Mihai și Maria M. Carp. Și alte dispoziții filantropice.

13. *Elena Dr. Luchi*, prin Testamentul din 11 August 1912, își lasă casa sa, după moarte, Spitalului cu condiție de a i se face în fiecare an, la mormânt, în ziua sfinților Împărați Constantin și Elena, sobor preoțesc, pomenindu-se numele său, al soțului și al neamurilor familiei sale.

14. *Vasile Chiriac Gheorghiu*, prin Testamentul din 17 Iulie 1917, își lasă toată averea Spitalului cu obligația de a-l înmormânta și, la fiecare aniversare a încetării lui din viață, să i se facă o panahidă, pentru pomenirea lui, a copilului său, Alexandru și a părinților săi, Chiriac și Smaranda Gheorghiu.

15. *Elena C. Pruncu*, prin Testamentul din 20 Februarie 1918, în afară de alte Legate, își lasă casele din Cotu-Negru pentru Azilul de copii orfani al Societății Doamnelor Bârlădene, care va purta pe frontespiciu „Azilul Elena Constantin Major Pruncu”.

16. *Costachi C. Nicolau*, prin Actul de Donație, din 13 Dec. 1918, donează un fond de 2000 lei Școalei de fete „N. R.

Codreanu" pentru a premia în fiecare an o fată săracă și sili-toare din ultima clasă, în amintirea decedatei sale soții, care era absolventă a acelei școli, „dorind a i se păstra o amintire perpetuă la școala în care ea a primit îndrumările necesare vieții și care i-au permis a fi o mamă bună și o soție model".

17. *Raul Fernandes*, Brazilian, donează orașului Bârlad un fond de 8000 lei, în favoarea școli profesionale „N. R. Codreanu", pentru premii în amintirea răposatei sale soții, Raluca Alexandrina Fernandes, născută căpitan T. Udrea „fiind sigur că această dorință va fi bine primită de zisul oraș, căci defuncta a onorat în străinătate în același timp națiunea Românească și țara Moldovenească, în sânul căria nobilul său caracter s'a format, și înaltele sale virtuți au luat rădăcini".

18. *Grigore D. Vasiliu*, avocat, vicepreședintele Senatului, prin Testamentul din 4 Iunie 1925, își lasă toată averea sa Spitalului *)

NOTA. — Mai sânt Testamente și Legate din partea familiei Stefan și Maria Gâlcă, a călugărului Sofronie Vârnav și alții, ale căror texte căpătându-se se vor publica în vol. VI, Doc. Bârlădene.

* *

În Panigirice și Necroloage se oglindește viața și faptele Bârlădenilor, cari, trăind și lucrând în acest oraș, pentru binele obștesc, și-au creiat merite, de trebuință a fi cunoscute, nu numai lumii de față, dar mai ales celei viitoare,—pentru ca faptele lor să fie imitate și numele lor veșnic pomenite. Regrătăm că până acuma nu ne-au căzut la mână decât puține; sperăm să mai dobândim și pe altele, spre a le putea publica în vol. VI.

Facem, în cele următoare. o sumară amintire de :

1. *Doctorul Emanoil Costin*, mort la 8 Februarie 1871, descendinte din renumiții Costinești. A luat parte în Divanul Adhoc.

2. *Costantin Costache*, mort la 10 Ianuarie 1883. A fost căpitan adjutant a lui Cuza Vodă și un energic luptător pentru Unire.

*) Spicuri din volumul de față, pag. 104 152.

VIII

3. *Profesorul Frederic Pagano*, născut în 1813, în Italia. Venind în Moldova, a fost numit, în 1860, profesor de limbele Franceză și Italiană la liceul din Bârlad. A murit la 14 Noembrie 1884.

4. *Doctorul Constantin Codrescu*, născut la 1840, în Bârlad, moare la 30 Ianuarie 1891. Doctor, profesor și scriitor renumit. A muncit din toate puterile și s'a jertfit chiar pentru întemeierea Spitalului din Bârlad.

5. *Profesorul Stefan Neagoe*, născut la 18 Noembrie 1838, în comuna Micăsasa în Transilvania. Venit la Bârlad în anul 1866 și-a desfășurat aici o admirabilă activitate didactică și ziaristică. A fost profesor de latină și apoi de română la liceu ; a publicat o Gramatică Română, a scris la „Sămănătorul” și a fondat ziarul „Paloda”. A murit la 21 August 1897.

6. *Profesorul Ioan Popescu*, fiu de preot, născut în comuna Coaș, districtul Cetatea-de-piatră, Transilvania, în Ianuarie 1830. A luptat contra Ungurilor în 1848, ca conducător de gloate, fiind rănit de sabie la frunte. A trecut în Bucovina și de acolo la Bârlad, în Moldova. Aci la anul 1851 intră în corpul didactic primar, apoi la 1860, în cel secundar, de limba latină, la liceul Codreanu. În 1870 întemeiază Școala Normală de Invățători, unde a fost profesor și director.

Despre dânsul zicem, împreună cu panigeristul său Augustin Paul : „Nu există în Bârlad și Județ (Tutova), o singură instituție, fie culturală fie filantropică, la întemeierea căreia să nu fi participat, în cele mai multe cazuri ca inițiator, în tot cazul ca colaborator”. A murit la 11 Iulie 1901.

7. *Eliza Th. Ioan*, fiica lui Costache și Aristița Nanu, născută la 19 Noembrie 1862, căsătorită cu Theodor Ioan avocat, în 1878 Noembrie 19, moare la 29 Octomvrie 1906. Are o singură fiică. A desfășurat o mare activitate în opere de binefacere. S'a ocupat și cu literatura. A scris în revista „Dochia” și în gazetele din localitate, sub pseudonimul *Vyc* și *Delavăsc*. A tradus în limba Franceză „*Fântâna Bladuziei*” de V. Alexandri.

8. *Profesorul Petru Drouhet*, născut în Franța în anul 1837 Maiu 31, în târgușorul Blaye, lângă Bordeaux, din părinți Franceji. Studiile secundare le-a făcut la Bordeaux și Toulouse, iar cele

universitare, de medicină, la Paris. În anul 1860, murind părintele său, fu nevoit a-și părăsi studiile și a da lecțiuni într'un pension din Paris. Venind apoi la Bârlad, — în afară de lecțiunile din familiile boerești, fu angajat a preda lecții și în pensionul d-nei Olivares. Aici făcu cunoștința d-rei Nathalia Olivares, cu care se căsătorii în 1864.

A fost profesor de Franceză la liceu, cursul superior. A scris și publicat *Traité de versification française a l'usage des lycées*. Trecut din viață la 16 Iulie 1909 și înmormântat la Bârlad. Barbat cu o vastă cultură și un exemplar pedagog.

9. *Profesorul Alexandru Fotino* s'a stâns din viață la 10 August 1909, departe de țară, la Abazia, unde se dusesese pentru căutarea sănătății, suferind de cord, — și unde a fost înmormântat. Profesor distins, coleg excelent.

10. *Colonelul Gheorghe Teișanu*, mort la București, la 13 Ianuarie 1910, în etate de 52 ani. L'am cunoscut la Bârlad ca comandant al Regimentului 12 Dorobanți. Ofițer de elită, naționalist reputat.

11. *Avocatul Lascar Costin*, mort la 27 Februarie 1910, la moșia sa Banca. Orator distins.

12. *Tipograful Gh. Munteanu*, mort la 26 Maiu 1910. Muncitor și naționalist de frunte. A editat ziarul „Vocea Tutovei”, la care au scris mulți tineri naționaliști.

13. *Natalia Drouhet*, născută la 1843. Soția fostului profesor Petru Drouhet, amintit mai sus. A fost profesoară și directoare unui renumit Pensionat¹⁾ din Bârlad, apoi profesoară și directoare a Externatului secundar de fete. A murit la 14 Ianuarie 1912 și s'a înmormântat la Galați.

14. *Profesorul Stroe Belloescu*, mort prin asasinare la 20 Octombrie 1912. De origină ardelean, a studiat ingineria în Belgia. Fost profesor de matematici la liceul din Bârlad. Cetățian distins, profesor eminent și filantrop neîntrecut.

1) Renumele acestui Pensionat a mers până acolo că o femeie dintr'un sat a spus alteia într'o zi că are să-și dea fata într'un *Drutu* la Iași, identificând *Pensionul* dela Bârlad cu familia *Drouhet*.

15. *Avocatul Gheorghe Vidră*, mort la 30 Octombrie 1912. „Încă de pe la 1866, zice panigeristul T. Ioan, a ocupat rând pe rând funcțiunile de substitut de procuror, membru supleant, judecător de ședință, procuror, judecător de instrucție și președinte de Tribunal”. În 1880 a eșit din magistratură și a rămas ca avocat. A ocupat și alte funcțiuni, fiind ales și deputat al col. II de Tutova.

16. *Profesorul Ștefan Dobrescu*, născut în comuna Crașanii de jos, jud. Ialomița, la 2 Noembrie 1856, și moare ca profesor de limba română la liceul din Bârlad, la 1 Dec. 1913.

17. *Avocatul Grigore D. Vasiliu*, fost vice-președinte al Senatului, moare la Paris, în 27 Iulie 1925, unde se dusese pentru căutarea sănătății. Este înmormântat la Bârlad în ziua de 4 Septembrie. „Cariera politică a lui Grigore D. Vasiliu, ne spune ziarul Viitorul din București, a fost aceea a unui democrat convins și al unui iubitor al țărânilor, la al căria înălțare morală și bună stare materială a contribuit o viață întreagă”. Răposatul a fost ca prefect în timpul războiului mondial, purtându-și sarcina cu mult tact,—mai ales pentru timpul acela¹⁾.

* * *

Pentru cunoașterea celor întâmplate pe la Bârlad și județul Tutova, mai ales dela 1848 încoace,—gânditu-m'am încă de acum 40 ani, de când am început a mă ocupa de documente și de cercetări istorice, să mă adresez pe la mai mulți bătrâni și bătrâne, și mai ales pe la persoane culte și cu experiențe, care au trăit în amintita perioadă, și ar fi în stare să-mi povestească înscris despre cele petrecute sub ochii lor. Dintre aceștia numai doi au răspuns la întrebările ce li-am pus: Ioan Vasiliu și Andrei V. Ionescu.

În Memorinl scris și subscris, la 28 Maiu 1907, de Ioan Vasiliu, fost institutor și director școalei No. 3 de băieți, după ce ne spune că este născut la 1844 Ianuarie 15, și că pe părintele său îl chema Vasile (Băgu) și pe mama-sa, Elena,—ne dă mai multe informațiuni interesante, din timpul copilăriei

1) Volum. defață, spicuire, pag. 153—216.

și a vieții sale de școală; iar, din viața socială, ne vorbește mai întâi de două figuri Bârlădene: *moșu Ioniță* (Titinaș) și *Ivanciu Boiu*.

De cel întâi, *moșu Ioniță*, își aduce aminte cam dela vârsta de 6 — 7 ani, adică de pe la anul 1850, pe care vreme, acel bătrân să fi avut cam 50 și ceva de ani. Că „idealul lui moș Ioniță era biserica și persecutatul de soartă... Când mântuia cu ale bisericii, alerga prin mahalale și căuta bolnavul, căuta văduva, căuta orfanul, căuta fetele sărace bune de măritat”. Iar mijloacele, pentru aceste binefaceri, și le procura, adunând bani de pe la cei bogați și chiar — de pe la Domnitori. Era atâta de cinstit și de stăruitor, că nimeni nu-l refuza, ca să-i pună în pungă ceva, când se adresa cu cuvioasele sale cuvinte și cu creștineștile sale îndemnuri.

Cel de al doilea, *Ivanciu Boiu*, era un negustor fruntaș între fruntași. Poporan și epitrop al Bisericii Sf. Gheorghe. Avea cele mai bogate prăvălii de coloniale. Băeții, cari îl serviau cu credință și hărnicie, eșiau desigur și dânsii negustori, așa știa dânsul să-i învețe și să-i pregătească pentru comerț. Era foarte evlavios, cum și toți ai casei lui. De două ori a fost la Ierusalim cu întreaga familie. A murit cam pe la anul 1888.

Nu uită a vorbi încă de o persoană de seamă, de *Costantin Dimitriu Robu*, care, cu banii strânși prin muncă osârdnică, a clădit școala No. 3 de băeți, din Podeni, unde Vasiliu a fost ca dascal și director.

Cu un deosebit talent ne vorbește apoi despre *trecerea unei oști turcești prin Bârlad*, — adică de trecerea a 1000 soldați turci spre Iași, unde aveau să asigure liniștea și să pună în scaun pe Grigore Ghica.

De asemenea ne povestește și de *venirea Rușilor* și a *Nemților la Bârlad*, cum și de truda și zăpăceala slujbașilor de a-i întâmpina și îngriji; numai puțin de obrăznicia și jafurile soldaților, cum și de necuviințele ofițerilor de prin casele boerești, pe unde erau încuartiruiți. În fine Vasiliu rezumă aceste ocupații așa: „Ocupația rusească a fost bătaia cu *biciul*; ocupația nemțască... a fost bătaia cu *scorpii*.”

După toate aceste năprasnice furtuni, ni povestește frumos

XII

de trecerea Domnitorului Grigore Ghica prin oraș, a Caimacanului Vogoridi și a lui Cuza.

Primirea lui Grigore Ghica s'a făcut cu o mare pompă, la Bârlad, unde, fiind întâmpinat de o mare mulțime de nărod, din toate clasele societății, Domnitorul, dându-se jos din cupeu, își descoperi capul și grăi așa către nărod : „Oameni buni, fiți liniștiți, a trecut potopul ! Cu ajutorul lui Dumnezeu voiui cârmui țara cu înțelepciune și voiui aduce bine la toată suflarea ome-nească”.

Altădată, venind la Bârlad, după obișnuitele prezentări, Vo-dă Ghica s'a dus la școala No. 1, unde era director Ioan Popescu, și unde vorbi băeților „să fie silitori și ascultători”. Și apoi, cerând o carte dela Popescu, o deschide și o foiletează până la sfârșit, după care o dă înapoi, zicând : „E. bună”. Apoi, privind cu drag spre copii, zice : „Voi sânteți viitorul și fericirea țarei,—vă las sănătoși”.

A venit la Bârlad și *Căimăcanul Vogoride*, care a fost așteptat la marginea de nord a orașului, căci venea dela Iași. Cum sosi, se dete jos din cupeu, fiind îmbrăcat în costum militar turcesc cu semiluna, marca otomană. La un mic discurs ținut de un boeriu, Vogoride răspunde într'o românească stricată, în vârful limbei. În timpul guvernării lui Vogoride s'a început mișcarea pentru Unirea Principatelor.

În fine, Adunările țarei, conform convenției dela Paris, din 1858, aleg în 5 și 24 Ianuarie 1859, ca Domnitor pe Alexandru Ioan Cuza.

Până la unirea definitivă a Principatelor, *trecerea Domnitorului dela o capitală la alta se făcea pe la Bârlad*. Cuza, „nu iubea alaiurile, le refuza și nici se mai încerca cineva să i le facă”. Așa s'a întâmplat cu acest Domn, când, după alegere, a trecut spre București și când i se pregătise la Bârlad o primire măreață. A trecut pe alături, deadreptul la casa lui Costache Costăchescu, unde a fost găzduit.

În Memoriu, Văsiliu ne vorbește și de *Robie*. Boerii bârlădeni aveau mulți țigani robi. Ocolul de vite era locul unde erau aduși spre vânzare. Din cele văzute cu ochii proprii, ne povestește cu groază de asprimea cu care erau tratați robii de

către boeri,—dându-ne și pilde de barbariile acestora. Între altele ne spune că la Simila, depărtare de câțiva chilometri dela Bârlad, pe când trăia Neculai Greceanu, se făceau petreceri în fiecare an, la ziua de 21 Maiu. Acolo s'a dus odată și Vasiliu, ca copil, cu care prilej a văzut cum „cuconașii cei mititei aveau arcuri cu săgeți, în capăt cu un cuiu de fier ascuțit și în loc să țintească într'o pasăre zburătoare, o îndrepta și chitea în pieptul sau în spatele, sau în pulpa bietului rob". Când sub Vodă Grigorie Ghica la venirea a doua oară, s'a făcut desrobirea, zile întregi au umblat țiganii prin orașul Bârlad, cântând și jucând de bucurie, și strigând : „ura ! să trăiască Vodă" !

Vasiliu, din cele auzite dela tatăl său și văzute și de dansul, ne istorisește și de făcătorii de rele ai vremii,—de haiducul Chetoreanu, de Buzu, de Neculai Moacă și de Munteanu.

Din viața lui Chetoreanu, povestește chiar din gura lui, cum fiind îndemnat de un flăcău, care era servitor în casa boerului Iordache Buzdugan, din Bacău, a voit într'o seară să-l omoare pe boer și să-l prade. Dintr'o întorsătură fericită, boerul i-a dat însuși 100 galbeni, iar servitorul necredincios stăpânului a fost împușcat de Chetoreanu, chiar în acea seară, cu știrea boerului.

Despre Buzu ni se spune că a cercat, într'o seară, ca să omoare și să prade casa părinților lui Vasiliu,—dar vârând mâna pe fereastră și dând de copilul Ionică, care a început să plângă, își retrase mâna și renunță la planul infernal. Luă însă o șea de pe prispă și un cal din poiată și plecă.

Hoțul acesta, cu un altul Moacă, au fost bătuți cumplit pe ulițele Bârladului și au mai stat și la ocnă. Buzu însă, după mai mulți ani, scăpând din închisoare, s'a dus la casa părinților lui Vasiliu și-a cerut ertare dela cucoana Elena și dela Ionică, povestind el însuși planul său cel rău de altă dată.

Iar despre hoțul Munteanu ni se spune, din cele auzite de la tatăl său că, pe timpul lui Mihai Sturza Vodă, s'au ridicat două furci și un odgon în piața Ocolului de vite, unde a fost spânzurat acel bandit. Trupul i-a stat o zi și o noapte, după care fu îngropat chiar acolo, sub acele furci *).

* . *

*) Spicuirii, Vol. de față, pag. 217—257.

XIV

Andrei V. Ionescu, în memoriul său, după ce ne spune că este fiul pitarului Hagî Vasile Ioan și al soției sale, Ileana, și că este născut la 26 Aprilie 1832, ne arată ce frați și ce surori a avut și ce studii a făcut. Apoi cum s'a însurat și ce copii, băeți și fete, au avut. Dela 1856—1858 a fost ca supus Englez, spre a fi apărat de persecuții politice. Devenind iar cetățean român a lucrat pentru Unire și în tot chipul pentru binele Patriei. La 1860, a fost ales ca membru la Casa Proprietății moșiei orașului Bârlad, iar la 1861 ca membru al municipalității acestui oraș, cum și stăruințele ce a pus pentru mai multe îmbunătățiri. Totdeauna a fost în fruntea comerțului Bârlădean.

La 1862, urmând a se face definitivă Unire a Principatelor, a fost trimis la București, unde, între altele, a fost invitat de Domn, ca să-i fie oaspe în Palat.

La 1864, Cogălniceanu a impropriat pe toți profesorii Transilvăneni, deci și pe Ioan Popescu, de când acesta a început să fie și el alegător și să facă politică.

Andrei V. Ionescu a fost ca consilier și chiar ca Primar al orașului Bârlad de mai multe ori,—cu care prilejuri a făcut multe îmbunătățiri,—între care: înzestrarea orașului cu fânare de tuciu, iluminate cu petrol, înființarea cimitirului, a capelei de acolo și altele.

În 1878 s'a înființat Societatea „Economia Bârlădeană” condusă de N. Nicorescu și casier fiind negustorul G. Rășcanu, care societate însă a lichidat după vreo zece ani.

În politică, Andrei V. Ionescu a făcut parte întotdeauna din partidul Liberal-Național, pe când alții din Bârlădenii fruntași, au trecut la *fracțiunea* lui N. Ionescu.

A îndemnat și stăruit ca Costache Dimitriu Robu să facă o Școală în Podeni, cu care a cheltuit mai mult de 6000 galbeni

În fine, ne vorbește câte ceva de Ion Popescu, Gheorghe și Neculai Roșca Codreanu; de protopopii Ghinea, Vrabie și Chiru; de Toma Giușcă; de călugărul Sofronie Vârnav; de venirea lui Carol I la Bârlad, în 1867; de înființarea grădinei publice și de Cuza Vodă că este născut în orașul Bârlad *)

*) Spicuri din Vol. de față, pag. 257—279.

In Adaos

Cetitorul va întâmpina mai întâi Notițele biografice asupra vieții și activității răposatului:

1. *Ioan Vârgolici*, fostul profesor de matematici și director în două rânduri la liceul „Codreanu”. Născut în Galați la anul 1834 Decembrie 30. Acolo și-a făcut studiile începătoare și apoi la Academia Mihăileană în Iași.

Amintim, din cele ce noi știm, că Ioan Vârgolici a fost un distins profesor și un director model. Pe lângă acestea, nu numai ca soț și părinte de familie, dar și în relațiile de tot felul cu lumea, a fost în persoana sa omul cu multă rânduială și cinstea personificată.

2. *Panaite Chenciu*, fiul negustorului Vasilache și al Mariei Chenciu, din Bârlad, s'a născut la anul 1837 Iulie 23. A urmat clasele primare la școala publică, numită Domnească, și apoi la liceul și Academia Mihăileană din Iași. În anul 1859 a fost numit profesor de Istorie la gimnaziul din Bârlad, unde a fost un timp și director. Aci a desfășurat o frumoasă activitate școlară și extrașcolară. A luat parte la înființarea Asociațiunii „Unirea”, pentru aducerea primii tipografii în Bârlad; a colaborat la „Sămănătorul”; a luat parte la înființarea Școalei normale de învățători, predând 4 ani în mod gratuit Istoria și Geografia; a fost numit ca membru al curatoriei averii defunctului Neculai Roșca Codreanu, funcționând în calitate de casier dela 1874 și până la moarte, a fost deputat și senator de mai multe ori, îndeplinind și alte multe însărcinări obștești. În anul 1876 se căsătorește cu Lucreția, fiica lui Ion Popescu. Moare la 11 Ianuarie 1907.

3. Mai departe cetitorul va întâmpina *Cuvântarea lui T. Ioan*, cu prilejul inaugurării statuei lui Neculai Roșca Codreanu în ziua de 6 Decembrie 1908.

4. *O notă a lui V. Câmpianu*, privitoare la înființarea și funcționarea Societății „Cassa de Economie”, dela 1875—1891, prin care s'a scos din ghiarele cămătarilor pe învățători, instituitori, profesori, funcționari, comercianți și agricultori.

5. Se face amintire că la 28 Maiu 1912, *Regele Carol I* a fost la Bârlad pentru ultima oară, făcându-i-se cu acest prilej una din cele mai frumoase și memorabile primiri.

6. *Se descrie, din partea Brigăzii de siguranță, sgomo-toasa serbare de 1 Mai 1917, din partea armatelor ruse, aflate atunci în garnizoana din Bârlad, și adunate și din comunele vecine, cum și din alte părți.*

7. *Urmează apoi O dare de seamă a d-lui St. Procopiu despre misiunea științifică franceză la Bârlad, pe timpul războiului, având ca servicii telegrafia fără fir, meteorologia și aerologia aviației.*

8. *Diata becerului Simion Veisa,—din care, în afară de alte informațiuni interesante, se constată că biserica sf. Neculai Tuchilă, din Bârlad, exista în anul 1740.*

9. *În fine, se intercalează în acest volum și un Indicator de unele îndreptări ce ar fi trebuit făcute la imprimarea Marelui dicționar General al României și de care ar trebui să se țină seamă la o nouă ediție.*)*

† IACOV

Huși, 12 Martie 1926.

*) Spicuiri din Vol. de față, pag. 280—308.

Documente Bârlădene

Două condice de socotele

ale

**Bisericilor: Sfântul Neculai (Tuchilă)
și Sfinților Voevozi, din Bârlad**

pe anii 1827 -- 1861

Iniințate de Meletie Episcopul Romanului

de tipar

I. Condica Bisericii Sfântului Neculai (Tuchilă).

Meletie cu mila lui Dumnezeu Episcop Romanului

După chiemarea noastră dela scaonul Sf. Episcopii Hușului și suirea la al Romanului, la cea întâea ieșire noastră în Eparhie spre duhovniceasca cercetare, după a noastră păstoriască datorie, luând a minte mai întâi pentru starea sfintelor lui Dumnezeu besearici din orașul Bârladului, socotind de cuviință am rânduit a să află la fiește-care besearică câte o condică că această, ce este pentru Beseărica întru prăznuirea Sf. Ierarhu Nicolae, — în care condică să să scrie toate lucrurile, atât cele mișcătoare cât și cele stătătoare, și veniturile ce să vor adună, cum și cheltuecele cele neapărate ce vor urmă pe fiește carele an. Pentru care, alegându-să epitropi și rânduindu-să prin osăbită a noastră carte, spre a purtă de grijă cu silință pentru folosul și sporirea averilor besearicești, i-am îndatorit ca pe tot anu să închee samă de venituri și cheltuele, care să să adeverează de cel după vreme *protopop al orașului*, împreună și de

rânduții epitropi; de pe care samă va fi dator protopopul a trimite pe tot anu și la Episcopie copie întocma, spre a să vedē de să păzește urmarea rânduēlii așazate întru această condică, precum și cele ce să cuprind în osăbită carte de epitropie, ce li s'au dat întărită cu a noastră iscălitură. 1827 Iuli 1.

Meletie Episcop Romanului

NOTA.—Transcrișă pe fila întâia a condicei ce se păstrează la bis. sf. Neculai Tuchilă, fiind numerotată, șnuruită și prevăzută cu pecetea Episcop. Romanului. Această pecete are data 2 Iunie 1826, ceia ce însemnează că aceasta este ziua când dânsul a fost rădicat la demnitatea de Episcop a Romanului.

A. Inventarul bisericii vechi a Sfântului Neculai (Tuchilă), din Bârlad.

Lucrurile Bisăricii cu hramu Sf. Neculai

Poporâni, din mahalaoa Pudeni; de lemn durată, vechi; acoperită cu șindilă; cu temelie piatră; cu ogradă zaplazu și spini; cu clopotniță lemn, vechi; cu 2 clopoti, un(ul) mari și alt(ul) mic. 1827 Iuni 27.

1 sfânt Antimis de atlas, dela Preosfinție sa Gherasim Episcop, din (1)816, săpt. 22; 1 sfânt Prestol de piatră, acoperit cu pânză, cu înbrăcăminte de cit, și cu cerșaf dela Ierusalim, și cu cort de lemn deasupra; 2 Evanghelii: una îmbrăcată cu argint, alta sade; 2 Liturgii Moldovenești; 2 Cruci argint; 2 sfinte Chivote; 2 potire argint, însă unul mare poleit, unul sadē; 1 mirelniță argint; 2 linguriți: 1 argint, 1 alamă; 2 discosă argint: 1 poleit, 1 sadē; *Proscomidie (de) scânduri*; 9 văzduhuri; 4 sfeșnice madem, pe Prestol; 2 tablali; 2 lăzi pentru veșminte; 7 stihare: 3 cutnie, 2 cit, 2 șam ălage, vechi; 12 petrahiri: 2 stofă, 3 cutnie, 1 plisă roș, 1 albastru cu flori, 5 vechi de alte materii; 3 poiasuri: 2 argint, 1 sădef; 7 perechi rucaviți: 1 argint cusut, 1 stofă, 3 cutnie, 1 canavaț, 1 plisă roșie; 19 feloane: 4 stofă, (2 vechi, 2 nouă), 3 stofă, tij vechi, 3 demii, 3 cutnie, 2 canavaț, 4 atlas; 4 bucăți materie: 3 cutnie, 1 cit; 1 aer; 2 cadelnife argint: 1 mare, 1 mică; 10 candile argint; sfânta ca-

tapitează săpată și zugrăvită ; 12 icoane în biserică, alta în tindă ; 13 coroane argint : 8 poleite, 5 sade ; 2 inimi de Precistă : 1 la d-nul Hristos și 1 la Precistă ; 9 mâini argint : 2 poleite, 7 sade ; 6 picioare argint : 2 la Mântuitorul, 2 la Precistă, 2 la sf. Neculai ; 1 ochiu argint la Precistă ; 3 trupuri argint la Precistă ; 2 dveri lemn ; 1 așternut de cit pe masa unde șade sfânta evanghelie ; 4 perdeli, hasă boită ; 4 sfeșnice cu 12 făclii lemn zugrăvite ; 3 pohodnice ceară ; 2 sfeșnice alamă latetrapod ; 3 sfeșnice fier ; 2 policandre : unul madem, și unul cristal ; 1 analog, 12 Minei, 2 Octoihuri, 1 Triod, 1 Pendicostar, 2 Psaltiri, 1 Ceaslov, 1 Catavasier, 1 Tipicon, 1 Apostol, 2 Molitvelnici, 1 Tâlc Evenghelie ; 1 Chiriadodromion, 1 Cazanie, 1 filadă slujba sf. Ioan Novii, și a sf. Dimitrie Basarabov, 2 octoihuri grecești cu 12 luni, 1 ceaslov grecesc ; un castron de alamă pentru Aghiazmă, un prapur, 2 fanari, 1 strană arhierască zugrăvită ; 30 străni de mireni (pentru șezut mireni) ; 1 masă lemn, 1 cafas lemn, 1 creștelniță aramă, 1 scaun lemn pentru aer ; 1 școală în ograda bisăricii.

Aceste lucruri ce să află până astăzi a numitii besearici, avându-le în păstrarea noastră ce sântem rânduiți Epitropi prin osăbita carte arhierască a Preaosfințitului Episcop al Roman(ului), după a căruie stăpânească poroncă adevărim. Indatorindu-ne a aveă purtare de grijă de a să păzi aceste lucruri bisearicești în toată vremea în bună stare, precum și cele ce să vor mai face de acum și să vor mai adăugi, sântem îndatoriți a le însemnă mai gios într'această condică anume fiește care lucru ; asămenea și a cele ce să vor hărăzi de care-va din creștini, la această besearică, îndată să le însămnăm în condică. 1827 Iuli 1.

Manolachi Zahariului. Niculai Dimitriu. Dumitrachi Macri.

Încredințez și eu : Costandin Cocol protopop ot Bârlad

(Urmează sporiul de lucruri ce s'au adăugit în timpul epitropului Manolachi Zahariu în curgere de zece ani, adecă până la 1838 Ghenarie 28 ; sporiul dela anul 1838 Fevr. 20 până la anul 1841, cum și pe acest an, 1841 ; — după care urmează file albe).

***B. Socotelile bisericii Sfântului Neculai (Tuchilă)
pe timpul dela începerea clădirii din nou a bisericii
în 1825 și până la înființarea condicii de venituri
și cheltueli anuale, 1825 – 1827.***

Capitalul bisericii sf. Ierarh Neculaiu de mai înainte, precum să arată
în gios. 1827 lunii 27.

Lei	Parale
570	— La d-lui Cluceri Sterian.
1310	— La Sâma Săidăcaru, pentru o dugheană vândută de istov.
1800	La Tănasă Caldăraru, un loc stârp vândut de istov.
450	— La Dumitra Săcăroae.
360	— La Radu Rachieriu.
120	— La Dorofte Costandin.
200	— La dascalu Gheorghie.
860	— La Arghiri Roibul.
5670	

Încărcătura

550	—	<i>Venit ce au eșit dela (1)825 Ghenar 24 și până la (1)826 Ghenar 24, ce au fost Dima Coste purtător de grijă.</i>
-----	---	---

Scădere

250	—	<i>Ce s'a cheltuit în trebuințele bisăricii, carile murind purtătorul de grijă a bisăricii și soție sa, dusă fi- indu la București, n'au fost isvod ca să să fie chel- tueli anume.</i>
-----	---	---

Adunare

550	—	încărcătura
250	—	cheltuiala
300	—	<i>rămân capital a bisăricii.</i>

Încărcătură

850	31	<i>Folosul pe anul 1826 până la 1827 Ghenar 24, ce au fost purtător de grijă Petre sin Mihai, de pi- lumânări și din discuri.</i>
-----	----	---

Scăderile

Acele cheltuite în trebuința bisericii :

Lei	Parale	
15	12	<i>Dajdie preoților a sf. Gheorghe.</i>
10	—	<i>Dajdie a doi dascali, tij.</i>
24	20	La lumânări, la Buna Vestiri.
	10	Un pahar sticlă.
17	—	<i>Pentru creștire unui copil găsit la biserică.</i>
12	—	O ocă lumânări la Florii.
26	—	Lumânări la Înviere.
	12	Pentru 4 dramuri zmirnă.
	10	Plute (la candile).
1	32	Un burete.
10	—	<i>Pentru copilu găsit.</i>
12	—	Lumânări la Pogorâre Duhului Sfânt.
8	20	Lumânări la Sfinții Apostoli.
25	10	<i>Dajdie pentru preoți și dascali.</i>
25	—	Pentru 2 ocă pol ceară la hramul Sf. Neculai.
2	—	Diaconului, la sobor.
1	10	La dresul candelilor.
12	11	Coliva la pomenire ctitorilor.
38	29	Pentru undelemn pe un an.
239	36	

Adunare

850	31	încărcătura
239	36	scăderile
610	10	<i>rămân capital.</i>

Adunarea sumilor

5670	—	Capital de mai înainte (din anul 1825).
300	—	Rămași din anul 1825.
610	—	Rămași din anul 1826.
6570	35	

Acești bani ce să văd rămași de capital bisăricii, după sama aceasta, fiindcă bisărica acum au început a să zidi din nou, să cheltuesc în lucru facerii ; precum și de acum de tot venitul

ce să va adună și de cheltuețele cele neapărate ce vor urmă, avem a scrie samă curată în această condică, care o adeverim cu a noastre iscălituri. 1827 Iulii 4.

Manolachi Zahariului. Niculai Dimitriu. Dumitrachi Macriu
Față fiind și eu am iscălit: *Costandin Cocol protop(op) ot Bârlad*

**C. Socotelile bisericeii sf. Neculai dela înființarea
condicii, 1827, și până la anul 1861.**

1827 – 1828

*Sama de câți bani am priimit noi epitropii din veniturile bisă-
ricii sfântului Ierarh Nicolai ce să zice Tuchilă, din orașul
Bârladului, dela 4 Iuli 1827 și până la 31 Octomvrie 1828.*

VENITURILE: 104 lei 20 părăle s'au priimit din discurile bisăricii dela Iuli 4 și până la 20 Avgust 1827; 30 l. 10 p. s'au priimit din folosul lumânărilor dela 4 Iulie și până la 20 Avgust 827; 130 lei s'au priimit din discurile bisăricii dela 20 Avgust 827 și până la 30 Octomvrie; 90 lei s'au priimit folosul lumânărilor dela 20 Avgust 1827 și până la 30 Octomvrie; 125 lei s'au primit din discurile bisăricii dela 30 Oct. 827 și până la 17 Dechemvrie; 30 lei s'au primit folosul lumânărilor dela 30 Octomvrie 827 și până la 17 Dechemvrie; 100 lei s'au primit din discuri dela 17 Dech. 827 și până la 10 Fevr. 828; 21 lei s'au primit folos. lumânăr. dela 17 Dec. 827 și până la 10 Fevr. 828; 75 l. s'au primit din discuri dela 10 Fevr. până la 25 Mart 828; 30 l. s'au primit folosul lumânărilor dela 10 Fevr. până la 25 Mart. 828; 100 l. s'au primit din discuri dela 25 Mart până la 10 Iulie 828; 35 l. s'au primit din folosul lumânăr. dela 25 Mart până la 10 Iulii 1828; 70 l. s'au primit din discuri dela 10 Iulii până la 31 Avgust 828; 19 lei 2 pâr. s'au primit din folosul lumânărilor dela 10 Iuli și până la 31 Avgust 828.

Total 1010 lei 2 părăle.

CHELTUELE: 2 l. 22 pâr. pe una ocă untdelemn, 5 Iulie; 12 l. una ocă lumânări ceară ci s'au înpodobit bisărica, 10 Iulie; 1 l. 8 pâr. dresul unui veșmântu și ibrișin, 13 Iuli; 27 l. 20 pâr. pe 2 ocă 150 dramuri ceară pentru înpodobire bisăricii, 22 Iulie; 3 l. 20 pâr. una ocă untdelemn, 29 Iulie; 37

1. *epitropilor la lucrul bisăricii*, 30 Iulie ; 3 l. 20 păr. una ocă undelemn, 30 Iuli ; 35 l. meremetul Cristelniței de botez, 12 August ; 3 l. 20 p. una ocă undelemn, 14 August ; 6 l. 20 p. pol ocă lumânări mari ceară, 26 August ; 7 l. 20 p. 2 ocă unt-dilemn, 14 Septemvrie ; 11 lei trei lumânări ceară mari de înpodobit, 30 Sept. ; 8 lei 2 ocă unt-dilemn, 14 Octomvrie ; 12 lei una ocă lum. ceară, 22 Oct. ; 4 l. 20 p. una ocă 25 dr. undelemn, 26 Oct. ; 12 l. una ocă lum. ceară, 21 Noem. ; 4 l. 10 păr. una ocă unt-dilemn, Dechemvrie 4 ; 3 l. una ocă unt-dilemn, tij, la hram, 6 Dechemvrie ; 28 l. pe două ocă i 150 dramuri lumânări ceară de înpodobit, Dech. 6 ; 7 l. 30 păr. cheltuiala fericirii (pomenirii) cîitorilor, Dech. 7 ; 3 l. 23 păr. coliva la hramu bisăricii ; 3 l. 20 păr. pol ocă unt-dilemn 24 Dech. ; 12 lei una ocă lumânări ceară, mari, de înpodobit, Ghenar 1 ; 3 l. pol ocă unt-dilemn, Ghenar 1 ; 19 l. o părechi poiasuri pentru bisărică, Ghenar 19 ; 30 l. 16 păr. pe două ocă i 100 dramuri lumânări ceară, Fevr. 2 ; 8 l. 20 una ocă unt-dilemn, Fevr. 2 ; 24 l. două ocă lumânări ceară, Fevr. 25 ; 14 l. două ocă unt-dilemn. Fevr. 28 ; 45 lei *dăjdia sf. Gheorghie, Mart 25, pe 4 preoți și 2 dascali* ; 18 l. una ocă pol lumânări ceară, Martie 25 ; 6 l. 12 păr. una ocă unt-dilemn, Mart 25 ; una ocă lumânări ceară, mari, Apr. 8 ; 3 l. pol ocă unt-dilemn, April 19 ; 1 leu candelă de sticlă, Apr. 23 ; 28 l. pe două ocă pol lumânări ceară, mari, Apr. 28 ; 14 l. cheltueli ce s'au făcut pe niște veșminte vechi, Apr. 30 ; 2 l. una litră unt-dilemn, Mai 3 ; 24 l. două ocă lumânări ceară, mari, Maiu 12 ; 9 l. 10 păr. una ocă unt-dilemn, Maiu 16 ; 4 l. 20 păr. *condica epitropilor ci s'au dat de Preosfințitul Stăpân*, Iuni 12 ; 4 l. 18 păr. trii litri unt-dilemn, Iuni 12 ; 8 l. una ocă unt-dilemn, Iulie 14 ; 4 l. pe 150 dramuri ceară lumânări mari, Iuli 20 ; 2 l. 20 păr. o filadă cu molebnici și o tablă ; 2 l. cheltuiala la două părechi rucaviți, Iuli 30 ; 6 l. 30 păr. pe trii litri unt-dilemn, August 6 ; 23 l. 5 păr. pe două ocă pol lumânări ceară, mari, August 6 ; 2 l. una litră unt-dilemn, August 10 ; 6 l. trii litri unt-dilemn, August 15 ; 13 l. 30 păr. una ocă 150 dram. lumânări ceară, mari, Sept. 14 ; 4 l. 5 păr. pol ocă unt-dilemn, Sept. 14 ; 37 l. 20 p. *dajdiia sf. Dimitrie pe 3 preoți i 2 dascali* ; 33 l. 30 pe 3 ocă 150 dr. ceară lumânări ci s'au înpodobit biserica, Sept. 14 ; 4 l.

pol ocă untdelemn, Sept. 20; 3 l. 30 p. pol ocă untdelemn, Sept. 25; 3 l. 35 p. pol ocă untdelemn. Oct. 7; 3 l. 35 p. pol ocă untdelemn, Oct. 13; 3 l. pe un car schini, Oct. 25; 3 l. 35 p. pol ocă untdelemn, Oct. 29; 1 leu dat unui croitor de au făcut un acoperemânt la sf. Pristol și de dresul unui falonu, Oct. 31.

Total: 686 lei 24 părale.

Perilipsis

<u>Lei</u>	<u>Părale</u>		
1010	2	veniturile	} pe anu aista
686	24	cheltuelile	
323	18	rămân drept capital a bisericii, după sama	

aceasta: dela 4 Iuli 1827 și până la 30 Octomvrie 1828, precum să arată mai sus într'această condică, întru care am iscălit. 1828 Oct. 31.

Manolachi Zahariului. Dumitrachi Macriul

Socotindu-să condica aceasta înainte me, s'au adevărit.

Costandin Iconom prot(əpop) Bârladului. 1828 Oct. 31

31 Octomvrie 1828 – 31 Martie 1830

INCARCATURA VENITURILOR: 323 lei 18 părale, capitalul besăricii din trecutul anu; 89 l. 10 p. am primit din discu-rile besăricii, dela 31 Oct, 1828 și până la 31 Mart 1830; 265 l. 2 p. din folosul lumânărilor dela Oct. 1828 și până la Mart 1830; 48 l. 10 p. tij din folosul lumânărilor. *Total: 726 lei.*

CHELTUELILE: 264 lei 16 părale s'au dat pe 27 ocă 19 dramuri untdelemn pentru besărică 31 Oct. 1828 și până la 31 Mart. 1830; 319 l. dat pe 26 ocă lumânări mici de vândut; 3 l. dat pe un car spini pentru ograda besăricii¹⁾; 2 l. 10 p. dat pe o lăcată pentru besărică; 3 l. 30 p. meremetul unei cadelnite; 4 l. 39 p. dat pe candili, 8 plute și burete; 15 p. meremetul unui fânar; 1 l. 18 p. pe șfoară pentru legat candilile și la Sarafim; 3 l. 27 p. dat pe zmirnă pentru besărică; 36 l. dat pe 3 ocă 200 dramuri lumânări pentru împodobit besărica, 6 Dechemvrie 1828; 7 l. 15 p. dat pe 124 ocă mangal pentru

1) De pus pe gard.

besărică, dela 31 Oct. 1828 și până la Mart 1830; 2 l. 24 p. dat pe chiroane pentru ușa besăricii cea noă dila clopotni(ță); 1 l. 32 p. sopon pentru besărică; 14 l. 10 p. dat pe 1 ocă 100 dram. lumănări ceară pentru înpodobit besărica, la 6 Ghenar 1829; 2 l. 19 p. pe 2 sticli pentru aghiazmă ¹⁾; 2 l. 20 p. dat pe tinicheli la idicuri; 35 l. dat pe 3 ocă 100 dram. lumănări pentru înpodobit bes., 2 Fevr. 1829; 20 p. burete pentru botez; 37 lei *dajdie Sf. Gheorghie pe 5 numi, April 1829*; 65 l. 25 p. dat pe 4 ocă 285 dram. lumănări ceară pentru înpododit besărica la Sfânta Inviere, 1829; 1 l. 23 meremei la o cruce de argint; 11 l. meremet ușilor la chilli; 2 l. 18 p. meremet la un șfesnic de alamă; 37 lei *dajdie preoților a Sf. Dimitrie, 26 Oct. 1829*; 3 l. 20 p. o broască la dulap în besărică; 12 l. legatul unei Liturghii; 31 l. lucru a 31 ocă lumănări din mucuri, dela 1828 Oct. și până la Mart 1830; 31 l. 28 p. dat pe lucru a 31 ocă lumănări di ceară pentru vânzări dela 26 Oct. 1828 și până la 31 Mart 1830; 5 l. 6 p. *dat pe oțat pentru spălat păralile* ²⁾, *dela 1829 Iulie și până la Dech. 1829*; 25 l. *dojdie preoților a Sf. Gheorghie pe 3 numi, 1830 Apr. 23*.
TOTAL : 968 lei 15 părale.

Perilipsis

Lei	Parale	
726	—	încărcătura.
968	15	scăderile.
242	15	rămâne besărica datoare după această samă. 1830 Mart 31.

(Epitrop) *Manolache Zahariul.*

Inainte me s'au socotit condica aceasta.

Costandin (cocu) Iconom Prot(opop) Bârladului.

1) De păstrat aghiazmă mare pentru cursul anului.

2) Bani ce se dădeau atunci preoților pentru servicii se aruncau într'un vas cu oțat pentru disinfectare, de oarece în acea vreme (1829) băntuia ciuma și la Bârlad.

31 Martie 1830 – 15 Dechembrie 1830

VENITURILE : 124 l. s'au priimit din cutiile berăricii pe această vreme ; 100 l. s'au primiit din folosul lumânărilor.

TOTAL : 224 lei.

CHELTUELI : 46 l. 20 păr. pe 9 ocă unt dilemn ; 2 l. pe zmirnă ; 6 l. 30 p. pe meremetul unui cadelnîți ; 3 l. meremetul a două sfeșnice și un geam de sticlă pentru besărică ; 1 l. 10 p. s'au meremetisit cutiile la *tinichigiu* ; 15 părăle s'au dat pe plute.

TOTAL : 59 lei 35 părăle.

Perilipsis

Lei	Părăle	
224	—	încărcătura, veniturile.
59	35	cheltuelile, scăderile.
164	35	rămân drept capital a bes. la această socoteală, întru care am iscălit. 1830 Deche. 15.

(Epitrop) *Manolache Zahariul*

Înainte de s'au socotit condica aceasta.

Costandin (Cocu) Iconom prot(opop) Bârladului.

15 Decembrie 1830 – 31 Decembrie 1831

VENITURILE : 164 l. 5 p. rămăși din trecutul an ; 213 l. 12 p. din cutiile besăricii ; 427 l. 7 p. din folosul lumânărilor.

TOTAL : 804 l. 24 p.

CHELTUELILE : 34 l. 8 ocă unt dilemn, câte 4 l. 20 p. oca și 4 l. 10 p. într'un an ; 51 l. 35 p. pi lucru a 51 ocă 150 dram. lumânări mărunti din mucuri, câte 1 leu oca, pe un an deplin ; 8 l. 10 p. meremetul finarilor ; 36 păr. pi 6 ocă mangal ; 37 l. 20 p. *dajdie preoților a Sf. Gheorghe* ; 1 l. 25 p. pe două tinicheli la edicuri ; 26 l. pi 2 ocă lum. mari la edicuri, Fevr. 8 ; 1 leu 28 p. pi 4 candili de sticlă ; 1 l. 26 p. pi 15 verigi dicher la dvera împărătească ; 26 l. pi 2 ocă lumânări mici di vânzare ; 66 l. pi 5 ocă lumânări mici di vânzare ; 36 l. 30 păr. 3 ocă lumânări pentru edicuri, April 18 ; 62 l. 20 p. 5 ocă lumânări mici pentru vândut ; 12 l. pe una ocă lumânări mari și pentru unt dilemn

la Pogorârea Sf. Duh; 36 l. pi 3 ocă lumânări de vânzare; 1 l. 35 p. 4 candile de sticlă; 40 l. *dajdie preoților a Sf. Dimitrie*; 44 l. 4 ocă lumânări mici de vânzare; 2 l. 2 p. meremetul sfeșnilor și hârtie; 36 l. pi 3 ocă lum. mari pentru edicuri, Oct. 14; 26 l. 17 p. pi 7 zile lui Ioan Chetraru di lucru și pi var de vărut; 2 l. 7 p. meremetul finarilor; 103 l. s'au dat stolerului Neculai; 15 p. meremetul sfeșnicului d.n oltariu; 32 p. pi 9 coale hârtie pentru ferești și *scoală*; 35 p. pi un ulcior pentru unt-dilemn; 14 p. un calup săpun bun; 14 p. meremetul unui disc ci se zice cutie; 20 p. 3 candili sticlă; 16 p. 2 tinicheli la edicuri; 2 l. pi herăle dela candelă; 36 l. 39 p. 3 ocă lum. mari la edicuri, 4 Dech. TOTAL: 700 lei 36 p.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
804	24	veniturile încărcătura.
700	36	cheltuelili să scăd.
103	28	rămân drept capital a besăricii și din rămașița anilor trecuți.

(Epitropi) *Mihalachi Zahariul. Nec. Dimitriu*

Inainte me s'au socotit condica aceasta.

Costandin (Cocu) Iconom.

31 Decemvri 1831 – 31 Decembrie 1832

VENITURILE: 103 l. 28 p. capitalul rămas din trecutul an; 273 l. 12 p. din cutiile besăricii; 411 l. 8 p. din folosul lumânărilor ce s'au vândut. TOTAL: 788 lei 8 părale.

CHFLTUELILE: 66 l. 30 p. pe lucru a 66 ocă 300 dram. lumânău din mucuri ce s'au vândut; 50 l. 5 p. pe 10 ocă 100 dram unt-dilemn pi un an deplin, precum s'au găsit prețul dela 4 l. pol până la 6 lei; 1 l. 20 p. pe 4 candili sticlă; 3 l. 10 p. legatul cărții Panahida; 1 l. 35 p. pe un conț hârtie; 25 p. pi dres Mirelnița; 25 p. pi 6 plute; 8 p. bumbac pentru condeli; 6 l. meremet (legături) Psalterei; 2 l. două ulcioare de pus Aghiazmă; 1 l. 8 p. meremet finarilor; 36 l. pi 3 ocă lumânări ceară, mari, pentru edicuri, Ghenarie 6; 1 l. 25 p. pi o vargă

heru la sv. Pristol; 15 p. un cârligel de heru; 24 l. pi 2 ocă lum. mari pentru edicuri, Mart 25; 10 l. 30 p. pi legat Apostolul; 6 l. 10 p. meremet tinicheliilor; 28 p. bumbac pentru Sfintele Masle; 20 p. chiroani la tablă; 36 l. pi 3 ocă lumânări la edicuri, la Florii; 37 l. 39 p. tij 3 ocă lumânări la edicuri, la Sf. Inviere; 4 l. pi legat condica; 12 l. 1 ocă lumânări mici; 20 p. pi smoală; 39 p. s'au dat de au bătut la *teasc* mucerile (de lumânări); 24 p. 2 candili stică; 36 l. pi 3 ocă lumânări pentru edicuri la Sf. Treime; 52 l. 10 p. *dajdie preoților, a Sf. Gheorghe*; 9 l. 10 p. pi una ocă ceară, dela părinți s'au cumpărat; 13 l. 20 p. pi una ocă 100 dram. lumânări mărunți; 4 l. 39 p. meremet ogrăzăi; 11 l. s'au dat lui Mile; 2 l. pi smirna; 36 l. pi 3 ocă lumânări pentru edicuri, la Deche. 6; 6 l. 5 p. pi chiroane pentru porțiță; 2 l. 37 p. pi candili, plute și cridă, la hram; 12 l. 20 p. s'au dat di s'au scris filile ce erau lipsă la Apostol. TOTAL: 492 lei 37 părăle.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Părăle</u>	
788	8	încărcătura.
492	37	scăderile.
295	11	rămân drept capital a besăricii. 1832 Dech. 31.

(Epitropi) *Manolachi Zahariul. Nec. Dimitriu.*

Înainte de s'au socotit condica aceasta.

Costandin (Cocu) Iconom

31 Decembrie 1832 – 31 Decembrie 1833

VENITURILE: 295 l. 11 p. capital rămas din anii trecuți; 282 l. 14 p. din cutiile bes. pe un an deplin; 1163 l. 16 p. folosul din vânzare lumânărilor. TOTAL: 1741 lei 1 pără.

CHELTUELILE: 76 l. pi unt-dilemn; 251 lei 35 p. lumări mari la edicuri și mărunte; 174 lei *leafa diaconului*; 102 lei *dajdie preoților i dascalilor*; 19 l. 30 p. pi candile, plute, meremet finarilor; 17 l. pi legatul Liturghie. TOTAL: 640 lei 25 pr.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
1741	11	încărcătura.
640	25	scăderile.
1100	26	rămân drept capital. 1833 Dech. 31.

(Epitrop) *Manolache Zahariul.*

Înainte noastră s'au socotit condica aceasta, pre care s'au adevărit și de către noi.

(Protoireu) *Costandin (Cocu) Iconom.*

31 Dec. 1833 – 31 Dec. 1834

VENITURILE : 1100 l. 26 p. cap. bes. din trecuții ani ; 250 l. 11 p. din cutiile bes. pe un an deplin ; 1070 l. 4 p. folosul din vânzare lumânărilor. TOTAL : 2421 lei 1 păra.

CHELTUELILE ; 87 l. pi untilemn pi un an ; 458 l., lumânări pentru edecuri i mărunti ; 76 lei *dajdie preoților* ; 3 l. 16 p. zmirnă, plute. TOTAL : 624 lei 16 părale.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
2421	1	încărcătura.
624	16	scăderile.
1796	25	rămân drept capital. 1834 Dech. 31.

(Epitrop) *Manolachi Zahariu.*

Înainte noastră s'au socotit condica aceasta, pre cari s'au adevărit și de către noi.

(Protop.) *Costandin (Cocu) Iconom.*

31 Dec. 1834 – 31 Dec. 1835

VENITURILE : 1796 lei 25 p. capital rămas din anii trecuți ; 292 l. 15 p. din cutiile besăricii ; 1206 l. 10 p. folos din vânz. lumânărilor. TOTAL : 3295 l. 10 parale.

CHELTUELILE : 65 l. 15 p. untilemn ; 343 l. lumânări la

edecuri și mărunți ; 76 l. *dajdie preoților* ; 1 l. 20 p. zmirnă.
TOTAL : 485 l. 35 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
3295	10	încărcătura.
485	35	scaderile.
2809	15	rămâne drept capital. 1835 Dech. 31.

(Epitrop) *Manolache Zahariul.*

Înainte noastră s'au socotit condica aceasta pre care s'au adevărit și de către noi.

(Protoireu) *Costandin (Cocu) Iconom.*

31 Dec. 1835 – 31 Dec. 1836

VENITURILE : 2809 l. 15 p. rămași din anii din urmă ; 164 l. 30 p. din discuri ; 465 l. 14 p. folosul din vânzarea lumânărilor ; 105 l. tij de pe lumânări, ce s'au luat dela răposatu Petre Tocineanu. TOTAL : 3544 l. 19 p.

CHELTUELILE : 5 l. pentru camașa policandruului ; 45 l. 20 p. cheltuiala la hram ; 58 l. *dajdie preoților pe Sf. Gheorghie* ; 31 l. 20 p. pe lucru lumânărilor ; 30 l. lui Gheorghie Ciolacu ; 9 l. pe trei corzi la chilii, la prispă ; 14 l. pe o masă de lemn pentru lumânări ; 16 l. 25 p. pe 100 scânduri de brad țij la chilie ; 176 l. 20 p. pe 11 ocă 25 dr. lumânări ; 54 l. 35 p. pe opt ocă 200 dr. untdelemn ; 60 l. *pe dajdie preoților a Sf. Dimitrie.* TOTAL : 501 lei.

Perelipsis

Lei	Parale	
3544	19	încărcătura.
501	—	cheltuelile
3043	19	rămân drept capital. 1836 Dech. 31.

Înainte mea s'au făcut această socoteală, carele să adevărește și de mine.

Costandin (vrabie) (Protoireu ¹⁾ 1837 Apr. 26.

1) Acum, la Bârlad, era protoireu Sachelarul Constantin Vrabie, care încă dela 26 Martie 1837 fiind numit în această demnitate, dânsul vizază această condică exact după o lună dela numirea ca protoireu.

31 Dec. 1836 - 31 Dec. 1837

VENITURILE : 3043 l. 19 p. suma rămasă din anii trecuți ; 346 l. 20 p. din folosul vânzării lumânărilor ; 306 l. 20 p. din discurile disericii. TOTAL : 3696 l. 19 p. parale.

CHELTUELILE : 720 l. 30 p. cheltuiți pe lumânări, untdelem, prifacerea cadelniților și cheltuiala hramului ; 1777 l. 22 p. trecuți în cheltuiala zidirii bisăricii și a chiliilor.

Perelipsis

Lei	Parale	
3696	19	suma încărcătorii veniturilor.
2498	12	„ scăderii.
1198	7	rămân capital. 1837 Dech. 31.

(Epitropi) *Manolachi Zahariul. Neculai Dimitriu.*

Această sosoteală fiind făcută de mini și fiind adevărată s'au încredințat. 1837 Dech. 31.

Constandin (Vrabie) Iconom.

31 Dec. 1837 - 31 Dec. 1838

Sama bisăricii Sf. Ierarh Nicolae Tuchilă, de câți bani am priimit eu negușitorul Radul Enariul din veniturile bisericii pe anul 1837 Dech. 31 și până la 1838 Dech. 31 ; asemeni și cheltuelile urmate.

VENITURILE : 1198 l. 7 p. capital. bis. din anii trecuți ; 604 l. folosul din vânzarea lumânărilor ; 252 l. din cutiile bisericii ; 1001 lei 37 parale dela Gheorghie Chiuciuc, ce au dat bisericeii ; 648 l. 36 p. ce sânt 48 ocă ceară în bisărică. TOTAL : 3705 lei.

CHELTUELILE : 1312 l. 13 p. s'au dat pe var, șindilă, la pridvor, și pe facerea ogrăzii bisăricii ; 285 l. 36 p. cheltuiala în biserică, pe facerea lumân. și altele ; 113 l. 20 p. scăderea paralilor mărunte : 100 lei, leafa diaconului. TOTAL : 1811 lei 29 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
3705	—	veniturile.
1811	29	cheltuelile.
1893	11	rămâne capital. 1838 Dech. 31.

Radu Gheorghiu (cu litere grecești)

Această socoteală s'au făcut înainte me și, fiind adevărată, s'au încredințat.

Constandin (Vrabie) Iconom.

31 Dec. 1838 – 31 Dec. 1839

Sama besăricii Sf. Ierarh Nicolae, Tuchilă, de câți bani am priimit eu neșutitorul Radu Enariul din veniturile besăricii pe anul dela 1838 Dech. 31 și păr. la 1839 Dech. 31; asemenea și cheltuelile urmate.

VENITURILE : 1893 l. 11 p. capitalul bes. din anii trecuți; 1103 l. 24 p. folosul din vânzarea lumânărilor ; 426 l. 3 p. din cutiile besăricii.

CHELTUELILE : 331 l. 29 p. pe lucrul lumânărilor, i untdelemn și tămâe ; 130 l. 15 p. dajdie preoților și dascalilor într'un an; 2108 l. s'au cheltuit cu facerea pridvorului ; 100 l. lea-fa diaconului pe un an 1839. TOTAL : 2670 lei 4 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
2670	4	cheltuelile.
3422	38	veniturile.
752	34	capital besăricii. 1839 Dech. 31.

Radu Gheorghiu (cu litere grecești)

Aceasta socoteală s'au făcut înainte me și fiind adevărată s'au încredințat.

Prot. ținut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom.*

(Insemnare făcută în condică de Meletie Episcopul Romanului :) **La anul 1840 August 7 privindu-să de cătră Noi sămele din această condică a besăricii Sfântului Nicolae, să însemnează spre știință, poroncind ca și pe viitorime să să urmezi întocma.**

M. EP. ROMANULUI.

31 Dec. 1839 – 31 Dec. 1840

Sama Sfântului Ierarh Nicolae Tuchilă, de câți bani am priimit eu negușitorul Radu Enariul din veniturile besăricii pe anul dela 1839 Dech. 31 și păr. la 1840 Dech. 31; asemenea și cheltuelile urmate.

VENITURILE : 752 l. 34 p. capitalul besăr, din anii trecuți; 1300 l. 4 p. folosul din vânzarea lumânărilor; 255 l. 30 p. din cutiile besăricii. **TOTAL :** 2308 lei 28 p.rale.

CHELTUELILE : 72 l. 8 p. dați țiganului de dres ușa la un pridvor; 15 l. dați lui Sirmă Buiuc de isprăvirea lucrului pridvorului; 35 l. herăle unei ferești la pridvor; 29 l. o broască la ușa; 29 l. 30 p. pentru prifăcut (dres) niște veșminte; 35 l. 20 p. o ladă pentru ținut veșmintele; 15 l. 8 p. hasă de s'au îmbrăcat Pristolul; 51 l. pe 12 costoroabe pentru clopotniță; 116 l. pe 8000 șindilă; 108 l. noă chilie var; 37 l. 35 p. pe căpriori și leături; 138 l. 17 p. pe legatul clopotelor; 273 l. pe doă coșuri piatră; 163 l. pe lucrul lumânărilor; 114 lei *dajdie preoților*; 200 l. hacul diaconului Ghiorghie Robul; 32 l. pe untdelemn; 39 l. 32 p. pe prescuri. **TOTAL :** 1504 l. 30 p.

Perelipsis

Lei	Parale	
2308	28	veniturile.
1504	30	cheltuelile.

803 38 capital besăricii. 1840 Dech. 31.

Radu Gheorghiu (cu litere grecești)

Această socoteală făcându-se în ființa me și fiind adevărată se încredințează.

Prot. ținut. Tutovii, Costandin (Vrabie) Iconom.

31 Dec. 1840 – 31 Dec. 1841

VENITURILE : 803 l. 38 p. capitalul bes. din an. trecut ; 1132 l. folosul din vânzarea lumânărilor ; 617 l. *strânși de pe la unii și alții* ; 223 l. din cutiile besăricii ; 420 lei în 28 ocă ceară, ce să găsește în besărică, prețeluită câte 15 lei oca. TOTAL : 3195 l. 38 p.

CHELTUELILE : 200 l. leafă diaconului ; 64 l. *dajdia preoților* ; 12 l. 30 p. pe 2 ocă untdelemn ; 41 l. 22 p. pe prescuri ; 9 l. 2 p. pe dresul unor ferești a besăricii ; 2457 l. 7 p. *s'au cheltuit la clopotniță*. TOTAL : 2784 lei 21 parale.

Perelipsis

Lai	Parale	
3195	38	veniturile.
2784	21	cheltuelite.
411	17	Capital bisăricii. 1841 Dechem. 15

(Epitrop) *Penciu Stoian*

Această socoteală făcându-se înaintea me și fiind adevărată se încredințază. 1841 Dechemvrie 15.

Prot. ținut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

30 Dec. 1841 – 30 Dec. 1842

VENITURILE : 411 l. 17 p. capitalul bes. din anul trecut ; 420 l. 20 p. din discurile besăricii ; 911 l. 34 p. folosul din vânzarea lumânărilor ; 300 lei pentru patru stânjini moșie, din moșia târgului, ce i-au dăruit Mence Vlădoai, și pentru acești stânjini au îndatorit pe dumnealui neguțitoriul Niculi Dimitriu a plăti trei sute lei, și a rămâne stânjinii într'a dumisale stăpânire, ca o rudenie ce este ; 100 l. daruiți de răposatul Leonte Hangiu ; 102 l. 20 p. dăruiti de d-lui *poharnicul Iordachi Oprișan* ; 113 l. 20 p. strânși dela poporâni ; 424 l. s'au luat cu împrumutare dela Kir Niculi Dimitriu ; 500 l. s'au luat cu împrumutare dela d. Sărdar Gavrilă Alecsă. TOTAL : 3283 lei 31 parale.

CHELTUELILE : 267 l. 20 p. lumânări pentru împodobirea besăricii ; 114 l. 25 p. *dajdie preoților pe un an* ; 27 l. 18 p. prescorniții pentru prescuri ; 27 l. 15 p. pe dresul ogrăzii bisăricii ; 12 l. 15 p. dresul unor veșminte ; 14 l. 18 p. pe untdelemn ;

24 l. 10 p. cheltuiala la hram; 2671 l. 34 p. s'au cheltuit cu clopotnița până acum, pe acest an. TOTAL : 3159 lei 35 parale.

Perelipsis

Lei	Parale	
3283	31	veniturile cu datorie cu tot.
3159	35	cheltuelile.
123	36	rămâne capital bisăricii. 1842 Dech. 30.

(Epitrop) *Penciu Stoian*

Acestă socoteală făcându-să înaintea me și fiind adevărată, să încredințează.

Prot. țin. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

30 Dec. 1842 – 30 Dec. 1843

VENITURILE : 123 l. 36 p. căpit. bês. din anul trecut ; 210 lei 30 p. din discurile bisăricii ; 797 l. 30 p. din vânzarea lumânărilor ; 28 l. pe chiria unei odăi ; 450 l. în 28 ocă ceară ce să găsește în bisărică ; 100 l. s'au luat cu împrumutare cu sinet dela călugărul Paisie. TOTAL : 1710 lei 16 p.

CHELTUELILE : 240 l. 13 ocă lumânări pentru împodobit besărica ; 57 l. 25 p. *dajdia preoților* ; 11 l. 8 p. meremetul unor veșminte ; 28 l. 20 p. plata peceții ¹⁾ ; 20 l. 20 p. pentru prescuri ; 1404 l. 25 p. s'au cheltuit cu clopotnița pără s'au gătit (însă : 262 l. 2 p. pe 18 chile var, 157 l. 38 p. pe 12250 cărămizi, 120 l. plata chetrarilor, 120 l. plata solahorilor, 73 l. 24 p. 5300 șindrilă, 213 l. 35 p. pe 18000 cue de șindrilă și plata dulgherilor, 457 l. 16 p. cheltuiți cu mâncarea salahorilor, a chetrarilor, și cu toată cheltuiala lemnăriei ce au trebuit pentru clopotniță). TOTAL : 1762 lei 18 parale.

Perilipsis

Lei	Părale	
1762	18	cheltueli.
1710	16	venituri.
52	2	ramâne capital besăricii. 1843 Noem. 27.

(Epitrop) *Sava Antonovici*

Acestă socoteală făcându-se înaintea me și fiind adevărată se încredințează. 1843 Noemvrie 27.

Prot. ținut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

¹⁾ În anul acesta, 1834, s'au făcut peceți pentru bis. din Bârlad și deci și a sf. Neculai (Tuchilă).

27 Noem. 1843 – 2 Decemvrie 1844

VENITURILE : 1127 l. 35 p. folosul din vânzarea lumânărilor ; 316 l. 20 p. folosul din discurile besăricii ; 30 lei pe chiria unei odăi ; 349 l. 5 p. sânt lumânări gata de vânzare, 21 ocă, câte 16 lei 25 parale oca ; 168 l. este ceară curată în biserică, 12 ocă, câte 14 lei oca. TOTAL : 1991 lei 20 parale.

CHELTUELILE : 52 l. 5 p. rămasă beserica datorare din anul trecut ; 46 l. 5 p. s'au dat pentru dajdie preoților pe sf Gheorghe ; 304 l. 30 p. pe lumânări pentru podoaba besăricii ; 11 l. 20 p. pe untdelemn ; 63 l. 10 p. pe făcutul scărilor și la datu chimirului jos ; 53 l. 13 p. pentru meremetul unor veșminte ; 38 l. 20 p. pentru prescuri ; 580 l. s'au dat d-lui Sardariului Gavrilă Alecsă ce au fost besărica datorare din anii trecuți d-sale cu 500 lei și 80 lei dobânda lor ; 424 lei s'au dat d-sale Chir Neculi Dimitriu, ce i-au fost besărica datorare din anii trecuți ; 40 lei pentru sfântul Antimis. TOTAL : 1613 lei 20 parale.

Perilipsis

Lei	Parale	
1991	20	veniturile.
1613	20	cheltuelile.

378 — rămâne capital numite bisărici. 1844 Dech. 2.

(Epîtrop) Sava Antonovici

Această socoteală, fiind adevărată, se încredințează.

Prot. ținut. Tutovii, Constantin (Vrabie) Iconom. 1844 Dech. 2.

2 Dech. 1844 – 12 Dech. 1845

VENITURILE : 378 lei, capitalul din anul trecut ; 396 l. 18 p. din toate cutiile bisăricii ; 1140 l. 22 p. folosul din vânzarea lumânărilor ; 12 l. ci s'au luat pe aguzii bisăricii ¹⁾ ; 19 l. pe chiria unei odăi, — ce șede Neculai bulgariul, rămânând a mai da 16 lei ; 74 l. 18 p. pe căpriorii și scândurile, care au fost șchele la clopotniță ²⁾ ; 608 l. în 38 ocă ceară nelucrată, ce este în biserică, socotită câte 15 lei oca. TOTAL : 2628 l. 18 p.

1) Pe frunza aguzilor.

2) Inseamnă că acum se terminase de făcut clopotnița.

CHELTUELILE : 379 lei pe lumânări de ceară pentru po-doaba bisericii pe acest an ; 13 l. 30 p. pe untdelemn ; 41 l. 8 p. pe prescuri pentru slujbă ; 300 l. la tencuit biserica și dregerea pe unde au trebuit ; 117 l. 20 p. cheltuiți cu poarta bisericii ce s'au făcut din nou : 30 l. pe 10 cără schini, ce s'au pus pe ograda (gardul) bisericii ; 10 l. de s'au meremetisit cadelnitiile și fanarile ; 147 l. 10 p. pe o candilă argint la lucrul și ne agiungirea ei ; 56 l. fereștile la biserică din nou ; 77 l. pe o căsuță din ograda bisericii a lui Petre cerșitorul, de s'au dat ace căsuță călugărului Paișie, pentru 100 l. ce era bis. datoare acelui călugăr și cu acea căsuță s'au mântuit de datorie ; 5 lei pe tiplotă argint. **TOTAL :** 1176 lei 28 parale.

Perilipsis

Lei	Parale	
2628	18	veniturile.
1176	28	cheltuelile.
1451	30	rămâne capital bisericii.

(Epitrop) *Sava Antonovici*

Această socoteală fiind adevărată se încredințază.

Prot. ținut. Tutovii, *Const. (Vrabie) Iconom.* 1846 Mart 12.

26 Maiu 1846 – 26 Maiu 1847

VENITURILE : 1451 l. 30 p. primiți din anul trecut 1845, ce sânt trecuți în condică ; 161 l. folosul de pe tămâi și di pi chillii ; 1768 l. 29 p. folosul di pi lumânări ; 435 l. 37 p. din trii discuri. **TOTAL :** 3817 lei 16 parale.

CHELTUELILE : 450 l. 26 p. s'au cheltuit cu (chi)lia și pivnița ; 33 l. 14 p. pe prescuri ; 296 l. 1 p. pentru lumânări ; 9 l. 10 p. pe spalatul sfințelor vase ; 13 l. 21 p. pi podețul de dinainte sf. Pristol ; 19 l. 25 p. pi schini la ograda bisăricii ; 37 l. 15 p. la făcutul unui stihariu ; 24 l. la preoți și diacon, la hram ; 16 l. 30 p. pi untdelemn ; 41 l. 20 p. pi alamă pentru un sfeșnic la Maica Domnului ; 38 l. 32 p. la țișan di lucru ; 156 l. 25 p. s'au dat di lucru pentru sfeșnicile dela tratapod ; 50 l. diaconului, leafa lui ; 36 l. pi trii filăzi, slujba Invierii ; 15 l. pi scările di dinainte pridvodului. **TOTAL :** 1238 l. 19 p.

Perilipsis

<u>Lei</u>	<u>Părale</u>	
3817	16	veniturile.
1238	19	cheltuelile.
2579	37	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *Sava Antonovici*. 1847 Maiu 26.

Această socoteală fiind adevărată să încredințază. 1847.
Maiu 26.

Protop. ținutului, *Neculai (Igescu) Iconom*.

26 Maiu 1847 – 20 Maiu 1848

VENITURILE : 2579 l. 37 părale, banii ce am priimit din trecutul an 1847, ce sânt trecuți în condică ; 280 l. 12 p. din cutiile bisăricii ; 320 l. di pi lumânări și chirie a 4 chilii. TOTAL : 3180 l. 9 p.

CHELTUELILE : 37 l. 3 p. pi prescuri ; 333 l. 17 p. pi lumânări mari pentru înpodobit biserica ; 150 l. diaconului pe anul trecut : 100 l. tij diaconului, pi acesta ; 16 l. pi untdelemn 42 l. la preoți și diacon, la hramul bisăricii ; 8 l. 30 p. pi dres cadelnițele și fofeză ; 83 l. 30 p. pi 68 scânduri de teiu și 4 dulachi ; 210 l. 24 p. pi feșnicu cel mare. TOTAL : 981 l. 24 p.

Perilipsis

<u>Lei</u>	<u>Părale</u>	
3180	9	veniturile.
981	24	cheltuelile.
3180	9	rămân capital bisăricii. 1848 Maiu 20.

(Epitrop) *Manolachi Barbu*.

Această socoteală fiind adevărată, se încredințază.

Prot. ținut. *Neculai (Igescu) Iconom*. 1848 Maiu 20.

20 Maiu 1848 – 15 Martie 1849

VENITTRILE : 3180 lei 9 părale, suma urmei ; 3928 l. 38 p. din folosul vânzării lumânărilor și din adunare discurilor, ci

s'au strâns din mila pravoslavnicilor poporâni, precum și dila alți miluitori. TOTAL : 6479 l. 7 p. capitalul bisăricii.

CHELTUELILE : 4 l. s'au cumpărat un disc în bisărică ; 8 l. pe dresul unor feloane ; 85 l. lumânări 4 ocă pol, la hramul bisăricii ; 40 l. diaconului Dimitrie, din leafa sa ; 36 l. la hram, plata preoților slujitori ; 2 l. 20 p. spălatul candelilor ; 6 l. legatul unei Evanghelii ; 10 l. preșcorniții ; 40 l. un molitvelnic ; 6 lei di legat molitvelnicul ; 24 l. dulapi, piroani și plata meșterului la meremetul pridvorului. TOTAL : 261 l. 20 p.

Perilipsis

Lei	Părale	
6479	7	capitalul adunat.
261	20	cheltuelile.
6217	27	rămân drept capital bisăricii.

(Epitrop) *Manolachi Barbu.*

Această socoteală, făcându-se în ființa me și fiind adivărată, se încredințează. 1849 Mart 15.

Prot. ținut. *Teodor Berce Iconom.*

15 Martie 1849 - 3 Maiu 1850

VENITURILE : 6217 lei 27 părale, suma urmei ; 3083 l. 3 p. din vânzarea lumânărilor și dela discuri ; TOTAL : 9300 lei 30 părale.

CHELTUELILE : 7 l. 20 p. o condică pentru însemnarea zestrii bisăricii ; 7 l. dresul a două uși ; 5 l. dresul a două cadelnițe și spălatul lor ; 29 l. 20 p. un pachet de bumbac pentru lumânări ; 231 l. 30 p. meremetul chiliilor ; 99 l. lumânări la Sf. Inviere ; 5 l. dresul a două fânare ; 27 l. 20 p. lumânări la policandru ; 9 l. 20 p. pentru o treaptă de scânduri în oltar ; 10 l. pe 2 cară spini la ogradă ; 10 l. 30 p. pentru un car lemn și o zi la un om ; 73 l. lucrul lumânărilor din ceara bisăricii ; 35 l. la hramul bisăricii ; 49 l. pentru 2 uși din nou la bisărică ; 10 l. pe prescuri de slujbă ; 4 l. dresul unor geamuri ; 32 l. meremetul pridvorului, în năuntru și acoperement ; 7 l. o

broască ; 20 l. 10 p. lumânări acum la sf. Inviere ; 10 l. pi lea-
țuri la chilii ; 132 l. 20 p. diaconului ; 150 l. dascalului Dima
ce-i pus la lumânări ; 3268 lei 20 părăle, cheltuiți în facerea
catapetezmei din nou. TOTAL : 4233 lei 30 părăle.

Perilipsis

Lei	Părăle	
9300	30	capitalul bisericii.
4233	30	cheltuelile.
5067	—	rămân capital bisăricii.

(Epitrop) *Manolachi Barbu.* 1850 Maiu 3.

Protoireul ținut. Tutovii

Această socoteală făcându-se înaintea iscălitului și fiind
adevărată să încredințază.

Prot. ținut *Ioan Liga Iconom.* 1850 Maiu 10.

26 Maiu 1850 – 26 Maiu 1852

VENITURILE : 5067 l. suma urmei ; 1200 lei, s'au vândut
catapiteazma bisăricii vechi ; 2522 l. ce s'au strâns în folosul
bisăricii milostenii ; 4000 lei din vânzarea lumânărilor și dela
discuri pe acești ani. TOTAL : 12,789 lei capital bisăricii.

CHELTUELILE : 20 l. 10 p. pi lucrui lumânărilor ; 88 l.
30 p. cheltuiala așezat(ului) catapitezmei și meremet gios ; 12
l. 17 p. ferul ce a trebuit la catapiteazmă și lucru ; 644 lei, să-
pătoriului pentru catapiteazmă ; 347 l. 20 p. scânduri pentru ca-
lapiteazmă ; 480 l. patru lcoane împărătești, ce s'au zugrăvit
mai înainte, afară de catapiteazmă ; 186 l. lumânări la 2 hra-
muri a bisăricii ; 120 l. un sfeșnic s'au făcut de nuc înainte Mai-
cei Domnului ; 74 lei, meremet la anvon ; 259 l. 7 p. prescuri,
untdelemn și altele ; 4 l. la hramul bisăricii ; 32 l. o ladă pen-
tru bisărică ; 21 l. ce s'au dat la chețrari pe dregerea pridvo-
rului ; 88 l. 29 p. la facerea chelii bisăricii ; 527 l. 11 p. leafa
diaconului pe 2 ani ; 90 l. leafa pisaltului ; 9000 lei, la zugră-
veala catapitezmei. TOTAL : 12, 042 l. 35 p.

Perilipsis

Lei	Parale	
12789	—	capitalul bisăricii.
12042	35	cheltuelii.
746	35	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu*

PROTOPOPIA ȚINUT. TUTOVII

Această socoteală făcându-se înainte supt iscălitului și fiind adevărată s'au încredințat.

Prot. ținut. *Ioan Liga Iconom.* 1852 Iuli 8.

DUHOV. CONSISTORIE A SF. EP. HUȘII.

Din raportul Protopopiei ținut Tutovei cu No. 95, din 23 Iunie, luându-se lămurire de veniturile și cheltuelile trecute în această condică, a sf. bisărici cu hramu sf Ierarh Nicolae, și făcându-să luare a minte de Consistorie la venituri și cheltueile, fiind neprihănite, să adeverește cu pecete Consistoriei și iscăliturile cuviincioasă.

(L. P. C.)...

*Teodor Mandre Iconom**V. Lefter*

No. 505
1852 Noemvr. 17

26 Mai 1852 – 26 Mai 1853

VENITURILE : 746 l. 35 p. suma urmei ; 1431 l. 38 p. venitul lumânărilor ; 240 l. 32 p. din discurile bisăricii. TOTAL : 2418 lei 35 p. capitalul bisăricii.

CHELTUELILE : 141 l. 20 p. 61 șarampoi pentru ograda bisăricii ; 39 l. 34 p. unui dulgher pentru lucru scăriilor ; 812 l. 20 p. un loc cumpărat pentru bisărică ; 282 l. 21 p. leafa diaconului pe anul acesta ; 38 l. 20 p. leafa vânzătorului de lumânări ; 74 l. 16 p. s'au mai îmbrăcat iconița praznicului sf. Neculai ; 50 l. 35 p. prescuri și dregerea veșmintelor ; 87 l. 20 p. la hramu bisăricii, la preoți ; 79 l. 10 p. pentru lumânări la hram. TOTAL : 1606 lei 36 p.rale.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Părale</u>	
2418	35	capitalul bisăricii.
1606	36	scăderile.
811	39	rămân capitalul bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu*

1853 Ghenar 2

NOTĂ.—Pe anul acesta nu-i văzută socoteala de protopop.

Anul 1853

VENITURILE : 811 l. 39 p. suma urmei ; 1676 l. 20 p. dela lumânări ; 440 l. din discu ; 79 l. chirie pentru trei odăi ; 356 l. *ce au hărăzit poporeni.* TOTAL : 3363 lei 19 părale.

CHELTUELILE : 248 l. pi o sută două zăci și patru tumurugi ; 101 l. 14 p. facerea unui stihar diaconesc ; 341 l. leafa diaconului ; 314 l. leafa pisaltului ; 631 l. pi 591 dulachi ; 203 l. 5 p. leafa pisaltului... ; 222 l. 6 p. dulgheriului care a făcut zaplajii ; 150 leafa lui Dima, care vinde lumânări ; 67 l. un antimis și o leturghie ; 43 l. facerea unei sobe la o chilie ; 50 l. pentru prescuri ; 83 l. la hramu bisăricii. TOTAL : 2453 l. 25. p.

Perilipsis

<u>Lei</u>	<u>Părale</u>	
3363	19	capitalul bisăricii.
2453	25	cheltuelile.
909	34	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.*

1854 Ghenar 2.

PROTOIEREUL ȚINUT. TUTOVII

Socoteala făcută în fața aceștii file, făcându-să înaintea sub iscălitului și fiind adevărată, se încredințază. 1854 Ghenar 2.

Prot. ținut. *Constantin (Vrabie) Iconom.***Anul 1854**

VENITURILE : 909 l. 34 p. soma urmi ; 20 l. *pentru aguzi*¹⁾ ;

1) Pentru frunza dela aguzi ce se culegea de femeile care se ocupau cu gândacii de mătasă.

200 l. chirie la 4 odăi; 541 l. din discu bisăricii; 1941 l. 27 p. venitul lumânărilor. TOTAL: 3612 l. 21 p.

CHELTUELILE: 28 l. 20 p. pi 12 tumurugi; 177 l. 20 p. leafa diaconului; 42 l. pi un Apostol; 621 l. pi 621 dulachi la facere zaplajului; 150 l. lumânări la hramu bisăricii, *albi*; 50 l. prescuri; 27 l. 36 p. pi untdelemn; 23 l. 20 p. pi trei care lemni la ogradă; 52 l. 20 p. chiroani la zaplaji; 171 l. 15 p. lucrul dulgheriului la zăplaji; 54 l. liafa unui pisalt; 150 l. leafa unui vânzător de lumânări.

Perilips

Lei	Parale	
3612	21	veniturile.
1543	11	cheltuelile.
2069	10	rămâne căpital.

(Epitrop) *M. Barbu*

1855 Ghenar 24

NOTĂ.—Socoteala pe anul acesta nu-i văzută de Protopop.

Anul 1855

VENITURILE: 2069 l. 10 p. capitalul bisăricii; 2000 l. dela lumânări; 150 l. chirie dela 3 chilii; 539 l. 33 p. din discul bisăricii; 246 l. dobânda banilor de sus (2069 l. 10 p.). TOTAL: 5005 lei 3 părale.

CHELTUELILE: 43 l. 30 p. învălitul la bisărică cu tiniche; 34 l. pe o cadelniță alamă; 322 l. leafa pisaltului; 397 l. leafa diaconului; 40 l. o broască la ușă; 87 l. pe prescuri și untdelemn; 562 l. o căldare de botez; 86 l. 10 p. facere la un falon (felon); 100 l. la hramu bisăricii; 150 l. leafa vânzătorului de lumânări. TOTAL: 1822 lei.

Perelips

Lei	Parale	
5005	3	veniturile.
2000	—	<i>priimiți dela d-lui Dumitrachi Macriu, ci i-au dăruit bisăricii.</i>
7005	3	fac peste tot suma veniturilor.
1822	—	cheltuelile.
5183	3	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.*

1856 Ghen. 18

Această socoteală, făcându-să înaintea iscălitului și fiind adevărată, să încredințază.

Prot. ținut. *C. Vrabie Iconom.* 1856 Ghen. 18

Anul 1856

VENITURILE : 5183 l. 3 p. capitalul bisăricii ; 1583 l. 12 p. dela lumânări ; 500 l. din discuri ; 120 l. chirie a două odai ; 250 l. dobânda a 2500 l. îndobândiți. TOTAL : 7636 lei 15 părale.

CHELTUELILE : 145 l. 4 p. facerea unor feloane ; 20 l. o păreche sfeșnice de alamă ; 91 l. prescuri și untdelemn ; 99 l. leafa psaltului ; 1490 l. pentru 4000 ocă var ; 336 l. leafa unui diacon ; 200 l. 16 p. facerea a trei candelă de argint ; 92 l. 20 p. pentru niște cărți psaltichie ; 114 l. leafa vânzătorului de lumânări ; 150 l. la hramu bisăricii. TOTAL : 2738 lei.

Perilipsis

Lei	Părale	
7636	15	veniturile.
2738	—	cheltuelile.
4898	15	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.* 1857 Fevr. 28.

Această socoteală etc.

Prot. ținut. *C. Vrabie Iconom.* 1857 Fevr. 28.

Anul 1857

VENITURILE : 4898 l. 15 p. capitalul bisericii ; 400 l. din discul bisericii ; 215 l. chiria pentru două odăi ; 1891 l. dela lumânări și 51 ocă lum. ceară, ce să gădesc gata. TOTAL : 7404 l. 15 p.

CHELTUELILE : 500 l. leafa diaconului ; 661 l. pentru 9 candelă de argint, lucrul lor ; 270 l. pe 3000 ocă ipsos ; 15 l. pe 20 covășeli ; 200 l. lucru la 200 ocă lumânări ; 10 l. un sfeșnic de alamă ; 58 l. la hramul bisericii ; 210 l. pe 5000 cărămizi ; 200 l. pe 20 căpriori la șcheli ; 1850 l. pe un policandru ; 71 l. lumânări la hram ; 100 l. leafa vânzătorului de lumânări ; 981

l. 24 p. cheltueli osebite; 175 l. un sinet a răpos. Tudorachi Teohar, care bani nu s'au putut scoate. TOTAL : 5751 lei 25 parale.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
7404	15	veniturile.
5751	24	cheltuelile.
1652	31	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *M. Barbu.* 1858 Ghen. 2

PROTOPOPIA ȚINUTULUI TUTOVII

Capitalul însemnat mai sus, priimindu-să dela fostul epitrop, d-lui Manolachi Barbul, și încredințându-să în mâna d-sale noului epitrop, Petrachi Pășcanul, să adeverești și de Protopopie.

Prot. ținut. *C. Vrabie Iconom.* 1858 Mart 1.

Anul 1858

VENITURILE : 1652 l. 31 p. capitalul bisericii; 1150 l. 3 p. dela lumânări; 529 l. 25 p. din discuri; 238 l. chiria odăilor; 34 l. *pi aguzi*. TOTAL : 3604 lei 19 parale.

CHELTUELILE : 19 l. 25 p. prescuri; 12 l. 28 p. *mangal*; 7 lei 15 p. sapon de spălat șervetele; 20 l. pe opt *rogojini*; 5 l. 24 p. pe două cheotori la clopotul cel mic; 20 lei spalatul policanandrului; 103 l. un dulap; 3 l. 20 p. o tigae de adus foc; 14 l. 5 p. sticli la fânari și ferești; 24 l. la hramul bisericii; 14 l. 20 p. dresul veșmintelor; 24 l. de făcut o sobă; 144 l. lucru pi 72 ocă lumânări; 366 l. leafa vânzătorului de lumânări; 900 l. leafa diaconului; 2 l. 20 p. o sticlă de *aghiazmă*. TOTAL : 1601 l. 37 p.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
3604	19	veniturile.
1601	37	cheltuelile.
2002	22	rămâne capital bisericii.

(Epitrop) *Petrachi Pașcanu.* 1858 Dech. 23.

Această socoteală etc.

Prot. ținut. *C. Vrabie Iconom.* 1859 Ghen. 8.

Dispozițiuni luate de Sf. Episcopie de Huși cu privire la sămele înfătoșate de epitropii bisericilor.

Prin duhovniceasca noastră Consistorie, cercelându-să Sama de față pe anii până la 23 Dechemvrie anul 1858, nu s'au văzut întovărășită și de cuvenitele dovezi ; însă, în privire că asămine regulă până acum n'au fost introdusă, de aceia noi o întărim potrivit formelor, și totodată, pentru viitoriu, punem d-lorsale epitropilor următoarele însărcinări :

1. Sămele anilor următori să fie întovărășite și de dovezile controlicești, atât în privire veniturilor și dănuirilor particulare, cum și în acea a cheltuelilor, duple forma Caselor Obștești a Statului.

2. Capitalul bănesc rămas din anii trecuți, precum și rezerva ce va pute fi din veniturile anilor următori, să va dobândi cu legiuită siguranțe de fondos și cu sinete întabulate de Instanțele respective, spre a nu să păgubi profitul acelor bani, urmând ca, când Epitropia ar face niște asemenea împrumuturi, prin Prea cucernicul Protoiereu să Ne aducă la știință.

3. Inchirierile de binale ce biserica ar fi având, să să facă cu formă de licitație și prin instanția competentă, aducându-să la știință despre prețul ce va eși, și făcându-să adjudecația în ființa d-lorsale epitropilor și a Prea cucernicului Protoiereu.

4. Pentru orice îmbunătățiri sau reparații mai importante vor cere trebuință a să faci, d-lui Epitropul mai întâi prin Prea cucernicul Protoiereu va trebui să ceară a Noastră incuviințare.

5. Prea cucernicul Protoiereu este chemat a execută aplicația punctelor de mai sus, numai puțin și trimiterea Sămilelor pe fiecare an la Episcopie spre cercetare și întărire.

Locotenent Episcop Hușului † **Calinic Hariopoleos**

No. 774
1859 Iulie 24
Huși

Director Episcopiei...

4 Februarie 1859 – 4 Februarie 1860

VENITURILE : 2002 lei, capitalul bisăricii, primiți dela dascalul Frumuzachi, casierul bisăricii; 37 l. dănuți de d-lui sardaru Ioan Bora; 12 l. dăruți de d-lui boeriu Costachi Cuza; 112 l. dăruți de dascalu Mihălachi *pentru ținerea a niște lăzi în bisărică*; 12 l. dați de d-lui Niculiță Macarie *pentru o materie ce i s'au dat la moartea păr(intelui) d-sale*¹⁾; 286 l. chiria chililor din ograda bisericii; 20 l. bezmănuș pe casa bisăricii dela văduva Paraschiva Radu; 603 l. din discurile bisăricii; 2794 l. 31 p. din vânzarea lumânărilor; 197 l. profitul a 2100 l. ce au fost împrumutați. TOTAL: 6076 lei 13 părăle.

CHELTUELILE : 30 l. pe prescuri de slujbă; 107 l. ceară, bumbac și lucrul lumânărilor; 48 l. pe lucrul lăcășilor din mucuri; 2 l. 10 p. pe 2 verigi la cheile dulapurilor; 1 l. 2 p. pe o *teplotă* de tablă albă; 1 l. 10 p. pe untdelemn, bumbac și altele la sfintele Masle; 46 l. părintelui Antonie (Lazăr) cu ordinul Protoiereului; 550 l. leafa diaconului T. B(ercea) pe 11 luni; 97 l. 23 p. meremetul ogrăzii și porțiții bisăricii; 400 l. leafa dascalului Frumuzachi pe un an. TOTAL: 1283 lei 5 părăle.

Perelipsis

Lei	Părăle	
6076	13	veniturile.
1283	5	cheltuelile.
4793	8	ramâne drept capital.

(Epitrop) *Frumușanu Ioan.*

1860 Mart. 1.

4 Fevr. 1860 – 4 Fevr. 1861

VENITURILE : 4793 l. 8 p. suma urmi; 20 l. bezmănuș casei văduvii Paraschiva Radu; 325 l. chiria chililor din ograda bisăricii; 30 l. *pentru aguzii din ograda bisăricii*; 621 l. 25 p. din discurile bisăricii; 950 l. 10 p. din vânzarea lumânărilor; 620 l. lumânări ceară, câte 20 lei oca, lucrate; 148 l. di pi niște

1) Din materiile sau stofele de vestimente nelucrate se împrumutau de biserici spre a se pune împrejurul năvăliilor la morți, și în schimb se dădea ceva sf. lăcaș de către respectivii poporeni.

căpriori, prin d. Petrachi Pășcanu ; 630 l. dobânda banilor dați cu împrumut. TOTAL : 8138 l. 3 părăle.

CHELTUELILE : 96 l. trei ocă lumânări *ceară albă* la ziua st. Învieri ; 23 l. dresul sfeșnicilor de alamă și a fanarilor ; 120 l. 15 p. la hramul bisăricii ; 7 l. 20 p. pi două părăchi mucări cu tăblițele lor ; 32 l. 6 p. pi un car *mangal* ; 252 l. 20 p. pentru 5 ferești la bisărică pi din afară ; 17 l. 35 p. pi prescuri ; 18 l. lumânări la *fofeză* ; 18 l. 34 p. repararea chiliilor ; 233 l. 17 p. pe un an mugiului (Neculai Mihale), care a lucrat lumânările ; 600 l. leafa diaconului T. Bercea pi un an ; 400 l. leafa dasca-lului Frumuzachi pi un an. TOTAL : 1819 lei 27 părăle.

Perelipsis

Lei	Parale	
8138	3	veniturile
1819	27	cheltuelile
6318	16	rămâne capital bisăricii.

(Epitrop) *Frumușanu Iordachi*.

PROTOPOPIA DISPARȚIREI I A ȚINUT. TUTOVII

Această socoteală făcându-să înaintea subscrisului etc.

Prot. ținut. *C. Vrabie Iconom*. 1861 Fevr. 10.

II. Condica de venituri și cheltueli a bis. Sfinților Voivozi ¹⁾

Sama de câți bani am priimit eu vamiș. Efstati din veniturile bisăricii sfinților mai mari Voivozi pe anul acesta dela

3 Fevr. 1826 – 3 Fevr. 1827

VENITURILE : 204 lei 13 păr. din cutiile bisericii ; 12 l. 20 p. tij din cutii ; 22 l. tij din cutii prin preotul Ioan Gașpar ; 22 l. 20 p. din cutie dela breasla tabacarilor ; 8 l. din chirie casei de lângă medelnicerul Ioniță Gâlcă ; 132 l. 5 p. ce s'au strâns cu milostenie pentru facerea clopotniții ; 46 l. (16 l. dela preotul Toader, fiind atunci mirean ; 15 l. dela Macari Fălceanu ; 15 l. dela Gh. Galațanu ot Enachi Mitu). TOTAL : 447 l. 18 p.

CHETUELILE : 14 lei 5, ocă untdelemn ; 164 l. 20 p. 12 ocă 2 litri lumânări ceară ; 2 l. 18 p. prescuri ; 11 l. 20 p. lemnul i lacățile și piroanile unei mesă cu dulapuri în bisărică ; 14 l. 30 p. o perde la ușa bisăricii ; 7 l. 20 p. dou cară spini pentru grădina bisăricii ; 18 l. 18 p. cheltuiala la hramu bisăricii ; 12 l. zugrăvitul unei icoane la ușa bisăricii ; 15 l. 15 p. dajde a trei preuți de sf. Dimitrie, 1(827) ; 1 l. 19 p. o toacă și vată pentru candelii ; 50 l. cu facerea unui hrisov pentru 10 liudi, — scutelnici a bisăricii ; 21 l. diacului Grigoraș Codrianu pentru apărarea scutelnicilor de călărășie ; 610 l. cu facere clopotniții.

1) Condica aceasta, pe prima față a scoarței ce o învelește, are ca titlu : „Condica Bisericii sfinților voivozi din politia Bârladului“ ; iar pe a doua față a scearței, stă scris : „Numărându-se filele acestei condice și trecându-se printr'insele găitan, s'au pus supt a Preasfinției sale pecete“. 1827 Iulie 1.

Perilipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
943	—	cheltuelile
447	18	veniturile
495	22	(rămâne bis. datoare).

Constantin (Cocu) Iconom, Prot. Bârladului

3 Februarie 1827 – 25 Iunie 1827

Epitrop: Vameșu Efstati

VENITURILE : 181 l. 10 p. din cutie bisăricii ; 17 l. tij din cutii prin preutul Ioan Gașpar ; 10 l. dela Macari Fălciianul din mucuri. TOTAL : 208 l. 10 p.

CHELTUELILE : 495 l. 22 p. ce rămâne datoare prin sama din urmă a anului 826 ; 3 l. 20 p. pe 1 ocă untdelemn ; 99 l. p. pi 7 ocă lumânări ceară ; 9 l. 2 p. pi prescuri ; 22 l. *dajdie preușilor de sfântul Gheorghe (1)827* ; 6 l. 20p. meremetul geamurilor și a fânarilor ; 6 l. pi zmirmă și tămâi 3 l. 10 p. legătura Psaltirii și a Ohtoiului ; 41 l. un Tipicon și o Panahidă ; 12 l. 20 p. o carte a visteriei pentru scutelnici. TOTAL : 699 l. 4 p.

Perelipsis

<u>Lei</u>	<u>Parale</u>	
699	4	cuprind cheltueele
208	10	cuprind veniturile
490	34	adică patru sute nouă zăci lei, treizăci și patru părale, rămâne Besărica datoare.

Costandin (Cocu) Iconom prot(opop) Bârladului

26 August 1827 – 3 Iunie 1828

Epitrop Stolnicul Ioan Angheluță

VENITURILE : 27 l. 20 p. din cutiile bisăricii ; 17 l. 24 p. dila Costandin Bachierul, din chiria casăi ; 4 l. dila Radu ci au eșit din casă, rămășiți ; 10 l. dila Dima Argintaru, scutelnic ; 10 l. dila Ghiorghe Gălățanu, scutelnic ; 35 l. din cutiile bisăricii ; 30 l. din cutia dila tăbăcari ; 5 l. 9 p. dila Măcarie Stanu, scu-

telnic ; 71 l. 20 p. din vânzarea lumânărilor ci s'au făcut (fabricat) *din fărături*, 3 ocă pol (3 ocă și $\frac{1}{2}$) ; 10 l. dila Lupașc, *scutelnic* ; 42 l. 20 p. tij din cutiile bisăricii ; 33 l. am luat din folosu a 6 ocă ceară, ci am cumpărat și s'au vândut... ; 12 l. 20 p. dila Ion a Nastasâi, *scutelnic* ; 10 l. dila Ghiorghe Gălățanu, dare al doile ; 7 l. 20 p. dila Măcarie Stanu, al doile (dare) ; 5 l. dila Iordachi a popii lui Costandin, chiria chilii ; 52 l. 29 p. din folosu a 10 ocă ceară vândută ; 54 l. 20 p. Primiți din cutii, acum. TOTAL : 438 l. 22 p.

CHELTUELILE : 20 l. pi *carte Epitropiiei* ; 7 l. 24 p. pris-corniții Catrina, întâia (rată) ; 30 l. *dajdiile a 4 preoți* (1)828 Noemvrie ; 20 l. pentru Antimis ; 16 l. la Necula mungiu pi nia-giunsul lumânărilor 1 hram ; 7 l. 20 p. 2 ocă untdelemn, la... ; 3 l. 20 p. la Mitici pe făcut a niște lumânări ; 22 l. 20 *dajdi-ili a trei preuți* — Fevr(uar) ; 38 l. pentru legatul a 14 cărți ; 12 Minee, 1 Apostol și Evanghelia ; 7 l. 10 p. pentru lucru a 7 ocă și una litră lumânări tij ot Mitici ; 15 p. la dresul unui fânar ; 3 l. 10 p. tij prescornițai pi urmă (rest) ; 8 l. 12 p. la meremetul Catapetezmii, meșterului Chiriace, și scânduri ; 2 l. 24 p. la dres proasca (broasca) ; 2 l. 25 p. pi molebinu și filada, pentru numele împărătesc ; 22 l. *dăjdiile a trii preoți*, avgust 4 ; 155 l. 24 l. cheltuiți cu meremetul unui *păreti al sfintii bisărici, ci mai chică* (pică, cădeă) ; însă

Lei	Păr.	
80	—	lui Iacob dulgheriul
17	—	pi două tălpi mari
5	35	pi 5 corzi și 1 căprior
5	30	pi 2 tălpoi
10	15	pi 3 ocă fer, 17 chiroani mari și 1 ocă cui, șindilă
2	30	pi 10 cară lut
5	20	pi 5 zâli ci au muncit 5 oameni
1	36	vinu la lucrători
5	20	pi 10 scânduri mari
7	—	700 cărămizi
14	—	pi scânduri di brad

155 26

TOTAL : 367 l. 26 p.

Perilipsis

<u>Lei</u>	<u>Părale</u>	
438	22	cuprind veniturile
367	26	cuprind cheltuelili
70	36	Adică șapte zăci lei și trii zăci și șase părale sânt a bisăricii, rămași la socoteala aceasta. 828 Oct. 3.

Socotindu-si condica aceasta de venituri și cheltueli, precum să arată mai sus, s'au adeverit. 1828 Octomvrie 3.

Costandin (Cocu) Iconom prot. Bârladului

3 Octomvrie 1828 – 30 Oct. 1829

Epitrop stolnicul Ion Angheluși

VENITURILE: 20 l. priimiți dila parintili Ion, milostenie; 13 l. 18 p. din cutia dila tabacari; 35 l. dila Costandin Rachi-eriul, din chiria casăi; 15 l. dila Costandin Croitoriu, chiria unii chilii; 9 l. dila Lupașc; 180 l. 3 p. priimiți din folosul a 15 ocă ceară și 300 dramuri, ci s'au lucrat și s'au vândut; 103 l. 25 p. din cutiili bisăricii; 49 l. 29 p. din vânzarea lumânărilor.

Total: 425 l. 35 p.

70 l. 36 p. să mai încarcă, ci au rămas a bisări-
cii dela socoteala dintăi.

TOTAL: 496 l. 31 p.

CHELTUELILE: 4 l. 30 p. pi var; 1 l. 4 p. meșterului de văruit; 3 l. meremetul fânarilor; 2 l. 30 p. la prescorniță; 2 l. 8 p. mangal; 30 p. frengii la clopoti; 6 l. 15 p. la chetrariu (zidar) pi dresu unui păreti; 6 l. legatu a două cărți; 26 l. lucru a 18 ocă lumânări; 4 l. 25 p. cărămidă; 7 l. 20 p. lucru a 6 ocă ceară; 4 l. 32 p. prescorniții; 10 l. 20 p. două ocă pol și 50 dramuri untdelemn; 13 l. la zugrav, niagiunsul unii icoane de zugrăvit; 22 l. 20 p. dajdiile a 3 preoți, la sfântu Ghiorgi; 22 l. 20 p., dajdiile tij a preotilor, la sfântu Dumitru; 26 l. la Toader a lui Miticiu, pi 2 ocă lumânări, la Edicuri.

TOTAL: 164 l. 20 p.

NOTA. – Constatăm că un preot plăteă dajdia pe an 15 lei, cum ar face 5 lei noi de astăzi, — și care se plăteă semestrial.

Perilipsis

Lei	Părale		
496	31	cuprindi încărcătura	
164	20	cuprind, scăderile	
332	11	TOTAL.	1828 Dech. 16.

Socotindu-să condica aceasta înainte me, s'au adeverit.

Costandin (cocu) Ionom prot. Bârladului

16 Decemvrie 1829 – 16 Decemvrie 1830

Veniturile Epitrop stolnicul Ioan Angheluță

CHELTUELELE: 332 l. 11 p. capital a besăricii din trecuții ani; 69 l. 25 p. s'au primit din cutiile besăricii; 275 l. 35 p. s'au priimit din folosul lumânărilor; 20 l. s'au priimit dela Costandin Rachieriu, din chiria unui casă; 20 l. s'au priimit dela Costandin Croitoriu, chirie pe o chilie; 18 l. s'au priimit dela Nicolaiu Chiosa *din scuteala* pe giumătate an; 15 l. s'au priimit dela Dima argintaru, *din scuteala* pe giumătate an; 15 l. s'au priimit dela Gheorghî Gălățanu, *scuteală* pe giumătate an.
TOTAL: 765 l. 37 p.

CHELTUELELE: 8 l. 5 p. s'au dat pi 3 cară spini pentru ograda bes(ăricii); 1 l. lucru a 6 lumânări mari, ce s'au împodobit la plicandei; 5 l. meremetul fanarilor, la tinichigiu; 4 l. s'au dat pi sticli pentru fânare; 15 l. lucru a 10 ocă ceară (lumânări); 15 părale pi o candilă de sticlă; 6 păr. pi două pluti pentru candili; 7 l. 30 p. lucru a 6 ocă 350 dramuri lumânări ceară, făcute din mucuri; 22 l. 20 p. s'au dat *dajdie preoților a sf. Ghiorghi, pe 3 nunte*; 22 l. 20 p. *tij dajdie preoților a sf. Dimitrie*; 29 l. 1 p. s'au făcut cheltuială la hramul besăricii; 2 l. 10 p. s'au dat *logofătului di au trecut în condică și au scos copie di s'au trimis la sf. Episcopie*; 16 l. 26 p. s'au dat prescorniții pi prescuri.

TOTAL: 134 l. 13 p.

Perilipsis

Lei	Parale		
765	31	veniturile.	
134	13	cheltuelele.	
631	18	rămâne capital bes.	1830 Dech. 16

Înainte me s'a socotit condica aceasta pre care s'au încredințat.
Costandin Cocu Ionom prot. Bârladului

Dela 16 Decemvrie 1830 până la 25 Noemvrie 1831

VENITURILE: 18 l. dila Vasăle sânn Toader Cioroiu, *din scutelnicie*; 62 l. din cutiile bisăricii; 124 l. 20 p. din lumânări ci s'au vândut; 40 l. din folosul lumânărilor; 18 l. dila Ioniță sânn Pavăl Ciobotaru, *din scutelnicie*; 12 l. dila Neculaiu Chiosa, *tij din scutelnicie*; 20 l. dila Costandin Rachieriu, *din chiria casăi, dat prin măsă (mama sa)*; 15 l. dila Dima argintaru *din scutelnicie*; 631 l. 18 p. capitalu bisăricii *din trecuții ani*.

TOTAL: 958 l. 38 p.

CHELTUELILE: 40 l. dat la neagiunsul *prapurilor* (steagurilor bisericii); 22 l. 20 p. *dajdiile a trii preoți*; 11 l. 20 p. la prescorniță; 5 l. lucru a 5 ocă lumânări; 3 l. 30 p. *tij la prescorniță*; 16 l. 25 p. una ocă și 80 dramuri lumânări ceară, la *edecuri*; 3 l. 16 p. *tij prescorniții*; 25 p. un *ulcior*; 2 l. 32 p. *frengii și funii la clopoti*; 21 l. 1 ocă pol ceară; 2 l. 20 p. cărbuni la bisărică; 1 l. 6 p. *zugrăvitu unii făclii*; 32 l. 31 p. cheltuiala la hram; 43 l. 35 p. pi trii ocă și 100 dramuri lumânări la hram, dila Ștefan prot Mihai, *luat și plătit*.

TOTAL: 207 l. 20 p.

Perilipsis

Lei	Parale	
958	38	veniturile.
207	20	cheltueile.
751	18	rămâne a bisăricii.

1831 Noemvrie 25.

Și fiind cu dipărtari di sfânta bisărică, îmi vini tari pisti puțință a căută di interesurile sfintii bisărici, va întra alt Epitrop, cari să va socoti. Cari, priimind această Epitropie, în locul meu, d-lui *Chir Antohie sânn Stan*, i-am și numărat în mână toți banii, di sus arătați, în ființa părintelui Iconom Costandin (Cocu) protopop, în sumă di *opt sute cinci lei și triizăci parale*, cari mi-au dat și adeverință; teslimarisând(u-i) și alte hârtii și lucruri a bisăricii.

Ioan Augheluță stolnic

Inainte me s'au socotit această condică, aceasta și s'au încredințat. *Costanbiu (Cocu) Ionomi*

Dela 25 Noemvrie 1831 până la 31 Dech. 1832

Epitrop, negușitorul Antohie sân Stan Chitaru¹⁾

VENITURILE : 751 l. 18 p. capitalul besericii din trecuții ani, ci i-am primit din mâna stolnicului ; 54 l. 12 p. *dobânda acestor bani*, — tij dela d-lui Stolnicu ; 221 l. pi 13 ocă lumânări ceară câte 17 l. oca, ce s'au făcut din mucuri și s'au vândut ; 237 l. 28 p. s'au priimit din cutiile besăricii, dela 25 Moemvrie 1831 și păr la 31 Dech. 1832 ; 6 l. 10 p. din chiria unii chilii, pi pol ($\frac{1}{2}$) an ; 11 l. 10 p., tij pi chiria unii chilii, pi un an ; 30 l. s'au priimit din chirii a unii casă a bes. dela Costandin Rachieriu ; 210 l. s'au priimit din 14 ocă lumânări, ci au fost făclii mari la *enicur* (sic), stricându-să, s'au vândut pi 15 l. oca ; 236 l. s'au priim't din datorie vechi, ci au fost la un Ioan Manoli cu zapis din let 1823 Avgust 10, și au istovit ; 374 l. 22 p. din folosul lumânărilor și *dobânda* acestor bani.

TOTAL : 2132 l. 20 p.

CHELTUELILE : 19 l. lucru a 13 ocă lumânări s'au dat ; 26 l. s'au dat la *dajdje a 2 preoți și un dascal*, 832 April ; 13 l. 33 p. s'au dat pe prescuri, dela 831 Noemvrie 15 și până la 832 Dech. ; 3 l. 25 p. s'au dat pe 300 dramuri unt dilemn ; 12 l. 20 p. s'au dat pi lucru a 12 ocă lumânări, ce s'au făcut pentru *edicuri*, din mucuri ; 2 l. 20 p. s'au dat pi spalatul unii cadelniți ; 6 l. s'au dat pi lucru a 12 făclii *di lemn pentru edicuri, în locul făcliiilor celor di ceară, ci s'au vândut* ; 15 l. s'au dat pe *zugrăvitul acestor făclii* ²⁾ ; 51 l. 32 p. s'au dat pi lucru unii cadelniți, ci s'au făcut ; 26 l. *dajdie a doi preoți și un dascal*, 832 Octomvrie ; 26 l. 20 p. s'au dat pi rogoz și stof și Incru, pentru învălitul chiliilor ; 30 l. s'au cheltuit la hramul bisăricii ; 4 l. s'au

1) Stan Chitaru a murit de ciumă pe la 1814, înmormântat din jos de oraș, — dela care a rămas vorba în orașul Bârlad : „ciuma dela Stan Chitaru“. Antohi se intitulează negușitor, Angheluță era boer, stolnic.

2) Inseamnă că ramele sau brațele dela sfeșnicele împărătești, în care se puneau lumânări mai mari, s'au înlocuit prin rame de lemn mai lungi, zugrăvite, în vârful cărora, așezându-se alămuri, să se pună în aceste, lumânări mai mici, pentru economie.

dat unui chetrar (zidar), la tencuit fa'a besăricii; 30 l. 10 p. s'au dat pi o liturghie pentru bes.; 3 l. 20 p. meremetul fănarilor.

TOTAL: 270 l. 20 p.

Perilepsis

Lei	Parale
2132	20
270	20

1862 00 rămas drept capital al besăricii, la aceasta socoteală cu rămășițurile anilor trecuți, întru cari am iscălit.

Antohi Stan

1832 Dech. 31.

Inainte me s'a socotit condica aceasta și s'au încredințat.

Costandin (Cocu) Ionom

**Dela 1832 Dechemvrie 31 pâr la
1833 Dechemvrie 31**

VENITURILE (încărcăturile): 1862 l. capital a besăricii din trecuții ani; 256 l. din cutiile bes. pi un an deplin; 24 l. chiria a doă odăi a besăricii; 728 l. folosul din vânzare iumânărilor pi un an deplin.

TOTAL: 2870 l.

CHELTUELILE: 54 l. *dajdie a doi preoți și un dascal*, pi un an deplin; 110 l. 15 p. meremetul besăricii, adică tencuit, vărut, i lucrul chetrariului; 16 l. prescuri pi un an pentru besărică; 13 l. 30 p. meremetul la *tinichelili edicurilor*; 7 l. 35 p. untilemn pentru candeli; 27 l. cheltuiți la hramu besăricii; 5 l. *s'au cheltuit cu un copil, ce s'au găsit la ușa besăricii.*

TOTAL: 234 l.

Adunare somilor

Lei	Parale
2870	—
234	—

2635 — rămân drept capital a berăricii la această socoteală.

1833 Dich. 31.

Antohi Stan ¹⁾

¹⁾ Di aici mai departe în condică nu se mai vede adeverirea protoe-reului până la anul 1837 Dech. 31, cum se va vedea.

Dela 1833 Dechemvrie 31 – 1834 Dec. 31

Epitrop Antohi Stan

VENITURILE : 2636 l. capitalul besăricii din trecuții ani ; 165 l. din cutiile besăricii pi un an deplin ; 10 l. chiria dela baba roșie ; 38 l. tij chiria pi trei chilli ; 500 l. folosul din vânzare lumânărilor pe un (an) depliu, i din mucuri, ce s'au făcut (lumânări) și s'au vândut.

TOTAL : 3349 l.

CHELTUELILE : 80 l. dăjdiile a trei preoți și un dascal, pi un an deplin ; 4 l. 20 p. o perechi cununii s'au cumpărat ; 10 l. 20 p. pi untdelemn, pi un an deplin ; 15 l. 10 p. meremetul geamurilor besăricii, i meremetul la policandel ; 3 l. 30 p. o lingură de tisă pentru băut aghiazmă ; 6 l. 10 p. spoit cristelnița ; 11 l. prescuri pentru slujbă, pe un (an) deplin ; 7 l. 30 p. o sobă la o chilie i plata chetrariului ; 26 l. cheltuiți la hramul besăricii ; 10 l. pi lucru lumânărilor, edecuri, pe un an.

TOTAL : 175 l.

Perilipsis

	Lei
Venituri :	3349
Cheltuiți :	175

3174 rămân drept capital a besăricii.

Antohi Stan

1834 Dech. 31.

Dela 31 Dechemvrie 1834 – 31 Dech. 1835

Epitrop Antohi Stan

VENITURILE : 3174 l. capital a Besăricii din trecnții ani ; 100 l. din cutiile Besăricii ; 23 l. chirie pi două chilli ; 500 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL : 3797 l.

CHELTUELILI : 80 l. dăjdiile a trei preoți și un dascal ; 8 l. plata mitricii ; 4 l. meremetul fânarilor ; 11 l. lucrul pentru lumânările dela edecuri ; 22 l. meremetul la acoperemântul Besăricii ; 22 l. s'au cheltuit la hramu Besăricii cu preoții ci au slujit ; 10 l. pi prescuri di slujbă pe un an ; 13 l. s'au legat octoiul cel mari.

TOTAL : 170.

Adunarea somilor

	<u>Lei</u>
Venituri :	3797
Cheltueli :	170

3627 rămâni drept căpital.

Antohi Stan

1835 Dech. 31.

Dela 31 Dech. 1835 – 31 Dech. 1836

Epitrop Antohi Stan

VENITURILE : 3627 l. căpital a Besăricii din trecuții ani : 100 l. din cutiile Besăricii ; 26 l. chirie pentru dou chilii ; 28 l. tij chirie pe o casă ; 236 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL : 4017.

CHELTUELILE : 80 l. dajdiile a trei preoți i un dascal ; 3 l. meremetul la un părete ; 65 l. meremetul casăi din ograda Besăricii ; 17 l. la hramul Besăricii ; 6 l. una ocă untdelemn ; 5 l. lucru (lumânărilor) pentru edecuri ; 16 l. meremetul a trei chilii ; 15 l. prescuri și spalatul unei cadelniță.

TOTAL : 207 lei.

Adunarea somilor

	<u>Lei</u>	<u>Părale</u>
Venituri :	4017	—
Cheltueli :	207	—
	3810	—

rămân capital a Besăricii.

Antohi Stan

1836 Dech. 31.

Dela 31 Dechemvrie 1836 – 31 Dech. 1837

Epitrop Antohi sân Stan

VENITURILE : 3810 l. căpitalul Besăricii din anii trecuți ; 130 l. din cutiile besăricii ; 43 l. chirie pi 4 chilii pi un an ; 637 l. folosul din vânzarea lumânărilor i dobânda banilor (căpit. beser.) TOTAL : 4620 l.

CHELTUELILE : 12 l. 20 p. meremetul la policandel ; 3 l. 14 p. tij meremetul fânarilor ; 1 l. meremetul la lumba clopotu-

lui¹⁾; 32 p. s'au dat pi burete in altar²⁾; 17 l. tencuit i vărut beșărica; 32 l. s'au dat pi o carti, liturghie noă; 84 l. *dăjdiile trei preoți și un dascal*; 174 l. 4 p. cheltuiți cu ușa beșăricii din nou și cu ograda (ingrăditul); 3 l. pi doă tabli heru albu, la sfântul Pristol³⁾; 32 l. *cheltuiți la hramu beșăricii, ci au făcut sobor*; 10 l. lucru lumânărilor la edicuri, pi un an; 7 l. prescuri pi un an; 50 l. *leafa dascalului Costachi Tenie pe anu 1837.*

TOTAL: 426 l. 30 p.

Perilipsis

	Lei	Părale
Venituri:	4620	—
Cheltuele:	426	30

4193 10 rămân capital a beșăricii.

Antohei Stan

1837 Dech. 31

Această socoteală făcându-să înaintea mea și fiind adevărată, să încredințază.

Constandin (Vrabie) Iconom

NOTA. Lipsește o foaiă cu socotelile pe 1837-1838.

Dela 22 Noem. 1838 – 24 Noem. 1839

Epitrop, dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 5389 l. 19 p. capitalul bes. din anii trecuți; 182 l. 25 p. s'au primit din cutiile beșăricii pi un an deplin; 18 l. chiria unii chilii, pi un an, dela Ioan Goroveiu; 20 l. chiria pi giurățate an la o casă a bes. dela Gheorghe Rotaru; 30 l. chirie pi un an tij dela o casă a bes. dela Anton Chitaru; 25 l. tij Anton Chitar chirie pi giurățate an; 18 l. chirie unii chilii pi un an dela Toader Avram; 15 l. dela văduva Marie, chirie pi un an; 450 l. dobânda la 2500 lei pi un anu, la unii și alții, câte 60 păr. pi lună, la sută (adecă 1 leu și 20 păr.); 680 lei s'au primit din Sinetul dumisale stolnicului Iorga Gâlcă, ci l'au dănuit beșăricii, cari bani s'au scos dela Neculai Ursan; 120 lei

1) Se vede că atunci era numai un clopot la această biserică

2) Acel de pe sf. Antimis.

3) De pus sub steșnicile cu lumânări,

tij *dănuți de negușitorul Stoiciu* și scoși tot de (la) Neculai Ursan : 820 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an.

TOTAL : 7776 l. 4 p.

CHELTUELILE : 1150 l. s'au dat pe 10 coșuri pîiatră pentru besărică ; 1242 l. pi 67 chili var, 3 dimerlii, — pentru besărică, câte 18 lei pol ($18\frac{1}{2}$) ; 9 l. 9 p. s'au cheltuit cu facire gropilor pentru varul besăricii, la salahori ; 130 l. *dădiile pi un anu la 4 părinți, un diacon, doi dascali* ; 8 l. 16 p. s'au dat pi o condică pentru biserică ; 6 l. 30 p. cheltuiala cununiilor besăricii, lucrul lor ; 1 l. 10 p. merementul finarilor ; 10 l. *legatul Trio-dului, la Dimitrie Popovici* ; 4 l. 14 p. meremetul la 4 perechi rucaviți, ață, găitan, șăret, lucru ; 92 l. 2 p. s'au cheltuit cu scoaterea banilor dela Neculai Ursan, — însă :

Lei	Parale	
35	—	dumis. Ionică Vărgolici.
12	22	la polițmistru, la comisari, aici în târg.
12	20	chirie calului, când sa dus la Galați, la Ursan.
20	—	s'au dat polițmistruului din Galați, comisarilor. di au apucat pi Ursan.
12	—	cheltuiala trimisului, la han cât au șăzut și plata chiriei di au adus pi Urșau.
92	2	

18 l. s'au dat lui Costandin Negru și Ion Goroveiu, pentru *di au acoperit 3 hornuri di cărămidă a besăricii* ; 15 l. sau dat pi preșcuri pi un an deplin ; 40 l. pi 2 ocă pol lumănări, la edicuri, la hramu besăricii ; 22 l. la părinții ci au slujit la hram ; 50 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un an deplin.

TOTAL : 2799 l. 1 p.

	Lei	Părale	Adunarea somilor
Venituri	7776	4	
Cheltuele	2799	1	
	4977	3	rămâne capital besăricii

Costachi Tenie. 1839 Noem. 24.

Această socoteală, făcându-să în ființa me și fiind adevărată, să încredințază.

Prot. ținut. Tutovii, *Costandin (Vrabie) Iconom*

INSEMNARE FACUTA DE MELETIE EPISCOP ROMANULUI

La anul 1840 August 7, fteorisându-să de către Noi Sămile din această Condică a besăricii sfinților V-Vozi, să insamnează spre știință, poroncind ca și pe viitorime să să urmeză întocma.

M. Ep. Romanului

**Dela 24 Noemvrie 1839 și până la
12 Noemvrie 1840**

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 4977 l. 3 p. capital a bes. rămas din anii trecuți ; 600 l. chirie unii casă a besăricii, la Ioan Chebac ; 300 l. adunați dela sf. Icoană a Maicii Domnului, adunați mai înainte ; 20 l. dela Gheorghii Rotar, chirie casă pol an ; 24 l. Ioan Goroveiu, chirie pi un an ; 116 l. din cutiile besăricii pi șasă luni ; 25 l. chirie casă dela Anton Chitar pol anu ; 23 l. 20 p. chirie casă dela Chenciu sârbu ; 225 l. 20 b. dobânda la 2500 lei pol an ; 634 folosul din vâuzare lumânărilor până la stricarea besăricii, împreună cu o lumânare mari.

	Lei	Parale	
TOTAL :	6945	3	
	16108	33	<i>ce s'au strâns cu condica dela unii și alții pentru facere besăricii.</i>
	<hr/> 23053	36	

CHELTUELILI urmate cu facirea besăricii, precum mai gios să arată, însă :

Lei	Părale	
5400	—	s'au dat arhitecturului Ioan Sârbeschi.
3000	—	meșterului Iacob teslariului.
1060	12	pi 636 ocă heru sâbir i drugi subțiri.
570	12	lucrul herariului.
2836	26	pi 156 chili 7 dimerlii var de tencuială, bez 70 chili, cumpărate mai dinainte.
643	3	pi 3107 ocă var de feță (fețe, de vărut la urmă).
50	15	pi 500 ocă ipsos.
13559	68	De transportat.

13559	68	soma urmi.
1173	6	79300 şindilă pentru coperit besărica.
599	12	pi 178000 cue de şindilă.
496	—	pi 77 ocă chiroane pentru leături i pardosăli i şuşeli.
297	32	pi trei Cruci deasupra besăricii.
2682	—	plata pi 162000 cărămidă, bez 15000 dijma ¹⁾ .
403	21	plata cărămizii di cărat.
251	4	plata uşii besăricii cu îmbrăcămintea ei (în tablă).
360	—	pi şasă fereşti pentru besărică, una la pridvor.
705	—	apă, lut, năşip, salahori.
689	39	s'au dat pi capriori, leături, tălpoae, corzi.
259	13	pi nueli, pari, coveţi, lopăţi, căuşă, ciuberi, funii şi altili.
183	22	s'au dat pi un coş pol piatră, bez ci este cumpărată mai dinainte.
641	36	dulachi pentru pardoseli, scânduri mărunte la cafas.
211	4	s'au dat pi scânduri di teiu, pentru strani şi de stejar pentru uşile besăricii.
199	—	pi tabli, her alb, pentru beşici şi pusă pi coama besăricii.
93	—	s'au dat pentru zugrăvit cafasu, analoage, sfeşnice şi altili.
422	35	<i>s'au cheltuit cu sfinţire besăricii.</i>
240	—	ci sânt trecuţi în condică, dela unii şi alţii, şi nu s'au priimit.
23469	12	
130	—	<i>dăjdiile preoţilor pi un an.</i>
10	—	oală aramă pentru foc.
40	—	un ceaslov mari.
12	—	meremetul ogeacurilor la chilii.
12	—	rogoz i prăştini pentru acoperit chiliile.
23673	12	

1) Inseamnă că casa obştiei a dăruit toată sau o parte din dijma dela cei ce făceau cărămidă pe moşia târgului.

Perilipsis

	Lei	Parale
Veniturile :	23053	36
Cheltuelile :	23673	12
	619	16

rămâne besărica datoare.

Costachi Tenie

Această socoteală, făcându-să înainte me și cercetând toate condeile di cheltueli cu deamănuntul și dovedindu-să adevărate, să încredințază.

Prot. ținut Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

1840 Noem. 12.

Dela 12 Noemvrle 1840 – 12 Noemvrie 1841

Epitrop, dascalul Costachi (Tenie)

VENITURILE : 288 l. 32 p. s'au priimit din cutiile besăricii pi un an deplin ; 50 l. chirie casăi cei mari dela Cănciu sârbru, pi un an ; 35 l. chiria unii chilii dela Tudor sârbru, pi un an ; 10 l. tij chirie pi pol an, dela o sârboaică ; 24 l. chirie pi o chilie dela Alexi, pi un an ; 6 l. dobânda la o sută lei, dela Dumitru Grecul ; 270 l. 10 p. dela chir Antohi, din datorie condiții, dela facire besăricii, scoși dela unii și dela alții ¹⁾ ; 1555 l. folosul din vânzare lumânărilor, pi un an.

TOTAL : 2239 l. 2 p.

CHELTUELILE : 130 l. *dăjdiile părinților* ; 21 l. s'au dat i doă fanare pentru besărică ; 26 l. s'au dat pi niști scândurl du-lachi și o ocă cleiu, pentru strane, prin chir Antohi ; 50 l. bă-etului ci au dat agiutor la aprins și la stânsul candelilor și a lumânărilor, pi un an ; 86 l. 20 p. s'au dat pentru boitul stranilor la *zugrăvița* ; 208 lei 12 p. s'au cheltuit cu nueli, schini, lucrul, la ograda besăricii, așăzarea stranilor celor vechi, ni agiungând celi noă, o umblătoare ²⁾, mutare clopotilor, acoperemântul

1) Adeacă primiți mai pe urmă, după facerea bisericii, dela acei cari făgăduiseră a-i da.

2) Latrină.

lor, (cu) scânduri brad, chiroane, căpriori, chiroane, și altele, precum, prin izvod s'a arătat; 24 l. prescuri pentru besărică, pi un an deplin; 32 l. 10 p. s'au cheltuit la hramul besăricii cu preoții ci au slujit sobor; 50 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL: 628 l. 2 p.

Perilipsis

	<u>Lei</u>	<u>Parale</u>
Venituri:	2239	2
Cheltuele:	628	2

1611 — rămâne capital a besăricii.

Costachi Tenie

1841 Noem 12.

Această socoteală, făcându-să înainte me și fiind adevărată, să încredințază.

1841 Noem 12.

Prot. ținut. Tutovii, *Constandin (Vrabie) Iconom*

Dela 12 Noemvrie 1841 – 23 Noemvrie 1842

Epitrop, dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 1617 l. capitalul besăricii din anii trecuți; 200 l. din cutiile besăricii; 122 l. dobânda la 1000 lei pi un an; 8 l. rămășița din 14 lei dela Goroveiu; 7 l. dela o sârboaică, chirie pentru o chilie; 28 l. chirie chiliei cei mari; 50 l. chirie dela Cânciu sârbu; 55 l. dobânda pi 1000 lei, la 5 luni; 604 l. 30 p. s'au primit din banii (loan) Supăratului; 1110 l. folosul din vânzarea lumânărilor.

TOTAL: 3795 l. 30 p.

CHELTUELILE: 1000 l. s'au plătit banii Chirițoii, ce să imprumutase besărica, la facire ei; 1072 l. 20 p. tij s'au plătit cuconu Ioniță Gâlcă, împreună cu baș Galbin, ce să imprumutase besărica, tot la facere, care tot în acești bani s'au plătit și 619 l. 16 p., ce rămăsese besărica datoare din anu 1840, care ace datorie au rămas istovită (achitată); 3 l. pi dres un geam; 130 l. dăjdiile părinților pi un an; 10 l. lucru a 4 epitrahire, ață, șărăt, găitan, bez, fiță (fața); 12 l. 20 p. două ocă pol untdelemn; 15 l. s'au dat pentru... la bes. un an înainte; 20 l. pentru

doă sobe în chilii; 62 l. 20 p. s'au dat părinților cari au slujit la hram; 18 l. pentru lumânări la hram de au înpodobit; 10 l. 20 p. s'au cumpărat o oglindă în sfântu oltar; 50 l. leafa das-calului Costachi pi un an.

TOTAL : 2402 l.

Perilipsis

	Lei	Păr.	
Veniturile :	3795	30	
Cheltuelile :	2404	—	
	1391	30	ramâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1842 Noemvrie 23

Această socoteală, făcându-să înainte me și fiind adevărată, să încredințază;

1842 Noem. 23.

Prot. ținut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 23 Noem. 1842 – 23 Noem. 1843

Epitrop Costachi Tenie.

VENITURILE : 1391 l. 30 p. capitalul besăricii din anii trecuți; 185 l. 21 p. din cutiile besăricii; 320 l. 20 p. priimiți din banii Supăratului din tatorie (sic) vechi; 10 l. pi un prosop ci era de prisos în besărică; 32 l. pi un *taclit*, dela Anghelachi; 34 l. 25 p. pi 37 coți cit, în trei bucăți, cari cit eră di prisos în besărică; 50 l. chirie dela Cănciu, pi chilie ce mari; 28 l. chirie chilie dela Sărboică; 24 l. chirie dela Alexă, pi chilie mică, pi anu 1842, iar pi acest an nu s'au luat până acum; 1050 l. folosul din vânzare lumânărilor pi acest an.

TOTAL : 3126 l. 16 p.

CHELTUELILE : 130 l. dăjdiile părinților pi un un; 16 l. 20 p. pi lucru unui felon, 2 epitrahire, — *cordele* și ibrișin; 6 l. meremetul *analoagilor*; 1 l. pentru 2 balamale la ladă; 9 l. meremetul geamurilor a bes. *când a dat fortuna*; 3 l. 20 p. lucru unii oale aramă, stricând două s'au făcut una; 28 l. 17 p. s'au dat *pentru pecete besăricii*; 8 l. legatul unui ceaslov; 4 l. pentru spalat candelili; 54 l. s'au cheltuit cu părinții ci au slujit

sobor la hramu besăricii; 15 l. pi lumânări la hram; 3 l. 14 p. meremetul unii porțiți a besăricii; 276 l. 22 p. s'au cheltuit cu învălitul chiliilor, cu scânduri; 100 l. leafa dascalului Costachi.

TOTAL: 655 l. 13 p.

Adunarea somlilor

	<u>Lei</u>	<u>Părale</u>
Veniturile	3126	16
Cheltuelile	655	13
	2471	3 rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1843 Noem. 23

Această socoteală, făcându-să înainte me și fiind adevărată, să încredințază.

1843 Noem. 24.

Prot. ținut. Tutovii, *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 24 Noemvrie 1843 – 24 Noem. 1844

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE: 2471 l. 3 p. capital a besăricii din anii trecuți; 170 l. 30 p. priimiți din cutiile besăricii pe acest an; 83 l. priimit tot din banii dela Ioan Supăratu, și au istovit; 24 l. chirie pi o chilie dela Gheorghe Rotaru pi opt luni; 50 l. chirie pi casa preutului Stefan, pi un an; 82 l. 20 p. dobânda la o mie lei, pi 5 luni pol; 1032 l. folosul din vânzare lumânărilor.

TOTAL: 3913 l. 13 l.

CHELTUELILE: 6 l. 30 p. s'au făcut trei părechi rucaviți, i altile vechi meremetisit; 65 l. *dajdiile preoților pe a sfântului Gheorghe trecut*; 17 l. s'au dat pi niște *capalăci* pentru opreli pe dinainte besăricii și cue di heru i lucru dulgherului; 22 l. 20 p. meremet înpregiurul chiliilor, adecă nuele, părușteni și așăzarea a vâteva *scăunașe* pin streni (în bis.); 8 l. 20 p. s'au cărat moluz pi dinainte besăricii; 16 l. 20 p. s'au dat pi untdelemn, pi acist an; 5 l. pi doă *făclii di lemn* și s'au și zugrăvit; 1 l. 20 p. o cheiță la dulap; 4 l. pentru spalăt candilile; 2 l. meremetul finarilor di sticlă; 2 l. pi niște tinicheli la edicuri; 2 l. 20 p. pentru tăet holera înprejiuru besăricii; 40 l. s'au dat pentru sfințitul Antimis; 3 l. 20 p. *pentru o cutie tiniche pentru*

tacâmul sf. Botez ; 18 l. s'au cheltuit la hramul besăricii cu părinții besăricii ; 140 l. s'au cheltuit cu sf. Chivot, ci s'au făcut di argint ; 34 l. pi doă oci lumânări ceară întru acest an ; 35 l. 20 p. lucru, cordeli, ibrișin, la doă feloani de isnoavă și doă epitrahiri, și doă stihari, fețile date, dela răposatii Vasile Holeră și una dela Anica, fiica d-sali Teodor Vasăliu și Iacob Similău, și una dela Ana prez(vitera), iar în loc de astar s'au pus la doă feloane două bucăți cit din besărică ; 100 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL : 524 l. 10 p.

Adunarea somilor

	Lei	Părale
Venituri :	3913	13
Cheltueli :	524	10
	3389	3

rămân capital besăricii.

Costachi Tenie

1844 Noem. 24.

Această socoteală etc.

844 Noem. 24.

Prot. ținut. Tutovii, *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 24 Noemvrie 1844 – 17 Decemvrie 1845

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE : 3389 l. 3 p. capitalul bes. din anii trecuți ; 184 l. priimiți din cutiile besăricii ; 50 l. priimiți pi chirie casăi dela Cânciu ; 17 l. 20 p. chirie unei chilii dela Smaranda Lambrinii ; 50 l. dela d. slugeru Ioan Caracaș pi niște sfeșnice di her, rămasă dela besărica ce vechi, s'au vândut ; 270 l. dobânda la trei mii lei pi șasă luni, la unii și la alții ; 1037 l. folos din vânzare lumânărilor ; 129 l. 36 p. s'au priimit pentru cumpărare policandrului însă :

Lei	Parale	
50	—	preotu Costandin Tenie
16	—	Sachelarie Ioan Gașpar
14	—	Preotu Gheorghie Stegaru
12	—	baba Antonie
35	20	d. stolnicul Teodor Dobreanu
2	16	Vasăle Țuțianu
129	36	

(continuare) 38 l. 20 p. s'au dat pi carte lui Ilie Miniet cu legatul ei ; 16 l. 20 p. pi untdelemn, pi un an deplin ; 5 l. 20 p. meremetul sobii în altar, var și lucru chețrariului ; 10 l. legatul unui Molitvelnic și o Psaltire ; 5 l. 20 p. dal, pentru spălat candelile și cadelnițele în două rânduri ; 1 l. 10 p. meremetu unui geam ; 21 l. s'au cheltuit când am fost la Focșani pentru policandel ; 5 l. 10 p. pi o costoroavă, la podul chiliilor și meremetul porții a besăricii ; 53 l. s'au cheltuit cu părinții ci au slujit sobor la hramul besearicii ; 52 l. lumânări ceară la hram și la sfânta Înviere trecută ; 2 l. 30 p. pi o rogojină în sf. Oltar ; 100 l. leafa dascalului Costachi pi un an.

TOTAL : 311 l. 10 p.

Adunarea somilor

	Lei	Parale
Veniturile	5127	19
Cheltuelile	311	10

4816 9 rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1846 Dech. 16

Această socoteală etc.

(Protopop) *Neculai Igescul Iconom* 1845 Dech 30

Dela 16 Dechemvrie 1845 – 5 Dech. 1846

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE : 4816 l. 9 p. capital a bes. din anii trecuți ; 160 l. 13 p. priimiți din cutiile bes. pi un an deplin ; 50 l. dela Cănciu Sârbu, chirie casă pi un an deplin ; 10 l. dela Maria Iacoboae, chirie pi o chilie, pi pol an ; 10 l. dela Gheboasa, chirie pi o chilie, pi pol an ; 330 l. dobânda la trei mii lei, pi 7 luni și o săptămână ; 73 l. 20 p, am priimit pentru cumpărarea policandelului, osebit una sută trei zăci și noo lei, 36 parale, ci s'au mai priimit și s'au trecut în socoteala anului trecut, însă :

Lei	Parale	
3	20	au dat Stefan Jarău
35	—	neguțitorul Antohi Stan
35	—	dela Ioniță Titinaș
73	20	

(continuare) 1010 lei 20 p. folosul din vânzare lumânărilor pi un an. TOTAL 6460 l. 22 p.

CHELTUELILE : 1029 l. 9 p. s'au dat pi policandel cu înbrăcăminte ci s'au făcut ; 4 l. 5 p. pi 4 dulachi în chilie ; 6 l. 10 p. pentru spala(t) candelile și cadelnițăli în doo rânduri ; 14 l. 22 p. s'au cheltuit cu facire a 7 pârechi rucoviți ; 10 l. am dat pi niște pafali pentru besărică ; 5 l. meremetul sfeșnicilor celor di alamă, la *jădov* ; 34 l. pi doo ocă lumânări ceară, la Paști și la hramu besăricii, — câte s'au făcut din mucuri ; 3 l. s'au dat pi niște tinicheli la edicuri ; 464 l. s'au cheltuit cu un cubuciu, ci s'au făcut deasupra catapeteazmei atât pentru lucru stoleriului, cât și la zugrav pentru zugrăvit ; 68 l. 5 p. s'au cheltuit la hramu besăricii cu părinții ci au slujât sobor ; 100 l. leafa dascalului Costachi, pi un an.

TOTAL : 1738 l. 11 p.

Adunarea somilor

	Lei	Părale
Veniturile	6460	22
Cheltuelile	1738	11
	4722	11

rămân căpital besăricii.

Costachi Tenie

1846 Dech. 5

Această socoteală etc.

Protop. țănut. Tutova, *Costandin (Vrabie) Iconom*

1846 Dech. 5.

Dela 5 Dechemvrie 1846 – 5 Dech. 1847

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE : 4722 l. 11 p. căpital a bes. din anii trecuți ; 30 l. chiria unii chilii dela Ioana Gheboasa, adică 10 l. rămășița anului trecut și 20 l. au dat pân la 848 săpt. 14, și au istovit ; 10 l. tij chirie pi pol an, ci au trecut, dela Maria Iacoboae, anu s'au împlinit la 847, Avgust 2 ; 315 l. dobânda la 3500 lei, pi 6 luni de zile, la unii și alții, precum s'au putut găsi ; 175 l. 20 p. din cutiile bes. pi un an deplin ; 1085 l. folosul din vânzarea lumânărilor. TOTAL : 6337 l. 31 p.

CHELTUELILE : 65 l. s'au dat pi prescuri, pi doi ani de zile ; 3 l. 22 p. meremetul cadelnișilor la argintar ; 22 l. s'au dat pi un *lanțuh*, la policandel ; 54 l. pi 6 filăzi, sl jba Invierii și Prohodul Mântuitorului Hristos ; 2 l. 16 p. o rogojină în sf. Ol-tariu ; 3 l. 12 p. niște răzători di heriu dinainte besăricii ; 12 l. s'au dat argintarului pentru meremetul și spalatul a toate argin-tăriile ; 34 l. pi o ladă pentru veșmintele besăricii ; 28 l. *pi lu-mânări de ceară albă, pentru policandel, osăbit cât au mai dat unii pân la 58 lei* ; 55 l. s'au dat la părinții ci au slujit sobor la hramu besăricii ; 361 l. 10 p. *s'au cheltuit cu meremetul ci s'au făcut în dosul Oltarului, ci să probușisă pământul până în temelie besăricii, însă :*

Lei	Părale
-----	--------

213	—	pi 39 șarampoi stejar, carii unii s'au tăiat în doo, iar unii s'au pus întregi.
-----	---	---

148	10	la salahorii ci au bătut șarampoii și au umplut cu lut, cari pământ s'au cărat din alt loc.
-----	----	---

(continuare) 200 lei leafa dascalului Costachi Ghine, pi un an, anul se împlinește la 1848 Mai 1 ; 100 l. leafa dascalului Cos-tachi (Tenie) pi un an deplin.

TOTAL : 940 l. 20 p.

Adunarea somilor

	Lei	Parale
Veniturile	6337	31
Cheltuelile	940	20

5397 11 rămâne căpital besăricii. 1847 Dech. 5.

Costachi Tenie

PROTOEREUL ȚINUTULUI TUTOVII

Această socoteală etc. 1847 Dech. 5

Protop. ținut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 5 Dechemvrie 1847 – 5 Dech. 1848

Epitrop dascalul Costachi Tenie

VENITURILE : 5397 l. 11 p. căpitalul bes. din anii trecuți ; 10 l. chirie pi pol an dela Ioana Gheboasa, care să începe anul dela 848 Săpt. 14 și să împlinește la 849 Săpt. 14 ; 20 l. chirie

unii chilii pi un anu dela Marie Iacoboe, anul s'au împlinit la 848 Avgust 2; 181 l. priimiți din cutiile bes. pi un an deplin; 525 l. dobânda pi 7 luni la 5000 lei; 242 s'au priimit pi lăzile ci au fost în besărică în vreme holerii ¹⁾; 1420 l. folosul din vânzare lumânărilor.

TOTAL : 7795 l. 11 p.

CHELTUELILE : 12 l. s'au dat preotului ci au venit în cercetarea besăricilor, în iarna trecută ²⁾; 4 l. 20 p. meremetul a 5 părechi rucaviță; 4 l. meremetul unui tenar și spalatul cadeli-niței; 2 l. la ferestre besăricii; 8 l. pe niște nuele și meremetul porțiței la bes.; 3 l. 30 p. pentru tencuit soba din Oltar și var di au vărut; 3 l. 30 p. pi doo rătezuri la ușile Oltariului; 14 l. s'au dat argintariului Anastasă di au spălat toate argintăriile dela sf(intele) Icoane; 24 l. s'au dat pentru prescuri pentru un anu; 98 l. s'au cheltuit cu ușile bes. ci s'au făcut di sticlă; 70 l. s'au dat părinților ci au slujit săbor la hramul besăricii; 70 l. s'au plătit pi doo luni unui om ci au păzit besărica în vreme holerii ³⁾; 36 l. pi 2 ocă lumânări ceară la hramul besăricii; 24 l. tij una ocă pol. lumânări la Paștile trecut; 200 l. leafa dascalului Costachi Ghine, pi un anu, ce să îplinește la 848 Maiu 1; 100 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un anu.

TOTAL : 674 l.

Adunare somilor

	Lei	Parale
Veniturile	7795	11
Cheltuelile	674	—
	7121	11

rămâne căp, besăricii.

Costachi Tenie

1848 Dechembrie 5.

PROTOPOPIE ȚINUT. TUTOVII

Această socoteală făcându-să în Protopopie înaintea subț iscăliților și fiind adevărată și fără prihănire, se încredințază.

1849 Ghen. 31

Prot. ținut. Costandin (Vrabie) Iconon

Theodor Berce Iconon

1) Puse în biserică, spre asigurare, de unii poporâni, pentru cazul când li s'ar întâmplă năprasnica moarte. În acele lăzi își aveau pusă averea lor. (A se vede și Doc. Bârl. vol. I, nota dela p. 279).

2) Preot Inspector venit anume dela Scaunul Episcopiei Romanului.

3) Pentru paza lăzilor amintite.

Dela 5 Dechemvrie 1848 – 5 Dech. 1849

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 7121 l. 11 p. capital a besăricii ; 20 l. chirie unii chilii dela Ioana Gheboasa, pi un an ; 10 l. tij rămășița anului trecut, tot dela Ioana ; 20 l. chirie unii chilii dela Marie Iacoboaie, pi un an, – anul s'a împlinit la 849 Avgust 2 ; 149 l. 6 p. priimiți din cutiile besăricii, pi un an deplin ; 107 l. dobânda la 750 l. pi 9 luni pol, Costandin Gheorghiu ; 1065 folosul din vânzarea lumânărilor pi un an.

TOTAL : 8492 l. 17 p.

CHELTUELILE : S'au dat pi 2 condicuți pentru di trecut zestre besearicii, în ce an, care, după poroncă, s'au triimis la Episcopie ; 17 l. 20 p. pe lucru și cheltuiala (furniturile) unui stihar ; 23 l. pentru făcut trei epitrahiri, osăbit fața din besărică ; 10 l. s'au dat când s'au trimis condicilii la Roman ; 5 l. 30 p. meremetul sobei, vărut și tencuit un părete a bes ; 2 l. 20 p. meremetul fenarilor ; 16 l. 37 p. pe nuele la porțița besăricii și o tălpoe la scara besăricii ; 12 l. 13 p. la stoler, au făcut 2 făclii di lemn și s'au zugrăvit alte 6 împreună ; 4 l. meremetul unui analog și un geam la ușa besăricii ; 12 l. argintarului Năstasă, au spălat candelile și 2 cădelniți, pi tot anul ; 6 l. 20 p. s'au dat pentru legat o carte Liturghie ; 76 l. s'au dat pe lumânări pentru împodobit besărica, la Paști și la hramul besăricii ; 44 l. s'au dat părinților cari au slujit la hramul besăricii ; 5 l. meremetul a 5 părechi rucaviți ; 3 l. o rogojină în sf. Oltar ; 36 l. s'au dat pe prescuri p'un an deplin, osăbit câte s'au dat di pomană ; 300 l. leafa dascalului Costachi Ghine ; osăbit ci mai adună dela poporâni ; 100 l. leafa dascalului Costachi pi un an deplin.

TOTAL : 683 l. 20 p.

Perelipsis

	Lei	Parale
Veniturile	8492	17
Cheltuelile	683	20

7808 37 rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1849 Dec. 5

Această condică etc.

1850 Fevr. 8

Prot. ținut. Tutov. Costandin (Vrabie) Iconom

Dela 5 Dechemvrie 1849 – 5 Dech. 1850

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 7808 l. 37 p. capitalul besăricii ; 20 l. chirie unei chilii dela Ioana Gheboasa, pe un an, început dela 850 săpt. și să îplinește la 851 săpt. ; 20 l. tij chirie dela Marie Iacoboe, pi un an, începător dela 850 Avgust 2, și să îplinește la 2 Avg. 851 ; 175 l. priimiți din cutiile besăricii, pi un an ; 90 l. dobânda la 1000 lei, pi 9 luni, *câte 1 leu la sută* ; 2140 l. dobânda la 6000 lei, pi un anu și giunărate, câte 2 la sută pi lună ; 1185 l. folosul din vânzarea lumânărilor pi un an deplin.

TOTAL : 11,438 l. și 37 p.

CHELTUELILE : 6 l. pentru lucru unui stihar, ață, găitan ; 38 l. s'au cumpărat un Molitvenic ; 5 l. 20 p. Doo geamuri, unu la ușa besăricii și unu la un fenariu ; 8 l. 20 p. pi niști nuele, s'au mai întărit ograda besăricii ; 24 l. s'au dat pentru zugrăvit Icoana la Iconostas ; 3 l. 10 p. s'au meremetisit niște paftale a besăricii ; 11 l. s'au dat *argintarului Năstasă* di au spălat toate argintăriile, în coprindiri di un an ; 30 l. s'au dat pi *lumânări ceară albă* la hram, osăbite câte au mai fost (câte au adus credincioșii atunci) ; 24 l. 30 p. tij una oacă pol lumânări tot la hram, tot ceară ; 2 l. 24 p. un burete și 2 table tiniche pe sf. Bristol (sic) ; 2. l. 20 p. o rogojină în sf. Oltariu ; 36 l. pentru prescuri, pi un an, osăbit cât s'au dat di pomană (din popor) ; 42 l. am cheltuit cu ducerea la Blânzi, în trei rânduri, pentru scoatere banilor dela cucoana Zornie Negre ; 58 l. s'au cheltuit cu părinții ci au slujit sobor la hramu besăricii ; 300 l. leafa dascalului Costachi Ghine, pi un an, ci să îplinește la 851 Maiu 1 ; 200 l. leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL : 792 l. 4 p.

Perilipsis

	Lei	Păr.
Veniturile	11438	37
Cheltuelile	792	4

10646 33 ramâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1850 Dech. 5

PROTOEREUL ȚINUT. TUTOVII

Această socoteală etc. 1850 Dech. 10

Protop. ținut. *Costandin (Vrabie) Iconom***Dela 5 Dech. 1850 – 30 Dech. 1851***Epitrop Costachi Tenie.*

VENITURILE: 10,643 l. 33 p. capitalul besăricii; 20 l. chirie unii chilii, pi un anu, dela loana Gheboasa; 20 l. tij chirie unii chilii dela Iacoboe, până la 14 săpt. 1851; 225 l. dobânda la doo mii lei, pi 9 luni, câte 1 leu 10 p.; 1215 l. tij dobânda, pi un an, la 8100 l. câte 1 leu 10 p. pi lună; 1085 l. folosul din vânzare lumânărilor pi un an; 159 l. din cutiile besăricii.

TOTAL: 13,370 l. 33 p.

CHELTUELILE: 24 l. s'au dat pi carte Liturghie; 4 l. meremetul fenarilor; 11 l. 40 p. s'au dat pentru spalat candelili, la Paști și la Hram; 30 l. pi 6 costoroave dinainte besăricii și la clopoti s'au pus; 18 l. s'au dat la dulgher di așăzat costoroaveli; 7 l. pentru *pomistit* pi dinainte besăricii; 2 l. meremetul unui stihar; 299 l. 5 p. s'au cheltuit cu ograda besăricii dispre ocol, însă :

Lai	Părale	
54	10	pi 31 șarampoi, câte 1 l. 30 p. unul
24	20	35 leături
36	—	9 ocă chiroani
133	35	pi 251 scânduri brad, câte 38 l. suta.
10	20	dulachi la portiță și balamale
40	—	s'au dat meșterilor di lucru.
299	5	

(continuare) 76 l. s'au dat pi 4 ocă lumânări la Paști și la hramul besăricii; 85 l. 24 p. s'au dat preoților, diaconilor și psalților, ci au slujt la hramul besăricii; 30 l. pi făină ci s'au făcut prescuri pi un an; 400 l. leafa dascalului Costachi Ghine; 200 l. leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL: 1187 l. 9 p.

Perillipsis

	Lei	Părale
Veniturile	13370	33
	1187	9

12183 24 rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1851 Dech. 30

PROTOEREUL ȚINUT. TUTOVII

Această condică etc.

1851 Dech. 30.

Prot. ținut. *Costandin (Vrabie) Ionom*

DUHOVNICEASCA CONSISTORIE A SF. EPISC. HUȘII

Din raportul Protopopiei sub No. 140 din 23 Iunie, luându-să lămurire de veniturile și cheltuelile, trecute în această Condică, a sfintii bisărici cu hramu sfinții Voevozi, făcându-să luare a minte de Consistorie la venituri și cheltuele, să adivește cu pecetia și iscăliturile asăsurilor acestui tribunal.

(L. P. C.)

Teodor Mandre Ionom

S. Lefter

No. 503

1852 Noemvrie 17

Dela 30 Dech. 1851 – 30 Dech. 1852

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 12,183 l. 24 p. capitalul besăricii ; 20 l. chirie unii chilii, pe un an, dela Marie Iacoboe ; 20 l. tij chirie, pi un an, pe o chilie dela Gheboasa ; 835 l. dobânda pi 7 luni 10 zile, la 9250 lei ; 1385 folosul din vânzare lumânărilor pi un an ; 175 l. 16 p. d'n cutiile besăricii pi un an ; 444 l. am dăruit eu dascalu *Costachi Tenie besăricii Sfinților Voevozi, pentru facire a 4 sfeșnice.*

TOTAL : 15,063 lei.

CHELTUELILE : 1668 l. s'au dat *zugravului Ioan*, de a zugrăvit păreții besăricii piste tot ; 45 l. s'au păgubit la 150 du-lachi pentru șchele, s'au cumpărat cu 150 lei suta și s'a vândut 80 lei, fiind stricați ; 5 l. 20 p. pi 50 funii, pentru legat șchele la zugrăvit ; 8 l. s'au dat pi 4 rogojini de așternut prin besărică ;

7 l. s'au dat *argintariului Năstasă*, pentru meremet la 2 cadelniți, osăbit câtă sfărmătură argint i-am mai dat tot din besărică; 3 l. meremet la 2 feloane; 42 l. s'au pus un prag la ușa besăricii; 14 l. s'au dat *cheltuiala Condicii, când s'au trimis la Roman, prin părintele Ioan Liga*; 6 l. pentru spoit Cristelnița; 6 l. 20 p. *meremetul geamurilor, când le-au stricat piatra*; 6 l. 20 p. o cutie tiniche pentru sf. Botez; 90 l. s'au dat pi 5 ocă lumânări pentru înpodobit besărica pi un an de zile; 96 l. s'au cheltuit cu părinții, diaconii, psalții, la hramul besăricii; 24 l. pi făină pentru prescuri într'un an, osăbit cât au mai pus maica Asinefta; 300 l. leafa dascalului Neculaiu, pi un an; 200 l. tij leafa dascalului Costachi Tenie; 444 l. s'au dat lui Ferdinant strungariu pentru facire a 4 sf:șnice mari în besărică.

TOTAL: 2961 l. 20 p.

Adunare

	Lei	Parale
Veniturile	15063	—
Cheltuelile	2961	20

12101 20 rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1852 Dech. 30

(Ne adevărită de Protoiereu).

Dela 30 Dechemvrie 1852 – 30 Dech. 1853

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 12,101 l. 20 p. capitalul besăricii; 1653 l. dobânda la *trei sute blanci*, pi 10 luni, câte 60 părăle la sută pi lună; 20 l. chirie unii chilii, pi un an, dela Marie Iacoboe; 20 l. tij chirie pi un an dela Gheboasa; 21 l. chirie dela Tudorei Sârbu, pi o casă stricăță din ograda besăricii; 190 l. din cutiile besăricii, pi un an; 1400 l. folosul dela vânzare lumânărilor pi un an deplin; 8 l. pi 8 coți cit, ci s'au pus la un stihar, cit din bisărică, și le-u plătit soție lui Simion Deacu.

TOTAL: 15,413 l. 20 p.

CHELTUELILE: 55 l. s'au cheltuit cu facire unui felon, epitrahir, procoveț, stofu dela săposat Patarani; 12 l. pentru 4 rogojini de așternut prin bisărică; 5 l. pi mangal în iarna tre-

cută ; 4 l. 20 p. meremetul finarilor ; 30 l. pi *lumânări albi*, la Paști, osăbit cât s'au mai adunat dela poporâni ; 37 l. s'au dat argintarului Năstasă di au prifăcut lanțurile la o cadelniță ; 15 l. untdelemn pentru candile ; 60 l. pentru legat Evanghelie, Apostolul, Tipicon, Molitvenic, și meremet la o Psaltire și un Ceaslov ; 11 l. lucru unui stihar di adămască, din bisărica, și căptușala, un cit tot din bisărică ; 61 l. pi 2 ocă lumânări albe la hramul bisăricii ; 117 l. s'au dat părinților, diaconi și spalți, cari au slujit la hramul bisăricii ; 50 l. pentru prescuri, — adică 37 l. la giupânu Antohi, osăbit cât au mai aăruiț d-lui, iar de 13 lei s'au cumpărat de aiure ; 37 l. s'au dat pentru *sfințitul Antimis* ; 30 l. pentru carte Liturghie noo ; 420 l. leafa diaconului Nicolai Băgu ; 200 l. tij leafa dascalului Costachi Tenie.

TOTAL : 1144 l. 20 p.

Adunare

	<u>Lei</u>	<u>Parale</u>
Veniturile	15413	20
Cheltuelile	1144	20

14269 — rămâne capital bisăricii.

Costachi Tenie

1853 Dec. 30

PR TOIEREUL ȚINUT. TUTOVII

Socoteala de sus însemnată etc.

1854 Ghen. 2

Prot. ținut. *Costandin (Vrabie) Iconom*

Dela 30 Dech. 1853 — 30 Dech. 1854

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 14,269 l. capitalul bisăricii ; 649 l. 20 p. dobânda la 5200 lei, pe 8 luni și zece zile ; 20 l. chirie unii chilii, pi un an, dela Ioana Gheboasa ; 20 l. tij chirie pi o chilie dela Marie Iacoboe ; 55 l. priimiți dela Ioan, fiul răposatului Patarani, pentru facire unui felon, rucaviți, epitrahir, ci le plătisă bisărica, și în urmă, după sfaturi ci i-am făcut, li-au plătit numitul Ioan ; 30 l. s'au priimit chirie pi casa bisăricii, în care au șezut Chebac, pi 5 luni, dela Alixandru slujitor ; 37 l. tij chirie dela Alixandru, tot pentru casa bisăricii, ci-i dată pi un an cu 74 lei,

anul se împlinește la 1855 Oct. 26; 180 l. din cutiile besăricii pi un an; 1300 l. folosul din vânzare lumânărilor.

TOTAL: 16,560 l. 20 p.

CHELTUELILE: 41 l. s'au cheltuit cu scânduri, dulachi, chiroane, tălpoae, ci s'au pardosât pen strane, parte din sus, ci putrezisă; 6 l. s'au dat pi niște bunghi (nasturi) la feloane, și un burete, prin părintile diacon Nicolai; 30 l. s'au dat pentru zugrăvit 12 făclii lemn la sfeșnice; 6 l. s'au pus doo opreli la clopote, însă una oprè di dar; 20 l. s'au dat di legat o carte Liturghie; 138 l. 20 p. s'au cheltuit cu un păreti a chilii ci mai chिकासă, însă:

Lei	Părale	
73	20	3000 cărămizi, câte 24 lei 20 părale mîia
10	—	la un salăhor în 4 zile
10	20	14 căruți lut și nesip
8	20	mîncare chetrariului (zidarului)
36	—	lucrul chetrariului
138	—	

(continuare) 21 l. s'au dat pentru meremet a 10 veșminte, fe-loane, stihare, ci erau stricate; 14 l. lui Năstasă argintariu di au mirimitisit lanțurile la o candilă și la o cadelniță, dându-i și o parte argint din bisărică; 7 l. pentru o tabla di lemn pentru anaforă; 111 l. 12 p. s'au dat părinților, diaconilor și psalți, cari au aluțit la hramul besăricii; 420 l. leala dascalului Nicolai Băgu; 200 l. leala dascalului Costachi Tenie.

TOTAL: 1138 l. 32 p.

Adunare

	Lei	Părale
Veniturile	16560	20
	1138	32

15421 28 rămâne capital bisăricii.

Costachi Tenie

1854 Dech. 30

Această socoteală etc.

1855 Ghen. 2

Prot. ținut. Tutovii, C. Vrabie Iconom

Dela 30 Dech. 1854 – 30 Dech. 1855

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE: 15,421 l. 28 p. capitalul besăricii; 651 l. folos din vânzare hanului lui Lupu Cărăbăș, în protiva dobânzâi la 100 blanci, pe vremi de 14 luni, ci datoră către bisărică; 270 l. s'au luat dobânda pi un an la 1500 lei pân la 26 Oct. 855; 37 l. chirie pi giumătati an dela *Alexandru slujitoriu*, pentru casa bisăricii, de lângă medelniceriul Gâlcă; 20 l. chirie unii chilii pi un an dela Ioana Gheboasa; 20 l. tij chirie la o chlie dela Maria Iacoboe pi un an; 37 l. tij chirie dela Tudoriu Sârbu, pi o casă stricată din ograda bisăricii, pi doi ani; 171 l. din cutiile bisăricii pi un an întreg; 1400 l. priimiți folos din vânzare lumânărilor.

TOTAL: 18,027 l. 28 p.

CHELTUELILE: 343 l. s'au cheltuit cu facire a trei feloane și un stihar de *plisă*, – însă

Lei	Părale	
158	–	39 coți <i>plisă</i> , câte 4 lei cotu
72	–	4 bucăți <i>șiret</i> , – 3 bucăți câte 18 lei, iar o bucată 12 lei
2	10	2 coți pol pânză la epitrahire
3	–	6 <i>dramuri ibrișin</i>
1	20	2 <i>ghiuluri ață</i>
24	30	30 coți di <i>chinariu</i>
1	20	10 coțt <i>bete</i>
80	–	lucru a trei feloane și un stihariu, osăbit căpușala sau dosurile s'au pus niște cituri din besărică.

340 –

(continuare) 4 l. 5 p. s'au dat pi un geam la ușa bisăricii; 8 l. meremet la finari și 4 geamuri la ferești; 3 l. 20 p. pentru lucru la o perde la ușa împărătească; 22 l. pentru un Molitvenic; 30 l. s'au dres zăvoarăli și broaștile la ușili bisăricii; 11 l. pentru o filadă Panăhidă și 2 *mucări*¹⁾ 14 l. s'au dat argintarului

1) Un fel de clește pentru curățit mucerile lumânărilor când ard, precum și când trebuie stânse.

di au spălat argintăriile la hramu bisăricii ; 3 l. un burete la sf. Jărtvenic ; 89 l. una ocă pol lumânări albi și 2 ocă lumânări ceară di rând (galbenă) la hramu bisăricii ; 36 l. 2 ocă lumânări la Paști ; 174 l. părinților, diaconilor, psalți, cari au slujit la hramu bisăricii ; 65 l. prescuri pentru bisărică într'un an ; 16 l. 20 p. un car lemne di foc pentru bisărică ; 481 l. pantru 12 cărți *Minei* prin *Titinaș* ¹⁾ ; 168 l. legatul acestor cărți ; 500 l. leafa diaconului Nicolai Băgul pi un an, — care se îplinește la 856 Aprilie 23 ; 400 l. leafa dascalului Costachi Tenie, pi un an, care să îplinește la 855 Dech. 30.

TOTAL : 2368 l. 5 p.

Adunare

	<u>Lei</u>	<u>Părale</u>
Veniturile	18027	28
Cheltuelile	2368	5

15659 23 rămâne capital bisăricii.

C. Tenie

1855 Dech. 30.

PROTOIER. ȚINUT. TUTOVA

Această socoteală etc.

1856 Ghenar 2.

Prot. ținut. *C. Vrabie Iconon*

Dela 30 Dech. 1855 – 30 Dech. 1856

Epitrop C. Tenie

VENITURILE : 15,659 l. 23 p. capitalul bisăricii ; 37 l. chirie pi casa bisăricii, pi giuătate an, dela Alisandra slujitoriu ; 74 l. tij chirie tot pi această casă dela Dumitrachi Corheciu, fiird tocmala 111 lei pi an, și anul să îplinește 1857 Oct. 26 ; 28 l. chirie nnii chilii, pi un an, dela Marie Iacoboe, anul s'au împlinit la 1856 Oct. 26 ; 28 l. tij chirie pi o chilie dela Gheboasa, pi un an, — anul s'au împlinit la 1856 Oct. 26 ; 37 l. chirie pi o casă stricată, din ograda besăricii, dela Tudoriu Sârbu, anul s'au împlinit la 1856 Oct. 26 ; 270 l. dobânda la 1500 lei, pi un an, câte 60 părale pi lună, la sută ; 1052 l. dobânda la 2400 lei, pi

1) Cunoscutul Ioniță zis Titinaș.

doi ani și 10 luni, câte 50 părale, pi lună, la sută; 1525 l. folosul din vânzare lumânărilor pe un an; 170 l. din cutiile bisăricii, pi un an deplin.

TOTAL: 18.880 l. 23 p.

Cheltuelile: 28 l. pentru facire cununiiilor, pi *mărgele și materie*, osăbit lucru lor; 8 l. meremet fenarilor di sticlă; 9 l. pentru 3 rogojini, în postu-mare, puse prin bisărică; 40 l. s'au dat pi 2 coale hârtie timbru, s'au făcut 2 sâneturi; 30 l. meremet veșmintilor celor albi i meremet la 8 părechi rucaveți; 37 l. s'au cumpărat o carte Mărgărint; 10 l. meremet geamurilor bisăricii, când li-au stricat Nemții la parada lor¹⁾; 1248 l. s'au cheltuit cu ograda de împregiurul bisăricii și alt meremet, i o umblătoare²⁾ însă:

Lei	Părale	
480	—	pi 1000 scânduri brad
110	—	pi 60 șarampoi la ograda, cu la umblătoare.
95	—	65 leături.
128	—	28 ocă cue mari-cu-mici la leături și la scânduri, câte 5 l. 15 p.
64	—	pentru 2 șarampoi la poarta ce mari și 8 mai mici la 2 porțițe.
37	—	pi 19 ocă heru, la porți.
30	—	lucru meșterului herariu.
45	—	pentru 30 dulachi, la poarta mari și 2 porțiți.
259	—	lucrul meșterilor dulgheri.
1248	—	

(continuare) 510 l. s'au cheltuit cu coperemânt chiliilor din ograda bisăricii, însă:

Lei	Părale	
140	—	s'au dat pi zăci mii șindilă.
37	20	pi 18 leături.
63	—	pi 17 tocuri cue de șindilă.
19	20	pi 4 ocă cue mari la leături și la scânduri, la înfundat.
250	—	meșterilor dulgheri, di lucru.
510	—	

1) În timpul ocupației Austriace 1854-1856, din pricina sgomotului produs de tunuri.

2) Latrină sau Closetă.

(continuare) 300 l. leafa diaconului Nicolai Băgu pi giumătate an *părd când s'au hirotonisit preot* ; 12 l. zugravului, care au dres niște făclii ; 17 l. 20 p. argintarului pentru spalat toate argintăriile ; 96 l. pi 3 ocă lumânări albe, la hramu bisăricii ; 180 l. părinților și diaconi i psalți, cari au slujit la hramul bisăricii ; 92 l. pe niște *Cărți de Musichie* ; 111 l. pentru prescuri pentru un an ; 400 l. leafa dascalului Costachi (Tenie) pi un an ; 125 l. tij leafa dascalului Gheorghe Tenie pe pol an, anu să îplinește la 1857 Oct. 26 ; 250 l. s'au plătit *fenaroțiilor, pe 5 luni, de păzit la biserică în vreme Nemților, câte 2 oameni și câte unu.*

TOTAL : 3504 lei.

Adunare

	<u>Lei</u>	<u>Păr.</u>
Veniturile 18880	23	
Cheltuelile 3504	—	

15376 23 ramâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1856 Dech. 30

Această socoteală etc.

1857 Ghenar 2

Prot. ținut. Tutovii, C. *Vrabie Iconom*

Dela 30 Dech. 1856 — 30 Dech. 1857

Epitrop Costachi Tenie

VENITURILE : 15,376 l. 23 p. capitalul bisăricii ; 37 l. ră-mășiță din chirie casăi dela Dumitrachi Corheciu, păn la 857 Oct. 26 ; 47 l. tij chirie, tot dela Corheciu, pe această casă, începător dela 857 și păn 858 Oct. să îplinește, fiind tocma la 160 lei pi an ; 28 l. chirie unii chilii pe un an dela Ioana Gheboasa ; 30 l. tij chirie pe o chilie, pe un an, dela Marie Iacoe ; 37 l. chirie pe o casă stricată ; din ograda bisăricii, dela Tudoreiu Sârbu ; 270 l. dobândă la 1500 lei, pi un an, câte 60 părale la sută pe lună ; 692 l. tij dobândă la 3452 lei, în 20 luni, câte unu la sută ; 185 l. din cutiile bisăricii ; 1850 l. folosul din vânzarea lumânărilor.

TOTAL : 18,579 l. 23 p.

CHELTUELILE: 74 l. s'au plătit pe doo luni di au păzit la bisărică până când s'au dus Nemții; 40 l. mangal pentru bisărică; 16 l. doo rogojini pentru așternut în biserică în Postu mare ¹⁾; 50 l. 23 p. facerea a 8 epitrahire, căptușală și șăret și lucru, osăbit citul s'au dat de Mihalachi Gheorghiu; 26 l. pi o masă de lemn în bisărică; 42 l. pentru legatul a 3 cărți de Muzichie; 353 l. facere sobei în sf. Altariu (333 l. lucru și 20 l. cărămidă); 25 l. meremet mesăi la jertfenic, și un ogeag de tablă deasupra bisăricii; 18 l. stoleriului care a făcut 2 policioare în sf. Oltariu di pus lcoane; 14 l. argintarului pentru spalat argintăriile la hramu bisăricii; 132 l. pe trei ocă lumânări albi și una ocă lumânări de rând, tot la hramu bisăricii; 120 l. lui Ferdinand strungariu, au făcut 2 sfeșnice di nuc la Iconostas; 150 l. părinților și diiaconilor i psalților, cari au slujit la hramul bisăricii; 600 l. leafa diiaconului Gheorghe Albu, pe un anu, și 2 chilii pentru șădere lui, anu să îplinește la 858 Februarie 25; 400 l. leafa dascalului Costachi, pe un an, care să îplinești la 857 Dech. 30; 175 l. rămășiță de leafă a dascalului Gheorghe Tenie, anul s'au împlinit la 26 Oct. 857; 111 l. pe prescuri pe un an; 30 l. s'au cumpărat un Apostol pentru bisărică.

TOTAL: 2376 l. 23 p.

Adunare

	<u>Lei</u>	<u>Parale</u>
Veniturile	18589	23
Cheltuelile	2376	23

16203 — rămâne capital besăricii.

Costachi Tenie

1857 Dech. 30

(Lipsește adevierea Protoereului).

Dela 30 Dech. 1857 – 30 Dech. 1858

VENITURILE: 16,203 l. capitalul bisăricii; 1700 l. folosul din vânzare lumânărilor pe un an; 135 l. dobânda la 1500 l. pe giumătate anu; 180 l. din cutiile bisăricii; 146 l. 16 p. din

¹⁾ Pentrucă acum credincioșii fac metanii, la anume timpuri, în bisărică în cursul slujbei.

*vânzarea a 53 ocă plumbu, dela sicriul răposatului boeriu Costachi Greceanu*¹⁾; 95 l. s'a luat pe 2 cruci de heru, ce au fost la pridvorul bisăricii; 86 l. rămășiță din chirie casăi bis. dela Corheciu; 37 l. pe carte Mărgărit, ce să cumpărasă pentru bisărică și în urmă, găsându-să adevăratul stăpân, au dat banii înapoi și și-au priimit carte; 37 l. chirie pi un anu pe casa ce stricată din ograda besăricii, anul se împlinește la 859 Oct. 26; 111 l. chirie pe un an pe casa bis. de lângă medelniceriu Gâlcă; 37 l. *dela feciorul lui Pataranie, pentru o ladă ce șade ia bisărică, vreme de 5 ani*; 6115 l. 29 p. s'au strâns cu Condică *pentru facere clopotnițăi*, — (5216 lei 32 p. au umblat preotu Băgu și 898 lei 37 p. au umblat preotu Costantin Avram); 259 l. dela Panaite Dole, ci datorea casăi răp. Enachi Cercel, i-au dăruit bis. și i-am scos; 74 l. alt zapis au dat bisăricii Enachi Cercel, ce aveà a luà dela Grigoraș Croitoriul; 370 l. dela un zapis a lui Ion Cojocariu, ce avè a luà dela un Vasăli Mazilu cu ai săi; 111 l. din zapisu lui Dumitrachi Picioroga, ci datorea cătră Ștefan Paruș cu 8 galbeni, s'au scos numai 3²⁾).

TOTAL: 25697 l. 5. p.

(De aci înainte, rupte fiind 2 file din Condică, nu se cunoaște restul de venituri și nici cheltuelile pe acest an.)

Dela 30 Dech. 1858 – 30 Dech. 1859

Epitrop C. Tenie

VENITURILE: 1532 l. 14 p. s'au priimit din strângere cu amândoo Condicile (însă 1266 lei 13 p. cu o condică ci au umblat părintile Neculai Băgu și 266 l. 1 p. altă condică ci au umblat părintile Costandin Avram); 23 l. *din vânzare a 23 căpriori rămași dela șchele*; 37 l. din vânzare a 375 funii vechi *dizlegate dela șchele*; 34 l. s'au luat *pe niște fringhii, ci rămăsă dela suire lemnelor pi turn*; 169 l. din cutie ci umblă prin

1) După cum am auzit Costache Greceanu a murit în străinătate, de unde a fost adus la Fărlad, fiindu-i sicriul său de lemn acoperit cu un altul de plumb, — iată deci de unde eră plumbul de care se vorbește aici, desigur hărăzit bisericii Sf. Voivozi de familia mortului.

2) Galbenul (austriac) aveà 37 lei vechi, pe la 1858.

târg, tot pentru turnul bisăricii, ci au ceput (sic) a umblă dela 1859 Iulie și până la 1859 Noemvrie 18; 1500 l. folosul din vânzare lumânarilor pe un an; 150 l. din cutiile bisăricii pe un an.

NOTĂ.—Chiria pi amândoă casăle bisăricii nu s'a putut luă, fiind dărămate de istov.

TOTAL : 3445 l. 14 p.

CHELTUELILE : 8005 l. 13 p. *datorie bisăricii rămasă din anul 1858*¹⁾; 712 l. leafa diiaconului Gheorghii Albu (însă 180 l. rămașiță din anul 1858 și 517 l. i s'au dat pi vreme de 10 luni, până la 1859 Dech. 30); 259 l. s'au mai plătit iarăși rămașiță la jidovul Iosif tinichigiu, ci rămașăsă a i se plăti tot din anul 1858; 444 l. tij s'au mai plătit rămașiți diiaconului (T.) Berce pi niște *dulachi di Grozăști*, luați tot pentru turn, din anul 1858; 39 l. pe niște dulachi și chiroani și lucru la dulgheri, s'au coperit capetile grinzilor, ca să nu le ploae pără să vor acoperi cu table; 171 l. pe lumânări albe și galbine la Paști, la hram, cât și peste tot anu; 130 l. pe prescuri pentru un anu; 20 l. argintariului, au dres amândoă cadelnițele și au spălat și argintăriile; 16 l. 20 p. s'au meremetisit o masă de lemn și dregere geamurilor la bisărică; 4 l. pi o cutioară tiniche, pentru ținut sfintele Taine în Postul-Mare; 14 l. 20 p. la jădovu ală-mariu, au dres un sfeșnic cu trei lumini; 14 l. un car lemne pentru bisărică; 82 l. cu părinții și diiaconii ci au slujit la hramul bisăricii.

TOTAL : 9911 l. 13 p.

Adunare somilor

	Lei	Parale
Cheltuelile	9911	13
Veniturile	3445	14

6465 39 *rămâne bisărica datoare.*

C. Tenie

1859 Dec. 30

(Lipsește adevierea Protoereului)

1) Urmează că turnul s'a făcut în vara anului 1858. Acel turn eră numai de lemn, învălit peste tot cu tablă albă și aveă forma piramidală; în locui acelui turn, în anii 188... s'a făcut actualul de cărămidă. Este de regretat că lipsesc cheltuelile în detaliu, făcute cu turnul din 1858.

Dela 30 Dech. 1859 – 30 Dech. 1860

Epitrop C. Tenie

VENITURILE: 2248 l. 2 p. din strângire cu condica ci au umblat prin târg preotu Neculai Bâgu și dascalul Gheorghie Tenie, *pentru istovire (datoriei) turnului bisăricii*; 358 l. dela Flore Tăbăcariu, ci umblă cu o cutie prin târg, *tot pentru turnul bise-ricii*; 94 l. priimiți dela Gheorghi Alicesăndrescu din vânzare a 40 căpriori și alte lemne mărunte, *ci au fost la șchele turnului*; 130 l. tij dela diac. G. Albu, pe niște lemne stricate, rămasă de la casa ci au fost stricată, în ograda bisăricii, și altă casă, iarăși stricată, lângă medelniceriul Gâlcă; 160 l. din cutiile bisăricii pe un an întreg; 1450 l. folosul din vânzarre lumânărilor.

TOTAL: 4440 l. 2 p.

CHELTUELILE: 557 l. s'au cumpărat 1825 ocă de var de la Ioan Solorcă *pentru tencuit turnul pe afară* ¹⁾; 69 l. la oamenii cari an *întărit șchelele*, când s'au apucat de lucru și s'au cumpărat și funii noo; 16 l. s'au dat lui T. Zmulțanu pe 5 scânduri de teiu, s'au pus la brâili turnului; 48 l. s'au dat lui Ilie Plod pe 1500 cărămizi, s'au pus la poduri și la brăe; 9 l. o sită de cernut ipsos, și 4 covățeli și 1 căuș; 60 l. pe 60 dulachi, la pardosât păreții pentru bătut table; 22 l. 20 p. patru ocă pol chiroane; 49 l. lucru dulgherilor; 55 l. 20 p. pentru cărat apă, lut, năsip, la tencuitul turnului pe afară; 1291 l. s'au făcut istovu di plată lui Apost Nanie, ci rămăsă a mai luă dela zidire turnului și dela tencuit bisărica, *pără la 160 galbeni ci au avut tocmeală* ²⁾; 647 lei pe 5 lădițe table tiniche, s'au bătut la păreții turnului, *i s'au dat istov*; 298 l. lui Iosif jădovu pentru lucru di bătut tablele; 37 l. tij la un jădov, au tras brăe cu boe; 37 l. s'au dat la oamenii cari au rădicat sau au stricat șchelele; 17 l. meremetul șarampoilor din dosul bisăricii și 5 ochiuri sticle la ferești; 74 l. prescorniței pe un an, — osăbit de făina de s'au dat de un poporan; 8 l. 16 p. meremetul broaștelor la 2 lăzi și s'au

1) Cred că partea de jos cât ținea corpul bisericii, pentru că de acolo în sus era de lemn, învălit cu tablă.

2) Se vede de aici, că lucrul turnului a costat 160 galbeni sau 5920 lei vechi (balbenul a 37 lei vechi sau 11 l. și 75 bani).

cumpărat și un burete pentru bisărică ; 3 l. meremet la polican-
delul cel mic ; 12 l. argintariului Neculai pentru spalatul argin-
tărilor, la hramul bisăricii ; 57 l. lui Ion Saule pentru 3 ocă
lumânări galbine, la Paști și la hramul bisăricii ; 600 l. leafa dia-
conului Gheorghe Albu pe un an ; 95 l. la părinții și diaconii și
psalții, cari au sărvit la hramul bisăricii ; 6465 l. 39 p. datorie
rămasă a bisăricii din anii trecuți.

TOTAL : 10,528 l. 15 p.

Adunare somilor

	<u>Lei</u>	<u>Părale</u>
Cheltuelile	10528	15
Veniturile	4440	2
	6088	13 rămâne bisărica datoare.

C. Tenie 1860 Dech. 30

Această socoteală etc. 1860 Dech. 30

Protop. ținut. *C. Vrabie Iconom*

(Urmează 2 file cu socoteli greșite și deci anulate).

Dela 1 Ianuarie și până la 30 Dech. 1861.

Epitrop Costachi Tenie.

VENITURILE : 1453 l. din vânzarea lumânărilor și a mu-
curilor ; 85 l. adunați cu cutie bisăricii dela 1 Ianuarie și până
la 25 Maiu 1861 ; 75 l. 20 p. iarăș cu cutie bis. dela 25 Maiu —
7 Dech. ; 111 l. dăruți bis. de diaconul G. Albu ; 48 l. chirie
pe un an a unii chilii din ograda bisăricii ; 40 l. din vânzare a
zece ocă tămăe, adunată de mai mulți ani ; 372 l. din cutie ce
umblă moșneagul Florea Tăbăcariu prin târg, pentru plata
turnului.

TOTAL : 2184 l. 20 p.

CHELTUELILE : 6088 l. 13 p. datorie bis. din anii trecuți ;
74 l. s'au plătit prescurile ; 14 l. meremetul ogeagului sobei bi-
săricii ; 37 l. s'au plătit la ziarul „Preotul“ ; 9 l. pe un disc cu
lăcățal ; 18 l. 15 p. pe 3 condicuți ; 14 l. boitul a 3 mese d'n
bisărică ; 11 l. lucrul unor poiazuri ; 30 l. pe lumânări albe la

hramul bisăricii ; 106 l. 20 p. preoților, diaconilor și psaltților, ce au slujit la hram, afară de Protoiereu, ce n'au vroit a primi nimic ; 600 l. leafa diaconului G. Albu.

TOTAL : 7002 l. 8 p.

Costachi Tenie

1861 Dech. 22

(Urmează 1 filă ruptă cu socoteala pe anul 1862, din care a rămas pe fila următoare numai :)

Adunare

	Lei	Părale
Cheltuelile	5609	33
Veniturile	2141	33

3468 — rămâne capital bisăricii.

Costachi Tenie

1862 Dech. 19

În ființa și a noastră a preoților servitori dela numita bisărică, făcându-să această socoteală, adevărim (cu ale noastre) iscălituri.

1862 Dech. 19.

(De aici în jos fila este ruptă, se observă numai începuturi de semnături și un colț al pecetei bisăricii, iar pe contra pagină urmează :)

PRINCIPATELE UNITE ROMÂNE, EPISCOPIA DE HUȘI

Veniturile și cheltuelile bisericeii sf. Voevozi pe anul 1862, trecute în această Condică, cercetându-se și confruntându-se cu adevărințele din acta justificativelor prezentate cu raportul No. 20, s'au găsit în regulă, drept care se aprobă de Episcopie.

(L. P. E.) **Arhiereul Melhisedec**

Director, *V. Mandinescu*

No. 295

1863 Marti 1

Notă. — Aici se sfârșește condică. Cred că dela vremea încetării ei, nu s'a mai ținut socotele la bisericile din Bârlad până la legea Organică a bisăricii Ortodoxe Române din 1872.

Școalele

**de pe lângă Bisericile din Bârled
în anul 1847**

I. Școala dela Biserica Domneasca

Izvod de copiii în școală ci sânt

BĂEȚI: 1) Neculai sin a preotului Vasile ; 2) Ioan sin a paharnicului Gheorghică Romașc ; 3) Neculai sin Stan Bacalu ; 4) Tanasi sin Tanasi Căldărariu ; 5) Ioan sin Costachi Buingiu ; 6) Neculai sin Neculai Brașovanu ; 7) Petrachi sin Vasile ; 8) Vasile sin Costachi Bejenaru ; 9) Gheorghie sin Constandin Prutenu ; 10) Constandin sin Ioan Albu ; 11) Vasile sin Mateiu Ciobotaru ; 12) Enachi sin Polis Bacalu ; 13) Vasile sin Enachi Dulghieru ; 14) Pavel sin Ștefan Slujitoriu ; 15) Mihai sin Gheorghie Agachi ; 16) Ioan a lui Constandin Soponariu ; 17) Dimitrachi, a aceluiaș Constandin Soponariu ; 18) Scarlat sin Dimitrachi Mârzacu ; 19) Chiriac sin Ioniță Ganciu ; 20) Dimitrachi sin Costachi Munteanu ; 21) Costachi sin Ștefan Obrejă ; 22) Vasile sin Mătei ; 23) Gheorghie sin Grigori Cantaragiu ; 24) Gheorghie sin Iancu Velisariu ; 25) Ștefan sin Gheorghie Slujitoriu ; 26) Eni sin Neculaiu Perju ; 27) Iancul a Mariei Vădăanii ; 28) Ștefănachii sin Anton Mitul ; 29) Vasile sin preotu Nechita ; 30) Ioan sin Constandin Rați ; 31) Zanet sin Constandin Rați ; 32) Gheorghie sin Ștefan Blănariu.

COPILILI (Fetele): 1) Catinca sin Ștefan Huhule ; 2) Marghioala sin Grigori Carnachel ; 3) Safta sin Smaranda Plitos ; 4) Elena sin Smaranda Plitos ; 5) Ivanca sin Dimitru Bacalu ; 6) Profira sin Iordachi Andoniu.

(Fără dată, desigur 1847 Oct. sau Noembrie)

(Dascalu) *Ioan Damiian*

II. Școala a doua dela Biserica Domneasca

BAEȚI și FETE: 1) Vasile Țonea ; 2-3) Costachi și *Catinca Codrescu* ; 4-5) Vasile și *Catinca Cărdăș* ; 6) Ilie Popa ; 7) Costandin Popa ; 8) *Catinca Manoliu* ; 9) Gheorghie Balmuș ; 10) Ioan Condre ; 11) Petru Bătrânu ; 12) Neculaiu Gheorghiu ; 13) Dimitru Grecu ; 14) Gheorghie Neculau ; 15) Mihaiu Popa ; 16) Ghiorghie Popa ; 17) *Maria Chiriac* ; 18) Gheorghie Popa ; 19) Ioan Popa ; 20) Ioan Mungiu ; 21) Costachi Mungiu ; 22) *Ilinca Stoiciu* ; 23) Vasile Teodoru ; 24) *Catinca Vrabie* ; 25) *Ruxanda Vrabie*.¹⁾

1) Dragan Sârbul ; 2) Ioan a Vădanii ; 3) Gheorghie Lăcătușu ; 4) Vasile Ștefaniu ; 5) Neculaiu Popa. Acești cinci învață la Muzichie.

(Anul 1847)

*Diaconu Iorga*²⁾

III. Șcala dela Biserica Sfântului Dimitrie

BAEȚI și FETE: 1) Savastița a d-sali giupânului Chiriac Dobrovici ; 2) Evghenia a d-sali giupânului Ivanciu Băcalu ; 3) Anica a d-sali giupânului Vasălachi Chenciul ; 4-5 Ioan și Elena a d-sali giupânului Gheorghie Bogasieriu ; 6-7) Safta și Marghioala a d-sali giupânului Anghelachi ; 8-9) Ioan și Marghioala a d-sali giupânului Toader Forțul ; 10) Ilinca a d-sali giupânului Costachii Băcalu ; 11) Dumitra a d-sali cc-na (cucoana) Ilinca Căldărariu ; 12) Alecu a d-sali cc-nul (cuconul) Iordachi Gâlcă. 13) Teodora Petrovici.

(Anul 1847)

*Diaconu Gheorghie Corciovă*¹⁾

1) Fete ale lui Ioniță Vrabie, frații pâr. Vrabie.

2) Iorgu Chiru, care mai pe urmă a fost Protoereu.

3) Mai târziu Economul G. Corciovă, preot la biserica Domneasca.

IV. Școala dela Biserica Vovidenia

Numele și porecla copiilor. Materia învățaturii

BAEȚI: 1) Radu fiul lui Peiu Cojocariu, — la Pisaltiri. 2) Gheorghiu fiul lui Gheorghe Fălcianu, — la Ceasuri. 3) Vasili fiul preotului Iliei, — Otrena. 4) Panaite fiul lui Iliei Cantaragiu, — Otrena. 5) Ștefan fiul lui Iliei Cantaragiu, — Vicernie. 6) Costachi fiul lui Dumitrachi Mihai, — Vicernie. 7) Tănăsă fiul lui Dumitrachi Mihai, — Vicernie. 8) Gheorghe fiul lui Ivan Băncănu, — Vicernie. 9) Gheorghe fiul lui Costachi Bungeanu, — Vicernie. 10) Neculai fiul lui Mitachi Săpunariu, — Buchili. 11) Ivan fiul lui Teodor Brăgariu, — Buchili. 12) Teodor fiul lui Iliei Cantaragiu, — Buchili.

(Dascalu) *Gheorghe Neagu*

V. Școala dela Biserica Sf. Ilie

1) Andrei Pavlov; 2) Ioan Ariton; 3) Panaite Sechilar; 4) Iancu Neculau; 5) Costachi Vasiliu; 6) Gheorghe Beldii; 7) Ioan Sandul; 8) Gheorghe Calep; 9) Simeon Cărbăoanu; 10) Costandin Popa; 11) Ioan Popa; 12) Neculai Marcul; 13) Costandin Negruț; 14) Radul Crăciun; 15) Andrei sǎn Petrescul; 16) Manolachi Ștefănescu. Anul 1847.

Dascalul Stan Zaremba

VI. Școala dela Biserica Sf. Gheorghe

Isvod de căți copii sǎ află în școala dela Biserica Sf. Gheorghe

BAEȚI și FETE: 1) Nicolai Radu; 2) Iancu Stati; 3) Gheorghiu Goiu; 4) Alexandru Ioan; 5) Gheorghe Eni; 6) Ioan Costachi; 7) Gheorghe Vasili; 8) Donciu Petre; 9) Ștefan Avram; 10) Opre Cărbăiman; 11) Ștefan Tudori; 12) *Marghioala Goiu*; 13) *Ilia Eni Grecu*; 14) *Dumitra Ali*; 15) *Zoița Alecsi*.

Materia învățaturii: Trătăjii scriși de mână, Ceaslov, Psaltire și Scrisoari. 1847 Noemvrie 5.

Dascalu Vasile Băgu

Școala dela Biserica Sfântului Neculai „Eșanii“

BAEȚI: 1) Costachi sîn preotul Teodor Bercea ; 2) Costachi sîn Costantin Călin ; 3) Petrachi sîn Dumitrachi Covaciu ; 4) Toader sîn Gheorghie Ghidan ; 4) Ștefan sîn Eftenie Scripcariul ; 6) Costachi sîn Neculai Dulgherul ; 7) Ilie sîn Gavril Cojocarul ; 8-9) Dumitrachi și Gheorghie fiii lui Gheorghe Perianu ; 10) Mitre sîn Ștefan Bogătoiu tăbăcariul.

Materia învățaturii : Trătații, Ceaslovu și Psaltirea.

Dascalul Ianacachi

Școala dela Biserica Sf. Neculai (Tuchilă)

BAEȚI : 1) Ion sîn postelnicu Moisë ; 2) Ștefan Panaite Neacșu ; 3) Neculai Panaite Neacșu ; 4) Ioan Iconomu Manolachi ; 5) Ioan Mihai Mungiu ; 6) Ioan Iani Fitoc ; 7) Ștefan Dănilă ; 8) Raicu Avram Gheorghiu ; 9) Toader Gheorghii Angheluți ; 10) Spiridon Vârlan ; 11) Andrei Petre Frangu ; 12) Neculai Gheorghii Penul ; 13) Costachi Hagi Gheorghii Velic ; 14) Simion diaconu Nechita ; 15) Gheorghii a preutesii lienii ; 16) Panaite Gheorghe Brătilă ; 17) Pendezi Petre Sârdeșcu ; 18) Neculai Gheorghii Stanciu ; 19) Manolachi Neculaiu Antoniu ; 20) Dumitrachi Ioan Sârbul ; 21) Vasile Gheorghii Meraru ; 22) Anghel Costantin Popoiu ; 23) Costachi Mitachi Turtoiu ; 24) Gheorghii Iancul ; 25) Simion Polcovnicu Vasile Popa ; 26) Teodor Iconom Neculaiu Igescu ; 27) Tudorachi Gheorghii Ioan ; 28) Panaite preotu Iordachi Praja ; 29) Mihai Săchilaru Gheorghii Lazăr.

Anul 1847.

Dascalu Hurmuzachi (Frumuzachi)

Școala dela Biserica Sfinții Voevozi

BAEȚI și FETE: 1) Vasile Pleșul ; Vasile Argintariu ; 3) Iancul Șterien ; 4) Mihalachi Sârboacii ; 5) Neculaiu ginerile Chiriții ; 6) Toader sîn Ichim ; 7) Gavrilă sîn Calmic ; 8) Vasile sîn Crăstian ; 9) Pavel sîn Samson ; 10) Sava sîn Iancu Dul-

gheriu ; 11) Caramfil sîn Stavăr ; 12) Gheorghe sîn Dorobăț ; 13) Neculai sîn Mitre ; 14) Neculai sîn Gheorghii Sârbu ; 15) Ioan sîn Iordachi Cojocar ; 16) Gheorghe sîn Nicolaiu Crețu ; 17) Costachi sîn Țostandin Gaspar ; 18) Ioan Petrachi ; 19) *Mariia Neculai Gâlcă* ; 20) *Smaranda Costachi* ; 22) Ioan Cojocar.

Anul 1847.

(*Dascalul Costache Tene*)¹⁾

Școala dela Biserica Sf. Ioan Botezătorul

Izvod de câți copii sânt supt învățătură la dascalu Gheorghe Boțoroga dela biserica Sf. Ioan Botezătorul.

BAEȚI și FETE 1) Ioan a lui Gheorghii Apostolachi ; 2) Neculai a lui Costantin Munteanu ; 3) Costantin a lui Ioan Băltag ; 4) Gheorghii a lui Iordachi Condre ; 5) Ioan Andreiu ; 6) Gavrilă a lui Ioan Perju ; 7) Ilie a lui Neculaiu Chelariu ; 8) Costachi a lui Iliei Toma ; 9) Scârlat tot a lui Iliei Toma ; 10) Ioniță a lui Dumitrachi Mitriu ; 11) Ioniță a lui Neculaiu Popa ; 12) Gavrilă a lui Costachi Rojniță, din satu Coroești ; 13) Ioan a lui Gheorghii Hanația din satu Ch. Ienii ; 14) Toader a preotu'ui Ioan Badeuschi, din satu Bogdănița ; 15) Grigore a lui Vasile Galbănu ; 16) Costachi a d-sali Neculaiu Blahuțu (Vlăhuță) ; 17) Ioan Melinti din ograda dela d-lui spataru Iancul Greceanu ; 18) *O copilă* a d-sali vătavului Vasile Popovici, din satu Pleșu ; 19) *O copilă* a d-sale (cucoanii) Catinca Focșăneanca ; 20) *O copilă* a lui Neculaiu Dan ; 21) *O copilă* a d-sale slugerului Grigori Istrati ; 22) *O copilă* Ilinca a d-sali pitarului Ioan Parfeni ; 23) *O copilă* a d-sali vătavului Alicesandru Popăscu. Anul 1847.

Dascalu Gheorghe Boțoroga

2) Câte odată, pentru că se ocupă și cu negoțul de vite, îi ținea locul fratele său, dascalul Gheorghie Tene.

După Dascalul C. Tene a ținut școală diaconu Gh. Albu, între 1848-1850.

Școala din ograda bisericii Sfântu Spiridon

Numele și porecla școlarilor și materia învățaturii

BAEȚI 1) Vasile sîn Alexandru Vârgolici - la Ceasuri. 2) Toma sîn Vasile Anton - la Obedniță. 3) Dumitrachi sîn dascalu Vasile Iacomi - la Ceasuri. 4) Dumitru sîn Preotu Dumitru Șlicariu - la Ceasuri. 5) Pandeli sîn Ioan brat - la Utrenie. 6) Gheorghie sîn Gligori Chiriac - la Utrenie. 7) Costachi sîn Poroșnicu Toader - la Utrenie. 8) Eni a lui Manolachi Gheorghie - la Vicernie. 9) Toader a lui Gavril a Chirii - la Vicernie. 10) Vasile sîn Costandin Costachi - la Vicernie. (1)847 Oct. 31.

(Dascalu) Ștefănachi Buduruș

XII. Școala dela Biserica Sfinților Treierarhi

Izvod de câți copii să găsească la bis. Treierarhi.

1) Mihai sîn Gheorghie Vasiliu ; 2) Mirciu Ghenu ; 3) Dumitru sîn Rață ; 4) Ghiorgghi Paruș ; 5) Gheorghie sîn Manoli ; 6) Vasile Panică ; 7) Grigori Schin ; 8) Ion sîn Dumitru Dulgheriu ; 9) Vasile Mustață ; 10) Tudorachi Dâlcu ; 11) Ghiorgghi sîn Ion Manoli ; 12) Vasili sîn Andrii Rați ; 13) Ilie Parfeni ; 14) Hristachi sin Eni ; 15) Grigori Calalb ; 16) Hriste sîn Dumitru Sârbu ; 17) Ion fiu lui Grigoraș Dranga.

(Dascalu) Ioan Munteanu

Școala Particulară a lui Dimitrie Papa Stavru

(ținută în casa în care sta)

BAEȚI: 1) Petre Pavel ; 2) Iancu Pavel ; 3) Iancu Dav(id) ; 4) Ion Dămian ; 5) Mina ; 6) Ghețu și Sterian ; 7-8) Constantinică și Petrăchiță Constandinciu ; 9) Ilie Hagi ; 10-11) Vasile și Anghel Calciu ; 12) Tiță Hagi Vasile Ivanciu ; 13) Mihalachi Petcu ; 14-15) Adam și Ghiorgghi Hagi Panainte ; 16) Vasile Hagi Dumitru Grecu ; 17) Pavel Lupu Abageru ; 18) Costache Zetîngiu ; 19) Alecu Manolachi Brișcu.

Materia învățaturii : a scri și a ceti și a vorbi Limba Grecească, Rusască și Italienească, cu gramatica lor, și Artimetica.

Răspunsurile Epitropilor

date Protoeriei în 1872, asupra datelor când s'au zidit Bisericile din Bârlad

(Dosarul Protoeriei No. 195/72)

I. Epitropia Bisericei Sf. Dimitrie

(1872 August 29)

La adresa Domniei-Voastre No. 456, prin care mă invitați a vă da lămurire de când s'au înființat Biserica cu patronul Sfântului Dimitrie în această urbe Bârlad, cu onoare vă răspund că: știința esactă ce-mi cereți nu s'au putut găsi în documentele ce posedă numita Biserică; iară, după informările verbale ce am căpătat dela unii din poporânii mai bătrâni, mi-au spus că această Biserică ar fi înființată la anul 1747 de un neguțitor anume Enachi Nica, și în urmă, aceasta Biserică zidită de peatră și cărămidă, la anul 1833, cu cheltuiala poporenilor, sub administrația epitropului Ioan Liga.

Vrabii Iconom

II. Epitroaia Bis. Sf. Haral. și Mină

1872 August 30.

Prin nota d-voastră No. 463 cereți a vă da știință în ce anume an s'au zidit Biserica Sf. Haralampie și Mina. Cu onoare vă răspund că menționata Biserică s'au zidit în anul 1855 și s'au sfințit la anul 1856 Octomvrie 21 de Prea sfințitul Episcop Meletie Istrati.

Epitrop, Andreiu Gheorghiu

III. Epitropia Bisericii Sf. Neculai (Eșanu).

1872 August 31

Subsemnatul Epitrop Bisericii din urba Bârladu, dispărțirea 4, sfântul Neculai Eșanu, ari onoare spre deplînirea mijlocirii ce-mi faceți prin adresa No. 466, a vă relată că zidirea Bisericii de care facem mențiune mai sus, este făcută la anul 1842.

Epitrop, C. Popovici

IV. Epitropia Bisericii Sf. Ioan Botezătorul

1872 Aug. 30

La adresa Prea cuvioșiei voastre No. 457, prin care-mi cereți lămurire în ce anume, an s'au înființat Biserica sfântului Ioan, unde am onoare a fi epitrop, cu stîmă vă răspund că precât știu origina înființării acestei Biserici, este de pe anul 1812. Au fost durată de lemn și *cu nenorocita ocazie a focului ce a suferit orașul Bârlad în anul 1851 s'au prefăcut în cenușă întreagă Biserica cu totul ce eră într'însa.* După arderea ei porăanii, cu încuviințarea Episcopului Eparhiot, numindu-mă epitrop, Biserica în acel an s'au și făcut din nou așa precum să găsește astăzi, și la 1853 Noemvrie s'au și sfințit.

Această este lămurire ce vă pot dà.

Epitrop, Ganne

VIII. Epitropia Bisericii Domneasca

1872 Sept. 1

Spre satisfacerea adresei D-v. No. 455, subsemnatul are onoare a vă răspunde că, după observarea ce am făcut arhivei acestei biserici, nu am putut găsi anume în ce an s'a fondat această biserică și cine a fost fundatorul ei ; ci, după informațiunea luată dela mai multe persoane, zisa biserică este fondată de Domnul Vasile Lupu Vodă la anul 1634.

Epitrop, D. Munteanu

VI. Epitropia Bisericii Sf. Gheorghie

Am onoare a vă răspunde, la adresa sf. v. No. 461 că Biserica sf. Gheorghie, la care am onoare a fi epitrop, este zidită la anul 1812.

29 Aug. 1872.

Epitrop, Hagi Ivanciu Boiu.

VII. Epitropia Bisericii sf. Voevezi

Pe temeiul adresei ce am primit dela sf. voastră sub No. 462, cu onoare vă răspund că în anul 1806 este făcută Biserica, din început din temelie, iar la anul 1840 s'a prifăcut de cărămidă și s'au învălit cu șindilă, precum se vede și până în ziua de astăzi, și la anul 1858 s'au făcut clopornița.

Epitrop, (ne discifrabil)

VIII. Epitropia sf. Neculaiu Crângan (dela Crâng)

Spre rezultat la adresa No. 467, cu onoare vă comunic știința : că, în lipsă de acte oficiale, din care se iau informație, m'am adresat la oameni bătrâni din comună și aproximativ mi s'au dat lămurire că Biserica cu patronul sf. Neculai Crânganu este făcută pe la anul 1831.

Epitrop, Vasiliu

IX. Epitropia Bisericii Sfinților Trei-Ierarhi

1872 Sept. 10

Spre satisfacerea adresei d-v. No. 464, am onoare a vă da informațiune că actuala biserică, de sub administrația acestei Epitropii, este zidită în anul 1843.

Epitrop, Vasilescu

X. Epitropia Bisericii Vovidenia

Subsemnatul are onoare a vă răspunde : că, din cercetările ce s'au făcut, m'am informat tradițional cum că această Biserică este zidită de o familie Duculească la anul 1770, care au durat până la 1802, când s'au dărămat de cutremur ; după care apoi s'au început a fi zidită prin ajutorul poporenilor, făcându-se cu 5 turnuri, și s'au terminat la 1812. Iar la anul 1826 Octombrie 14 de un incediu grozav au căzut cu turnuri cu tot, și de atunci în coace s'au prefăcut în stare cum este astăzi.

Epitrop, Costin Vasiliu

NOTĂ.— În Dosarul Protoieriei de Tutova No. 195, nu se găsesc și răspunsurile epitropilor dela Bisericile : sf. Neculai Tuchilă, sf. Spiridon și sf. Ilie. Totuși în tabloul statistic, întocmit la 28 Oct. 1872, sunt trecute ca fundate : sf. Neculai Tuchilă la anul 1825 ; sf. Spiridon la anul 1826 ; și sf. Ilie la 1816.

Nu numai aceste date, dar și celelalte din răspunsurile epitropilor, spre mai multă siguranță, trebuiesc verificate prin ajutorul documentelor și altor mijloace probante, și apoi să fie întrebuințate, fiindcă nu toate pot fi exacte. Eu le-am grupat aici pentru că sunt, după cum știu, primele încercări ce s'au făcut de autoritatea bisericească, spre a se afla anii când s'au fundat Bisericile din Bârlad.

Din Sinodecele

Bisericilor Bârlădene

Din sinodicul Bisericii Sfinților Voivozi

a) Ctitorii (fila 5)

„Ctitorii bisericii Sf. Voivozi din urba Bârladu, Județulu Tutova, au fost aceștia: Doamna Ecaterina Drăgnoaia, care dila dânsa au luat începere a se face această sf. Biserică. Și au mai fostu aliați cu dânsa; și preotulu Apostu din comuna Cerțăștii, care în urmă, acestu preot, sau făcutu călugăru și s'au numit Anania; și d-l Ștefănachî Gălățanu; și d-l Petcu Grădinariu, și cu fiul său, Enachi Petcu, fiindu pe acelu timpu holteiu ca de 24 de ani“.

b) Binefăcătorii și ajutătorii sfintei biserici (filele 16-18)

„Doamna Ecaterina Drăgnoaia și sfinția sa părintele Apostu și cu soția sa Irina presvitera, cari în urmă, acest preot, s'au făcut călugăru și s'au numit Anania; Părintele Costantin Tene și părintele Gheorghe Bogescu, părintele Ioan Gașparu, d-l Costachi Tene, care au fostu epitrop la această Sfântă Biserica treizecișicinci de ani și au fost și ca psaltu totu la această Sf. Biserică cinzeci de ani; d-l Antohi Stan care și d-lui au fost epitrop, și d-l Costantin Miticiu care au fostu totu epitropu, care pe timpul lui s'au făcut ograda bisericii prin stăruința părintelui Diaconu Gheorghe Albu, care chiaru și cu bani au vinitu întru ajutoru în mai multe rânduri și prin sfătuirile preoților cari sunt servitori și anume; Sfinția sa părintele Iconomulu Nicolai Dediu și Sfinția sa părintele Nicolai Băgu sachelariu și dascalul Ioan Atanasiu și cu ajutorulu poporănilor și a altori creștini, cari nu

sunt poporâni la această biserică, precum d-l Costachi Neculau, care au dat niște șarampoi pentru zaplaz și alții. Amvonul din această sfântă Biserică este făcut de sfinția sa părintele Ghiorghei Albu (diacon), cu banii sfinției sale; iar vulturulu, la acest sfânt amvon, este platitu de d-l Mihalachi Iancu; tot sfinția sa părintele Gheorghei Albu au făcutu strana arhierească și proschinătarulu împreună cu d-l Lupu Frumuzachi și cu frate-său d-l Costachi Frumuzachi, și cu d-na Frăsina (Pintilie Oprea) prin stăruințele servitorilor di mai sus arătați. D-na Maria Dimopol a dăruit două rânduri de vestminte prin sfățuirea sfinției sale părintelui Iconom Ioan Carp. Și în fine toată familia Gâlculeștilor au ajutat mult la această Biserică. Domnul Lascar Costin a făcut un rând de vestminte, precum și alte binefaceri. D-l Lupu Cărbăț și cu soția sa, Ilinca, au dăruit o prostire de mătasa. D-l Mihalachi Popa cu soția lui, Marghioala, au dăruit un rând de vestminte, un prosop mari și un covor de lână, prin sfătuirile părintelui N. Dediu.

D-l Gheorghie Pleșu a mai făcut un rând de vestminte pentru cumnatul său, Vasile Pleșu, tot prin sfățuirea păr. Dediu. Părintele Gheorghie Avram, poporan la această Biserică, iar servitor la Bis. sf. Gheorghie, tot în acest oraș, a făcut strana Maicii Domnului, cu toată cheltuiala sf. sale, care această strană este pusă alături lângă amvon, iar sfânta icoană este îmbrăcată în argint prin stăruințele preoților N. Dediu și N. Bâgu, păr. diacon Gh. Albu și dascalul Ioan Atanasiu, de pe la poporâri și alți creștini făcători de bine. D-l Ali Turcu (chioru)¹⁾ a dăruit Bisericii o sfântă icoană, sf. Neculai, înbrăcată cu argint, spre pomenire, și în urmă Ali Turcu s'a botezat și el și familia lui și în urmă, nu după mult timp, s'a mutat amândoi către Domnul.

D-l Costachi Anghel a făcut o candilă de argint cu trei lumânări și în mijloc o sticlă de candilă, care este așezată la această sfântă icoană, tot prin stăruințele acestor servitori. D-l Ioan Anastasiu, ce-i zic și Ghebosu, au dăruit două iconițe îmbrăcate cu argint: una Invierea Domnului și una Maica Domnului, care sânt puse în sfântul Oltar. Hriste Vâlcovici a făcut un sfeșnic cu trei lumini și Sarafimu și mai multe lucruri. Doamna

1) A se vedea a mea Istoria comunei Bogdana, studiul, pag. CXVIII

Ruxanda Stoian Ilie a dăruit o candila de argint. Domnișoara Chirichiță Stoian a dăruit o dveră de matasă, lucrată *cu mâna d-sale foarte frumos*. D-l Milțiade Groza a dăruit o dveră zugrăvită cu chipul Învierii Domnului. Doamna Ilinca Tene a făcut trei feloane negri, pentru ceremonia înmormântărilor. D-l Costachi Frumuzachi a făcut un rând vesminte. D-l Pavel Popa (Borș) a făcut un rând vestminte pentru fratele său Panainte Popa și pentru soția lui, Maria, spre pomenire. D-na Ileana Rață a dăruit un rând de vestminte și un castron mare de aramă pentru făcut aghiazmă. D-l Ali Turcu a dăruit o icoană cu numele sf. Neculai înbrăcată cu argint; și în urmă, acest Ali Turcu s'au botezat și el și familia lui,—și apoi, nu după mult timp, s'au mutat amândoi către Domnul. D-l Ioan Atanasiu, dinpreună cu mama lui, Domnica, au făcut o sfântă icoană în numele Maicii Domnului (cernită), care să se scoată la Denia cea mare, împreună cu sfânta Răstignire. D-l Dimitrie Dimitriu a făcut o sfântă Cruce îmbrăcată cu argint prin statuirea Parintelui N. Dediu, părintelui N. Băgu și dascalul Ioan Atanasiu. D-na Catinca Gâlcă a făcut un rând vestminte și un stihariu negru, diaconesc“.

Din Sinodicul Bisericii sf. Ilie

a) Ctitorii bisericii vechi (fila 5)

„Vasile Huhuleț, Toma Vasiliu (Huhuleț) fiul ¹⁾, Ioniță Robu, Sandu Bou, Dimitrie Arghiri“.

b) Ctitorii bisericii actuale (fila 5)

„Ioan Ghinea Iconom și Protoiereu, Frumuzachi Moscu, Velea Ioan, Ioan Gheorghiu (cojocar), Chiriac Dobrovici și Colea Blănariu“.

c) Binefăcătorii și ajutătorii Bisericii actuale (fila 17)

„Costachi Ionescu, Hagi Costachi și Iancu, Gheorghie Costandinovici, Petru N. Ganea, Costachi Paruș, Panaite Armașu, Ecaterina Velea Ioan, Nistor Ioan, Ioan Dobrovici, Ioan Vârgolici (profesor, fost episcop mai mult timp), Ioan Carp Iconom,

1) *Oul sau Ouleț* (A se vedeă *Documente Bârlădene*, vol. I, p. 127-129; p. 140; p. 159-160. Din greșală deci se zice aici Huhuleț.

Ștefan Neagoe, Gheorghe Albu Diacon, Ștefan Balmuș, Sava Calciu, Sofronie Vârnăv Ieromonah, D. M. Grădeanu, Dumitra Raicu, Dumitra Goiu (Varamizu), Maria Gâlcă, Teodor Paladi, Iancu G. Diamandi, Maria Neculau (Plânge), Petru Mircea, Vasile Frumușanu (Pârlog) sachelar, Nicolai Mitrofan cântăreț și Scarlat Codreanu preot (Acești trei de pe urmă au adunat bani cu condica pentru zidirea bisericii actuale), Ecaterina V. Lepădatu (una sfântă Ioană Maica Domnului, îmbrăcată cu argint și un rând veștminte preoțești) și Evpraxia (Elisaveta) monahia Zaharia.

d) *Notiții Istorice*

„Din datele și indicările cu care sunt investite unele cărți și obiecte ale Bisericii, precum și din științele culese de pe la mai multe persoane ajunși astăzi în ani înaintați ai vrâstei lor să constată: Biserica Sf. Profet Ilie are ființa dela anul 1809, având formatul și construcțiunea de lemn ca multe alte biserici din timpurile vechi. Între fundatorii vechi ai Bisericii destingem mai cu osebire pe vrednicii de imitat evsevioșii bărbați arătați în capul primei pagini dela partea I-a acestui sinodic (de la No. 1-5 inclusiv) Modul precum au fost construită această biserică o făcu să nu dureze decât până în anul 1860 ¹⁾ când, ne mai putând servi la destinația sa, fu dărâmată.

Însă ca să nu să uite un asemenea locaș al D-lui cu ajutorul mai multor bine făcători creștini în general, iar în parte cu a demnelor de respect persoane notate iarăși în partea I-a a sinodicului (a se vedea de la No. 6-11 inclusiv), care n'au cruțat nimic numai ca să-și îndeplinească sacrele datorii de fii către mama lor biserică cu care a fost strânși legați duhovnicesce, Asemenea adevărați creștini au putut propăși în lucrul lor din mila celui de sus că această Biserică să fie clădită din nou pe o bază sănătoasă de piatră cu o construcțiune solidă și după un stil mai corespunzător timpului modern. Ea a început a să lucra de la anul 1860 și s'a terminat în anul 1869, când s'a și sfințit de către Prea sf. sa Iosif Episcop Eparhiei Hu-

1) Datele 1809, a întemeerii primei Biserici, și 1860, a începerii clădirii Bisericii actuale, nu sunt exacte (A se vedea *Doc. Bârlădene*, vol. I, pag. 127-128 și 173-179). Anul întemeerii primei Biserici este deci c. 1795, și al celei actuale 1859.

silor ²⁾ sub neobositul Epitrop Velea Ioan, care a complectat lucrarea începută între alții și de către vrednicul de pomenire Econ. și protoieru Ioan Ghine, din inițiativa cărora biserica mai adoptă pe lângă patronul său propriu de sf. Ilie și acela de sf. Ierarh Vasile“

(După ce se amintește mai departe de Războiul Ruso-Româno-Turc, de pierderea Basarabiei și anexarea Dobrogei, de mutarea scaunului Episcopal la Galați, de trecerea aci a P. S. Iosif Gheorghianu și de alegerea în locu-i la Huși a P. S. Călinic Dima în 1879, adauge :)

„Înregistrăm în treacăt spre marea noastră bucurie și alegerea de Episcop de la 10 Decembre 1886 a Prea sf. sale smeritului între Arhierei Silvestru Bălănescu Piteșteanu. Alegerea de Episcop a Prea sf. sale și investitura i se făcu cu solemnitatea și regula obișnuită.

Țara și tronul, găsind în persoană Prea sf. sale calități alese de acele de care mai mult de cât ori când le reclamă sf. noastră biserică în niște împrejurări așa de grele în lupta cu necredincioșii, a bine chibzuit cu încredințarea toiagului păstoral peste păzita de Dumnezeu Eparhie a Hușilor în mâinile Prea sf. sale Episcopului Silvestru Bălănescu. Încredințați de trecutul Prea sf. sale, avem încredere în ridicarea clerului acesteia Eparhii

1) Sfințirea s'a făcut într-o Duminică, la 28 Septemvrie 1869 (A se vedea Registrul cel vechiu de Intrare și Eșire al Protoieriei de Tutova, la data de 14 Sept. 1869). Am privit și eu, ca copil de 12 ani, la acea frumoasă și măreață solemnitate, fiind în clasa II primară, despre care am și scris acasă tatălui meu. Până atunci eu nu văzusem Vlădică și nici sfințire de Biserică. Cu acel prilej, epitropul Velea Ioan a imprimat în noua înființată Tipografie a Asociației „Unirii“ din Bârlad, 100 bilete de invitațiune (Dosariul Actele Gestiiunii afacerilor Tip. Ass. „Unirii“, pe anul 1870).

Impresiunea ce am avut atunci, unită cu dragostea ce o aveam de a mă face preot, m'a îndemnat ca să urmez, în Duminici și Sărbători, la Biserica sf. Ilie, ba să mă hotărâsc chiar că, învățând în seminaru, nu la altă Biserică, să fiu slujitor, ci numai decât la aceasta. Mergând la sf. Ilie, țineam isonul cântărețului de la strana mare, trăgeam clopotul cel mare la Axion, făcând și alte treburi în Biserică. După terminarea a 7 clase seminarele, la această biserică am fost cântăreț întâi, diacon și preot. În 1892, când am ajuns ca paroh și a venit vremea să mă suiu în turnul clopotniții să iau pe șamă clopotele, mi s'au umplut ochii de lacrimi.

și cu propășirea celor cerute de sf. ta noastră biserică și Religiune care sunt unele din petrele fundamentale ale edificiului unui stat“.

Din Sinodicul bisericii Vovidenia

a) Ctitorii (paginile 9-10)

„Din toate observațiile ce s'au făcut de către Parohul Bisericei, tuturor Documentelor și actelor ce posedă Biserica Vovidenia din această Urbă Bârladu, nu s-au găsit nici o lumină despre data fundamentală a acestei Biserici, fără numai din istorisirea tradițională a unui venerabil bătrân anume, Andreiu Gheorghiu ce s-au săvârșit din viață la anul 1875, și care au fost născut în secolul din urmă și care ave cunoștinți mai adevărate despre împrejurările acestei Biserici.

Astu felu spunea el : că această Biserică datează de pe la 1770, și că este făcută de o familie Duculească, și aceasta au afirmat și mai mult prin aceea, că în Epitropia acestii Biserici au fost mai mult din ace familie, și mai alesu că locul Bolții și a chiliilor din fața Bisericii și altele sunt dăruite de Pavel Duca, care la 1824 era Epitropu acestii Biserici și care desigur să trăgea din acea familie.

Iar fasile prin care au trecut această Biserică se vor arăta la partea a III-a a acestui Sinodicu“.

b) Ajutătorii Bisericei Vovidenia. (paginile 35-37).

Ștefan Duca și Vasile Părcălabu, care au dăruit Bisericei locurile de peste Podul cel Mare la anul 1770, unde astăzi este Pescăria.

Paracchiva Vidră, care a dăruit Bisericei locul Hanului din strada sf-lui Ilie ce se zice și la trei scări.

Monahul Eliseu, carele a dăruit Bisericei locul unde stă astăzi Clopotnița de la fundul Oltarului Bisericei, pe malul Bârladului, la 1800, pentru locuința preoților.

Preotul Manole, care au fost cel mai cu râvnă pentru biserică ; el a dăruit casa sa cu locul ei Bisericei, ca să fie spre locuința Preoților pentru pomenirea sa (care casă astăzi este închirietă D-lui Ioan Popescu Profesor). El le-au dăruit la anul 1802.

Pavel Duca, care la 1824, fiind Epitrop acestei Biserici au dăruit Bisericii locul Boltei strada Veche, astăzi strada Ștefan cel Mare, și chiliile din fața Bisericii.

Neculaiu Drăganu, care la anul 1875 au dăruit Bisericii Vovidenia casele situate în dosul stradei Ștefan cel Mare, spre pomenirea sa,

Ilinca Scârlat Manu și Iordache Manu, care la anul 1858 au dăruit Bisericii „Vovidenia” locul sterpu de lângă Biserica situat în str. Ștefan cel Mare, pentru clopotniță.

Notifi Istorice (pagina 61-63).

„După după cum sau văzut din tradițiune Biserica dateaze de la 1770. Ea a fost în bună stare până la 1802, când atunci s’au dărâmat de un cutremur grozavu.

Dăpă care apoi au început ase rezidi din nou prin ajutorul Poporânilor și stăruințele Preotului Manole, făcându-se Biserica cu 5 turnuri a căriă lucrare s’a terminat la 1812.

Iar la 1826 Octombrie 14 de un incendiu grozavu au căzut cu turnuri cu totu. Cându era să se primejduiescă și Preotul acestei Biserici anume Theodor Duhovnicul, care în timpul focului întrase în Biserică, pentru asigurarea ore căror lucruri mai prețioase ale Bisericii. Și dacă un pasu n’ar fi pășit înspre ușă totu focul cu turnuri cu tot ar fi căzut peste el.

Totu atuncea cu acea ocszie sau înființat și al doilea Hramu al aceștii Biserici, Precuvioasa Paraschiva, pentru apărare de incendiu.

Și de atuncea încoace prin ajutorul poporânilor Biserica sau prefăcut în starea cum să găsește astăzi.

Catapiteasma sf. Biserici este făcută cu cheltuiala D. Hagi Milea (după ardirea târgului).

La anul 1886 sau construit din nou grilașii din giurul Bisericii.

La anul 1893 fiind Epitropi Sachelarul Dimitrie Blănariu, Gheorghe S. Râșcanu și Grigore Nastea, s’a construit prin stăruința lor, imobilul din strada Ștefan cel Mare în locul boltei ruinate.

Spre știința generațiunilor ce se vor succede, se notează aici, că în anul de la Hristos 1896, biserica Vovidenia, fiind cu desăvârșire deteriorată pe dinafară, precum și la acoperemânt, D-l Gheorghe Alexandru comerciant și prim Cantor la numita Biserică, din râvnă către cele sante, și conscient de cuvintele S-lui Ion Hrisostom care zice: „Că se vor sânti cei ce iubesc podoaba casei lui Dumnezeu“ a bine voit a face o reparație radicală păreților, acoperemântului și pridvorului numitei biserici, cheltuind suma de (800) opt sute lei noi.

Deci să-i fim recunoscători, pomenindu-l în veci.“

(ss) D. Blănariu sechelar

1896 Maiu 15

Din Sinodicul Bisericii sf. Ioan

a) Ctitorii (fila 5)

„Ioan Mârzacu, primul fundator, și Safta, soția sa; Costantin Stefănescu, Maria, soția sa, Mihai și Ioan, fiii lor; Vasile Miloș, Smaranda, soția sa, Catinca și Cleopatra, fiicele lor; Ioaniță Vrabie și Catinca, soția sa; Ioan Condurachi și Elena, soția sa; Vasile Buhnea, Parascheva, soția sa, Toma și Ioan fiii lor; Toma Cinceti și Smaranda, soția sa; Pascal Gane și Ana, soția sa; Neculai Ventura și Maria, soția sa; Ioan Codreanu“.

b) Ctitorii bisericii după arderea din 1851

„Iordachi Gane. Ana, soția sa, Natalia, Sevastia, Stefan și Gheorghie, fii lor“.

c) Binefăcătorii și ajutătorii (fila 17)

(dela 1851 până astăzi ¹⁾)

„Soltana Docan, Gheorghie, soțul său, Iordachi și Iancu, fiii lor; Mihai Stefănescu, Maria, soția sa; Pavel Apostol, Maria soția sa; Ioan Coroiu și Safta, soția sa; Iacob Lăjescu Doctor și soțiile lui, Maria, Smaranda, Maria, cu fiii lor, Neculai și Iancu; Soltana Coroiu; Gheorghie Iamandi și Catinca, soția sa; Grigorie Dănuț, Tarsița, soția sa, Gheorghie, Ștefan și Smaranda, fiii lor; Iorgu Juvără, Maria, soția sa, Clemansa, Ernest,

1) S'au lăsat la o parte numele acelor cari sunt trecute la ctitori.

Neculai și Emil, fiii lor ; Costantin Sturza și Elena, soția sa, cu fiii lor ; Ioan Gaiu ; Colonelu Neculai Boteanu și Zoița, soția sa ; Petru Veisa, Vochița, soția sa, și Catinca, fiica lor ; Iancu Costandachi, Ruxanda, soția sa, Iancu și Neculai, fiii lor ; Iancu I. Paladi și soția sa, Natalia ; Neculai Bujoranu, Profira, soția sa, și fiii lor ; Costachi Gheuca și Ruxanda, soția sa ; Cleopatra Cișman ; Iconomul Gheorghie Barbu, Ana, soția sa, și Dimitrie, fiul lor ; Ștefan Ilie și Maria, soția sa ; Ana Lupașc ; Safta Donici ; Panainte Neculau și Ruxanda, soția sa ; Andrunachi Donici ; Profira Istrati ; Grigorie Mihailescu și Soltana, soția sa ; Ioniță Bou, Maria, soția sa, Scarlat, Nastasia, Natalia și Costachi, fiii lor ; Neculai Cornea ; Pavel Ionașcu ; Enachi Ulea, Raluca, soția sa ; Ștefan Gane ; Elena Raciș ; Costachi Nanu și Aristița, soția sa ; Catinca Donachi ; Gheorghie Ștefănescu ; Iorgu Cișman ; Casuca Cârjă și Catinca, fiica sa ; Smaranda Cornea ; Catinca Costandachi ; Catinca Catargiu ; Nicu Juvară și Zamfira, soția sa ; Costachi Ciucă și Maria, soția sa ; Profira Alexă ; Scarlat Mavrogheni și Frăsina, soția sa ; Costachi Codrescu Doctor, și Cecilia, soția sa ; Ioan Parfeni și Catinca, soția sa, — și fiii lor ; Catinca Balaban și fiii săi ; Iancu Codreșcu și Elena, soția sa ; Alecu Sturza și Smaranda, soția sa, — și fiii lor ; Profira Sion ; Iconomul Costantin Vrabie“.

d) *Notițe istorice* (fila 28)

„La 1851 April 17, s'a întâmplat un incendiu în urbea Bârlad, care au prefăcut în cenușă și biserica sf. Ioan Botezătorul care era construită de lemn de primii fondatori ¹⁾.

La 1879 April 11, oarec 12^{1/2} amiază, ncendiul dfn șopronul unei bătrâne, fiind însoțit de un vânt puternic, au aprins mijlocul mahalalei Cotul-Negru, care au ars până în capătul din sus, împreună cu fânăria întregii mahalale, ce era situată afară de

1) Din foc au fost scapate: 1 cruce și 6 candelă de argint, 1 Evanghelie îmbrăcată în argint, 2 părechi pafali, una de argint și alta de sedef, 1 cadelniță de argint, 1 chivot mic, 1 Aer, 1 Penticostar, 1 Mineiu, 1 Psaltire, 1 Ceaslovaș mic și 1 Molitfelnic, 6 cărți „cari s'au adus de Titinaș“. 1 sfeșnic de fer, 1 crâstelniță de aramă, — un număr de vestminte preoțești și diaconești, câteva bucăți de stofe pentru vestminte și câteva lucruri de pânză. (Dcsar No. 13, pe anii 1852-1865).

barieră, cauzând astfel această mânie a lui Dumnezeu popoare-
nilor acestei sfinte biserici pagubă suma de 40.000 lei aproximativ“.

Din Sinodicul Bisericii sfinților Treierarhi

a) Ctitorii (fila 5-8)

Fundatorii bisericii vechi

„Vasile Eșanu, Grigorie Eșanu, și Ioan Eșanu ¹⁾. Costea Hotun, a funcționat în calitate de Epitrop aproape de ani, în care timp a făcut mai multe înbunătățiri“.

b) Fundatorii bisericii nouă

„*Radu Agachi*, Radu, Casandra, Stefan, Neculai, Paraschiva, Smaranda, Vasile. *Ioniță Agachi*, Maria, Gheorghie, Emanoil, Ioan, Paraschiva, Maria, Nicolai, Mărgărinta, Ecaterina, *Costandin Costandinciu*, Chirica, Ioan, Iacob, Elena, Gheorghie, Elena, Costandin, Tănăsă, Ana, Dimitrie, Țonea. *Raicu închinătoriu*, Maria, Iordachi închinătoriu, Todosia, Acachie monah, Somoil, Ermona, Stanca, Ghena, Vasile, Necolai, Dimitrie, Maria, Haralambie, Eni, Susana închinătoare. (Morții lui) *Ștefănachi Abageriu*, Antohi, Safta, Smaranda, Anița, Ioana, Gheorghie, Maria, Teodor, Mina, Panaite, Costandin, Panaite, Paraschiva, Hristea. *Ioan preot*, Vasile, Ecaterina, Gheorghie, Ganciu, Anastasă. (Morții lui), *Ștefan Buzoranu*, Gligori, Ana, Eni, Ileana, Costandin, Ancuța, Chiriac, Paraschiva, Ilinca, Vasile, Grigori, Ioan, Lupu, Safta, Maria, Sanda, (Morții lui Chir) *Vasile*, Ioan, Maria, Gheorghie, Ioan, Calistina monahia, Maria, Țancu, *Costandin*, Dimitrie, Ghesghina, Gligori, Căsandra, Ilinca. *Ștefan Blanariu*, Velic, Teodor, Simioan, Maria, Nicolae, Ioan, Stoian, Costachi, Nicolae, Dimitra, Gheorghie. *Ioan Gheorghiu* (a zugrăvit biserica în lăuntrul, la anul 1855), *Mihail Vasilescu* (a fost Epitrop al acestei biserici timp de 10 ani, dela 1870—1879)“.

1) Nu știu pe ce s'a întemeiat întocmitorul Sinodicului, punând pe acești trei cu numele celor Trei-ierarhi, ca fundatori ai acestei Bisericii. Eu, până acum, n'am nici o dovadă.

NOTĂ.—Copiet din Sinodic, însă am avut în vedere și Pomelnicul cel mare al Bisericii. Numele și, pe unde a fost, pronumele ctitorilor se imprimă cu cursivă, spre a-i distinge de morții din familiile lor. Părintele Gh. Palade, în 1879 iunie 28, când a întocmit Sinodicul acesta, zice : „Sinodicul prezent. partea I, fiind format după diferite notiții culese din Pomelnice, și altele (adică din informații dela bătrâni), se certifică de noi“—după care semnează și pune pecetea bisericii (fila 8).

c) *Binefăcătorii și ajutătorii (fila 17)*

„Dimitrachi Giușcă (au făcut Amvonul la an. 1855), Iordachi Romașc (a plătit de făcut Potirul cel mare, argintul fiind al bisericii), Neculai Ardeleanu (a cumpărat o Evanghelie, un Apostol și trei sfeșnice de nuc, lucrate la strung), Ecaterina Ardeleanu (a îmbrăcat cu argint și catifea o Evanghelie mare), Ifrim Cojocarushi soția sa Elena (a făcut Icoana cea mare a Maicei Domnului cu scaunul ei, la anul 1845), Sandu Olăeriu și Saghin Gherman (două prapure în biserică), Mitrea (Sarafimul din fața Catapitezmei), Panainte Velicovici închinătoriu (Policandru mare de alamă), Soltana Docan (un rând veșminte preoțești), Constantin Gâlcă (a fost episcop la biserică 5 ani și a făcut și un rând de veșminte preoțești), Teodor Mașteiu (a fost episcop bisericii 3 ani și a făcut un rând vestminte preoțești) și Teodor Paladi preot“.

(Mai sunt și alți binefăcători până la numărul de 406, însă is trecuți numai cu numele de botez, necesar spre a se pomeni în biserică la sfintele slujbe, și de aceia nu i-am mai trecut aici).

d) *Notiți istorice (fila 98).*

„Această biserică din vechime este făcută de o grupă de tineri flăcăi, și de aceia și-au avut numirea de biserică flăcăilor ¹⁾ din mahalaua Bujorâni. La început au fost durată de lemn, având catapeteazma de mușama zugrăvită, în urmă adică la anul 1842 s'au desființat prima biserică, făcându-se o altă de zid cu pereții

1) Pe inscripția clopotului mare (Doc. Bârlădene. v. I, p. 361) se spune că-i făcut „Cu cheltuiala flăcăilor din Bârlad, biserică Trei-Ierarhi, anul 1854“. Fapta aceasta pioasă să nu se fi răsfărânt oare în întregime și asupra clădirii primii Biserici,—ca la alcătuirea Sinodicului în 1879,—cum vedem mai sus, să i se zică „Biserica Flăcăilor“? Iată o chestie ce are nevoie de lămurit. Pentru moment, din lipsă de dovezi sigure n'am cc spune mai mult.

de cărămidă, temelia de piatră, și acoperemântul compus din șindilă mărunță, care biserică s'au gătit și s'au sfințit în anul 1843, dela care timp și până astăzi au funcționat ne întrerupt.

La anul 1855 s'au zugrăvit pe din lăuntru.

La anul 1863 s'a făcut bisericii o radicală reparațiune.

La anul 1876 s'au reformat acoperemântul bisericii, învălindu-se cu tablă de tinichea albă.

Vre'un incendiu s'au alt accident în tot timpul de când este înființată această biserică, nu s'a întâmplat¹⁾.

Din Sinodicul Bisericii Domneasca

a) Ctitorii (fila 5)

„Această sfântă Biserică cu patronajul Adormirea Maicii Domnului, din comuna urbei Bârlad, județul Tutova, este zidită de piatră și cărămidă, fondată de Domnitorul Vasile Lupu Alhanistu, soția sa Teodosia Doamna, între anii 1634—1653, pe timpul în cari au fost înălțimea Sa pe tronul Moldovii. Și această Biserică au fost făcută cu trei turnuri și au durat până în anul 1802, în timp când cutremurul numit dela Venerea mari, 14 Octombrie, de puternica sguduitură s'au sdruncinat așa de tari zisele turnuri, încât *Epitropia bisericii au fost nevoită a le desființa și a dreghe bine bolta bisericii*¹⁾, care au stat bună până la cutremurul numit dela sfântul Teodosie, 11 Ianuarie 1838²⁾, când, din cauza acestui cutremur, crăpând zisa boltă, și, fiindcă și biserica eră mică în interiorul ei, epitropul acestei biserici, răposatul Ioan Liga, împreună cu notabilii poporâni, au găsit de cuviință să o strice până în temelie, ca să o poată face mai încăpătoare. La 1840 s'au și pus în execuție această idee, și dar fiind zidirea de o calitate foarte tară, nu s'au putut strică decât

1) Aceasta nu-i exact. Biserica zguduită de acel cutremur, a fost dărâmată până la temelie și zidită din nou între anii 1804—1807. (A se vedea *Doc. Bârlădene*, vol. I, pag. 296 și 297, sub No. 19 și 22, — cele ce ne spune protopopul Ioan Damian, în 1808 și 1819, unul din ctitorii principali a acestei Bisericii.

2) Poate bagdadia să fi suferit ceva, — din care prilej Epitropul Liga și poporâni meditău să trice biserica făcută de protopopul Damian, și să facă o alta „mai încăpătoare“, ceia ce nu s'a putut din pricina solidității zidului.

numai până la pragul de jos al ferestrilor, de unde apoi s'au zidit iarăși la loc, până ce s'au gătit așa, după modul cum se vede în prezent, — adăogându-se pridvorul la această prefacere, după cum și veșmântăria s'a făcut la anul 1867.

b) *Binefăcătorii și ajutătorii* (fila 17)

Ioniță Praja (a donat) șapte locuri de dughene în anul 1785; *Șarban Blanariu* — un loc de casă în anul 1804; *Marghioala Racoviță* — trei dughene în an. 1814; *Preotul Gavril Brănescu*; *Mihalachi Cerchez* — un han în 1814; *Costachi Dia*; *Elena Greceanu* — un broș de aur, două perechi cercei și un șir mărgeanu; *Constantin Gh. Diamandi și Aglaia, soția sa* — un broș de aur, două cruciliți de aur, un medalion de aur în formă de inimă, un ornic de părete, două sigile și un ștemplu și două stofe de fir de aur; *Scarlat Roseti și Agripina, soția sa* — un policandru de bronz cu 9 lumini și 2 stofe de fir de aur; *Maria Thierry, născută Suțu* — un medalion de aur cu petri și una perechi cernei; *Irodia Obreja* — una cruciliță de aur; *Cleopatra Bontăș* — un inel de aur; *Elena Drosu* — un inel de aur; *Gheorghie Chiperiu* — un galben; *Maria Lubuloasa* — un galben; *Scarlat Miclescu* — un lanțujel de aur pentru ceasornic; *Iancu Gh. Diamandi și Cleopatra soția sa* — una ladă de fer (cassă de bani) și una dantelă.

c) *Noțiuni istorice* (fila 28)

Noțiuni istorice lipsesc ¹⁾.

Dela biserica Sf. Dimitrie

a) *Ctitorii*

Numele ctitorilor ce au contribuit la edificarea Bisericii Sf. Dimitrie, 1833-1835:

Iconom C. Cocu 1000 lei; Safta Negrea 1001 lei 20 parale; Spătaru Răducan Casimir 500 lei; Aga Neculai Greceanu 500 lei;

1) Ne mirăm de e așa afirmație, când Epitropia bisericii în 1879, data reînființării Sinodicelor, putea, cel puțin din cele ce dânsa știa sau din cele ce ar fi auzit dela preoții, cântăreții și poporării bisericii, — să noteze în condică multe fapte și întâmplări de seamă.

Spătaru Ioan Codreanu 101 lei ; Comisu Ioan Liga 1000 lei ; Stoiciu Ilie 1000 lei ; Spataru N. Negrea 391 lei ; Grigori Toma 500 lei ; Spăt. N. Ventura 111 lei ; Nistor Popa 400 lei ; Vasile Calciu 150 lei ; Ioan Caracaș 300 lei ; Iordan Andonie 301 lei 20 parale ; Căp. C. Bou 306 lei ; C. Sturza 500 lei ; Sardar C. Iamandi 102 lei ; Șt. Caludă 102 lei ; Ioan Tuduri 200 lei 25 parale ; D. Arghir 200 lei ; Postelnicu Ioan 370 lei ; Ioan Jurgea 130 lei 20 parale ; M. Pusta 200 lei ; Panaite Seriacu 50 lei ; C. Munteanu aga 34 lei ; Pah. Iordachi Popa 100 lei ; Sărdar Ioan Vrabie 150 lei ; Catinca Borș 178 lei ; Păh. Gheorghe Liga 105 lei ; Maria Liga 100 lei ; Ecsviriana Monahie 200 lei ; Gh. Busnea 138 lei ; Gh. Dămianu 100 lei ; D. Tirichiu 100 lei ; Nastase Brăileanu 100 lei ; Stan Anton 102 lei ; Gavrilă Mina 100 lei ; Ioan Marcu 50 lei ; Gr. sin N. Mocanu 213 lei ; Ioan Dimitriu 102 lei ; Polc. Gh. Rența 102 lei ; Ganciu Stoica 102 lei ; Maria Mutuleasă 17 lei ; Ioan Barbu 100 lei ; Ioan Ecaterina 111 lei ; Gh. Gatîn 50 lei ; Costantin Vulpe 102 lei ; Dimitrache Giurcu 100 lei ; Iordache Coroi 60 lei 20 parale ; Teodorache Teohar 34 lei ; Vasile Chiru 70 lei 23 parale ; Hristodor Armagu 100 lei ; Gh. Păun 36 lei ; Dumitru Preot Sach. 36 lei ; Teodor Maria 51 lei ; Anghel Radu 1000 lei ; Ioniță Cojocaru 20 lei 10 parale ; Șt. Stamate 86 lei ; Hurmuzachi D. 34 lei ; Ștefan Despa 51 lei ; Stamatin D. 42 lei 20 parale ; D. Borș 100 lei ; Gavril Sfetcu 500 lei ; Manolachi Ivanovici 150 lei ; S. Altangiu 51 lei ; Vasile Costandiniu 102 lei ; Toma Vasiliu 51 lei ; Zaharia Cojocaru 17 lei ; Neculai Toma 70 lei, 25 parale ; Ioan Vasiliu 51 lei ; Maranda Stoiciu 30 lei ; Ilinca Mocanu 100 lei ; Iordachi Chirazi 10 lei ; Ilie Bela 34 lei ; C. N. Andrei 51 lei ; N. Ioniță 17 lei 20 parale ; N. Mungiu 51 lei ; Petre Mungiu 34 lei ; Dima Mungiu 17 lei ; Ioan Negruț 36 lei 25 parale ; Ioan Brahnă 51 lei ; Vasile Ursan 34 lei ; Stol. V. Buhnîlă 34 lei ; Savin Oprea 17 lei ; Grigore Hristea 50 lei ; Șt. Gâlcă 100 lei ; Spăt. Alecu Sturza 160 lei ; Pavel Cerchez 271 lei 20 parale ; Polc. Ioniță Calalb 102 lei ; Miron Bușilă 38 lei ; V. Stoica 51 lei ; Ioan Obreja 17 lei ; Domnica Tanasă 75 lei ; Vasilică Sturza 500 lei ; Iordache Mitrea 128 l. 25 parale ; Colonel Lascar Bogdan 300 lei ; Sărd. I. Cogălniceanu 200 lei ; Spăt. Voicu Greceanu

300 lei ; Vasile Nicorescu 300 lei ; Casandra Buduiasă 10 lei 11 parale ; Vechențiu Focșa Eromonah 5 lei 10 parale ; Dumitru Săidacaru 8 lei 20 parale ; Cost. Drugan 8 lei 20 parale ; Stana Dimitrie 2 lei 25 parale ; Andrei Blănaru 2 lei 25 parale ; Dobre Hristea 17 lei ; Radu Neculai 17 lei ; Iancu Vorgolici 8 lei 20 parale ; Iordachi Romașcu 26 lei ; D. Brânză 111 lei ; Spăt. Iancu Greceanu 200 lei ; Gh. Coroiu 200 lei ; Păh. Costachi Cornea 13 lei ; Casiana monahia 4 lei ; Gh. Gălățanu 5 lei 10 parale ; Mihalachi Zaharoc 13 lei ; Gh. Coroiu 300 lei ; Safta Negre 200 lei ; Sărd. Gh. Docan 500 lei.

b) Binefăcătorii și ajutătorii bisericii actuale (fila 17).

1. Cu suma de 1781 lei vechi s'au cumpărat policandru în anul 1855 April 23, oferita acea sumă de mai mulți făcători de bine.

2. S'au îmbrăcat icoana sf. Dimitrie cu argint iarăși prin ofrandele binefăcătorilor.

3. S'au făcut sf. vase rându 1, sf. cruce ace mare din argint și poleită cu aur, de către D-nele Zoița Parfeni, Maria Crăescu și Elena Vârgolici spre pomenirea întregii lor familii ; au mai dat și una ocă de argint și o candilă.

4. Manolache Costachi Epureanu au făcut 2 rânduri de veșminte bune, spre pomenirea sa și a repausaților săi părinți.

5. D-na Maria Stoiciu au făcut un rând de veșminte, a dat o candelă de argint și un covor.

6. D-l Panaite Goiu a îmbrăcat icoana cea mică a D-lui Iisus Hristos cu argint, a făcut un sfeșnic de alamă dinaintea Maicii Domnului și un rând de veșminte bune întru pomenirea sa și a repausaților săi fii Maria și Gheorghe.

7. D-na Profira Costachi G. Stoeșăscu au făcut 4 rânduri veșminte : 3 albe de matase și unu colorat de ștofă, întru pomenirea sa și a repausatului său părinte G. Stoeșăscu.

8. D-na Ileana Racliș au făcut un rând de veșminte, un sfeșnic de alamă și un stihar diaconesc, întru pomenirea sa și a fraților săi Costachi și Alexandru Racliș.

NOTA.—La transcrierea acestei liste am avut în vedere și Pomelnicul cel mare al bisericii. Am trecut aici însă numai persoanele, ale căror nume de botez sunt însoțite și de acel de familie ; celelalte nume, numai de botez, întru cât sânt trecute în Pomelnicul bisericii, le-am lăsat la o parte.

9. D-na Catinca Costandachi a dat o oacă de argint la îmbrăcarea icoanei hramului, a făcut un sfeșnic de alamă întru pomenirea sa și a întregii sale familii.

10. D-l Gh. Corciovă a îmbrăcat icoana cea mică a sf. Gheorghe cu argint spre pomenirea întregii sale familii.

11. D-l Sava Savin a îmbrăcat evanghelia a 2-a de argint poleită cu aur spre pomenirea întregii sale familii.

12. Iconomul Costantin Vrabie au prefăcut sf. vase rândul al 2-lea și li-au poleit cu aur cu cheltuiala sa.

13. D-nele Elena Neculcescu și Cleopatra Costache au făcut perdeaua dela ușile împărătești.

14. D-na Maria Ercuțe a făcut un felon preuțesc de stofă spre pomenirea reposatului ei soț Neculai Ercuțe.

15. D-na Maria Milea a făcut un stihar diaconesc de adamască de matasă, întru pomenirea reposatului său soț Gh. Milea.

16. Maria Caracaș a făcut un felon de stofă întru pomenirea defunctului ei soț Chiriac Caracaș.

17. Clironomii defunctului Toma Giușcă au lăsat o stofă bisericii.

18. Clironomii doctorului Costin idem.

19. Vasile Neculau a făcut un felon de stofă întru pomenirea Maicei sale Elena Neculau.

20. D-na Sofia Iacomî au făcut 2 feloane de stofă întru pomenirea părinților săi, Icon. C. Cucu și fratelui ei, Veniamin Cocu monah, și a ei.

21. Icon. Ion Galeri au dat cinci galbeni pentru pardoseala altarului.

22. D-na Profira G. Stoeșăscu a mai dat și un policandru acel al 2-lea spre pomenirea sa.

23. D-l Panaite Goiu, un stihar de adamască de matase preuțesc.

24. D-na Eufrosina Mavrogheni, un stihar diaconesc de stofă întru pomenirea defunctului ei soț Scarlat Mavrogheni.

c) *Notiți Istorice* (fila 28)

Biserica sf. Mucenic Dimitrie din urba Bârlad s'au format prin ofrande de la mai mulți bine credincioși, autorizate de

cătră D. D. Meletie Episcopul Romanului în anul 1833 Maiu 14. Sfințindu-se la anul 1835 de Arhiereul Melitie Romanu și la anul 1876 s'au reperat, sfințindu-se d n nou de cătră D. D. Iosif Georgian, fost Episcop al Eparhiei Huși, 14 Octombrie acel an, cu cheltuiala bisericii.

– În anul 1877 April 16. Inundația răpiră jumătate din locuințele acestui oraș.

– La 17 Septembrie 1878 începură a fi epizotia typhos bovin care se termină la 19 Ianuar 1879, săcerând peste 1200 vite.

– La 11 April a. c. 1879, au ars 40 case din acest oraș din suburbia Cotu-negru.

Din Sinodicul Bisericei sf. Neculai din Crâng.

a) Ctitorii (fila 5)

Gheorghe Ghețu, Rucsanda Ionciu, Dimian Ieromonah, Neculai Ninu, Safta, Ecaterina Lalu, Ștefan Lalu, sulgeriu Bratoi, Gavriil Mitu, Gheorghe Gherghescu, Toma Brașovanu, Manoli Panainti, Ștefănachi Petrovici, Ion Bujoreanu, Ioniță Crânganu, Ecaterina, Marghioala Fendulea, Dumitru Sârbu, Gavriil Alexe, Toma Ouleț, Dumitru Abageriu.

b) Binefăcătorii și ajutătorii sf. biserici (fila 17)

Thoderașcu Palade, Ghețu Mihail, Bogdan, Rucsanda Ionciuleasă, Frumusachi Fendulea, sulgeriu Bratoi Stoicovici, sulgeriu Ștefănachi Meleti, Toader Forțu, Drăcule Calapod, Costandache Goiu, Neculai Ionciu, Ștefănachi Petrovici, Dumitrachi Patarani, Ivanciu Boiu, Sofiica născută Cocu, C. Icon. Cocu, Ștefan Parușu, Ilie Turcu, Dascalu Gh. Busdugan, Gheorghe Cipescu, Gheorghe Gherghescu, Lazăr Hagiu.

c) Notiți Istorice (fila 28)

Biserica cu hramul Sfântului Neculai Crângan din cf(artatul) al V-lea, Orașul Bârlad, au fost făcută cam pela anul 1823 și văzându că are să se ruineze, apoi s'au zidit altă biserică tot în acel cfartal pe pământ donat de defunctul Ștefan Lalu, cu cheltuiala d-lui Costache Cachi și restu dat de Primărie până la isprăvire.

Din Sinodicul Bisericii Sf. Neculai (Tuchilă)

a) Ctitorii (fila 5).

„Biserica Sf. Nicolai ce să intitulează Tuchilă, din politia Bârladului, mahalaua Podenilor, este făcută întâia oară de *Vasile Tuchilă*, însă anul în care s'a făcut și cât timp au durat nu se poate ști, din cauza lipsei de acte.

A doua oară, biserica s'au făcut de *Teodor Tuchilă* și soția sa, *Ileana*, la anul 1773, și au durat până la 1825, când după aceea din nou și a treia oară s'au construit de subsemnații, propria biserică care se află și astăzi, cu începere chiar din anul ruinerii ei, 1825, și cu finirea ei în anul 1832, când, din voința lui Dumnezeu, s'au și sfințit; iar ctitorii ei sunt următorii: *Sterian Manoliu*, *Tudorache Teohar*, *Țiculi Dumitriu*, *Dumitrachi Macriu*, *Radu Enariu*, *Hagi Chiriac Calciu*, *Vasile Chirmiciu*, *Gherghina Chirmiciu*, *Chiriac Popazu*, *Arghire Robu*, *Radu Rachieriu*, *Panaite Teohar*, *Ioniță Tufă*, *Gheorghi Tufă*, *Simion Altangiu*, *Vasile Răzmeriță*, *Teohar Atanasiu*, *Gheorghie Atanasiu*, *Angheluță Tabacariu*, *Sava Antonovici*, *Petrea Mihalai*, *Dimitrie Păun*, *Anton Manoliu*, *Preotul Panaite Praja*, *Preotul Panaite Păun*, *Preotul Ioan Praja*, *Penciu Bogasieriu*, *Simion Altangiu* și *Dima Muingiu*“.

NOTA. — Pentru folosirea de cele relatate mai sus, a se vedea *Documente Bârlădene* vol. I, p. 241—257; 336 și 337; cum și vol. IV, pagina 181, unde-i publicată *Diata lincăi Tuchilă*, anul 1763 Fevr. 5.

Nu credem să fi fost vre-o altă Biserică, pe locul unde a rădăcat-o *Teodor* și *lincă Tuchilă* în anul c. 1760; *Vasile* va fi fost tatăl lui *Teodor* și atâta tot.

După lista din condica înființată în anul 1825, — vedem pe mai mulți ctitori, cari au contribuit cu bani la facerea bisericii actuale, — în afară desigur și de osebitele ostenele ale lor.

Cea mai veche Biserică din mahalaoa Podenii este cealaltă tot cu hramul sf. *Neculai*, prnumită „leșeanu“ (*Doc. Bârlădene* vol. I, p. 364).

b) Binefăcătorii (fila 17).

„În anul 1850 s'a făcut catapeteazma din nou prin d-l e-pitrop *Manolachi Barbu*, precum și zugrăvirea pereților; *Sachelarul Gheorghie Lazar* au contribuit și el la asemenea binefacere.

În anul 1861 s'au făcut repararea Bisericii pe din afară, acoperirea cu tablă, rădicarea clopotniței, precum și facerea turnului, ce este prezent, prin d-lor: Costachi Dimitriu Robu, Iconomul Gheorghe Robu, Iconomul Anton Lazăr, Secilariul Ioan Botezatu, preotu Teodor Bercea, dascalul Ioan Frumuzacki, Bogdan Grama, Gheorghe Tufă, Gheorghe Lupu Buliga, Nicolai David, Petrachi Pașcanu, Iordachi Teohar, Zanet Teohar, moșneagul Danilă, Costantin Postolachi ¹⁾ Ioan Chiper, Toma Cojocar, Neculai Popa, Chiriac Tomovici, Hagi Gheorghe Neculai, baba Dumitra și Maria Rezmeriță.

În anul 1879, clopotnița fiind ruinată, prin epitropii: Iconomul Antun Lazăr, Vasile Manoliu, Petrachi Popa Ceau, s'au făcut în cea mai bună stare; repărarea pridvorului pe din lăuntru și pe din afară; facerea grilajului pe dinaintea bisericii; precum și construirea unui chilio din nou cu două odăi și șală, cum să află în prezent“.

c) Notițe istorice (fila 28)

„Vom însemna... inundația... Bârladului, provenită din ruperea iazului colasal a d-nei Șubinoae din jud. Vaslui, care s'au întâmplat în anul... 1877, luna Aprilie; care vârsare au fost foarte periculoasă, nu numai pentru toate satele (și orașul Vaslui), dar cu atâta mai mult pentru orașul nostru Bârlad; căci au înecat mai toate casele din suburbia Podenilor, producând cele mai mari pierderi de obiecte, produse și chiar animale...”

**Din Sinodicul Bisericii sf. Neculai
(Ieșanu)**

a) Ctitorii (fila 5)

Neculai Eșann, Vasile Costandinciu, Gavril Alecsă, Vasile Epure, Grigorie monahu.

¹⁾ Tatăl d-lui G. C. Vântu, prof. în Huși; — d-sa își zice însă Vântu după mama sa, care era soră cu preotul Vasile Vântu dela sf. Neculai „Ieșanu“.

b) *Binefăcătorii* (fila 17)

Costandachi Popovici, Ion Anastasiu, Gheorghe Gâlcă, Dumitrachi Paruș, Gheorghe Gâlcă, Costantin Alecsă, Ioan Hriste, Ioan Samson, Panaite Angheluță, Pavelică Gâlcă, Costantin Pavlov, Vasile Chirvasă, Toader Angheluță, Gheorghe Angheluță, Costantin Angheluță, Costachi Vidrașc, Vasile Vidrașc, Ioan Geneți, Simion Fâlcianu, Panaite Velicovici Hașiu, Ștefan Tașcă, Elena Alecsă, Vasile Danu.

c) *Notițe istorice* (fila 27-28)

Din datele și indicările cu care sînt învestite unele cărți și obiecte ale bisericii, precum și din științele culesă de pe la persoane înaintate în vîrstă, se constată că biserica sfântului Neculai Eșanu își are ființa dela anul 1709. Construită din bărne, ca multe biserici din vechime, însă din pronia Dumnezeiască inițiativă formării bisericii au fost în modul următor :

În anul 1709 au fost 4 frați și anume : *Vasile, Ioan, Grigore și Neculai*, de profesiune talpalari, locuitori în Iași, vechia capitală a Moldovei, câte tuspătru ne însurați ; au plecat din Iași spre Bârlad cu o sumă mare de bani pentru a cumpăra marfă necesară meșteșugului lor ; în drum le-au eșit un număr de hoți și bătându-i cumplit le-au luat toți banii. Au venit de au reclamat Ispravnicului de Bârlad și, după urmărirea făcută de călărași, s'au prins hoții cu toată suma de bani, care bani i-au și primit din Isprăvnicie. După un consult ce l'au avut între tuspătru a eșit următoarea deciziune : trei frați, *Vasile, Grigore și Ioan*, cu a lor cheltuială *va construi o biserică pe numele sfinții Trei erarhi* ; iar fratele cel mai mare *Neculai*, singur cu propria sa avere, *va construi o biserică cu numele sfântului Neculai Eșanu*. În fine, biserica s'a făcut din lemn și, după mai multe reparații radicale, a durat până pe la anul 1840, fiind ajunsă în ruină cu desăvârșire a darmat-o ; însă ca să nu se uite un asemenea lăcaș al Domnului și din inițiativa luată mai cu osebire de vrednicii de ne uitat domnii : Gavrilă Alexă, Vasile Epuri, Grigorie monahu și Vasile Costantinciu, bărbați foarte evlavioși, arătați în capul primei pagini, partea I, au hotărât a vinde casele, dughenele și mai multe locuri stârpe, proprietăți a bisericii

și, din banii ce vor prinde pe proprietăți și cu alte ajutoare, necruțând nimica, numai ca să-și îplinească sacrele datorii de fii către mama lor biserică, au putut reuși ca această biserică să fie clădită din nou pe o bază sănătoasă și de un stil corespunzătoru timpului modern, a și început a lucra la anul 1842 și s'au terminat la anul 1843, când s'a și sfințit de cătră sfinția sa Iconomul Costachi Vrabie, Protoereul de atunci, având autorizația dată de P. S. Episcopul Eparhiei Roman; descriind în parte că, dela epoca fondării bisericii până în prezent, n'a trecut prin vre un fapt sau vre'o catastrofă, n'a pierdut nimic din prestigiu său, ci a rămas tot atât de tare și renumită, precum a fost lăsată de către întemeetorul ei, Domnul Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

(Mai departe se vorbește de războiul Ruso-Româno-Turc din 1877-78, de încheerea păcei și luarea Basarabiei de către Ruși; de formarea Eparhiei Dunării de jos cu Dobrogea și transferarea acolo a P. S. Episcop Iosif Gheorghiano, cum și de alegerea la scaunul dela Huși a P. S. Episcop Călinic Dima, în în seara zilei de 22 Martie 1879, primindu-și investitura Domnească la 24 acelei luni, și instalarea făcându-i-se la 11 Aprilie, acel an, de I. P. Iosif Mitropolitul Moldovii).

NOTĂ. — Pentru felosirea Notelor din Sinodicul Bisericii sf. Neculai (Iașanu), trebuiește să se consulte *Documente Bârlădene*, vol. I, p. 227-238, cum și adaosul dela pag. 364.

Testamente și Legate

în folosul Instituțiilor Culturale și Filantropice din Bârlad.

VIENA, 1837 NOEMVRIE 18(6) *Testamentul Comisului Gheorghie (Roșca) Codreanu.*

În numele Prea Sfintei Treimi, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh.

Bolnav dar întru întregimea minței am hotărât să fac această diată pentru averea mea mișcătoare și ne mișcătoare cum urmează.

INTAI. Din una mie cinci sute galbeni olandezi și împărătești (austriaci), pe cari în trecuta lună Maiu i-am împrumutat cu dobândă dela d-lui marele logofăt Costachi Conachi, să se plătească întâi cu șapte sute galbini ce cu sinet am lăsat la moșul meu Ioan Costachi postelnic. Patru sute galbini să se plătească cu patru sute galbini ce am cu mine în lădița cea mică, iar restul de galbini ce mai rămân până la una mie cinci sute să se plătească din veniturile moșiei mele Vălenii.

AL DOILEA. Las epitrop asupra întregii mele averi pe moșul meu Ioan Costachi, având și pe localnica stăpânire privilegitoare și împreună observătoare, ca să se săvârșească câte rânduesc.

AL TREILEA. Moșia mea Vălenii ce constă din hlizele ei (adecă părți din moșie) Dăncenii, Stâlpitura, Ciocârlanu și Sârbii, din aceste moșii las :

1) Câți-va ani să se adune veniturile din care să se plătească trei sute cinci zeci galbini ce am cheltuit până astăzi din

1500 galbini, ce m'am împrumutat, pentru că 700 galbini am cu sinet la moșul meu Ioan Costachi, 450 galbini am cu mine, 50 galbini am împrumutat cu sinet pe frate-meu Neculai, — și așa toți banii d-sale Conachi se plătesc.

2. Frăține-meu Neculai și surorii mele Maria, să li se deie 15000 lei moldovenești, adică 7500 lei unuia și 7500 lei altuia.

3. Din veniturile moșiei mele să se deie fiicei mele Fului 400 galbini, când va veni în vârstă de măritat; iar maicei sale Teodora, femeia lui Vasile Mazaraciu, să i se deie mai înainte o sută galbini.

4. Toți robii mei să rămâe slobozi îndată.

5. Din veniturile iarăși pe doi ani ale moșiei mele și din vânzarea întregii păduri ce am pe dânsa, să se facă două închipuiri de monumenturi, unul pentru părintele meu și al doilea pentru frate-meu Dimitrie și pentru mine, aceste să se facă cu frumoasă arhitectură.

6. După săvârșirea tuturor acestora să se facă o școală pe moșia mea pentru una sută elevi, care să învețe dialectul (limba) latinesc.

7. Două locuri de casă ce am în târgul Bârladului, le dăruiesc moșului meu Ioan Costachi postelnic.

8. Rog pe moșul meu Ioan Costachi să se judece pentru moșia me Vălenii, de pe care moșul meu să iee în tot anul două zecimi din toate veniturile, iară celelalte opt părți ce rămân di(n) venituri să le întrebuințeze la școala care voi arăta mai jos.

9. Din veniturile mele să se facă pe moșia mea o școală în care să încapă 100 tineri, ca să învețe dialectul (limba) latinesc, precum și mai sus la art. 6 am zis.

10. Straele mele și alte îmbrăcămînți după moartea mea le las slugei mele Andrei Teodoru.

11. După moartea mea trupul meu să fie trimis la moșia mea în Moldova și cheltuețele spre aceasta, adică a mă bălsămui și a mă trimete și altele ce ar trebui în Viena, din galbenii ce am pe lângă mine, în mica lădiță, să se facă.

12. Slugei mele Andrei Teodoru îi dau pentru drum 10 galbini ca să se ducă în patria lui,

13. Ornicul meu și alte mici lucruri ce am pe lângă mine, în Viena, le dau slugei mele Andrei Teodoru.

Viena, 18 Noembrie 1837

Gheorghe Codreanu Comis

Atest că D-lui G. Codreanu Comis îi este cunoscut pe deplin conținutul acestui act, de oare ce d-nul Codreanu a dictat totul și că iscălitura este adevărată.

Dr. Graf, martur solicitat

Ca un Duhovnic al iscălitului sau a zisului mai sus și singur auzitor a celor rânduite, adeverez că toate le-au rânduit aflându-se întru întregimea minței.

Arhimandrit Grigore Calaghiani

slujitor bisericei Sf. Treimi

Iohan Hariș

ca martur testamentar solicitat

II

1854 IANUARIE 30. *Testamentul nobilului Neculai Roșca Codrianu.*

Testament

Binefacerea și dorința de a vede patria mea neatârnată și pusă pe o cale de fericire mai statornică, au fost din fragida-mi copilărie și va fi până la cel din urmă minut al vieții mele, singura idee ce mă va îndeletnici. Cercările unei vieți mai mult de 40 de ani, învăluită în mai multe împregiurări, mă încredințară că nimică nu poate fi statornic aice pre pământ; toate sânt trecătoare, toate se prefac în praf și pulbere: avere, ranguri, mărire, toate se șterg și pier ca scripirea fulgerului în nori; și în loc să aducă omului mulțămire și fericire pe care le caută neîncetat, îi pricinuesc mii de îngrijiri, chinuri și dureri; într'un cuvânt toate iluziile pământești, atât mulțemirea cât și întristarea se înfundă în mormânt, acolo e termenul hucuriei, chinurilor și a durerilor pământești: „deșertăciunea deșertăciunilor, și toate nu sunt de cât deșertăciuni“. Singure numai virtutea și binefacerea sunt netrecătoare, căci ele ne urmează și dincolo de mor-

mânt. Viața noastră pentru acei ce o știe prețui, nu e alta de cât o tristă și grea experiență a obiectelor ce ne-împregiură. Fiecare din noi o petrece căpătând, puțină avere, puțină știință, puțină înțelepciune, și îmbătrânește, moare tocmai atunci când se prepară a profita de ceia ce au căpătat; cu toate acestea de datoria fiecărui om este a se îndeletnici precât puțința-l iartă, de fericirea și binele omenirii și mai cu osebire de fericire și binele nașiei sale. Știindu-mă de acest principiu în tot cursul vieții mele, m'am silit, precât am putut, și precât împregiurările m'au iertat, a întinde o mână de ajutoriu la toți acia din compatrioții mei, carii aveau trebuință de ajutorul meu. N'am gonit cinstiri, ranguri, lucsu, deși mijloacele mele adeseori îmi deschidea calea, pentru că cunoșteam deșertăciunea lor, și cursele ce adeseori le tind oamenilor, deșteptând în ei ambiția; m'am depărtat pre cât am putut de a nu căde în acele periculoase curse, voind prin aceasta a da pildă concetățenilor mei, dintre cari mulți având mai puține mijloace decât mine, se întrecea în lucsu și cheltuele zădarnice, fără previde mai departe în viitoriu. Sigura me plăcere era de a convorbi adeseori cu oameni învățați și experienți, a le face mii de întrebări asupra acelor lucruri pe cari din nenorocirea mea și întâmplările venite asupra casei părintești, nu le cunoaștem de feliu, căci amar omului carele trăind în lume, nu cunoaște aceia ce ar trebui să cunoască fiește care om! și vai de acei părinți ce nu se 'ngrijescu de buna creștere a copiilor lor, desvălindu-le prin studii facultățile intelectuale spre a-i prepara ca la oricare împregiurare, se poată fi mădulari folositori a unei bune societăți. Adeseori când azeam vorbindu-să despre popoară și drepturile omenirii, despre instituțiile și civilizația țărilor străine, gândeam la nenorocita stare a patriei mele, dorind îmbunătățirea soartei ei. Ideile aceste renviindu-mi nădejdea că poate încurând și Moldova să se bucure de o soartă mai ferice, mă făcură a mă ocupa mai cu multă seriozitate despre planul ce de mult timp hrăneam în inima mea de a-mi regularisi averea în folosul obștesc al Patriei mele.

Deci, în numele Sfintei Treimi, al Tatălui și al Fiului și al Sântului Duh, încunoștiințez prin această a mea de pe urmă

voință, că *dacă, din întâmplare, Prea puternicul Dumnezeu nu va voi a mi lungi viața ca să mă bucur și eu de renașterea și înflorirea Patriei mele, ci mainainte mă va chema către el, atuncea toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare, să se reguleze în chipul următoriu :*

1) *Compatrioții mei Moldo-Români, fiind acum de câteva veacuri apasați și sub-jugați de influență streină, ba și chiar de către unii din Domni și boeri ai țării, n'au putut cunoaște câtă vătămare să poate aduce societății prin nepăsarea și ne îngrijirea ce până acum o avură despre creșterea secului femeesc, carea creștere e temeiul cel mai statornic al unei societăți bine organizate ; căci în zădar să silesc unii a nimici pe femeie, disprețuindu-i drepturile ei ; ea a fost și pururea va fi partea intimă a neamului omenesc ; tovarășiță nedespărțită a omului, ea îi pricinuește cele mai mari bucurii și mai vii dureri, îl îndeamnă la virtute, îl împinge spre viții. Inger păzitor al copilăriei, idealul măreț al juniei, obiectul celor-mai vii afecțiuni a omului, visul necurmat al vieții sale, mângâierea, sprijinul bătrâneților, femeiea esercează asupra omului neîncetat o înriurire de carea el nici odată nu se va pute înlătura. Așadar, având femeile o astfelu de mare influență asupra oamenilor, dela sineși să înțelege că dându-le o creștere bună, întemeiată pe virtute, înlesnindu-le tot odată și kipul viețuirii, nu rămâne îndoială că atunci societatea va lua în totul o altă prefacere. Pe acest principiu întemeindu-mă, și având în privire că mulți poate din compatrioții mei se vor pildui : las 6000 adecă șase mii galbeni, din totala mea avere, pentru înființarea unei școale de fete aicea în Bârlad, carii bani să steie cu dobândă până la anul una mie opt sute șasă zăci și unul, spre sporirea capitalului, și atuncea să se înființeze un asemenea așăzământ plăcut lui Dumnezeu și oamenilor, sub-nume de : „Școala lui Neculaiu Roșca Codreanul,” pentru învățătura fetelor, unde se vor ține interne, adecă cu șiderea, hrana și toată îngrijirea înlăuntru până la 15 copile române de nație de ori ce stare și treaptă, dar care ar ave trebuință de un asemenea ajutoriu, purtând titlul de : „Spendistele Institutului Codrian“. Iar pentru esterne sau acele ce vor veni de afară se învețe, școala va fi publică și deschisă pentru toate.*

Obiectele ce se vor propune în acest așezământ, să fie următoarele :

a). Principiile legii creștinești întemeeate pe moralul Sântei Evanghelii și pe dogmele credinței întru toată întinderea lor, potrivit cu vârsta și secul ; căci o femeie fără de religie, nu este de nimică.

b). Științele elementare, adică : Cetirea, Scrierea, Gramatica, Geografia, Aritmetica, Istoria Universală, iar mai cu deosebire a Patriei.

c). Ținerea izvoadelor de gospodărie, feliurite cusuturi și croeli, spălătoria, în tot înțelesul bunei spălări ; meșteșugul bucătăriei, într'un cuvânt tot ce e ne-apărat, spre a fi bune gospodărițe, bune soții și bune mame copiilor ; căci vai de femeiea ce este desbrăcată de acesfe însușiri și amar de viața celui ce o va ave de soție !

d). Toate acele mai sus pomenite științe și meșteșuguri, se vor propune în limba Românească.

e). Spre podoaba secului frumos, se va învăța limba Franceză și acea Italiană, obligate spre a pute vorbi și a scrie.

f). Carea dintre stipendistele acestui Institut se va osebi și va fi cea întâia atât la învățătură cât și în morala purtare, să i se deie de cătră Epitropi 50 galbeni la eșirea ei din școală ; la aceia ce va fi a doua după cea întâia să i se deie : 30 galbeni ; și la ceea ce va fi a treia să i se deie : 20 galbini, tot la asemina caz.

g). Profesorii, profesorițele, precum și toate învațătoarele, numai puțin și profesorii claselor Francez și Italian, vor fi toți Români și Românce de nație, cunoscători prea bine de limbele și știința ce vor propune, cu Atestaturi bune, cu moral și zel Patriotic.

2. *Las fondos* tot pentru școală 2000 galbini, din al cărora venit să se fie doi profesori cu două catedre, una de limba Franceză și una de limba Italiană, adăogate către *Clasul Codrian la școala publică din Bârlad*, fondat de răposatul fratele meu *Gheorghe Codrianu* ; însă doresc din inimă ca să fie sub o mai bună administrație decum privesc cu îndestulă măhnire venitul fondosului lăsat de fratele meu ; căci numai atunci s'ar pute în-

curăgia pe compatrioți și cetățeni de a agiutora Școalele. Iar la decontra las dreptate Epitropilor a reclama acești bani și ai adăoga cătră fondosul ospitalului. Pentru acest sfârșit va ave dreptate fiecarele cetățan român a reclama în cuprinderea acestui Testament, înființarea și ținerea în bună stare a celor cuprinse în el pentru școale.

3. De multe ori în viața mea *plănuiam a slobozi pe țigani de sub robie*, cunoscând prea bine că acest drit ce ș-au însușit oamenii asupra oamenilor, e unul din cele mai apăsătoare și mai nedrepte și chiar în contra principiilor dogmei creștinești ; totuși fiind deprins din mica copilărie a vede în gurul meu țigani, și a fi servit de cătră țigani, după obiceiul pământului, socotiiu că avându-i pe lângă mine în voiu deprinde mai bine spre a-și pute căpăta în viitorime înlesnirea viețuirii, învățându-i la orice lucru tot spre binele lor ; acum însă, după sevârșirea mea din viață, vor rămâne toți dela mic până la mare slobozi, dându-li-se din averea mea de cătră Epitropii ce voiu numi, spre pomenirea mea și a binefacerilor mele, ce totdeauna m'am silit a le răspândi asupra-le, la unii dintre ei și anume : *Mariei Mironesă* : una vacă cu vițel și pensie pe toată viața ei câte una sută lei pe an. Lui *Ioniță* și *Paraschivei* femeiei lui, doi boi, o vacă și cinci sute lei. *Zamfirei*, iarăși doi boi, o vacă și una mie lei precum și două rânduri de străie ; iar două fete ale ei ce are până acum, se vor crește cu toată îngrijirea cuvenită și se vor învăța până la vrâsta de 18 ani, când atuncea măritându-se, se va înzestra pe fiecarea câte cu cinci zeci galbini. Lui *Enachi* băetul, să va da : doi boi, o vacă, una mie de lei și două rânduri de străe. *Mărinei* : doi boi, o vacă și cinci sute de lei. Lui *Gheorghe Croitoriu* cu toată familia lui : doi boi, o vacă și cinci sute de lei. Lui *Vasilie Nichiteanu* : doi boi, o vacă, cinci sute de lei și un rând de străie. Iar încât pentru acii ce au fugit înaintea facerei acestui Testament, ca unii ce s'au arătat nerecunoscători cătră mine, vor rămâne numai slobozi fără a li se da nimic.

4. 300 galbeni, adecă trei sute galbeni, las copiilor lui Ioan Israilă di să va însura și va ave copii ; căci pe dânsul l'am fost

luat de mic în casa mea cu scop de a-l da la învățătură și a-l face om, dar văzând că nu are nici un fel de plecare la aceasta l'am întrebuințat în casnicele interesuri plătindu-i leafă, cu socotință cel puțin a-l însura și a îndeplini cătră copiii lui aceia ce n'am fost în stare a face pentru el din cauza aratăta. Drept aceea, pottesc și îndatoresc pe DD-lor Epitropii, ca *dobânda arătaților bani, să o deie numitului Ioan Israilă spre creșterea copiilor sei până la vârsta legiuită*, avându și sub a DD-lorsale ocrotire; iar la *venirea copiilor în vârsta legiuită, se li se deie și tot fondosul*.

5. 400 galbeni, adecă patru sute galbeni, las nepoților mei de soră *Polidor și Ruxandița*, fiii surorii mele (răposată acum Vorniceasa Mărioara Ventura născută Rușca Codreanu), ca unie ce au îndestulă avere lăsată dela părinți spre viețuirea DD-lorsale.

6. 1000 galbeni, adecă una mie galbeni, las pentru *zidirea unei Biserici cu hramul: Sfântul Neculaiu, lângă școala de fete și Ospital*, spre pomenirea mea, a părinților și a tot neamului meu, adăogându-se la titlul Bisericei pe lângă hramul sus arătat și numele de: „*Roșca*“ spre deosebire de acele ce mai sânt cu acest hram.

7. 500 galbeni, adecă cinci sute galbeni, las fondos acestei Biserici, din al cărora venit să se întîmpine cheltueele cuvenite peste tot anul și să se fie în bună stare.

8. Așa precum nimica nu poate fi mai plăcut lui Dumnezeu și oamenilor, ca înființarea unui așezământ, în carele toți bolnavii și neputincioșii bătrâni, lipsiți de oricare închipuire spre vindecare, fără să poate afla un adăpost îndemânatic, unde să-și recapete sănătatea sau să moară în liniște și pace, binecuvântând numele *Domnului*, carele umple de îndurare inimile binefăcătorilor omenirei; precum și răspândirea luminelor prin înmulțirea Școalelor publice, fiind trebuința cea mai neapărată spre înflorirea unui stat; drept aceea, restul din totală mea avere, după îndeplinirea celor mai sus arătate și sevârșirea neaparateljor cheltueele ale înmormântărei și a *desgropărei părintelui meu și unirea oaselor cu a maicei mele după voința sa*, cu Arhiereu și toate cheltuelile cuvenite, precum și a pomenirelor mele prescrise de lege și poruncite de Biserică, *să se întrebuințeze la*

deschiderea unui alt Ospital aicea în Bârlad sub numele vechiu al familiei mele Roșca Codrianul, cu un număr de crivaturi potrivit cu analogia banilor ce vor prisosi, priimindu-se în el bolnavi și neputincioși bătrâni de oricare treaptă și orice nație.

9. Spre a se pute îndeplini condițiile acestui *Testament* și a realiza în totul voința mea fără de nici o abatere sau răstălmăcire, să cere neaparat ca Epitropii să fie mai întâiu buni patrioți români, persoane cu cuget, drepti și iubitori de omenire : De aceia, având deplină încredere în DDlor : *Vornicul Raducanul Roset, Spatariul Emanoil Costin* Doctor de Medicină, și *Vornicul Kostaki Negrea*, pe carii avuiu prilej ai cunoaște la mai multe împregiurări că posedază nobile sentimente și cele mai frumoase calități, îi rog în numele *Patriei* și a *omenirei* de a fi Epitropi și Ecxecutori acestui *Testament*, stăruind cu părintească îngrijire și cu zel patriotic întru sporirea capitalului, și punerea în lucrare a sus ziselor condiții, fără a se pute apăra sub-cuvânt de neagiungerea cheltueleur sau alte pretesturi prin care ar lipsi pe omenirea pătimașă și neputincioasă de un adăpost hărăzit neputințelor sale și pe tinerime de viitorul ei și al Patriei ce poate a-l câștiga în Școală prin răspândirea luminelor ; căci voința mea este ca să se înființeze toate câte am hotărât, pe cât vor ajunge după o înțeleaptă și iconomicoasă chibzuință a DD-lorsale Epitropilor, fără a se lăsa în trăgănare și părăsire, slobozi fiind a intra în relație cu Departamentul Învățăturelor publice și Generala Epitropie a Ospitalurilor pentru neaparatetele îmbunătățiri ce va cere trebuința a se face, cercetând pe tot anul spesele cu cea mai mare scumpătate ca nu cumva să se întrebuițeze cheltuale zadarnice fără nici un feliu de rezultat precum acesta s'au obicinuit a se vede până acum. Asenenea DD-lor Epitropii vor fi imputerniciți ca la întâmplare când unul dintre DD-lor să va săvârși din viață, sau nu va mai voi a fi Epitrop, în unire cu toții să aleagă pe un altul pe carele îl vor socoti însuși DD-lor.

Ori carele va voi să oboare prin feliurite chipuri și preteste nelegiuite cuprinderea acestui *Testament*, pe care eu las, privind la un ce mai presus de deșertăciunile lumești, și nu se va supune cuprinderii lui, să fie neertat de mine și răspunzătoru

înaintea lui *Dumnezeu* !! să fie anatema blestemat de ceriu și de pământ, și supus celor mai cumplite răsplătiri a lui *Dumnezeu* ! să tragă asupra-și și asupra urmașilor sei, blestemul generațiilor viitoare și urgia Cerului!! *Aceasta fiindu ce mai de pe urmă voință a me păr acum, o încredințaz și cu a me iscălitură spria a să urmă întocmai și spre a ave tărie iei.* 1854 Ghenr. 30

N: Roșca Codrianu

Eu Duhovnicul D-sali cuconului Neculai Codrenul fiind față am iscălit di martur. *Grigori Iconom.*

Poftiți fiind de D-lui vârul Neculai Roșca Codrianu adevărim de marturi. *Neculai Grecianu Vornic. Iancul Grecianu Vornic,* martur.

După cerirea Dumisali testatorului adeverez și eu de martur. *L. Mihalachi Post.*

După cerirea Dumisali testatorului adeverez și eu de martur. *Banu D. Carpis.*

lordachi Ganea Spatar, martur.

Rugat fiind de testatoriul, scris'am acesta după zâsa D-sale pentru care adevăresc de martur. Toma Giușcă.

Poftit fiind de cătră D-lui Testatoriul adeverez de martur. K. Nanu Sard.

Ioan Cuza Komis, martur.

Anul 1854, luna Ghenar în 29 zile

Orașul Bârlad

Că testatorul acestui codicel, la iscălirea lui, au fost în întregimea minței adevăresc ca medicul curant a D-sale testatorului, pentru care am și iscălit.

Dr. Lazecico Ban.

1854 Ghenar; în 30

Judecătoria Țânutului Tutoviii

Acesta este originalnicul Testament a răposatului Nobil Neculai Roșca Codrianul, înfătoșat în tribunal de Dumniului Aga Emanoil Costin, pe lănnă înscrisul din 28 Februarie trecut

curentul an, într-un pachet pecetluit cu pecetea răposatului). Pentru cari să adiveriază și de judecătorie cu iscăliturii cuvenite și punire peceții.

Iordache Gane Spatar. Dănuleț Sardar. M. Ștefănescu Medelnicer

(L. S. J.)

Director, *Epure*

Șăf M(esei), *C. Menciu*

M(asa) II-a

No. 2433, 1854 Iunie 9 zile.

NOTA. După testamentul original. Rândurile ultime și data de 30 Ghenar, ce am subliniet, sunt scrise de mâna lui N. R. Codrianu. Data de 29 Ianuarie 1854, pusă jos, ne arată că Giușcă scrisese deja Testamentul cu o zi înainte de a fi subscris de Codrianu și de martorii prezenți, ceea ce făcu pe Testator ca să pună și data Actului lângă semnătura sa, în prezența tuturor celor de față. Pe duhovnicul răposatului îl chema Iconomul Grigore Boțoroga și era dela biserica Sf. Ioan.

III

1858 IULIE 5. *Testamentul lui Ioan Gheorghiu, în care, pe lângă cele ce hăzăzește soției sale, ospitalului, școalei publice și la diferite persoane, lasă și bisericii sf. Ilie un hambar cu patru ochiuri (pe malul Bârladului) în Podeni.*

Testament

Viața mea cercată în curs de 43 ani și învăluit de mai multe înprejurări, m'au lămurit că nimica nu poate fi statornic pe pământ decât singura facere de bine, care ne urmează atât aice în viață, cât și după trecerea din ea. Acum, văzându-mă că sânt bolnav și fiindcă-mi este mintea întreagă și în bunele simțiri, ne îndemnat de nimene, pe acest temei am găsit de cuviință că parte din avere mea să rămâe soții mele, Marghioala, cu care am trăit în căsătorie 15 ani fără să avem vre un urmaș, iar parte să se întrebuințeze spre folosul și binele omenirii. Și dar, *În numele Sfintei Treimi, a Tatălui și a Fiului și al Sfântului Duh*, încunoștiințez prin aceasta a mea de pe urmă voință, că dacă Prea Puternicul Dumnezeu nu va voi a-mi lungi mai mult viața aice, toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare adecă :

1. Una casă cu locul și cu toate câte se găsesc într'însa, de aice din târgul Bârladului, o las nevastei mele, cu toate mobilele, îmbrăcămintea și pojiie gospodăriei.

2-le. O dugheană pe lângă casă cu tot edecul ei, precum și marfa ce să găsește într'însă precum și 10 vase cu cercuri de fer.

3-le. Și de 400 galbeni juvaeruri, argintării și arămuri

4-le. Și 300 galbeni în naht.

5-l. Și cinci zăci și șase stânjini cu vie pe ei, și livadă de *aguzi* precum și alți pomi, cu cramă, cu cinci căzi cu cercuri de fer și cinci vase cu cercuri de lemn, și toate câte se găsesc într'însa, precum și o crâșmă ce este tot pe acești stânjini, ce-i am pe moșia târgului, la Crâng, le hărăzesc Ospitalului din acest târg Bârlad, spre pomenirea mea și a neamului meu.

1. Una moară de vânt nouă pe loc cu bezmân a moșiei târgului Bârlad, și o velniță cu două căldări mari de făcut rachiu, și toată pojiia ce este defață și este pentru trebuința velniții, și 100 de galbeni bani în naht, le hărăzesc școalei publice din acest târg Bârlad, spre pomenirea mea și a neamului meu.

1. *Bu humbar cu patru ochiuri ce-l am aice în târgul Bârladului, în mahalaua Podenii, îl hărăzesc bisericii sfântului proroc Ilie din acest târg Bârlad.*

400 galbeni las pentru măritarea a 10 fete sărace, spre pomenirea mea și a neamului meu.

100 galbeni las pentru vărul meu, Gheorghie, cu fiul lui.

100 Galbeni las verei mele, Maria, cu fii săi.

100 galbeni las lui Manolachi ce m'au slujit.

50 galbeni las socrului meu, George Dimatriu.

25 galbini las bisericii la Crângul-de jos.

20 galbeni las cumnătei Paraschiva.

20 galbini las la doi băeți a lui văru Vasile Ioan.

20 galbeni las la două fete din casă, Căsandra și Catinca.

10 galbeni la Iconomu Robu.

10 galbeni las neamurilor mele, câte se vor ivi peste aceste mai sus însemnați, precum veri al doilea sau nepoți de veri al doilea, să-și împărtaşcă câte cât li s'or cuveni fiește-căruia.

12 galbeni la 12 biserici, de aice, sărindare.

350 galbeni las pentru înmormântarea mea, precum și toate grijile până la șapte ani.

Toată această avere mai sus însemnată rămâne în mâna nevestei mele, dinpreună cu cumnatul meu, Constandachi Popovici, ale împărți la locurile înseminate, iar la îngreure vor ave a da seamă înaintea dreptului Judecătoriu și a Maicei Preacurate; iar pe de altă parte oricine ar voi a oboră prin oare care chip Testamentul acesta, să fie ne iertat de mine și de D-zeu, și de toți sfinții; iar pe de altă parte cu plecate mătăanii am rugat și pe duhovnicescul meu părinte de l'au încredințat cu a sa iscălitură și punerea pecetii bisericii.

1858 Iulie 5.

Ioan Gheorghiu.

Fiind acest Testament scris cu bună primire iscălitului, am iscălit și de mărtur. *Gh. Dobrovici stolnic. Manolachi Corbu* am fost față. *Petrachi Ganciu. Gheorghe Angheluță pitar* am fost față. *Petrache Dobrovici* am fost față. *Vasile Teodoru* am fost față.

Poftit fiind de d-lui am scris și am iscălit de martur *Costache Popovici*.

D-lui chir Ioan Gheorghiu la mărturisire, între altele mi-au arătat și aceasta : că Testamentul de față este sub adevărata iscălitură a d-sale și făcut în ființa iscăliților, și în întregimea minții și în toate simțirile, fără să aibă vre o invitare de cineva decât singură voința d-sale ; pe temeiul cărora văzându-l și noi că este întreg la minte și cu toate simțirile deplin, adeverim cu a noastre iscălituri și punerea pecetii parohiei.

Scarlat Iconom, duhovnic. Sachelar Vasile Teodor. Ioan State Sachelar.

1858 Iulie 5.

(L. P. B. St. Ilie)

Conform cu originalul. *P. Dobrovici.*

JUDECĂTORIA ȚINUTULUI TUTOVII.

Copia aceasta colaționându-se din cuvânt în cuvânt, s'au găsit întocma cu originalul, pentru care se adeverește.

Director, *Dudescu.*

Masa II, No. 5636, 22 Octombrie 1858.

PRINCIPATELE-UNITE ROMANE. TRIBUNALUL TUTOVA

Copia aceasta colaționându-se și fiind conform cu originalul se adeverește. *V. Neculau. N. S. Dimitriu. grefier, V. Danu.*
B. E. No. 9950, 24 Dec. 1864.

PRIMĂRIA COMUNEI BÂRLAD

Copia prezintă fiind identică cu cea aflată la dosarul No. 125/₁₈₆₄ pentru care se adeverește.

P. Primar, *Gr. Stămătescu.*

(L. P. C. B.)

Secretar, *M. Ștefănescu*

1895 Octombrie 15.

NOTĂ. Copia aceasta de Testament se găsește între documentele bisericii sf. Ilie dela anul 1895, când eram paroh, cerută fiind de mine atunci dela Primărie.

Hambarul, de care-i vorba în Testament, a existat până pe la 1885, pe malul râului Bârlad, strada calea Prutului, aproape de podul dela Buliga. Fiindcă era vechiu și lemnul din el în mare parte putred, Epitropia bis. sf. Ilie, în acel an, l'a vândut la mezat. Locul este și astăzi, ca proprietate a bis. sf. Ilie, însă fi gol și ne îngrădit.

IV

BÂRLAD, 1865 FEVRUARIE 18. *Legatul lui Iancu Epure pentru înființarea unei școli înalte în orașul Bârlad, din capitalizarea sumei de lei 32.328 bani 8 în timp de 100 ani.*

IANCU EPURE prin testamentul său din 18 Februarie 1865, la Art. 7 între altele dispune :

„Osebit fac cunoscut că, având angagiament de asociație la antreprisa șoselei de la Tecuciu la Berheciu, dupe actul dintre mine cu d-nii colonel Grigore Sturdza, Gheorghe Vasile Vălesco și Silbert Leitner, din 29 Octombrie 1864, mă ofer la onestitatea domniilor lor în care am toată încrederea, și îi rog ca, dacă Dumnezeu va ajuta să fie folos, acel folos, partea mea arătată de d-lor fără intervenirea nimănuia, nici chiar a veri unei autorități în socotelile domniilor lor de cât a soției mele privighere, să-l depună la finitul lucrărilor în Tribunalul Tutova, prin încunosciițarea și a înaltului guvern, unde, procedându-se acel capital dupe legi, se va da soției mele procentul pe timpul

vieței sale, iar dupe aceia procentul însoțindu-se la capital și repetându-se această măsură timp de una sută ani, apoi fondul ce s'ar face prin această măsură să fie destinat pentru o școală înaltă pe numele meu în Politia Bârladului, care să'și aibă cheltuelile anuale din venitul acelui fond“.

Lămuriri posterioare

Această sumă, după lichidarea tovărășiei, s'a constatat a fi de lei 32.328, bani 08 și sau depus mai întâi la casa de depuneri și consemnațiuni; în urmă însă, prin intervenirea D-nei Smaranda Epure, usufructuara acestui capital, sa dat împrumut cu ipotecă asupra moșiei, mai întâi D-lui Verghi și apoi D-lui Eugeniu Voinescu. D. Voinescu vânzând moșia, cumpărătorul a radiat ipoteca, depunând la casa de depuneri capitalul de lei 32.328 în scrisuri funciare rurale.

Aceste scrisuri sau preschîmbat în Iunie 1881 în titluri de rentă amortisabilă 5% în valoare de le 34.500 continuându-se a se da venitul acestui capital D-nei Smaranda Epure, usufructuara.

Incetând din viață D-na Smaranda Epure, dupe scadența cuponului de Octombrie 1893, Ministerul a cerut Casei de Depuneri cupoanele de Aprilie și Octombrie 1894, și prin intervenirea sindicului bursei, s'au cumpărat efecte, rentă amortisabilă 5% în valoarea nominală de 1500 lei, mărindu-se fondul la 36.000 lei efecte.

Ca venitul cupoanelor și soldul anilor precedenți până la 31 Martie 1897 de lei 3892, bani 35 și cu venitul cupoanelor estimate la 1800 lei prin budgetul pe 1897-1898, în conformitate cu dispozițiunile testamentului, sau cumpărat pentru lei 4657 bani 50 titluri de rentă amortisabilă 4% și scrisuri funciare urbane București 5% în valoare nominală de lei 5300. Prin negocierea, prin Banca Națională, a titlurilor de rentă amortisabilă 5% în valoare nominală de lei 36.000 ce forma fondul, în conformitate cu jurnalul consiliului de Miniștri No. 2 din 14 Februarie 1898, s'a realizat un spor de capital de 1600 lei.

Cu soldul numerar din 1897 98 și cu venitul anului 1898 99 sau cumpărat scrisuri funciare urbane București 5% pentru va-

loare nominală de lei 3400, astfel că pentru 1899-1900 acest fond figurează cu un capital de 46.300 lei în efecte, și cu un venit în care se cuprinde și un mic rest din 1898-99 de lei 2220 propuși iarăși spre capitalizare.

Cu soldul de la 31 Martie 1900 de lei 2,344,15 și cu venitul cupoanelor pe exercițiul 1900-1901, care este de lei 2265, s'a dispus să se cumpere efecte, conform testamentului.

V

GALAȚI, 1886 MARTIE 1. *Testamentul lui Gheorghe Fulger.*

Testament

Eu Gheorghe Fulger, român de nascere, și de religie creștin, domiciliat în orașul Galați, în deplina și neștrămutată mea voință liberă, lipsit fiind de moștenitori rezervatari după lege, las acest testament, scris în întregime de propria mea mână și subsemnat de mine, spre a se urma întocmai după încetarea mea din viață.

I. Rînduesc legatară mea universală peste întreaga mea avere prevăzută și neprevăzută prin acest testament, pe scumpa mea soție Elena Fulger născută Codrescu.

II. Scumpa mea soție Elena Fulger născută Codrescu, instituită legatară universală, prin acest act de ultima mea voință, va îndeplini următoarele sarcini și îndatoriri:

Parte de moșie ce o am în comuna Băneasa, mahalaua din jos, compusă din mai multe hîrte după documentele vechi, iar astăzi pronumită Boereasca cu toate siliștele de prin sat, ce, prin diferite acte de schimb, cumpărături și vânzări, mi le-am rezervat (afară de un loc pe care am clădit o casă și am dăruit-o lui Ioan Nicolai Căcu, după actul ce păstrează), o las legat comunei Băneasa, cu reserva de uzufruct pentru soția mea cât va fi în viață, datoare fiind comuna ca, după încetarea uzufructului, venitul acestei moșii să'l întrebuințeze anual după cum se va arăta mai jos.

III. Dacă în viață fiind, nu voi putea însumi clădi un local de școală primară, în comuna Băneasa, plasa Horincea,

jud. Covurlui, soția mea, îndată după încetarea mea din viață, va lua măsurile trebuincioase ca pe locul unde se află astăzi casele mele din acea comună, sau pe alt loc ce se va socoti mai potrivit, să se clădească acel local de școală după modelul ce va fi adoptat de stat pentru școalele comunale; pe frontispiciul acelei școale se va așeza săpat în piatră inscripțiunea următoare :

„Luminarea poporului face tăria națiunii; Gheorghe Fulger și soția sa Elena, născută Codrescu, au oferit acest „local de școală copiilor din comuna Băneasa, anul..... luna....“

Din venitul părții de moșie ce am în comuna Băneasa, mahalaua din jos, după scăderea sumelor trebuitoare pentru plata impozitelor legale, și după clădirea localului de școală, care, după cum am zis mai sus, neapucând a-l face eu și nici soția mea cât va fi în viață, se va clădi de comună din venitul acelei moșii; iar după terminarea școalei, venitul acelei moșii se va întrebuința precum urmează :

10% zece din fie-care sută venit se vor distribui proporțional tuturor servitorilor bisericeii cu hramul Bunei Vestiri, din comuna Băneasa, mahalaua din jos, sau care după timp va înlocui această biserică, pentru promeniirea mea și a soției mele la zilele noastre onomastice, când, după terminarea serviciului divin, se va face o panahidă la aceste zile, la care va asista institutorele dimpreună cu toți elevii școalei; iar institutorele va ceti în auzul tuturor dispozițiile acestui testament, spre a fi bine cunoscut de toți copiii cari, controlând, vor cere îndeplinirea lui întocmai.

După terminarea și instalarea școalei, 10% zece din fie-care sută, se va depune anual la Casa de Economii în numele școalei „Fulger“ din comuna Băneasa, pentru formarea unui fond care să servească la cas de trebuință pentru reparațiuni mari la localul de școală sau pentru construirea de adăugiri, ce după timp s'ar socoti necesare a se face la ea.

10% zece din fie-care sută venit, vor servi în fiecare an pentru facerea de mici reparațiuni de întreținere a localului școalei și la îngrăditura ei, așa ca să fie pururea curată și în bună stare. Dacă însă nu va fi necesar a se cheltui întreaga sumă, restul se va întrebuința pentru cumpărare de material de

studiu în școală, precum ; hărți, globuri sau cărți pentru elevii cei mai săraci.

20⁰/₀ două zeci din fie-care sută, se va cheltui în fie-care an pentru cumpărare de premii elevilor celor mai meritoși din fie-care clasă a școalei, precum și pentru cumpărare de îmbrăcăminte, care se va distribui în fiecare an, în ziua sfântului Vasile la elevii cei mai săraci din școala din comună, orfani sau fii de văduvă, premiile vor purta inscripțiunea „premiul Fulger” și sub această denumire vor fi distribuite elevilor.

45⁰/₀ patru-zeci și cinci din fie-care sută, se va da pe fie-care an institutorului școalei, atât ca onorar pe lângă acel ce va avea de la stat sau comună, cum și pentru cultura agricolă, după cum se arată mai jos.

O întindere de pământ în înărmime de cinci fălci, se va deosebi din trupul moșiei mele din comuna Băneasa, pe coasta Chinejei sau pe podișul Slivnei, unde va fi mai bine, acest loc va fi ca anexă a școalei, cu condițiune ca institutorele școalei să înființeze pe el o cultură agricolă model, introducând cu mijloacele ce i se dau prin acest testament, adică cu acei 45⁰/₀ din venit, instrumente agricole perfecționate din acele ce pot fi întrebuințate la mici culturi, spre a arăta elevilor școalei avantajele ce poate da o exploatare rațională și sistematică. Folosele acestei exploatare agricole de pe toată întinderea acestor 5 fălci pământ vor fi ale institutorului.

5⁰/₀ cinci din fie-care sută, se vor da institutorului cu îndatorire ca această sumă să o întrebuințeze în cumpărări de material, necesar serviciului divin la biserica din comuna Băneasa cu hramul de Buna-Vestire, sau care după timp va înlocui această biserică, precum și pentru serviciul unui parastas, care se va face în fie care an în ziua de Sfântul Vasile, pentru pomenirea părintelui meu Vasile Fulger, a mamei mele Elena, a mea și a soției mele, precum și a întregii noastre familii, zi în care este destinată a se împărți și îmbrăcăminte copiilor săraci din școală, după cum s'a arătat mai sus.

4) Legatara universală, scumpa mea soție, va plăti pe fie-care an o rentă viageră de 400 (patru sute) lei noi (franci)

surorii mele, Theodora Ionescu, născută Fulger, și numai pe cât timp va fi ea în viață.

5) Scumpa mea soție se va bucura de uzufructul numai a caselor mele din Galați în cari locuiesc precum și de uzufructul numai a moșiei mele Urechescii din comuna Moscu. Deplina proprietate a caselor și a moșiei Urechescii fiind lăsată legat prin acest testament *Epitropiei spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“*, scop pentru care legatară universală va face, în viață fiind, demarșele legale spre a fi acceptat acest legat prin ordonanța regală conform legii civile, iar legatul caselor din Galați în cari locuiesc, strada M hai-Bravul (sau Cuza-Vodă) precum și a moșiei mele Urechesci, le las Epitropiei spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, pentru ca să fie datoare a întreține pe fie-care an atâtea paturi, pe cât cheltuiala întreținerii lor se va putea acoperi din venitul caselor din Galați și a moșiei Urechesci din comuna Moscu. Fie-care din aceste paturi va purta inscripțiunea : *Fundațiunea Gheorghe Fulger și soția sa Elena născută Codrescu* ; pe lângă inscripțiunea aceasta, fie care pat va purta și numărul de ordine al fundațiunei, și numai sub această condițiune va putea avea proprietatea caselor și a moșiei.

6) De la epoca intrării în stăpânire a *Epitropiei spitalului Bârlad și Elena Beldiman*, din venitul caselor mele din Galați, 10% zece din fie-care sută, se va depune pe fie-care an la Casa de economie spre a forma un fond, din care, la cas de trebuință, se vor întâmpina cheltueli de mari reparațiuni sau prefaceri, ce după timpuri ar fi nevoie a se face la acele case.

7) După încetarea din viață a soției mele, executarea punctuală a acestui testament intră de-a dreptul în sarcina *Epitropiei spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“*. De la această epocă ea va publica în fie-care an o dare de seamă detaliată, atât despre veniturile imobilelor cât și despre distribuire acestor venituri, conform acestui testament ; această dare de seamă va fi comunicată și fie căruia din membrii familiei mele Fulger și membrilor soției mele Elena, născută Codrescu, ce vor fi cunoscuți precum și Primăriei comunei Băneasa.

8) Dacă după timpuri, prin vre-o dispozițiune, fie decretată sau legiferată, s'ar acorda facultatea de a se vinde aceste imo-

bile, s'au s'ar secularisa în folosul statului, atunci ori-care din membrii familiei mele s'ar afla în viață în acele timpuri, va avea dreptul a revindeca proprietatea acestor imobile, sub îndatorire de a îndeplini ei dispozițiunile cuprinse la art. 2 și 3 din acest testament, adică de a se lăsa moșia din comuna Băneasa la destinația ei și a face să se îndeplinească din venitul acelei moșii cele ce am regulat prin testamentul de față.

9) După încetarea mea din viață, soția mea va îngriji ca pe o parte să se publice acest testament prin „Monitorul Oficial” iar pe de alta două copii legalisate de Tribunalul județului Covurlui, din care una se va da Epitropiei spitalului „Bârlad și Elena Beldiman” și una Primăriei comunei Băneasa.

10) La caz când din veri-ce împrejurări, legatară mea universală, scumpa mea soție, nu ar primi sau nu ar putea primi egatul universal lăsat prin acest testament, în asemenea caz conform dispozițiilor art. 804 Cod. civ., chem a primi întreg acest legat universal, cu sarcinile prevăzute prin acest act, pe Epitropia spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”.

11) Ca usufructuară scutesc pe scumpa mea soție de ori-ce cauțiune.

12) După încetarea mea din viață, legatară universală, scumpa mea soție Elena Fulger, născută Codrescu, va cere de la justiție punerea în posesiune peste universalitatea bunurilor lăsate la moartea mea, mișcătoare și nemșcătoare, corporale și încorporale, prevăzute și neprevăzute prin acest testament.

Declar că, voința mea este ca la cas când din interpretarea acestui testament s'ar declara nule și caduce unele legături din acest testament, nulitatea acelor clause și caducitatea acelor legături să profite legatarii universale.

Făcut în două exemplare, scrise și sub-scrise de însăși mâna mea, unul l'am depus în Tribunalul Covurlui și altul în lada mea de fer, astăzi anul una-mie opt sute opt-zeci și șase, luna Martie I.

Făcut în Galați.

G. FULGER.

VI

1879 OCTOMBRIE 16. *Testamentul lui Anghel Dimitriu Hagi Vasile, prin care își lasă averea Consiliului Comunal al Urbei Bârlad și Administrației Spitalului Bârlad și Elena Bel-diman*, prevăzând și un număr de legate.

Testament

În numile sf. Treimi, eu scrisul Anghelu Dimitriu Hagi Vasile în urba Bârlad, fiind în întregimea facultăților mele spirituale și neîndemnat de nimine, acum cu ocasiunea boalei ne știind dacă bunul Dumnezeu îmi va mai dăruia viață, spre liniște cunoscinții și a sufletului meu am de spus cele ce urmează :

1. Las de moștenitoare universală asupra întregii mele averi mobilă și imobilă pe scumpa mea mamă, Maria Dimitriu Hagi Vasile, următoarele condițiuni ne strămutate.

a) Iubita mea mamă va administra va îngriji și va folosi după libera D-sale voință, întregul venit al averii mele mobilă și imobilă ce-i lasu fără amestecul nimănui, fără a avea drept de ai cere compt nimene nici sora mea, Safta, măritată Teodor Tomescu, nici altă rudenie, ci singura iubita mea mamă va fi stăpână pe tot venitul averii mele până la săvârșirea din viață a Domniei Sale.

b) Pun o singură îndatorire sumpei mele mamă ca pe cât va fi D-sa în viață din vinitul averii ce-i las se plătească mai întâiu datoriile religioase pentru sufletul meu și se achiteze atât capitalul cât și procentile sumei ce am luat cu împrumutare în virtutea unei obligațiuni subscrise de mine alături cu subscrieria maicei mele în prezența unui martur și anume, plata acestei datorii capital și procente va facio la timpul și în condițiunile prevăzute în acta obligațiune către creditorul respectiv.

c) Afară de aceste îndatoriri nu mai las scumpei mele mame, ci, pe când bunul Dumnezeu 'i va da viață, se folosească după placu și libera voi tot vinitul, având deplină încredere în D sa că va pastra fondul neatinsu.

După sevârșirea din viață a scumpei mele mame, Maria Dumitru Hagi Vasile, dorescu ca întreaga mea avere ce va rămânia și după decedarea D-sale se rămână în etern spre memoria mea și a familiei mele în folosul binelui publicu din acestu oraș și județ și anume :

A) Toată averea mobilă și imobilă a mea administrată și folosită de maica mea, după moartea D-sale va trece în dată sub îngrijirea și administrarea perpetuă a consiliului comunal din Urba Bârlad și administrației Spitalului sf. Spiridon și Elena Beldiman din acest oraș Bârlad.

B) Pun îndatorire că această autoritate se conserve intactu întregal fondul rămas și din vinitul lui se cumpere odată pentru totdeauna două lcoane cu eficia sîaților Dumitru și Gheorghe pentru Biserica din comuna Chileni cotuna Albeasca, județul Tutova, cari lcoane se vor așeza în rîndul de sus al Catapitezmii, purtând forma acei Catapitezme cu stâlpi înprejuru sapați și poliiți. De asemenea se va mai cumpăra totu pentru această biserică Sfintele vase cu linguriță, copia și discul toate de argîntu și poliite cu aur și aceasta spre pomenirea întregii mele familii. Va mai cumpăra și o lvanghelie în bracadă în argintu pe cari onor. autorități supra citate o vor oferi vre unei Biserici cari va fi mai lipsită în acestu oraș sau județ.

C) După îndeplinirea acestora, întregul venit al averei îl vor întrebuința menționatele autorități în perpetue precum urmează.

1. Adică două zăci galbeni CC. Austriaci vor fi destinați fie cari anu ca bursă pentru unul din cei mai distinși elevi din liceul Urbei Bârlad, cari bursă va purta în etern numile Stipendiul Anghel Dimitriu, această bursă se va decerne prin îngrijirea autorităților de mai sus în persoana unui elev desemnat de consiliu școlar al numitului liceu.

2. Restul vinitului până la cel din urmă ban se va întrebuința pentru întreținerea unui crivat din spitalul filial sf. Spiridon și Elena Beldiman din Urba Bârlad.

Conjur în numile Sf. Treimi pe menționatele autorități a executa adlitteram dispozițiunile prevăzute în testamentul din față întrucât privește și îndemn pe fie-care cetățian român ortodox din acest oraș a reclama justiții țării mele ori ce neîndeplinire a celor stipulate aici.

Spre a avia validitatea testamentul de față și deplină putere ce-i dau legile țarei mele l'am subscris cu propria mea mână cu toată întregimea minții mele și prin o suplică anumită

am rugat pe onor. Trib. de Tutova spre a-i da autenticitatea cuvenită. Doresc din adâncul sufletului meu prosperitate scumpei mele țări, întărire și progres.

Făcut astăzi la 16 Octombrie anul Slăvirei 1879, în urba Bârlad.

(ss) *Anghel Dimitriu Hagi Vasile*

NOTA. Prin procesul verbal No. 8 din 15 August 1898 atașat la dosarul 2811898, Epitropia deligă pe membrul seu, S. Beloescu, de a prezenta un regulament în care să se deslușiască modul acordării bursei despre care tratează prezentul testament.

Pentru Conformitate

M. P. Poganatu

N. B. Icoanele și sf. Vase prevăzute în prezentul testament s'au făcut de Epitropia spitalului și s'a predat Epitropiei Bisericeii din cotuna Albeasca comuna Chilieni jud. Tutova, după cum se specifică de chitanța anexată la Dosarul No. 15/96.

Arhivar Registrator,
Indiscifrabil

VII

BARLAD, 1893 MAIU 28. *Testamentul lui Costantin N. Corbu.*

Testament

Eu Costantin Nicolae Corbu, comandor Coroanei României etc. În dorința de a mă face folositor omenirii suferinde și țării mele, animat de aceste sentimente fac următoarele dispozițiuni testamentare :

1. Fiind-că de suflete generoase s'a creat în orașul Bârlad spitalul cu titlul „Elena Beldiman“, edificiu și întreținere care corespunde dorințelor celor ce au donat; apoi leghez acestui spital în deplină proprietate moșiile mele Ciocanii și Raiu din județul Tutova în toată întinderea lor, cum le posed eu astăzi și cu sarcinile ce există asupra acestor proprietăți, la prima societate de Credit Funciar Rural din București, cunoscute în acte

transcrise de Tribunalul de Tutova, aceste proprietăți se vor a-renda prin licitațiune publică de către epitropia spitalului; față fiind și prea iubită mea soție, Aglae Corbu, născută Botez, și care împreună apreciind prețul ce va resulta de la licitație că este favorabil, vor închide licitațiunea și vor da cuvenitele con-tracte, iubită mea soție la aceste lucrări poate să însărcineze pe altă persoană; din prețul ce va resulta se vor plăti regulat de către epitropie anuitățile la creditul Funciar, dările către stat județ și comună, se va mai da în primirea soției mele câte 6000 șase mii de franci anual în timp de 7 ani, până ce se va complecta suma de 42000 patru-zeci și două mii lei, cu cari bani soția mea în înțelegere cu d-l Primar al urbei Vaslui, va cumpăra un loc în centrul orașului Vaslui, pentru a clădi un local de școală sau dacă va găsi o casă igienică, o va cum-păra și o va da primăriei comunei în scop de a se înființa o școală după cum vor găsi d-lor de cuviință și cerințele orășe-nilor manifestată prin consiliul comunal urban; școala însă va purta numele „Constantin N. Corbu, comandor Coroanei Ro-mâniei și soția sa Aglae Corbu născută Botez;” aceasta în a-mintire că în acel județ datează familia Corbu de secolii cu proprietatea Fucasca și Bombotesci, cari odinioară au apar-ținut familiei Corbu, iar restul de bani ce vor mai rămâne de la arendarea moșiilor indicate Ciocanii și Raiu, epitropia spi-talului va cumpăra scrisuri funciare rurale care produc venit cinci la sută pe an. Cupoanele iarăși prefăcându-le în bani, va cumpăra iarăși scrisuri funciare, cu care se speră că în timp după șapte ani se va forma capitalul suficient pentru a se con-strui o secție h'irurgicală, ca anexă la clădirea principală a spi-talului, purtând inscripțiunea: „Secțiunea h'irurgicală, clădită și dotată de Constantin Neculai Corbu și soția sa Aglaia Corbu născută Botez;” apoi veniturile amânduror acestor moșii după plata anuităților către credit și impositile către stat, județ și comună, vor fi afectate exclusivamente întreținerii acestei sec-țiuni h'irurgicale cu cele necesare, medici, chirurgi, servitori, în limitele venitului ce va încasa de la moșii, care nu vor putea fi sustrase nici odată de la destinațiunea lor, rugând pe epiitropie ca în tot-deauna să prefereze primirea bolnavilor de la moșia

Ciocanii și Raiu și în sala de chirurgie se va așeza busturile al meu și al soției mele, făcute de marmură cu inscripțiunea cuvenită.

Insist și las cu rugămintele, ca în ziua de 21 Maiu, Sf. Constantin, să se celebreze în capela spitalului o panahidă, pentru pomenirea numelui meu și a iubitei mele soții Aglae Corbu, când se va împărți la săraci și câte 50 lei cinci-zeci în fie-care an.

II. După moartea și a prea iubitei mele soție, leghez județului Fălciu, în plină proprietate casele mele cele mari de la moșia Mălăescii, cu atenansele de lângă ele și cu locul lor până în pârâul, cu anume destinație a se înființa în ele un spital rural, întreținut cu spesele județului, în care spital se vor prefera primirea bolnavilor din comună, precum și din cătuna Bogdănesci de lângă târgușorul Fălciu, iar la caz când județul nu va avea trebuință de a se înființa spital în acea comună, de către epitropia mea testamentară, se vor da acele case comune, pentru a se instala o școală mixtă, unde vor putea șede și profesori.

III. Leghez bisericei din satul Mălăescii, clădită de mine, 50 cinci-zeci de fălci pământ din trupul moșiei Mălăescii, începând cu măsura din hotarul din jos ce se hotărăște cu moșia Elanu și va merge în sus spre satul Mălăescii, în lățime din pârâul de pe vale până în hotarul moșiei Bărboșii și până unde se vor împlini acele 50 fălci de loc, socotit falcia 80 de prăjini iar prăjina de 24 palme domnesci. Din aceste 50 fălci de loc, din partea din sus, se va deosebi, cu semne hotară, 10 (zece) fălci, cari vor servi pentru hrana personalului bisericei și anume :

Cinci fălci le va stăpâni preotul.

Patru fălci la doi dascali și una falce eclisiarhului, iar restul de 40 de fălci se va da de către comună, în unire cu clerul bisericei, la locuitorii din comună, pe bani, cari vor oferi prețul cel mai avantajos, și venitul anual acestui fond va servi întâiu pentru plata impozitului către Stat și dările comunale, se va deosebi și plăti leafa preotului de 500 cinci-sute lei anual și câte două-sute lei fie-cărui dascăl, una sută de lei eclisiarhului și una sută de lei pe fie-care an se va da preotului, pentru întreținerea bisericei cu lumânări, unt-de-lemn, mici reparațiuni și și facerea unei panahide în ziua de Sf. Constantin și Elena, pentru pomenirea numelui meu și al soției mele, iar restul de

bani ce va prisosi din imposesierea acestui pământ, epitropia îl va aduna, în unire cu comuna vor cumpăra scrisuri funciare cinci la sută, le vor depune la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, al cărui cupon îl vor încasa pe fiecare an și va fi întrebuințat în reparația bisericei; iar când biserica va avea necesitate de reparație radicală, se vor lua scrisurile financiare de la Casa de Depuneri se vor vinde și se va face reparațiunea la acoperiș și clădire prin licitațiune și tot așa se va urma până în finit.

IV. Fiind-că din moșia Mălăescii am vândut răzeșilor din Vutcani, partea din moșie Mălăescii începută de la locul dascălilor, în lungime până în hotarul moșiei Vladnicu; iar în lățime până în pâraul care va merge așa până în coada iazului din sus și apoi va tăia linia dreaptă prin pădure până în hotarul Bărboșilor, așa precum este prevăzută în punctuația făcută între mine și răzeși și când răzeșii vor urma cu plata banilor regulat, d sa va da actul convenit prin Tribunal în conformitate cu condițiunile prevăzute prin punctuație; cu banii ce va prinde soția mea din vânzarea acestei moșii va cumpăra scrisuri funciare rurale dacă vor fi mai jos din valoarea lor nominală și va plăti datoria către Creditul funciar, astfel ca moșia să fie liberă de acea sarcină, iar dacă răzeșii nu vor urma cu plata banilor, soția mea va desfilița punctuația și va dispune de moșie după interesul cum va fi mai folositor; de asemenea soția mea va încasa și banii de la Ițic Solomon, pe vânzarea pădurei după contractul ce are, va cumpăra iarăși scrisuri funciare pentru plata datoriei către credit.

V. Iarăși rog pe prea iubită mea soție, să încaseze 6.000 mii lei în luna Martie 1894, de la răzeșii din Buciumi, jud. Bacău, cărora le-am vândut moșia Runcu din comuna Bogdana ce se mărginesce cu acești răzeși, după primirea cărora bani, soția mea va da actul de vânzare a moșiei prin Tribunalul de Bacău cu îndatorire, ca ratele pe viitorime ce se plătesc la ministerul Domeniilor, se vor plăti de cumpărătorii răzeși, fără să mai aibă vre-un raport atât cumpărătorii răzeși cât și ministerul Domeniilor pentru vre-o cauză oare-care, asupra osebitei averi rămasă în urma mea, căci toate clauzele privesc pe cumpără-

torii răzeși, cari au intrat în driturile și îndatoririle mele, ei au cumpărat acee moșie pe rizicul și pericolul lor, despre întinderea moșiei și despre consecințele ce ar nasce pe viitor contra acestei moșii, condițiuni cari se vor prevedee și în actul ce li se va da prin Tribunal.

Taxele și cheltuelile privesc tot pe cumpărătorii răzeși, după cum se prevede și prin punctuație.

VI. Rog pe prea iubita mea soție ca să prefacă în bani și avere mișcătoare ce se va gnsi rămasă pe urma mea, vite, produse și tot soiul de articole; din valoarea căroro lucruri va distribui la rudele mele colaterale la care va socoti de cuviință și care-i va da și sprijinul cuvenit în aceste afaceri până la suma de zece mii lei maximum, va împărți asemenea la sarvitorii mei ce se vor găsi în exercițiu la săvârșirea mea din viață, suma de 1.000 lei; asemenea li se vor erta atât la servitorii mei cât și la locuitorii din satele mele datoriiile bănesci ce vor fi având la mine, după o dreaptă răfuială cara nu va trece mai mult de 100 lei de nume; aceasta ca semn de dragoste ce am avut către ei, va face che'tuelile înmormântărei mele și a grijiilor creștinesci timp de 7 ani; doresc să tiu înmormântat la moșia mea Ciocanii, sau unde va găsi de cuviință soția mea.

Osebit de averea mobiliară leghez în deplină proprietate iubitei mele soție și casele mele cu locul lor din Bucuresci, strada Corbu No. 6, care este aproape de cheiul Dâmboviței, spre a dispune de ele cum va vroi.

VII. Leghez în plină proprietate iubitului meu văr Costache P Constantiniu, avocat din Iași, locurile ce posed la Băile din Slănic.

VIII. Leghez spitalului Sf. Spiridon din Iași locurile ce am în Iași la bariera Sărăriei în fața cazărnilor, precum și drepturile ce am asupra a două locuri din Galați supuse bezmănului către Spiridonie, spre a face cu aceste locuri ce va vroi, prețul căroro se va adăugi la îmbunătățirile ce onorabila epitropie va vroi a face la casele din Târgu Ocna, ce le-am donat pentru înființare de spital, care case cu locul lor și cu grădinile dimprejurul îngrăditurii, au aparținut odinioară ilustrului bărbat de stat *Costache Negrea*, rugând pe onorata epitropie a Sf. Spiridon,

a îndeplini cât mai curând condițiunile prevăzute prin actul de donație ce i-am dat.

IX. Las prea iubitei mele soții mobilele din casele mele, ori unde vor fi, caii, trăsură și toate ale gospodăriei, fără ca prea iubită mea soție să fie supărată pentru dispunerea acestei averi de către vre-o autoritate sau persoană oare-care.

Soția mea va putea lua un avocat dintre rudele mele sau ale domneai pe care 'l va socoti, spre a o ajuta la toate actele ce vor contribui a se face după condițiunile acestui testament, căruia îl va plăti ostenele după cum se va putea învoi, netrecând însă peste 2,000 două mii lei anual.

La cas când nu va conveni cu rude, va putea angaja soția mea și avocat străin, și acesta numai pe cât timp va avea necesitate d-sa de avocat.

Spre îndeplinirea tuturor condițiunilor la care este subordonat fie-care legat, 'mi permit a ruga să binevoască a primi de executor testamentar Alteța Sa Regală Principele Ferdinand Moștenitorul Tronului României și pe Episcopul Eparhiei de Huși.

Pun dar sub Înalta Lor protecțiune executarea tuturor dorințelor mele exprimate în acest testament privitoare la institutiile de bine-facere.

Rog pe soția mea ca portretele Altețelor Lor Regale Principele și Prințesa, făcute în culori, să se puie lângă portretele Majestăților Lor Regele și Regina României.

De asemenea să se puie și portretul Episcopului Eparhiei de Huși, care se va afla în scaun în acel timp.

În modul acesta terminând cariera mea în această lume, nu 'mi rămâne de cât să doresc bine și fericire iubitei mele României și să cer iertare la toți acei cărora le-am putut greși.

Iar toate testamentele mele cu date anterioare rămân desființate.

După acest testament se vor scoate mai multe copii adevărate, o copie se va păstra de către prea iubită mea soție, o copie iarăși adevărată se va păstra de către epitropia Sf. Spiridon din Iași, o copie adevărată se va pune în biserica Mălăescii închisă într'un tub, ca să fie de povățuire epitropiei bisericii în ceea-ce o privesce, una copie adevărată se va trimite Alteței Sale Regale Principelui Moștenitor al României.

Făcut astăzi 28 Maiu, anul 1893, în orașul Bârlad, în dublu exemplar, unul pe hârtie ordinară care rămâne la tribunalul Tutova și unul pe hârtie timbru conform legii.

Semnat, *C. N. Corbu.*

La această pagină cuvântul „Eparhiot“ scris la rândul cinci pe de-asupra după cuvântul „Episcopului“ este scris cu sciința mea.
(ss) *C. N. Corbu.*

Urmează autentificarea tribunalului Tutova la No. 469 din 28 Maiu 1893, Lit. C. rept. autent.

VIII

BÂRLAD, 1906 DECEMBRIE 31. *Testamentul olograf al defunctului Andrei Catzaiti.*

Testament

„Subsemnatul Andrei Catzaiti proprietar, domiciliat în orașul Bârlad, văzând că omului nu-i este dat să-și cunoască sfârșitul vieții sale și dorind să reglez mai din vreme, cele ce doresc să se săvârșească cu averea mea, după încetarea mea din viață, până sunt încă în întregimea facultăților mele mintale, am făcut testamentul meu precum urmează :

Din averea mea totală mișcătoare și nemișcătoare, de lei 103488,95 după cum se vede în condica situațiunei averi mele, care se compune din imobile, acțiuni, scrisuri financiare rurale, cum și din mobilele caselor unde locuesc și numărătoare.

Las un legat de 70000 lei spitalului Bârlad și Elena Bel-diman din orașul Bârlad, cu următoarele condițiuni :

1. Să iei dela Cassa de Depuneri Consemnațiuni și Economie din București, venitul lor de 3500 lei anual, bineînțeles în două semestre, care venit este a capitalului vorbit mai sus și care se formează din următoarele 26 (două zăci și șase) bucăți scrisuri funciare rurale de 5⁰/₁₀ de a Primei Societăți de Credit Funciar Român din București, din care 11 (unsprezece) bucăți sunt a câte 5000 lei (cinci mii) fiecare bucată sub No.

011924, 016607, 030468, 030783, 032453, 034426, 034427, 034431, 034432, 034433, 037095 și 15 bucăți a câte 1000 lei (una mie) fiecare bucată sub No. 001098, 001382, 001735, 005202, 010858, 010860, 010861, 010862, 010863, 013769, 066132, 066133, 074856, 100325, 100737 ; toate scrisurile vorbite mai sus, sunt cu cupoanele lor începătoare cu cele de Iulie a a anului viitor 1907 (una mie nouă sute șapte) și care scrisuri sunt din grupurile depuse de mine, în păstrarea Casei de Depuneri și la dispoziția mea, cu recipisa Casei de Depuneri sub No. 095904 din 31 Octombrie anul trecut 1905 și care cum va eși la sorți, pentru plata lor, să le înlocuiască spitalul cu altele tot de a acestei societăți, sau de a le statului Român și orice pagubă întâmplătoare, se va resfrânge și asupra obligațiilor de mai jos, ce impun spitalului, prin reținerea fiecărui relativ, profitul însă, va fi în folosul spitalului ; mai notez, că cupoanele acestor, se vor lua în considerație, acele ce se vor găsi la ele în momentul când voi înceta din această viață, după cum se constată din petițiile mele, cu care am cerut la fiecare dată : recipisa este în lada mea de fer.

2. Din suma de mai sus de venit, de lei 3500, oblig spitalul Bârlad și Elena Beldiman, săd ea lunar următoarelor instituții și persoane :

a) Să dei spitalului rural din târgușorul Bujor, din județul Covurlui, plasa Horincea-Prut, comuna Bujor, câte 40 (patru zeci) lei pe fiecare lună pe vecii, pentru întreținerea de bolnavi în acel spitul, în amintirea mea.

b) Să dei comunei orașului Bârlad, câte 30 (trei zeci) lei pe fiecare lună, pentru a avea să vină în ajutorul oamenilor săraci și neputincioși de a munci.

c) Să dei comunei Jorăști, din județul Covurlui, Plasa Horincea-Prut, câte 50 (cinci zeci) lei pe fiecare lună, tot pe vecii, pentru a avea să vină în ajutorul oamenilor saraci și neputincioși de a munci.

d) Să dei lui Gherasim Catzaiti domiciliat în orașul Bârlad, câte 50 (cinci zeci) lei pe fiecare lună, pe timp cât va fi în viață, odată trecut din această viață, se anulează de la sine această obligație rămânând de drept spitalului.

Să dei nepoatei mele Penelopi C. I. Comșa, născută Bălășescu, câte 60 (șase zeci) lei pe fiecare lună, tot pe timp cât va fi în viață, odată trecută din această viață, se anuează de la sine și această obligație, rămânând dat de drept spitalului.

3) Restul de 61 (șase zeci) și unu lei și mai bine pe lună rămân de drept spitalului, la care o să se adăugească și acelor cari vor trece din viață, vor forma un venit de lei 171 (una sută șaptezeci și unu) de lei lunar, pentru care spitalul va avea pentru întreținerea a unui pat în veci, în amintirea și în numele meu, în care bolnavii vor găsi alinarea suferințelor lor.

4) Asemenea las și leg spitalului „Bârlad și Elena Bel-diman“, atât casele mele din orașul Bârlad, Str. Sf. Gheorghe și Str. Paloda de sub No. 785, cumpărate de mine prin Tribunalul de Tutova, cu actul No. 446/1895, cât și casele mele din strada Dobranici No. 3, în care locuiesc, cumparate de mine prin Tribunalul de Tutova cu actul sub No. 181/1891, care acte se găsesc tot în lada de fer, ca din venitul lor. să se facă ce va găsi de cuviință spitalul, spre amintirea mea și a părinților mei, Teodor și Vasilca.

5. Asemenea las și leg comunei Jorăști, din județul Covurlui, plasa Hôrincea-Prut, casele mele din acea comună, rămase moștenire de la mama mea Vasilca Catzaiti, după moartea mătușei mele Ileana Șelariu, care locuiește acum în ele și care trebuie să locuiască în ele până la moartea ei.

6. Baniî ce vor mai rămâne disponibili, de orice natură, în momentul încetării mele din viață, se va p'ăti ori ce rest vor avea de luat servitorii, după partida fiecărui, leafa cuvenită cât și pe șease luni de zile mai mult, ca recunoștință; se va cheltui cu înmormântarea mea într'un mod modest, care nu va întrece peste 1000 (una mie) lei.

Să se deie nepoatei mele Penelopi C. I. Comșa, născută Bălășescu, (una mie) 1000 lei, restul ce va mai rămâne, vor rămâne spitalului și va face ce va găsi de cuviință în amintirea mea.

7. Cealaltă avere ce mai rămâne disponibilă și care se compune numai din mobilele și a menajului caselor unde locu-

esc, rămâne nepoatei mele Penelopi C. I. Comșa, născută Bălășescu, fără nici o socoteală.

8. Executori ai acestui testament, las pe onorabila epitropie a spitalului „Bârlad și Elena Beldiman” din orașul Bârlad, care o rog să execute întocmai această ultima mea voință.

9. Făcut scris întocmai și subscris de mine însu-mi, în orașul Bârlad, astăzi una mie nouă sute șase, Decembrie în treizeci și una“.

(ss) A. Catzaiti

Bârlad, 31 Decembrie 1906

IX

BÂRLAD, 1907 Iunie 4. *Testamentul defunctului Gheorghe T. Neghină, autentificat la No. 963/1907.*

Testament

„Subsemnatul Gheorghe Teodor Neghină, comerciant (cismar) domiciliat în urbea Bârlad, județul Tutova, văzând că din căsătoria mea cu iubita mea soție Paraschiva (Chița) Gheorghe Neghină, născută din părinți Neculai și Maria Fălceanu, nu am descendenți (copii), care să poată veni la succesiunea mea, și ținând seamă de faptul că în tot timpul traiului meu, cu iubita mea soție, am fost respectat de către ea, am hotărât de pe acum când sunt în deplină sănătate, cele ce urmează :

Toată averea mea mobilă, fie în obiecte fie în bani, sau în creanțe, sau în efecte de orice natură și sub orice denumire, precum și ori ce avere imobiliară proprietatea mea, după înțetarea mea din viață, o las în conformitate cu art. 800, 802 și 805 c. civ., în proprietatea nudă a Epitropiei Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman” din Bârlad, iar din uzufructul z'sei averi, va folosi și iubita mea soție mai sus numită Paraschiva (Chița) Gheorghe Neghină, pe tot timpul cât va fi în viață, ca o recunoștință din partea mea, pentru buna armonie dintre noi, în tot timpul duratei căsătoriei noastre.

În privința mobilelor casnice, uzufructuara se va folosi de ele, conform art. 528 c. civ., iar la încetarea uzufructului, ele vor fi predate Epitropiei Spitalului, în starea în care se vor afla ; în fine pentru cealaltă avere uzufructuară, va beneficia de drepturile acordate de lege uzufructuarilor, privind'o pe ea obligațiunile ce izvorăsc din lege în contra uzufructuarilor.

Indatorirea cea impun Epitropiei Spitalului Bârlad și Elena Beldiman este aceea de a mă înmormânta și a-mi purta grijile creștinești, cheltuind în aceste scopuri, sumele ce va binevoi a aprecia.

Acest testament l'am făcut din libera mea voință, azi la 4 Iunie 1907, la domiciliul meu din Urba Bârlad, strada Ștefan cel Mare No. 122 și l'am iscălit prin punere de deget, neștiind carte".

(ss) **Eu Gheorghe T. Neghină**

X

BARLAD, 1909 IANUARIE 25. Testamentul olograf al defunctului Ioan A. Vâlcovici.

Testament

„Subscrisul Ioan A. Vâlcovici, proprietar domiciliat în orașul Bârlad, în plinătatea facultăților mele intelectuale, fac următoarea dispoziție asupra averii mele mobile și imobile.

După încetarea mea din viață, las în deplină stăpânire iubitei mele soții, Aglaea, toate casele cu locul lor ce le am situate în acest oraș, începând dela podul din Domneasca, până la hanul din colț; de asemenea las soției mele, Aglaea, toată averea mobilă aflată în aceste case și în ograda lor.

Hanul din colț cu locul său și atenansele sale, din piața Domnească și via de pe dealul Țuguetei, din acest oraș, situată între via defunctului Toader Pascu și cea D-ului Eni I. Vasișiu, le las Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ din acest oraș, cu îndatorire de a-mi face în fiecare an câte o panahidă la capela Spitalului, în ziua Sft. Ioan Botezătorul, pentru pomenirea mea și a părinților mei, Anton și Maria.

Uzufructul acestui han și a viei, îl las soției mele, Aglaea, pe cât timp va trăi.

Am făcut acest testament, scris și subscris de mine, astăzi 25 Ianuarie 1909, în casele mele din orașul Bârlad“.

(ss) Ioan A. Vâlcovici

XI

BARLAD, 1910 IANUARIE 31. *Actul de donație al Casei Obștii Târgu Bârlad, autentificat la No. 180/1911.*

Act de Donațiune

„Subsemnații Epitropi ai Casei Obștii târgului Bârlad, în virtutea autorizației date nouă de proprietarii obșteni ai moșiei târgului Bârlad, prin procesul-verbal înreg. la No. 2248 din 20 Decembrie 1910, precum și pe baza proceselor-verbale de ședință ale acestei Epitropii No. 1015 din 13 Iunie și No. 1443 din 19 August 1910, declarăm că Epitropia Casei Obștei târgului Bârlad, face donațiune veșnică Epitropiei spitalului „Bârlad și Elena Beluiman“, următoarele două porțiuni de loc viran obștesc, situate în partea de nord a orașului, având demensiunile și megeșile următoare :

Intăiul trup de loc

141 metri 50 c. m.	fața la apus, pe lângă șoseaua națională Bârlad Vaslui.
143 „ 50 „	latura la miazăzi și pe lângă locul liber al Spitalului, rămas neîngrădit, de 5 metri 50 c. m.
114 „ 50 „	fundul la răsărit, pe lângă proprietățile D-lor Herșcu Edelștein și Gavril Luverdis.
138 „	laturea la miază noapte, pe lângă proprietatea D-lui Vasile D. Vasiliu și locul liber obștesc.

537 metri 50 c. m. Adică cinci sute trei zeci și șapte metri

cinci zeci centimetri liniari, măsurați de jur împrejur, cuprinde această porțiune de loc obștesc, donată Epitropiei Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, de către Epitropia Casei Obștiei, prin deciziunea din procesul-verbal No. 1015 din 13 Iunie 1910.

Al doilea trup de loc :

- 66 metri laturea de miază zi, pe lângă locul obștesc ce urmează a se scoate în vânzare.
- 62 „ laturea tot de la miază zi, pe lângă locul obștesc prevăzut în trupul întâi, destinat a se dona Spitalului.
- 120 „ laturea dela apus, pe lângă locurile D-lor Vasile D. Vasiliu și alții, cum și a lui Nuta Aron, terminându-se în zaplazul loculul def. M. Coffe.
- 90 „ laturea la miază noapte pe lângă def. M. Coffe, D. Burghilea și locul ce s'a cerut spre vânzare.
- 84 „ laturea la răsărit pe lângă strada Speranța, lăsându-se 2 metri pentru trotuar
- 20 „ tot laturea de la răsărit, formând un mic unghiul la fundul locului, ce urmează a se scoate în vânzare.

442 metri Patru sute patru zeci și doi metri liniari, măsurat de jur împrejur, loc viran obștesc, aprobat a să dona Epitropiei Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, prin deciziunea din procesul-verbal No. 1443 din 19 August 1910.

Aceste două trupuri de loc obștesc, arătate mai sus, în mărime totală de 979 metri 50 centimetri liniari, le facem donațiune Epitropiei Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, în mod irevocabil și fără nici o condițiune și va fi proprietatea perpetuă a acestui Spital, care va întrebuința terenul donat, așa cum îi va dicta interesele sale“.

Făcut astăzi 31 Ianuar anul 1910.

Epitropi	{	(ss) Gh. ^o Cheșescu
		(ss) V. Câmpianu
		(ss) Th. S. Dragomir
		(ss) V. C. Cioflan
		(ss) C. Brăescu

BÂRLAD, 1910 IUNIE 24. *Testament autentic sub No. 668/910 Trib. Tutova, al D-nei Ruxanda Constandache.*

Testament

„Subsemnata Ruxanda I. Constandachi, văduvă, proprietară fără ascendenți nici descendenți în viață, domiciliată în orașul Bârlad, strada Epureanu, declar că, după o matură chibzuință și în plină libertate de spirit, revoc și anulez orice dispozițiuni testamentare, făcute până astăzi, 24 Iunie 1910, și voesc ca la încetarea mea din viață, să se urmeze cu averea mea arătată mai jos, în modul următor:

I. Jumătatea de moșiei Tunsești de sus, din cotuna Tunsești, comuna Bogdănița, județul Tutova, de circa 365 (trei sute și zece și cinci) hectate cu tot ce se găsește pe dânsa și sub toate denumirile ei, o las la moartea mea în plină proprietate și posesiune, Epitropiei spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ din Bârlad, cu următoarele sarcini și condițiuni.

a) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ se plătească odată pentru totdeauna, când va intra în stăpânirea moșiei ce-i leg, una mie (1000) lei D-nei Steriana T. Cărbunescu, născută Bușilă, din Bârlad.

b) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, să servească una sută lei, pe fiecare lună, copiilor în viață ai soților M hai Carp și Maria M. Carp, născută Avrănescu din Bârlad. Suma de una sută de lei pe lună, se va servi cu începere de la încetarea mea din viață și până la încetarea din viață a celui din urmă dintre copiii soților M hai și Maria M. Carp din Bârlad.

c) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ să plătească la stat, în locul copiilor soților Mihai și Maria M. Carp, odată pentru totdeauna, suma ce se va cuveni ca taxă de înregistrare, pentru imobilul din orașul Bârlad, pe care îi leg copiilor în viață ai soților M hai și Maria M. Carp, sub No. II din acest testament. Această taxă de înregistrare se va plăti când copii legatari, vor trebui să intre în posesiunea imobilului ce-l leg lor sub No. II.

d) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ se înțrețină în Spitalul din Bârlad, trei paturi, din cari unul să poarte numele de „George Mogâldea“, al doilea de „Ruxanda Constandachi“ și al treilea de „Iancu Maximescu“.

e) Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“ să suporte cheltuelile înmormântărei mele, se facă un monument la mormântul meu, să-mi facă grijile creștinești până la al șaptelea an și două panahide la 7 Ianuarie și 23 Aprilie a fiecărui an până în vecie.

Toate aceste se vor face potrivit cu pozițiunea mea socială.

Jumătatea moșiei Tunsești de sus, pe care o leg prin acest testament Epitropiei Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, liberă de orice ipotece, este recunoscută ca exclusivă proprietate absolută a mea, prin actul de învoială autentificat de Tribunalul Tutova sub No. 850 din anul 1900 și transcris la No. 570/1900, intervenit între mine și nepoții mei George, Nicu și Vasile Constandache, singurii moștenitori ai soțului meu decedat, Iancu Constandache, și se compune din două trupuri adică :

1). O hliză mărginită la nord și la sud cu răzășii din Bogdana, la apus cu Similișoara seacă și la răsărit cu moșia Suceveni.

2). Un trup de moșie încorporat cu cealaltă jumătate a moșiei Tunsești de sus și limitat la nord cu răzășii din Bogdana și moșia Suceveni, la sud cu restul moșiei Tunsești de sus, și la apus cu Similișoara seacă ; iar la răsărit cu moșia Schitu, Bogdănița.

II. Imobilul meu din Bârlad din strada Epureanu, în care astăzi locuiesc eu, compus din loc cu case și dependințe, grajd, fântână, vie, precum și tot ce se va găsi în casă și bucătărie, la încetarea mea din viață, le las la moartea mea copiilor ce se vor afla atunci în viață, a soților M. hai și Maria M. Carp, născută Avrămescu din orașul Bârlad.

III. Trăsurile, caii și hamurile ce se vor afla în viață la încetarea mea din viață, le las finului meu de botez Ernest Oprișan fiul D-lui George Oprișanu avocat și proprietar din Bârlad.

În fine, numesc executor al dispozițiilor din acest testament, pe D-l George Oprișanu, avocat și proprietar din Bârlad

în care am toată încrederea și pe care îl rog să primească această sarcină de executor testamentar.

Acest testament, făcut după povața inimii mele, cu deplinul meu consimțământ și fără a fi întru nimic și de nimeni influențată, este expresiunea exactă și fidelă a ultimei mele voință și ca a atare îl prezint Onor. Tribunal de Tutova, spre a fi investită cu forma autentică.

Făcut în Bârlad, astăzi 24 Iunie 1910, scris fiind de o altă persoană și iscălit cu propria mea iscălitură“.

(ss) **Ruxanda Constandache**

XIII

BARLAD, 1912 August 11. *Testamentul Elenei Dr. Luchi, văduvă.*

Testament

Subscrisa Elena Dr. Luchi, din Bârlad, asupra averii mele dispun după moartea mea a se urma astfel:

Toată averea mobilă ce se va găsi la moartea mea, consistând în lucruri, bani, ori creanțe de ori ce fel, o las fratelui meu Constantin Alexe, referendar la Curtea de Compturi din București și surorii mele Maria Iacomî, văduvă din Bârlad, cu următoarele îndatoriri: 1) Să mi facă cheltuelile de înmormântare și grijile creștinești, 2) Să plătească în termen cel mult de un an dela moartea mea, Creditului Urban din Iași datoria întreagă ce e pasă asupra casei mele din Bârlad strada Carol No. 9 pentru ca această casă cu tot locul ei, cu megieșile: la răsărit cu D-na Smaranda Ioan, la apus cu drumul ce o desparte de casa fostă Chenciu, la miază zi cu strada Carol și la miază noapte cu proprietatea fostă Neacșu, o las după moartea mea în plină proprietate și fără nici o sarcină Epitropiei Spitalului Bârlad și Elena Beldiman din Bârlad, care va fi anume îndatorată și dânsa: a) De a-i păstra acestui legat numele de: Donațiunea Elena Dr. Constantin Luchi b) de a face în fiecare

an în ziua de Sf. Constantin și Elena la mormântul meu sobor preoțesc, pomenindu-se numele meu al soțului meu și al membrilor familiei mele. 3) Fratele meu Constantin Alexă și sora mea Maria Iacomî, mai sunt îndatorați încă a-mi pune un monument pe mormânt în valoare bine constatată de una mie lei și a îngriji ca osemintele D-rului Constantin Luchi să fie puse în mormântul meu, iar mormântul să f e încunjurat cu un grilaj de fer.

Acest testament este scris de altu din libera mea voință și cu consimțământul meu : am toată cunoștința de întregul lui cuprins și sa datat și semnat de mine.

Bârlad în 13 Aprilie 1912.

(ss) **Elena Dr. Luchi.**

Costatăm că astăzi 11 August 1916 s'a desch'is prezentul testament în fața părților D-nii Maria Iacomî și C Alexa care au semnat.

Președinte (ss) *D. Budu*

(ss) *Maria Iacomî*

Grefier (ss) *G. Guriță*

(ss) *C. Alexa*

XIV

BARLAD, 1917 Iulie 17. *Testamentul lui Vasile Chiriac Gheorghiu.*

Testament

Subsemnatul Vasile Chiriac Gheorghiu, proprietar, domiciliat în orașul Bârlad, de cât-va timp fiind bolnav de ficat și rărunchi, fiind însă sănătos la minte, și fiind că omul nu poate ști ceasul când Dumnezeu va chema la sine făptura sa, mam hotărât să reglez prin acest act de ultima voință, cum să se urmeze cu avutul meu după încetarea mea din viață, cu atât mai mult, cu cât nu am nici copii sau căpătorii din copii și nici părinți ; deci am dispus și dispun de avutul meu precum mai jos arăt prin acest testament al meu în întregime de mâna mea și sub scris de mine.

Las toată averea mea mobilă și imobilă, cât se va găsi la încetarea mea din viață, Sp.talului Bârlad și Elena Beldiman, d n orașul Bârlad, cu următoarele îndatoriri :

Oblig Spitalul Bârlad și Elena Beldiman ca să mă înmânteze potrivit cu starea mea socială: asemenea pun îndatorirea Spitalului Bârlad și Elena Beldiman ca la fie care aniversare a încetării mele din viață să facă o panahidă, pentru pomenirea mea, a copilului meu încetat din viață Alexandru și a părinților mei Chiriac și Smararanda Gheorghiu.

Cu venitul averii mele Spitalul Bârlad și Elena Beldiman va înființa atâtea paturi pentru îngrijirea bolnavilor, cât se va putea cuprinde cu venitul averii mele, paturile ce se vor face să se adauge la numărul existent de paturi ce se găsesc în Spital. Soției mele, Profira V. Gheorghiu, născută Ioan Nacu, fiind că i-am trecut ca vânzător înainte de a mă cununa, ca o asigurare, un loc viran în piața Ocolului de vite din acest oraș și din cauză că cât am trăit cu ea au avut purtări rele și desordonate față de mine, apoi nu-i mai las nimic. Fiind că fratele meu Neculai Chiriac Gheorghiu și sora mea Maria Mihai Borș conform testamentului părintelui nostru Chiriac Gheorghiu și conform cu actul nostru de împărțială autentificat de Tribunalul județului Tutova, au trei părți din succesiunea părintelui nostru, iar eu nu mai a patra parte; apoi eu nu le mai las nimic din avutul meu. Orice dispozițiune testamentară făcută de mine înainte de testamentul acesta o revoc în totalitate și deci nu se va ține seamă. În caz când Spitalul Bârlad și Elena Beldiman nu ar accepta legatul acesta al meu; atunci cu aceleași îndatoriri Comuna Bârlad pentru a înființa un orfelinat pentru copii găști și în acest caz în fundațiune va pune și numele meu, iar în caz când nici Comuna nu ar accepta legatul acesta, atunci las școalei Profesionale Neculai Roșca Codreanu din Bârlad, reprezentată prin Epitropia Neculai Roșca Codreanu, tot cu îndatoririle prevăzute pentru Spitalul Bârlad și Elena Beldiman.

Făcut în Orașul Bârlad astăzi 17 Iulie 1917 și sigilat cu ceară roșie, în 5 puncte, colțurile și mijloc cu inițiala A.

(ss) *Vasile Chiriac Gheorghiu.*

XV

· **BARLAD, 1918 FEVRUARIE 20.** *Testamentul Elenei C. Pruncu Major, prin care, între altele, lasă casele sale din Cotu-Negru pentru azilul de copii orfani al Societății Doamnelor Bârlădene, și 2000 lei școlii Profesionale Neculai Roșca Codreanu, ca fond pentru premierea elevilor din clasa VII, la finele anului, apreciate ca bune lucrătoare.*

Testamentul meu

Subsemnata *Elena Major C. Pruncu*, văduvă, domiciliată în Bârlad, în deplină sănătate, am luat dispozițiuni asupra averii mele mobile și imobile și am scris testamentul meu.

Las ca executori testamentari pe averea mea mobilă și imobilă pe d-l *Victor Baranga* avocat, domiciliat în Târgoviște, pe d-l *Theodor Marinescu* avocat, domiciliat în Bârlad, cum și pe d-l *Alex. Atanasie* avocat tot din Bârlad, cu rugămintea a'mi îndeplini toate legaturile de mai jos, cum și dorința de cum să fiu înmormântată care o doresc foarte simplă. Mă vor îmbrăca cu una din rochiile negre ce am, îi rog să dea ordine să nu lasă să mă facă caricatură, gătindu-mă astfel ca de obiceiul meu; să suprimă toate cheltuielile nefolositoare mie, un preot va fi de ajuns, carul funebru cu 2 cai fără draperii și accesorii sinistre și riticele. Desgropându-se osămintele scumpului meu bărbat, se vor așeza alături de corpul meu și se vor transporta la *București* la cimitirul *Belu*, punându-ne în mormântul scumpilor mei părinți, pentru care las două mii lei (2000 lei) ca cheltuieli cu această transportare și ori ce ar necesita în această împrejurare. Tot în acest gând să se dea patru mii lei (4000 lei) *direcției cimitirului Belu*, ca din venitul ce rezultă (bine înțelegând în bonuri *împrumutul național*) din acest capital să se îngrijească cu întreținerea mormântului și să se facă rugăciuni la zile anumite pentru serbarea morților. Acest capital va forma un fond inalienabil. La caz de nu se primește acest fond cu condițiile făcute de mine v'a trece la capital până la alte dispozițiuni. Mormântul părinților mei se va găsi sub numele de: *Ioan Zoe și General Comănescu*. Grilagiul care va rămâne dela mormântul bărbatului meu, se va dăruia chiar în acea zi oricărei

familiei va sosi cu mort și-l va primi. Casele mele din str. Cotu-Negru le las pentru *azilul de copii orfani* al **Societății d-nelor Bârlădene** care dirijează ca bine facere. Din mobilierul casei d-nii executori testamentari vor da tot ce vor găsi de cuviință la predarea acestui azil, mai cu seamă sufrageria, dulapuri, vor rămâne azilului. Acest azil va purta pe frontispiscul casei «*Azilul Elena, Constantin Maior Pruncu*».

Casa brutărie din str. Paloda o las ca suvenir de bună afecțiune d-șoarei *Rodomontha I. Athanasiu*, avocat din Bârlad.

Rog *Comitetul D-nelor Bârlădene*, a-și da mult interes pentru întreținerea azilului, cum și d-na *Directoare* să supravegheze cu milă și interes atât interioru azilului cât și grădinele, copacii a nu fi rupți de copii ori de slugi cât și gardurile.

Cu mare mâhnire am văzut asemenea dării pentru binefacere neglijate ba maltratate fără nici un interes ori milă la întreținerea imobilului. Indiferența și meprizul chiar pentru bunul sentiment al donatorilor care o fac pentru binele obștesc și civilizarea în localitate. Din nou adresez *Comitetului D-nelor Bârlădene* adunate la deschiderea testamentului meu (In caz de se poate) rugămintea mea cea mai caldă pentru a-și da iubirea sufletească ca acest azil să aibă bun mers și pentru a li se pomeni numele d-lor în cartea de înscriere ce s'ar formula la acest azil.

D-l *Victor Baranga* v'a primi ca onorariu (6000 lei) șase mii lei din capitalu ce am în hipoteca d-nu *Huluba*, agricultor d-n *Dragomireșt*, jud. Tutova, asemenea o lampă pe picior de sticlă verde cu fori de bronz înaltă cu abat-jour-oglină stil venețian. (Suma numită mai sus va servi ca cheltueli pentru deplasare și îndeplinirea acestui testament).

D-nilor avocați *Theo: Marinescu* din Bârlad cum și *Alex. Atanasiu* avocat, le las ca onorariu pentru executarea acestui testament al meu le las câte (4000 lei) patru mii lei de fie care din doi.

Lavabou din iatac cu oglindă mare, un vas garnit cu cireși de porțelan, o toaletă nikel cu mesuța ie și orice covor i-ar plăcea, o mesuță de lemn negru încrustată cu o placă neagră cu floare albă cum și (12000 lei) două sprezece mii lei, două candelabre de bronz, le dăruiesc d-șoarei *Olga Major C. Palada*.

D-șoarei *Marutza Ghiorghiu Paveliu* îi las ca bun suvenir de afecțiune (10000 lei) zece mii lei.

Bunei și neprețuitei mele prietene d-na *Smara Căpitan Ioan* îi las (3000 lei) trei mii lei.

În suvenirul iubitului meu soț las (4000 lei) patru mii lei, împrumut național, *Regim. XII Infanterie Bârlad*, ca din venitul acestui fond cel declar inalienabil, să se împarte premii la cei mai buni trăgaci la țintă, când împlinesc termenul de serviciu, numindu-se: „*Premiul Maior C. Pruncu*“.

Tot în acest bun gând pentru iubitul meu frate *General A. Comăneanu* las danie (4000 lei) în bonuri, Împrumut Național, *Batal. I. de Vânători* din venitul cărui fond cel declar inalienabil să se împartă premii la cei mai buni trăgaci la țintă, când împlinesc termenul de serviciu, numindu-se: „*Premiul General A. Comăneanu*“.

Se va da d-șoarei *Marie Bărbulescu* profesoară (2000 lei) două mii lei, în semn de bun suvenir.

Se va da (2000 lei) două mii lei la *Școala profesională Roșca Codreanu Bârlad*, pentru premiarea d-șoarelor din clasa 7-a la terminarea cursurilor pentru finele anului, apreciate ca bune lucrătoare. Bine înțeles numai venitul ce se va forma a acestui capital inalienabil și se va numi: *Premiul Elena C. Pruncu*.

Las tinerilor *Virgil* și *Georgel Căpitan D. Cocea* câte una mie lei (1000 lei) de fie care.

Las d-nei *Eivira Audesio* directoarea azilului de orfani (2000 lei) două mii lei, în bunul suvenir de afecțiune.

Las copiilor *Șerban*, *Vivi Victor Baranga* câte una mie lei (1000 lei) de fiecare copil.

O broșe émail albastru cu florică perle și diamante, o mesuță de marmoră gris pe picior de bronz, un șal turcesc alb pătrat o farfurie de metal argintat oval, o broșe cu portretul iubitului meu bărbat, două teracote (evrei), serviciul Sevres pentru ceai, ce se află prin cufere în camară, un candelabru Sevres, o pereche candelabre și pendula lor cu garnitură de argint le dăruiesc d-nei *Lalla R. Smeureanu*, avocat, -Pioești.

O pereche cercei diamante cu antici albe, un șal turcesc alb cu flori, un băhut de lemn cu bustul lui *List* le dăruiesc d-nei *Lucreția Victor Baranga*.

Două vaseane mari porțelan stil oriental, un ics X încrustat cu sîdef (stil oriental) cum și un évantail écaille negru, le dăruiesc bunei mele prietene d-na *Eugenie Colonel C. Davidoglu*.

Samovaru de argint care are și un tripied pentru spirt, ze harniță de argint, oglinda rotundă cu cadru argintat le las d-șoarei *Adela General M. Priboianu* din București.

Paravanu pictat pe atlas negru, serviciul de vin, de șampanie, pomiere de fructe, două statuete pe bronz negru, tabloul aquarelă semnat „Voinescu” cum și un tablou icoana Maica Domnului, o farfurie metal argintat rotundă pentru bucate, album care îi va plăcea cum și 2 covoare, le dăruiesc d-nei *Marie Major C. Palada*.

Un tablou semnat „Voinescu” și ori care alt tablou de prin odăi, o mesuța de lac crém, or ce album i-ar plăcea cum și din bibelouri de pe pereți fie din salon fie din alte camere cum și plante le dăruiesc d-nei *Evanthie Căpitan D. Cocea, -Bârlad*.

Șoniera cu oglindă cu toată lîngieria și năpăgiul aflate în dulapuri, scaunele de fantezie, samovaru de nichel, tîngirile cum și tacămurile le dăruiesc d-șoarei *Marutza Gheorgiu-Paveliu, -profesoară*.

Lampa de bronz cu picior înaltă, un tablou care îi va plăcea, din bibelouri, oglinda Psyché, o masă de lemn încrustată cu motive tot din lemn colorat, tabloul brodat din salon le dăruiesc d-nei *Smara Căpitan Ioan*.

Tabloul pictat floarea Cactus, mesuță fantezie avînd o țesătură de sîrmă cum și ce îi va plăcea din bibelouri, tava de metal oval care îi va plăcea, le dăruiesc ca bun suvenir de prietenie d-nei *Marie A. Pantazi, avocat, Bârlad*,

Săculețul meu de argint, canapea de de pluș, o dormeuză cum și din alte obiecte ca perdele, fotoliuri se vor da d-nei *Elvira Audesio*.

Mășina de cafea de argint cu ibricile ei, lingura de pește de metal le dăruiesc d-nei *Lala R. Smeureanu-avocat, -Ploești*.

Din obiecte din camară și magazii, cufere, se vor împărți de d-nii executori testamentari cum vor.

Inventarul capitalului meu din care să se împartă legaturile de mai sus numite, cum și a obiectelor de valoare care trebu-

esc vândute la licitație. La această licitație rog de se poate pe d-nii executori testamentari să asiste d-nii Prefect, Primar, Președintele Trib. Tutova, cum și perso ne experte, asemenea și d-în public amatori. Suma care va rezulta, d-nii executori testamentari o va împărți după dorința mea exprimată în testament și fără întârziere.

Capitalul meu :

- 16.000 lei (șeai-spre-zece mii lei cu procentul 1a, acest capital rămas în urmă cu plata din Octombrie 1916, în hypoteca ce o am la d nul *Const. Huluba* proprietar în Dragomirești-Tutovă.
- 4.500 lei patru mii cinci sute lei, în hypoteca ce o am la d-nul *Mihaiescu Filip*, -procentul în întârziere, proprietar-Bârlad.
- 3.500 lei trei mii cinci sute lei, în hypoteca ce am la d nul *Ioan Botez*, mecanic-Bârlad.
- 9.000 lei îi am în numerar în casă.
- 8.000 lei opt mii lei în bonuri împrumutu Național.
- 1.000 lei una m'e lei bonuri Cooperativa Banca Moldovei de jos Bârlad.
- 24.000 lei două zeci și patru mii lei împrumutu tezaurul apărării Naționale.

Inventarul obiectelor de valoare care se vor vinde la licitație imediat de se va putea după înmormântarea mea.

1. Inel de aur cu un brilliant greutate aproape 8 carate.
2. Marchiză-inel cu safir înconjurat cu 36 briliante.
3. O brățară aur cu email albastru sistem vechiu cu un brilliant mare înconjurat cu briliante mici.
4. Un ceasornic remontoir pentru damă.
5. Trei volane dantelă Point d'angletere, 23 or 25 metri (metru acestei dantele sau cumpărat cu cinci sute lei (500 lei) astfel să se observe că este de o mare valoare, având și alte valoare mai înguste tot de această calitate.
6. Trei volane și un mare colț de dantelă chanti'y negre.
7. O pereche cercei mari sistem vechiu cu diamante.
8. O pereche cercei cu briliante în email negru.

9. Un șal turcesc de aproape 5 metri culoare închisă de asemenea de mare valoare.

10. O pereche pistoale legate în aur, sistem vechiu.

11. Piedistalul de marmură roșie cu o statuie reprezentând pe Mefistofeles în bronz închis.

12. Doi piepșeni de argint masiv sistem vechiu.

13. O tabacheră de aur masiv mică frumos lucrată.

Din tot acest capital ce ar rezulta și din vânzarea obiectelor de valoare, ași dori la caz de cumva legea taxelor de moștenire permite ca să se plătească taxele legaturilor așa că toți moștenitorii să intre integral în capitalul dăruit. În caz contrar or ce sumă va rămânea după toate cheltuelile făcute chiar și slugile care vor fi pe lângă mine să se dea cât 200 lei (două sute lei) de fiecare, cum mă exprimai mai sus, nepermițându-se de lege să se verse la fondul „Azilului de copii orfani din casele mele.

D-zeu să ajute care vor îngrădi cu dragoste, milă și muncă cirstită la azilul sus numit și binefăcător, adăpostind ființi absolut desmoștenite și expuse mizeriilor vieții.

Scris și iscălit de mine azi 20 Februarie 1918 Bârlad.

Elena Maior C. Pruncu

20 Februarie 1918, Bârlad

XVI

BÂRLAD, 1918 DECEMVRIE 13. *Costantin K. Nicolau donează un fond de 2000 lei școalei de fete N. R. Codreanu, pentru premiarea în fiecare an a unei fete sărace și silitoare, din ultima clasă, — în amintirea decedatei sale soții.*

Act de Donație

Subsemnatul Constantin K. Nicolau, proprietar, domiciliat în orașul, Bârlad B-dul Regina Elisabeta No. 5, având durerea a-mi perde soția, care era absolventă a școalei Profesionale „N. R. Codreanu“ din Bârlad și dorind a i se păstra o amintire perpetuă la școala în care ea a primit îndrumările necesare vieții și care i-au permis a fi o mamă bună și o soție model,

donez Casei Școalelor suma de *două mii lei*; ca din venitul lor să se dea în fiecare an un premiu de una sută lei celei mai silitoare la lucru dintre elevele ultimei clase și care pe cât posibil să se aleagă dintre cele mai sărace.

Premiul se va da alternativ într'un an pentru secția Croitoriei și în celălalt pentru secția Lenjeriei.

Casa Școalelor va interveni la Direcțiunea sus arătatei școalei, ca să primească din partea mea două tablouri reprezentând pe decedata cu soțul ei, fiecare tablou fiind însoțit de o mică biografie. Unul din tablouri se va păstra în cancelaria școalei, iar celalt pe cea mai frecventată sală a școalei cât se poate în văzul elevelor.

Direcțiunea școalei va fi obligată a anunța în fiecare an din timp pe donator (după moartea sa pe descendenții săi) de deciziunea corpului profesoral și data decernării premiului invitându-l să asiste la serbarea încheerii anului școlar.

În fiecare an se va încheia de către Corpul Profesoral un proces-verbal în patru exemplare în care se va arata numele elevei premiate și motivele ce au determinat consiliul profesoral la decernarea lui; ele vor fi scrise pe un formular pe care donatorul îl va da imprimat în mai multe sute de exemplare, dându-le la Direcțiunea Școalei o dată cu tablourile. Un exemplar se va păstra la dosarul respectiv, al doilea se va da elevei premiate, al treilea se va preda donatorilor, în lipsa lor li se va trimite prin poștă la domiciliu și al patru ea se va afișa în sala școalei unde va sta tot timpul anului într'o ramă alături de portretul donatorilor.

În cazul când dintr'un motiv oare care Școala Profesională „Neculai Roșca Codreanu” va fi desființată, această donațiune va trece cu toate obligațiunile ei Școalei Primare No. 2 de fete „Maria Ștefan Gâlcă” din Bârlad, unde soția mea a învățat clasele primare.

Suma de două mii lei este depusă la Administrația Casei Școalelor în două titluri provizorii ale Imprumutui Național 5% emisiune 1916 sub No. 51041 și 51042 a câte una mie lei fiecare împreună cu borderoul lor; a cărei primire este confirmată cu adresa No. 7078 din 23 Septembrie 1918.

Drept care am făcut prezentul act de donație autentificat de Tribunalul Tutova la No. 1886 din 13 Decembrie 1918.

(ss) Constantin Nicolau

XVII

BARLAD, 1919 OCTOMVRIE 6. *Raul Fernandes, Brazilian, donează orașului Bârlad un fond de 8000 lei, în favoarea școalei profesionale de fete „N. R. Codreanu”, pentru premii, — în amintirea răposatei sale soții, Raluca Alexandrina Fernandes, născută Capitan T. Ud. ea din Bârlad.*

Donațiune

Subsemnatul Raul Fernandes Brazilian, domiciliat la Rio de Janeiro, Deputat al Statului de Rio de Janeiro la Camera Federală, văduv de D-na Raluca Alexandrina Fernandes, născută căpitan Teodor Udrea, la Iași 17 Noembrie st. r. 1890 ; — dorind să lege amintirea soției sale de Orașul Bârlad într'un chip statornic și folositor pentru societate și fiind sigur că această dorință ar fi bine primită de z'ul Oraș, căci defuncta a onorat în streinătate în acelaș timp națiunea românească și țara moldovenească, — în sânul căruia nobilul său caracter s'a format și înaltele sale virtuți au luat rădăcini, dăruiesc Comunii Bârlad suma de 8000 opt mii lei, sumă pe care D-l Primar prin scrisoare este autorizat să ridice de la Banca Marmorosch Blank din București, în scop de a cumpăra titluri ale datoriei publice Române ce au procente de 5% pe an și să le înscrie la Birourile competente ca proprietate perpetuă a zisului oraș, care la momentul oportun va lua măsurile necesare pentru ca anual suma produsă de zisul capital să fie atribuită celei mai meritoase dintre elevele sărace absolvente a școalei profesionale „Neculae Roșca Codreanu” din Bârlad. Atribuirea acestui premiu, care v'a purta numele de „Raluca Alexandrina Fernandes”, va fi făcută de un Comitet format din Primarele orașului sau ori ce altă autoritate îi va înlocui în viitor atribuțiunile, de Prezidentul Tribunalului Tutova și de un membru al familiei Teodor Udrea prin desemnarea elevei luată de pe o listă ce Direcțiunea școalei

o va forma de elevele sărace și meritoase, lista ce va purta indicațiuni utile pentru a lumina alegerea arbitrilor.

Dacă în viitor școala „Roșca Codreanu” ar dispărea, Comuna Bârlad, va trebui să transfere premiul în aceleași condițiuni unei alte instituțiuni de instrucțiune, profesională sau literară destinate tinerilor eleve.

Subsemnatul D. Costandache în calitate de Președinte a Comisiei Interimare Orașului Bârlad accept donațiunea.

(ss) **D. Costandache**

(ss) **Raul Fernandes**

Urmează autentificarea Tribunalului Județului Tutova cu No. 1897 din șase Octombrie, anul una mie nouă sute nouăsprezece.

Certific exactitatea

(ss) *Secretar Guriță*

XVIII

BARLAD, 1925 Iunie 4. *Grigore D. Vasiliu, avocat, vice președinte Senatului, fost prefect, își lasă toată averea sa spitalului „Bârlad și Elena Beldiman.*

Testament

Las toată averea mea Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman” din Bârlad, care va plăti amicului meu M. H. Turburi din Bârlad suma de 200.000 (două sute mii) lei ce-i datorez dintr-o asociație.

Bârlad, 4 Iunie 1925

(ss) **Grigore D. Vasiliu**

Văzut de Președintele Trib. Tutova la 29 Iulie 1925.

Panigirice și Necroloage

I

Moartea Doctorului Emanoil Costin

8 Februarie 1871

(Din „Semenătorulu” No. 7, Bârlad, 14 Fevr. 1871)

Respectatul, bunul și neuitatul Doctor în medicină **Emanoil Costin**¹⁾ unul din descendenții celei mai nobile și mai prețuite familii române, a Costineștilor din Bucovina, la 8 Februarie și-a dat ultimul său respir; iar Mercuria trecută la 10 ale curenței, rămășițele acestui mare bărbat român, au fost depuse la cimitirul „Sfântului Dimitrie” în mijlocul unui public foarte numeros din toate clasele societății, la care au asistat toate autoritățile civile și militare ale județului. Doliul ce se vedeă pe fețele fiecăruia la această respectuoasă ceremonie funebră, este nedescriptibil.

Consiliul comunal al Urbei Bârladului a fost și de astădată la înălțimea chemării sale; Primăria apreciindu-i eminentele servicii în interesul umanității suferinde, oferite cu un rar devotament Comunei, în timp de 30 de ani, a decis ca: înmormântarea repausatului Doctor să se facă cu spesele Comunei.

Discursul Domnului Profesor Ioan Popescu

Fraților,

„Sosit’a ora de care ne-am temut, cu toată amărăciunea ei! trebue să ne despărțim și de rămășițele pământene ale pre bunului, prea stimatului și prea iubitului nostru... amic! Momente serioase! ce pătrund adâncul inimii noastre!

(M. Călinescu, Cernăuți, la moartea lui A. Pumnul).

Cu inima sfâșiată de durere vin a îndeplini una din cele mai triste datorii, virtuțile — rare în ziua dn astăzi — ale acestui

1) A murit de ptizie, tuberculos fiind, după cum mi-a spus D-l profesor Drouhet, astăzi 17 Iulie 1907.

nobil frate și amic ce câteva momente încă și ne părăsește pentru eternitate, mi-a impus această sarcină, căci douăzeci și unu de ani sunt de când am cunoscut acest nobil suflet, douăzeci și unu de ani, de când am avut fericirea a trăi în apropiere, a lucra împreună, și a stă în relațiuni neconținute până în ultimul moment al vieții sale.

Cercâud a îndeplini această dureroasă datorie, nu voi veni, fraților, a vă descrie amărăciunile vieții omenesti, amăgirile ei, căroră omul este victimă, durerile, la care este expus bietul muritor dela naștere până la negrul mormânt, nici paharul despărțirii ce trebuie să bem, toate aceste grele ce ne consumă trebuie alinate în loc de a fi excitate, și moartea repaosatului nostru frate și amic, nu trebuie să ne surprindă deși ne copleșește de o durere neconsolabilă pentru pierderea sa nereparabilă, căci precum se exprimă însuși, în ultima sa dorință : „Hotărātu-s'au pentru mine ca să mor din momentul nașterii mele, căci după legile naturii, tot ce se produce în natură, după natură trebuie să se și desfacă odată". Dar voi cerca numai a face trăsurile principale ale vieții și bunurile ce au împodobit pre repausatul.

Prea bunul, prea iubitul și prea respectatul nostru amic Doctorul *Emanoil Costin*, un fiu meritos al strălucitei și vechei familii a Costineștilor, familia de renume istoric încă dela Ștefan cel Mare, născut la anul 1807 Ianuarie 1, în satul Sîpenițiu, moșia străveche părintească în Bucovina, duioasă fiică înstreinată a Moldovei, părintele său, nepot al cronicarilor, patriot devotat națiunii române, Miron și Neculae Costin, a îngrijit a da amicului nostru o educație conformă cu pozițiunea socială a acestei adevărate nobile familii. Studiile sale elementare le-a făcut la Cernăuți, cele gimnaziale și de filozofie în Lemberg, și medicina în faimoasa Universitate a Vienei.

La 1839, din deosebite îndemnări a trecut în Moldova, mai întâi la Iași, de unde după trecerea de un an, în 1840, prin stăruințele private ale unor amici, s'a rezolvit a se așeza la Bârlad. Aici a ocupat mai multe funcțiuni, mai întâi Fisicu de Circumscripțiune, pe trei ținuturi, apoi Medic la spital, Membru onorific în comitetul școlar, iar la anul 1857, fu ales în unanimitate Deputat al Urbei Bârladului la Divanul Adhoc, pentru așternerea

bazelor Constituțiunei noastre de care ne bucurăm astăzi. Iar în sesiunea anului 1868-1869, adunarea legislativă a României, în considerațiunea frumoaselor sale merite, câștigate în serviciu neîntrerupt, în timp de 30 de ani, ca Medic învățat și zelos și bun patriot, i-a votat o recompensă națională viageră.

Repausatul avu un caracter rezolut dar amabil; solid dar blând, nutreă în pieptul său locul sacru al patriotismului până la religiozitate demnă de ilustrii săi străbuni ori ce idei liberale și progresiste, ori ce mișcare națională ori ce năzuințe spre consolidarea și întărirea românismului, îl pătrundea până la însuflețire, și lucru de mirare, cu cât repausatul înainta în etate, cu atât aceste sentimente de virtuți civice, se desvoltau în el și mai mult.

Probe despre toate aceste, participarea lui la atâtea și atâtea lupte grele pentru realizarea marilor principii de existență și tărie a Românismului, Unirea, Autonomia, guvern Constituțional și Domn strein de viță Latină, tesele Divanului Adhoc dela 1857, pe care le-a susținut cu căldură și demnitate ca Deputat.

Casa lui în tot timpul de regenerare națională, eră locul de întrunire și desbateri, căci ca patriot învăpăiat și caracter ne-dependent, știă a înfruntă ca și strămoșii săi orice amenințări în timpurile nefaste și antiliberale, când întrunirile publice, graiul și presa erau oprite.

Iaca trăsurile principale ale caracterului său ca Român și om politic.

Ca medic, el unia știința solidă cu practica profundă cu un zel neobosit, blândețea, duioșia, punctualitatea și manierile cele mai dulci către cei pacienți, un devotament exemplar în timpuri grele, găsindu-se santinela neadormită la patul pătimașului, bogatului și săracului deopotrivă; cu un curaj decis în *cinci holeră*,) și atâte alte epidemii grele, un devotament către misiunea, care nu a lăsat a lipsi din loc numai de două ori în curs de 30 de ani, odată la familia sa și odată la una din cele mai delicate misiuni naționale, ca Deputat la Divanul adhoc.

Ca om în societate, onestitatea și probitatea lui eră ridi-

1) A se vedea *picăturile anti-holerice* întrebuițate de Dr. COSTIN în 1848, 1855, 1865 și 1866 amintite în „Semănătorul“ No. 8 din 15 Noembr. 1870.

cată la cult, astfel că se poate zice despre el ceiace se zicea despre Fabricius la Romani „Că mai ușor este a abate soarele din calea sa decât pe Fabricius dela onestitate”.

Tocmai aceasta eră durerea repausatului cea mai mare, care-l consuma neconținut și care i-a grăbit ducerea dela noi, căci se temea că nu va putea face onoare în viață, la niște mici datorii în care căzuse, alunecând a se ocupa cu niște posesiuni de moșie; pentru care el și apellează în ultima sa dorință, la cetățenii Bârlădeni „de a-i ridica această durere de pe sufletul său”. Probă încă că singurul său venit sigur, recompensa națională, menită pentru îndulcirea zilelor grele, îl dădea, și l'a dat chiar și pe lunile boalei sale, în plată de datorie, expunându-se pe sine absolutei lipse, dacă niște generoși amici, plini de recunoștință către repausatul, nu i-ar fi venit în ajutor în ultimele zile de suferință.

Generozitatea și liberalitatea lui, la orice binefaceri publice și private eră dintre cele mai rari, una din cauzele ce au și contribuit foarte mult la lipsele lui din urmă.

Cei din urmă zece ani ai repausatului însă amărându-i viața prin mai multe loviri morale, căci numai în acești din urmă trei ani, a pierdut 6 iubiți membri din familia sa, 3 frați, 1 soră și 2 nepoate și atâți alți amici afară și aici; și atâte lovituri materiale au precipitat morbul în care au fost aruncat de cât-va timp, și după o zăcere de peste trei luni, consumându-se din ce în ce, luna trecută, întâia zi a sfântului post mare, după ce a împlinit datoriile creștine, mărturisindu-se și împărtășindu-se, la 11 ore ale zilei, și-a dat virtosul și marele său suflet în mâna Creatorului, în etate de 64 ani, în mijlocul a mai mulți amici duioși, care mângâiau ultimele lui zile fără încetare.

Onorabilul Consiliu al Urbei Bârladului, apreciindu-i adevăratele sentimente române și umane, zelul și devotamentul în serviciile făcute orașului, acestui timp de 30 ani, ca medic și patriot, a pretins pentru sine onoarea a-i arăta un semn de recunoștință și respect luând deciziunea în unanimitate a-i face ultimele onoruri cu speșele comunei, acomodându-se însă ultimei dorinți a repausatului, care din iubirea de simplitate ce-l caracteriză, a lăsat să fie înmormântat numai de preoții dela Biserica Sfântului Dimitrie, de care ținea.

Astfel sunt fraților pe scurt trăsurile cele de căpetenie ale vieții, caracterul și virtuțile repausatului amic și frate *Doctor Emanoil Costin*; și ca să închei, cred că nu voi face mai bine decât făcându-mă interpretele celor din urmă cuvinte din ultima dorință a repausatului ce ne-a lăsat scrisă:

„Rog să mă ierte toți cărora voi fi făcut vre-o supărare, nu provenită din voință, ci din neputința omenească; iert și eu pe toți cari m'au supărat vreo dată, chiar și pe acela dela care cunosc lovitura mea cea mai decisivă, de a mă aruncă în boala de care mă sfârșesc atentând în public asupra onorabilității mele, ce mi-a fost mai scumpă decât viața!

„Doresc fericire de tot felul Urbei Bârladului!

„Unire, Libertate, Mărire României, pentru care sufletul meu a simțit atât de mult și bate cu înfocare și în supremul moment de față!...

„Frate unic și soră din depărtare! rude și amici! m'ați iubit, și v'am iubit cu sinceritate, vă las ultima mea sărutare, rămâneți cu bine! și nu mă uitați!!!”

Fie că patriotismul strămoșesc al repausatului, devotamentul către datorie, onestitatea, probitatea și umanitatea acestui suflet nobil și amic sincer, să ne însuflețească cu spiritul de a ne îndemna la tot ce este folositor, bun și onorific pentru națiune, patrie și omenire.

NOTA.— La petrecerea solemnă, dela înmormântarea D-rului Costin, am luat și eu parte ca elev, fiind în clasa III primară. Toți profesorii și instituții cu elevii școalelor din Bârlad au luat parte. Fiecărui elev i s'a dat câte o lumânare albă și cu crep negru.

II

Constantin Costachi

(mort la 10 Ianuarie 1883)

Din ziarul „Paloda”, No. 110, Bârlad, 2 Martie 1883.

„Procurându-ne discursu onor. D-nu Popescu, profesorul la liceulu nostru, pronunțatu la mórtea multu regretatului nostru amicu și concetățenu distinsu **Constantin Kostaki**, il dămu mai la vale în estenso, după cererea mai multoru amici.”

Tristă Adunere !

Cu inima pătrunsă de durere vin a împlini una din cele mai triste datorii.

Dacă am luat curajulu a mă face eu ecoulu sentimentelor generali, ale tuturor acelora cari au cunoscutu pe distinsulu bărbatu, ce zace în acestu momentu înaintea noastră, părăsitu de ori-ce simțire este, că 33 de ani de cându am cunoscut acest nobil suflet, 33 de ani de când am avutu fericirea a trăi în apropiare, a'lu cunósce, a lucră împreună și a stă în relațiuni mai neîntrerupte.

Cercându a împlini această durerósă datoriă, nu voi veni fraților, a descrie amărăciunile vieței omenesci, amăgirile ei, căroru omulu cade adese-ori victimă, nici durerile la care este espusu bietulu muritoriu dela nascere până la negrulu mormântu, nici paharulu despărțirii ce trebuie să golimu : toate aceste grele, ce ne apăsă trebuescu alinate, și nu mai multu ațitate, căci de doue ore privimu sbucimările de profundă durere ale pré scumpei și pré devotatei soție, și ale pré iubiților loru fii, de doue ore privimu zugrăvite durerea și lacrimile pe fețele diferiților membri ai familiei și numeroșiloru amici ; și mórtea neuitatului nostru frate și amicu nu trebuie să ne surprindă, deși ne copleșește de o durere neconsolabilă, căci scimu cu toții, că otărîtu este pentru omu ca să moară din momentulu nascerei sale, căci după legile naturei, totu ce se produce prin natură, după natură trebuie să se și desfacă odată.

Mă voi cerça dără numai a face trăsaturele principali ale vieței și bunuriloru ce au caracterizatu și distinsu viéta lui Constantinu Costachi.

Descendinte din ilustra, nobila și vechea familiă Română de renume istoricu, Constantinu Costachi s'a născutu la anulu 1826. După ce și-a primitu educațiunea scolastică a timpului, încă de ténăru a îmbrățișatu cariera armelor, îndemnatu la acesta de tradițiunile familiei de a servi patriei, și de temperamentulu seu vioiu și energicu, din care se retrase cu gradulu de Locotenente în viața privată la moșia sa Ciortolomulu, aplicându-se la agricultură, profesiunea independente de predilecțiune a Românului, căci aspirațiunile lui de libertate și de o activitate mai întinsă pentru redicarea patriei sale din marea decadență în

care ajunsese, nu încăpea în strimta uniformă de militar, în care în acelu timpu nu o putea servi.

De acéa, dotatu cu foculu sacru alu patriotismului românesc, după-ce încă de ténăru a luat o parte activă la mişcările din 1848, apoi mai în urmă fù unulu din Campionii celui mai mare şi mai naţionalu actu ce ţera noastră în timpii moderni a îndeplinitu pentru întărirea şi fericireu elementului românesc, când inimizii patriei usău de tóte midilócele pentru îngroparea sentimentelor patriotice, cându vitregulu guvernământ de pe atunci alu Moldovei, persecută prin midilóce violenti pre conducătorii ideilor liberali; Constantin Costachi cu caracterulu seu resolutu, se ridică prin o independenţă de caracteru demnă de laudă, şi prin o energiă patriotică, greu de crezutu pentru cei ce nu l'au văzutu luptându în primele linie pentru Unire, autonomie şi independenţă, libertate şi egalitate.

De acéa după unirea ţerelor Române prin îndoita alegere de Domnu, în persóna lui Alesandru Ión Cuza, 5 — 24 Ianuarie 1858/59, energiculu nostru luptătoru pentru Unire şi principiele de regenerare naţională, fù înălţatu de Marele Domnu la gradulu de Căpitanu şi Adjutante alu seu şi numitu primulu Prefectu alu Tutovei după Unire. După acéa alesu Deputatu făcù onóre principiiloru liberali, prin votarea egalităţii civice înaintea drepturilor, şi sarcinilor, şi spriginirea proiectelor improprietării clacaşilor, chiaru prin unu separatu projectu alu seu.

Casa lui dela moşia Ciortolomu, şi în urmă dela Bârladu, au fostu pururea în timpii cei grei de lupte pentru regenerarea naţională locul de întrunire şi de resoluţiuni, căci naţionalistu infocatu, caracteru resolutu şi independinte sciă înfrunta caşi strămoşii sei ori-ce ameninţări şi lovituri în timpuri de urgenţă, cându sub atâtea asupriri întrunirile, graiulu şi pressa erau oprite.

În viaţa sociale modelu de onestitate : în viaţa familiară, soţiu adevăratu, tată de familiă devotatu.

Eacă liniamentele principali ale vieţii lui Constantin Costachi.

Însă unu morbu seriosu, mai bine de 12 ani, l'a scosu din rîndurile luptătoriloru activi, aşiă că generaţiunea de astăzi mai nu'lu cunosceă. Eacă pentru ce am simţitu de dătoriă a împlini eu acéstă sarcină gré pentru puterile mele, căci fiindu mai de etate l'am cunoscutu bine, am lucratu multu împreună.

Mórtea lui răpescce societății unu bunu și distinsu cetățeanu, patriei unu devotatu luptătoru și familiei columna edificiului. In schimbu însă ni lasă o dulce și scumpă amintire peste totu; iar familiei in parte tesaurulu celu mai prețiosu: onórea la care s'a închinatu, patriotismulu care l'a însufețitu; până cându in fine, Luni la 7 óre de séră, 10 Ianuariu. curente, după ce s'a mărturisitu și împărțășitu cu st. comunicătură ale st. nóstre Religiiuni, căreia a fostu credinciosu fiu — familia lui modelu de antică religiositate și pietate cristiană — și a datu creatorului ultima respirare, fiindu unu mare tată de familiă și cu acéstă ocasiune căci înainte cu câte-va momente chiămatu la patulu de mórte pe fii și fiice și li-a inspiratu ultimele sale dorințe, iubirea de onóre, iubirea de romanismu, iubirea de patriă,

Permiteți acum, tristă adunare, a mă face interpretele seu.

Scumpă soție, cu care am împărțitu dulcele și amarulu vieței, fii, fiice și gineri; scumpă soră, cumnați și cumnată, veri și verișoare, și voi amici cu cari am petrecutu și zile bune și zile rele, D-zieu să vă ajute a străbate fără multe dureri calea ce vi-va fi dată să parcurgeți pe acéstă lume: m'ați iubitú și v'am iubitú, primiți ultima mea sărutare, rămâneți cu bine, și nu mă uitați!!!

Iar noi cu toții, cu ochii ridicați spre ceriu să zicemu: D-zieu să'lu ierte, să'lu primescă in ceta celoru buni, și la revedere! Amin

III

Biografia profesorului de Lyceu Frederic Pagano.

1813 — 1884, mort in 14 Noemvrie 1884

Născut in Messina (Sicilia) la 11/23 Septembre 1813, fiu legitim al lui Tomaso Pagano avocat și al Domenicei Rizzo, nepot din tată a marelui jurisconsult Francesco Mario, profesor universitar la Neapoli ¹⁾, nepot din fratele tatălui, Episcopul Mario

¹⁾ Vezi dicționarul enciclopedic La Rousse și istoria regatului de Neapole.

Pagano, cancelar la vatican. Rămas orfan de la 12 ani, fu luat sub îngrijirea lui Tomaso Rizzo, armator în Constantinople, unchiu matern, care i procură toate mijloacele pentru studii, trimetându-l spre a se perfecționa la Atena, Viena, și Paris, de unde s'a reintors la Constantinople, cu calitatea de profesor de limbi și literatură. Frederic Pagano cunoștea în perfecție 7 limbi: latină, italiană, franceză, germană, greacă, turcă și arabă. La 1842 în etate de 29 ani păși pentru prima dată pe pământul României, însoțit de monseniorul Sarti, episcop catolic, care venia la Iași. Cu această ocaziune, prin consulat, se făcu cunoscut mulțor familii boerești ca: Balș, Șuțu, Sturdza din Miclăușeni, etc. cari se grăbiră a-l lua și recomanda tuturor ca eminent profesor. Prin recomandațiunile boerilor și al deaconului de scaun Calinic Miclescu (în urmă Mitropolit al Moldovei) s'a bucurat de cunoștința și favoarea Mitropolitului Veniamin Costache, care i-a apreciat mult vastele cunoștinți precum și virtuțile, recomandându-l cu insistență familiei lui Alecu Forăscu din Fălțiceni, Millo și Botez de la Ciubucani.

Peste câți-va ani a părăsit țara, însărcinat fiind de acești boeri cu supravegherea câtor-va tineri la München în Bavaria, unde a exercitat tot de o dată și funcțiunea de profesor de retorică Italiană la colegiul Iezuiților. Acolo legă strânsă prietenie cu Dimitrie Sturdza, cu Câmpineanu, inginerul Georgescu și pictorul Panaiteanu Bardasare (directorul școalei de bele arte din Iași).

O legătură de inimă cu tânăra Henrietta Meindl (mai târziu ducesă morganatică de Vallersee) pe care voia s'o ia de soție, îl hotărâse a rămânea la München. Având însă de însoțit în România tinerii încredințați de familiile respective, și fiind tot deodată avizat că la Rusciuk avea o moștenire de la un văr al său anume Luca Clicianu (pașă turc) se reintoarse în România trecând apoi în Bulgaria. Din Bulgaria se opri la Iași spre a'și îmbrățișa pe amicul Bardasare, care cu toți, români cunoscuți din München, sosiseră în țară.

Pe acea vreme Doamna Obrenovici având a sta mai mult timp în Tecuci cu fiul său Milan (fostul rege al Serbiei) Pagano nu putu resista insistențelor familiilor Catargiu și Mavrocordat,

consimți a și prelungi șederea în țară, ducându-se la Tecuci, unde fu profesorul micului principe Milan timp de 6 luni, pentru care a fost retribuit cu 30 galbeni lunar.

După terminarea însărcinării sale către Doamna Obrenovici în acele 6 luni și altor lecțiuni predate în diferite familii boerești, Pagano începuse să și ia rămas bun de la cunoștințe, când într-o noapte, întorcându-se acasă de la o serată a Prefectului Alexandrescu, care nu-i fu mirarea când se văzu complect devalizat de tot ce poseda și chiar în imposibilitate de a pleca din țară. A doua zi chiar a reclamat autorităților competente care puseră totul în mișcare spre a găsi hoții, bani și bijuteriile furate. Aceste demersuri au durat câte-va luni, în timpul cărora răposatul V. A. Ureche (fratele vitreg al prefectului) și alții, propuseră lui Pagano să rămână în țară, oferindu-i tot concursul, până la înființarea gimnaziului din Bârlad, unde avea să fie numit ca profesor.

Pagano disperat de promisiunea făcută la München tinerei Henrietta și lipsa de mijloace de a o lua în căsătorie, nemai putând prezenta garanția bănească ce se cerea de la străini, cari aveau a se căsători cu o bavareză, el se resemnă așteptând evenimentele.

Cu acestea toate timpul trecea și vara anului 1858 cu bălciul din Tecuciu la 24 Iunie sosise. Cu acest privilegiu, Doamna Luca venise la Tecuciu însoțită de D-șoara Maria Genin, franceză, directoarea unui pension din Focșani.

Pagano fu așa de bine întortochiat de Doamnele din elita Societății, de Prefect și alți, că în acelaș an, la 15 August, îl căsătoriră cu D-ra Genin, născută la Chamberg (Savoia). Care nu-i fu surprinderea lui Pagano, când, după nașterea primului copil (o fetiță) la 1859 Iunie 24, banii și giuvaericelele iau fost înapoiate de polițaiul orașului, fără a se dovedi hoțul. Cu ocazia botezului fiicei lui Pagano, prefectul care fu naș, dimpreună cu toată familia, el zise zâmbind: Ai văzut, *păgânule*, cum se opresc oamenii de anu pleca? furtul nu fusese de cât o înscenare de glumă spre a-l reține în țară. La 1860 fu numit profesor la liceul din Bârlad, după cum se constată din dosarul actelor anexate, pentru limba francesă și Italiană. În timpul profesoratului de la liceu, Pagano a dat gratuit timp de 2 ani lecțiuni la

școala normală. de învățători, după cum se constată din acte. A dat gratuit lecții la școala secundară de fete, etc. La 1877 a căpătat indigenatul de cetățean român cu dispensă de stagiu, epocă când a demisionat din funcțiunea onorifică de agent diplomatic al Franței și Italiei, după 17 ani de serviciu gratuit adus acelor state, recomandând după latitudinea dată de consuli generali respectivi pe D-l Andrei Thierry (fost avocat la curtea imperială din Paris, doctor în drept), după cum se constată din procesele verbale existente.

Ca om în societate Pagano era mult căutat și iubit pentru calitățile sale. Bun din fire, vesel și scilpitor de spirit, societatea de elită Bârlădeană îl supranumise rosa societății. El își făcea datoria în conștiință și elevii lui de astăzi, cari mai trăesc, o pot spune.

A ținut și un internat de băeți de care s'a ocupat mult și a adus roade folositoare. Pagano scria și mici articole în Semănătorul și Paloda. Politică n'a făcut nici o dată ca principiu de și bunicul și tatăl s'au remarcat ca republicani infocați²⁾.

Pagano crecut cu multă evlavie, era pios și caritabil. A scris în limba Italiană, inedit, *creștinismul religiunei de progres*, manuscris dat lui Misail spre traducere în limba română, dar din care s'a văzut în revista literară fragmente cu semnătura Misail, pentru care fiica lui Pagano, reclamând redacției, publicarea a încetat.

A avut 2 copii : o fată Ida, căsătorită întâiu cu poetul și publicistul Al. Vlahuță și a doua oară cu sublocotenentul Gh. Mihail din regimentul 12 Dorobanți, actualmente maior veteran pensionar, și un fiu născut la 1860, Emanoil Garibaldi Pagano, veteran al războiului Independenței 1877|78, actualmente ziarist în București.

Pagano muri orb la 1884 Noembre 14, în etate de 69¹⁾ de ani. El se bucură până la ultimul moment al vieții de întregul salariu cu gradațiune pentru catedra de limba italiană și suplînirea catedrei de limba franceză, cursul inferior; acesta prin deosebită favoare a repauzatului V. A. Ureche, ministru de culte și instrucțiune la acea epocă.

2) Vezi istoria regatului de Neapole.

Văduva defunctului Pagano abia după 5 ani de la moartea soțului putu să obțină prin lege o pensie viageră de 150 lei lunar, de care s'a bucurat până la moarte, 1895 Decembre 24 în etate de 69 ani în orașul Pitești,

Ida Maior Gh. Mihail
născută Pagano

1908, Martie 29.
București, Str. Buzești No. 67 bis.

IV

Moartea D-rului Constantin Codrescu

în București la 30 Ianuarie și înmormântat la Bârlad,
la 2 Februarie 1891.

(Din *jurnalul „Tutova”, No. 361, Bârlad, 7 Februarie 1891*).

D-tor Const. C. Codrescu nu mai este !

S'a stinsu din mijlocu societăței bârlădene una din figurile cele mai valorose : Unu distinsu medicu, un barbatu cultu și de mare merit, unu cugetătoru entusiasmatu pentru ori-ce manifestare a activității românesce ; unu părinte de familie integru, o virtute cetățenească încarnată, un patriotu fără sémănu.

Acesta este doctorulu *Costache Codrescu*, pe care mórtea ne-milósă ni-lu răpi, în cea mai frumósă vrăstă a vieței sale, în ziua de 30 Ianuarie, după o crudă și invincibilă suferință !

Născut la 1840 în Bârladu, primele studii ale copilăriei și le face la vechea școlă primară No. 1 din locul su natalu¹⁾, iar liceulu ilu termină la Octombrie 1859 în Iași, de unde, ca unul din cei mai distinși absolvenți ai acelu liceu, trece ca bursieru alu statului, la universitatea din *Paris*, și la Iunie 1865, se reîntórce în țară. ca doctor în medicină.

Epitropia casei sântului Spiridon din Iași ilu numesce îndată în acelu anu, că medicu secundaru la spitalulu Centralu, de unde, după unu scurtu timp, reveni în multu adoratul su locu natalu, ca medicu alu spitalulu filialu din Bârladu, dependentu de acea casă.

De aici începe activitatea acestui ne-obositu și inteligentu fiu al Bârladului ; aici își sacrifică munca, energia, știința și de-

1) După ce făcuse începutul la școala a doua dela bis. Domnească, (vezi în urmă pag. 74).

votamentul indiscriptibilu pentru sânta cauză umanitară și patriotică, lăsând în urma sa unu monumentu neperitoru : *Spitalulu „Bârladu și Elena Beldiman“*, care va reaminti în veci, memoria scumpă a bărbatului de sciință !

Elu își zice — și cu dreptu cuvântu : *„Că stipendistu alu statului dobândisem instrucțiunea cu banii poporului, cătră acestu podosu trebuia să manifestez recunoscința mea“*.

Da, la anulul 1865, doctorulu C. Codrescu găsește spitalulu din Bârladu în cea mai tristă stare de decadență ; ast-felu că numărulu paturilor era redus la 15 — într'un localu ruinatu, cu acoperemântulu putredu și zidurile negre de umezeală.

Unu sentimentu nobilu de împlinirea sântei datorii îl mișcă, de a părăsi frumósă pozițiune ce dobândise ca medicu la spitalulu centralu din Iași, a reveni în mijlocul Bârlădeniloru și a-și spune nobilele sale cugetări în privința modului și mijlócelor, pe care le credea mai nimerite, pentru a scóte din mizeria îngrozitoare în care se găsea pe atunci spitalulu din Bârladu.

Voința fermă a bărbatului de inimă triumfă ; îl vedem în fruntea unei idei mărețe, de a clădi prin subscripțiuni publice, unu palatu monumentalu, unde se voru adăposti în scurgerea timpurilor, mii de suferinzi ai orașului și județului.

În adeveru, în sara de 17 Ianuarte, anulul 1867, *Doctorulu Costantin Codrescu*, în mijloculu unei afluenți de totu ce avea Bârladulu mai distinsu, înconjuratu de fruntașii cetățeni ai orașului nostru, ține o conferință memorabilă, în mărețu scopu : *a fondărei spitalului „Bârladu și Elena Beldiman“*.

Cetățenii Bârladului mișcați de măreața idee a înțeleptului și energicului medicu, îi încredințează direcțiunea lucrărilor pentru construcțiunea edificiului.

Zidirea începe cu pași repezi și la 26 Aprilie a anului 1881, acestu grandiosu edificiu se inaugurează prin o serbare, remasă memorabilă în analele orașului nostru, întinzându-și umanele sale brațe de a primi în sinul seu omenirea suferindă.

Zelulu și devotamentulu, pusu de regretatulu d-toru Codrescu, la fondarea acestui spitalu, la rădicarea acestui mărețu edificiu și la organizarea lui pe baze scientifice, fu recompensatu cu o cunună de stejaru, care în ziua de 2 Februarie, după zece

ani se vedea depusă pe sicriul fericitului bărbat, reamintindu cu respectu și admirațiune virtuțile sale cetățenesci !

Oare putem zice că prin fondarea și organizarea spitalului doctorulu C. Codrescu își sfârșesce întreaga sa activitate științifică și patriotică ?

O scurtă ochire asupra activității sale fecunde în orașulu nostru în răstimpu de 26 de ani, ne pune în evidență fapte, care vorbescu în de-ajunsu și cari, pentru omagiulu ce datorimu memoriei sale, ne îndeamnă a le reaminti, de și o facem acêsta într'o schițare fugitivă a unui cadru de ziaru.

Doctorulu Codrescu este unu muncitoru ne-obositu, unu scriitoru seriosu, unu profesoru eminentu de hygienă și medicină populară la liceulu „Codreanu” și la șcôla normală din Bârlad.

Scrierile sale, ce adaugă la înavuțirea operelor didactice de resortu științificu, sunt : unu tratatu de hygienă, operă premiată de Academia Română ; unu manualu de medicină populară, studiu asupra apelor minerale de la băile Slănicului, o scriere de valôre asupra stărei deplorabile a localurilor de șcôle și indemnulu energicu de a se clădi unu localu propriu pentru liceulu „Codreanu”.

Ca profesor, cine nu-și reamintesce în prelecțiunile d-rului Codrescu pe magistrul integru, pe naționalistulu infocatu, pe părintele blându și povățuitorul înțeleptu alu junimei studiôse ?

Cursurile sale făcute, cu convincțiunea și metoda profesorului stăpân pe știința sa, înălția prestigiul catedrei sale și tinerimea studiôsă 'lu iubiea, 'lu respecta, ca pe unu scumpu părinte spiritalu.

Eșitu din șcôla națională, din fericita pleiadă a tinerilor anteluptători pentru unirea țărilor surori, Doctorulu Constantin Codrescu 'și distribui activitatea și forțele sale intelectuale pe toate căile deșteptărei scumpei sale națiuni.

Ca Vice-Președinte alu Ateneului din Bârlad, prin memorabila sa conferință ținută asupra *mîcrobiloru*, redeșteaptă în inimele concetățeniloru sei, gustulu, știința și indemnulu la o viață literară-științifică în orașulu nostru.

Ca medicu ilu vedem pretutindenea, atâtu ca civilu, câtu și ca militar. Își servește țara cu cel mai raru devotamentu în

timpulul resbelului dela 1877, alinând prin activitatea, sciința și caritatea esemplară, pe la spitalele și ambulanțele din câmpulu lui Marte suferințele răniților luptători ai indepedenței române. Pentru aceste servicii și merite necontestate, regretatulu Dr. Codrescu este numitu *medicu militar* în rezervă înaintatu treptatu, până la gradul de *locotenent-colonel*.

Ca barbatu politicu, doctorul Codrescu ocupă locul de fruntașu și luptătoru neșovăitoru la toate mișcările cele mai însemnate ale vieței noastre politice, ce s'au succedat de la 1866, până la mórtea sa.

Județul Tutova și orașul Bârladu se întrecă de a'și discuta onórea de a posedă pe doctorulu Codrescu în fruntea sa: ca consilieru județianu și comunal, aducându-le cele mai eminente și desinteresate servicii.

Mare și multu iubitu ai fostu o sufletu blându și nobil, de concetățenii tăi; respłata ta astă-zi este o respectósă amintire a fapteloru tale!

Voiu termina dar întru amintirea ta, cu adevărulu ziselor poetului: „*Fie-care individ este o lume întrégă, ce cu dânsulu se nasce și cu dânsuln móre; sub fie-care piatră funebră zace o istorie universală !...*

Da, scumpu și neuitatu barbat; sub rămășițele tale pământesci, sub modesta ta petricică sepulcrală, zăcè-va în eternu o neștersă memorie a concetățeniloru tăi iubiți, cari au pierdutu prin doctorulu Constantin Codrescu pe unul din cei mai scumpi fii, pe unulu din cei mai fruntași cetățeni ai săi! Lasă-mă dar o umbră sfântă să depunu cu venerațiune o lacrimă de adâncă durere, pe veciniculu tău mormântu!

St. N. (ȘTEFAN NEAGOE)

IMORMANTAREA

În ziua de Mercuri, 30 Ianuarie pe la orele 2 jum. *Doctorulu Constantin Codrescu* își dă ultimulu respiru în capitala României încunjuratu în aceste supreme și dureróse momente de inconsolabila sea socie d-na Cicilia Codrescu și în veciu nemângâetului seu frate Iancu C. Codrescu.

Trista scire a decedărei distinsului nostru concetățeanu fu transmisă prin firulu electricu în acea'și zi Bârlădeniloru.

Ô consternație, o jale și o tristeță generală cuprinde sufletele tuturor. Ca fulgerul este transmisă scirea în toate colțurile orașului, așa că, în această zi de mare doliu pentru noi Bârlădenii, se vedeau lacrimi de durere curgând în ochii tuturilor, fără distincțiune de culori politice seau naționalitate, căci — multu dar foarte multu, era iubit și stimatu distinsulu concetățean de toți câți îl cunoscără!

În acea'și zi îndată, unu mănunchiu de bărbați aleși din societatea bârlădeană transmitu în numele orașului și județului o telegramă de condolență sdrobitei soție d-nei Cecilia Codrescu, constituindu-se totu de o dată în comitetu aranjatoriu alu înmormântării.

Se schițează programa înmormântării și se chibzuesce asupra primirei defunctului, al cărui sosire se așteptă cu trenulu de a doua zi Joi séra 31 Ianuarie. Cu 2 ore încă înainte de sosirea trenului, totu orașulu era în mișcare. Peronulu și vasele salóne ale gărei erau ticsite de lume, circulația era literalu întreruptă, reprezentanții tuturilor autortăților civile și militare, bărbați, femei, copii din toate treptele societăței, așteptau cu înpaciță sosirea trenului.

La orele 6 și 40 minute, trenul sosesc, jalea e indiscriptibilă, la aparițiunea scriului, unde pauzează pentru vecie unu scumpu fiu alu Bârladului.

Procesiunea de la gară până la casa mortuară a defunctului este imposansă. Lumea în mișcare. Trista sărbătóre funerară se termină pentru acéstă zi.

Ziua de 2 Februarie. La orele 12 din zi cortegiulu înconjuratu de o afluență de lume ne-mai pomenită în Bârladu, pleacă de la locuința decedatului, percurge strada Epureanu și strada Principală și ajunge în fața Spitalului, monumntulu predilectu, copilulu resfăciatu alu Doctorului Costache Codrescu.

Aici, d-lu Costache Nanu, președintele Epitropiei Spitalului mișcă inimele numărósi asistențe printr'un discursu ce stórce lacrimi.

Cortegiulu d'aici înaintéză pe strada Principală în ordinea următóre: 1) unu plutonu de călărași, 2) capetele cu stégurile bisericeloru, 3) Scólele din Bârlad cu steagurile loru purtându

doliulu și a nume: Școalele primare, Școala normală, Gimnasiul realu, Liceul Codreanu, 4) corul școlii normale condusu de profesorulu școlii d-lu Lascar Herjescu, 6) preoții bisericiloru în frunte cu Prea Sântia Sa Părintele Episcop Silvestru alu Hușiloru, 7) Decoratiunile defunctului, între care Crucea trecerei Dunărei, serviciulu credinciosu, medalia Bene-merente clasa I, ordinul coronei României, de cavaleru și oficeru, 8) carulu funebru, 9) Familia și amicii decedatului, 10) corpulu Didacticu al orașului, medicalu și alu advocaților, membrii Ateneului din Bârladu, Societatea pentru învățatura poporulu Român, secțiunea Tutova, 12) Societatea Meseriașulu, 11) Mûsica Militară condusă de d-lu Locotenentu Daniel Hinke, 14) armata teritorială.

Cortegiulu pornitu în ordinea susu arătata se opresce în fața gimnasiulu realu, unde unu elevu alu școlii normale rosti câte-va cuvinte fostulu seu profesor.

De aici continuă cortegiulu până în piața bisericeii catedrale *Domnêsca*, unde se opresce pentru a se oficia prohodulu obicinuitu. Aici d-l Dr. G. Bercaru ține unu discursu.

După terminarea prohodulu, cortegiul înaintează în perfectă ordine pe strada Carol I, traversază calea Tutovei spre cimitirulu „Eternitatea”.

În fața liceulu Codreanu, unu elevu din cl. VII pronunță unu discursu regretatulu seu profesor, ca omagiu de respectu adusu din partea elevilor liceulu.

Ajunsu la locul de vecinicie, unde se vor depune pentru totu d'auna osemintele celui mai iubit copilu al orașulu nostru, stimatulu nostru concetățeanu și profesorulu licealu d-lu Stroe Belloescu, unulu din cei mai devotați amici ai reposatulu, pronunță un discursu improvisatu în momentulu când cosciugulu se depunea pe marginea mormântulu, care stôrce lacrimi de durere din partea membrilor familieii și a numeroșilor amici ai decedatulu.

Se amintim că cordónele fură ținute pe rîndu, de următorii 12 domni concetățeni ai noștri.

a). De la domiciliulu decedatulu până la spítalu de d-nii Ión Popescu, Nic. Bujoranu, Stroe Belloescu și Lascar Costin.

b). De la spítalu până la biserica Domnêsca de domnnii: Gr. Soutzo, Cost. Nanu, Iorgu Juvară și Colonel Cocitulescu.

e). De la Domnăsca până la cimitirulu „Eternitatea“ de d-nii: Ștefan Neagoe, Dr. Calalb, S. Haliță și Lazăr Bistrițianu.

Un caru funebru premergea carului mortuaru, încărcatu de 27 coróne depuse în amintirea regretatului Doctoru, conuni în adevăr demne de ilustrulu barbatu, pe care ilu perdem, și al cărui golu fórte cu greu se va umple în cetatea noastră.

Iată coroanele depuse în memoria Doctorului Codrescu:

1). Coroana de stejaru, oferită D-rului C. Codrescu, de cetățenii Bârladului, la inaugurarea Spitalului în Aprilie anulu 1881. 2). Din partea mumei defunctului. 3). Fratelui și cumnată. 4). Ión Popescu. 5). Socrului și sócrei. 6). Surorile și cumnații. 7). Nepoților și nepoteloru. 8). Epitropia Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“. 9). Stroe și Raluca Belloescu. 10). Maria Ștefan Gâlcă. 11). Primăria orașului Bârlad. 12). Comitetulu Permanentu de Tutova. 13). Ateneulu din Bârlad. 14). Profesorii Liceului „Codreanu“. 15). Funcționarii Spitalului. 16). Elevii șólei normale. 17). Elevii Liceului Codreanu. 18). Doctorul Ciurea din Iași. 19). D-ru Davidoglu. 20). D-na Maria și Gh. Perticari. 21). D-na Euphrosen Mavrogheni. 22). N. I. Bujoreanu. 23). D-nu Jean I. Pallade. 24). Familia Cociuturescu. 25). Societatea pentru învățătura Poporului Român, Secțiunea de Tutuva. 26). Corpul medicalu. 27. Un anonim (coroana de flori naturale).

Cuvântulu rostitu de D-nu C. Nanu

*Inaltu Prea Sfinte,
Sfinți Părinți,
Onorabili Concetățeni!*

Evenimentulu în fața căruia ne aflăm astă-zi a umplutu de adâncă întristare inimile noastre și a întregii societăți bârlădene și județene: *Doctorulu C. Codrescu*, excelentulu părinte de familie, demn concetățeanu alu nostru și patriotu destinsu, medicu eminentu, profesoru de igienă la șcólele publice din Bârlad, unulu din membrii Epitropiei Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman“, mediculu primaru și Directorulu acestui spitalu, nu mai este. Mórtea în nesațiulu ei 'i-a curmatu firulu vieței prea timpuriu, răpindu'lu dintre noi la etatea de 50 ani. Și cum să nu ne întristăm pentru pierderea acestui barbatu, care, însuflețitu de sen-

timente nobile și de virtuți cetățenești, totă viața sa n'a luptatu și n'a lucratu de câtu în binele concetățeniloru sei și a țarei, care, mai presusu de ori-ce interese personale, a pus știința și capacitatea sa, cu activitate și onestitate exemplară, în folosulu omenirei suferinde.

Doctorulu Codrescu, dispare dintre noi regretatu de familia sa, de toți amicii și cunoscuții sei și de întreaga societate în mijloculu căreia a trăitu, pentru că prin conduita sa exemplară și prin faptele sale umane a știutu a'și atrage asuprași stima și respectulu tuturor. Elu a muritu, dar numele lui trăiește și va trăi în veci; căci faptele sale bune nu se potu uita.

Spitalululu „Bârlad și Elena Beldiman” astă-zi în doliu pentru perderea regretatulu. Doctoru Codrescu, este opera lui. Și în adevăru, regretatulu D-ru Codrescu, după terminarea studiiloru sale la Paris, întorcându-se în țară acum 25 ani, s'a pus la serviciulu miculu spitalu din Bârlad, de pe atunci, care se afla în stare foarte proustă, mărginitu la 15 paturi, fără localu propriu alu seu și de multe ori lipsitu de cele necesare. Elu, neputând suferi acea stare de lucruri, cu sentimentulu de umanitate ce'lu însufleșea și în dorința de a face ca orașulu Bârlad să fie dotatu cu unu spitalu mare și în condițiuni bune de a fi folositoru omenirei suferinde, a întrebuițatu totă activitatea sa, stăruind fără pregetu, necruțându nici ostenelă nici sănătate și chiar nici punga sa, până când a reușitu a face ca prin mijlôcele oferite de unele case publice și de diferiți donatori, cari au ajutatu cu averile loru, să clădească din temelie spitalulu de astăzi pe cari apoi totu elu la organizatu în așa condițiuni, în câtu din tôte punctele de vedere este privitu ca uniculu și celu mai bunu spitalu din țară, faptu pentru care orașenii Bârlădeni cu ocașiunea inaugurărei acestui spitalu în anulu 1881, dreptu mulțumire, au încununatu pe Doctorulu Codrescu, cu acastă coroană de lauri, care s'a păstratu până astă-zi în sala Epitropiei spitalulu și pe care astă-zi o depunem pe sicriulu seu ca o decorațiune dobândită de elu pentru meritele sale civice.

În acestu spitalu, în care funcționază peste 60 paturi și la care regretatulu Doctoru ținea ca la un copil al seu, prin ajutorulu seu medicalu, prin o deapropo și părintească îngrijire cu

blândeța și cu dragostea ce'lu caracteriza, mai multe mii de bolnavi au găsit alinarea suferințelor lor, au recâștigat sănătatea și chiar viața lor, pentru care bine-cuvinteză numele lui, precum bine-cuvinteză și pe alu tuturor acelora, cari au contribuit cu averile lor la clădirea acestui spitalu.

Spitalulu „Bârlad și Elena Beldiman“, acestu monumentu mărețu, înaintea căruia stăm și care este fala orașului Bârlad, creațiune a regretatului Dr. Codrescu, va duce numele său la posteritate, precum duce și numele tuturor donatorilor cari, cu iubirea lor de omenire, au contribuit cu averile lor la clădirea și întreținerea acestui spitalu, și biserica spitalului se va ruga pentru odihna sufletului seu în fiecare anu în ziua de 30 Ianuarie, data sevârșirii sale din viață, făcându-se panachidă, precum se face regulatu în toți anii și pentru donatorii cari au făcutu și aducu daruri în folosulu spitalului.

Astăzi când regretatulu D-ru Codrescu face cea din urmă vizită spitalului creatu de elu spre a'și lua unu ultim adio de la dânsulu, Epitropia acestui spitalu recunoscătoare lui pentru serviciile ce a adusu omenirei suferinde în timpu de peste 25 ani, 'lu încununază cu acastă coroană, și 'i zice: Iubite Doctore! suflete nobilu și virtuosu! odihnește-te în pace; nu te îngriji de viitorulu spitalului creatu de tine; fii sigur că elu va merge totu înainte, prosperându după dorința ta; inimi generoase se vor găsi între concetățenii noștri cari vor susține opera ta. Iubitu ai fostu pe pământu, vei fi iubit și în ceruri; fie-ți țărâna ușoră și memoria ta eternă!..

Cuvântulu rostitu de D-l S. Belloescu

Intristată adunare,

O crudă și neprasnică mörte răpescce din mijloculu nostru, pe unulu dintre frunțașii cugetători ai minței omenesci, pe unu demnu apărătoru alu naționalității române, pe unu convinsu liberalu și unu scumpu odoru alu orașului seu natalu. Elu era o podóbă în societatea bârlădeană, elu pururea a purtat în pieptulu seu, foculu celu sacru: credința în Dumnezeuulu părinților sei și în viitorulu Patriei. Elu pururea a lucratu cu mintea și ănimă, ca România să devie unu statu mare, puternicu și să mērgă înainte și totu înainte pe calea progresului.

Regretatulu nostru Doctoru C. Codrescu avea ca devisă : munca și moralitatea, și cu aceste arme sacre a ajunsu prin mărețele sale fapte, să fie stimatu și respectatu de totă lumea, lăsând în urma sa atâtea lacrimi de durere.

Eu, care, timpu de 25 ani, ăm fostu unulu dintre bunii sei prieteni și unu momentu nu l'am părăsitu, urmărindu'lu, 'l-am secundatu în politica sea națională și liberală, în lucrările séle de la spitalulu „Elena Beldiman-Bârlad“, alu cărui creatoru este, și în tôte instituțiunile năstre culturale, cetățenesci și filantropice, unde elu tot-d'auna ocupa primulu locu. Cu greu, fôrte cu greu va putea fi înlocuitu, în toate lucrările séle de utilitate publică, érá câtu privesce familia, socia, și drăgălașii lui copilași, vor remânea pururea neconsolați.

Ah nemilostivă mórte ! primesceți victima și potoleșteți setea cu veninulu ce a'i revărsatu în ănimel năstre !

Cu Cumnezeu, sufletu nobilu și generosu ! dute în ceruri, și fii sigur că și înșerii vor fi mândri de unu ôspe ca tine.

V

Moartea Profesorului Stefan Neagoe

la 21 August 1897

Din ziarul Paloda No. 9, Bârlad, 28 August 1897.

DOLIUL NOSTRU

*„Omul e o taină, viața lui un vis,
„Spiritelor blânde cerul li e deschis“.*

Cu inimă sfâșiată de durere, cu mâna tremurândă de îngrozitôrea lege a naturei „mórtea“, anunțăm în aceste colône cernite perderea ilustrului cetățén :

Stefan Neagoe nu mai este !

Nemilôsa mórte l'a smuls dintre cei vii, Sâmbătă 23 curent, ôrele 1 p. m.

Cruda mórte l'a râpit din sinul iubitei sale familii și din mijlocul numeroșilor săi amici, din mijlocul societăței, după o lungă și incurabilă suferință.

Stefan Neagoe, falnic și majestos la fizic, ager și pătrunzător la minte, blând și afabil la suflet, s'a dus dintre noi, fără a mai reveni printre noi.

Stefan Neagoe, iubitul nostru concetățen, veneratul, inteligentul și neobositul nostru profesor, decanul presei bărlădene nu mai există.

Viața lui brădată de bucurie și de amărăciunile acestei lumi, a apus întocmai ca o stea, care, după ce a licărit pe orizontul lumii sensibile, s'a stins, lăsând în urmă-i un întuneric adânc în sufletele supraveștitorilor săi.

Cu toată puterea lui de viață, falnic ca un brad al Carpaților, Stefan Neagoe, doborât de suferinți, a trebuit să-și facă rëndul, și să se supună actului final, ultimul episod al vieții, unde tot omul este silit fără văia lui a recunoște că totul în această viață trecătoare, în valea plângerilor, este peritor, că nimic stabil pe acest pământ, că trebuie să reflecte o clipă din viața sa, că mai pre sus de vanitățile și aspirațiunile omenesci, există în afară de lumea sensibilă o ființă supremă de la care emană viața noastră conștientă și simțitoare.

Stefan Neagoe, a cărei disparițiune ne a sfărîmat inima, până mai ieri avea duh de viață cu conștiința de sine și de semenii săi și, în virtutea puterii sale de viață, se bucura de existența sa, de strălucitoarele raze ale sórelui, de glasul mângâetor al odraslelor sale, de fenomenele fermecătoare ale Naturei.

Dar, vai! întocmai ca fulgerul, săgéta nourilor, și ca roua dimineții la primele raze ale sórelui, neuitatul Stefan Neagoe s'a dus dintre noi, în Eternitate.

Da, în Eternitate, căci mórtea nu este de cât Eternitatea.

Stefan Neagoe a murit, dar Eternitatea îl păstrează pentru mângâierea tuturor celor cari l'au cunoscut și iubit.

Viața din punct de vedere al firei omenesci confirmă zisele Psalmului: „Omul ca iarba, zilele lui ca flórea câmpului...” întocmai ca și versurile poetului:

„Omul e o taină, viața lui un vis,

Spiretelor blânde cerul li e deschis!”

Dacă însă considerăm viața din punctul de vedere al naturei universale, lumea sau mai bine zis specia umană este neperi-

tóre și mórtea pentru némul omenesc este ca somnul pentru individ.

De când există crieri omenessi, problema morței a preocupat spiritul, încercând să esplice acest act final ce pune capăt întregului ocean al patimilor omenesci.

Omul de la apariția sa pe glob s'a întrebat și se întreabă neconținut: Cine este, de unde vine și unde merge? Problemă grea de rezolvat și știința pe cale embirică și fiziologică se încercă în zadar a da răspunsul.

O singură rază de speranță, chiar și pentru cei mai sceptici, este: Credița. *Acolo unde știința te părăsesce, credința te îmbrățișează.*

De aici Religiunea, care, ca un balsam răcoritor, împacă spiritul cercetător, cu simțimântele, cu durerea, și pe cât timp durerea va exista, Religiunea va exista în infinit pentru mângâierea și echilibrul vieții omenesci.

De aci speranța într'o viață viitoare, eternă nesfârșită; ceia ce a fost, este și va fi, nimic nu piere, totul este o unitate care variază neconținut în imensitate și eternitate.

Nimic nu piere; un grăunte de nisip nu se nimicește; deci o moleculă, un act omenesc, viața nu se nimicesce.

Ce a devenit grăuntele de nisip? Unde este el și ce rol jăcă el în acest moment în lume?

Nu scim nimic, dar el este și își urmăzeă destinata lui după legile cari conduc lumea universală.

Vânturile, apele l'au dus din Orient în Occident, de la miază năpte la miază-zi; era pe vârful unui munte, acum se află în fundul mărilor, va fi mâine într'un pahar cu apă; acest grăunte se perpetuează schimbându-și locul, timpul, forma, asociându-se la o lume nouă în locul lunei vechi.

Nu suntem noi ore cu toți în ochii lui D-zeu, niște grăunți de nisip? Ca și dênșii avem o lege specială care guvernează destinul nostru, suntem din neant, participăm din eternitate și imensitate, suntem cu misiunea de a ne afunda în năptea timpurilor și de a forma oglinda lui D-zeu.

Fie-care din viețele ce au procedat viețele năstre actuale, fie-care generațiune a strămoșilor năstri trăesc în mijlocul nostru, în noi. De și noi n'avem nici o reamintire de tot ce am fost, dar

óre n'am uitat noi tot ce am zis, ce am făcut și gândit cu o oră mai înainte? N'am executat noi ore o mulțime de acte involuntare, neobservate de noi și despre a căror amintire habar n'avem? Ce să zicem ore despre timpuri mai depărtate, dacă cea ce se petrece în noi acum, rămân în mare parte neobservate de noi?

Scim noi ore cărora din morții cari ne-au precedat, datorim noi în parte bucuriile, sănătatea, inteligența, cinstea, activitatea sau chiar suferințele, mizeriile de care suferim?

Nu e numai tatăl sau mama, ci să ne urcăm tot mai sus în ascendenții cei mai depărtați.

Legenda (sic) lui Adam și Eva, nu este o fabulă; strămoșii noștri se bucură în noi de virtuțile lor, și sufăr în noi de greșalele lor și dâșii așteaptă ca noi să-i scăpăm de rău, prin propriile noastre merite.

Iată dar că sufletul nu móre, ci trăește și își urmăze opera sa de viață prin viața viitoare. *Ceia ce este, a fost și va fi.*

Iertați-mi, cititorilor, aceste reflecțiuni provenite din durerea ce încercă sufletul meu la disparițiunea celui ce a fost între noi.

Figura simpatică a lui Neagoe s'a dus, nu scim unde, în ce colț a Universului, dar candidul său suflet trăește și se oglindește în ființa D-zeirei, care, având milă de suferințele morale ce a îndurat de la *unii din semenii sei*, l'a scos din locașul îngust ale unei materii schimbătoare, pentru a fi degagiat de veninul pe care cu profusiune îl vărsase asupra vieței sale cei rei și perversi.

Originar din văile de peste Carpați, dintr'o familie de nobili, român adevărat și mare patriot, Ștefan Neagoe fusese devotat Românismului.

Venit în țară, după ce trecuse prin magistratură, chemarea sa a fost catedra, întâi la Focșani și apoi la Liceul Codreanu, unde la început profesor de limba Latină, a fundat cel d'întăiu catedra de limba și literatura română, căreia și-a consacrat întreaga sa viață, până în ultimii săi ani, când trecuse la pensie.

Activitatea sa neobosită nu s'a mărginit numai la catedră. Dânsul, condus de sentimente patriotice s'a aruncat în arena luptelor politice și fu primul care fundă ziarul „*Semăntorul*” prin care a servit cu credință partidul liberal, expunându-se celor mai mari peripeții, el și familia sa, numai pentru dragostea de a-și face datoria de cetățen.

În anul 1881 Martie în 5 fundă ziarul *Paloda*, recunoscând de proprietar pe tipograful d-l George Cațafany și prin care pana sa ageră într'un stil virulent a propagat iubirea de patrie printre concetățenii sei.

Veșnic prin articolele sale a combătut pe falșii liberali cari n'aveau în vedere de cât interesul de gașcă.

Cinstea și probitatea erau încarnate în sufletul decedatului și devotamentul sincer și leal al bravului ziarist a fost cununa de lauri a distinsului cetățian.

Dar, vai, amară decepțiune pentru dânsul! Căci răsplata meritului și a muncii sale a fost trădarea falșilor sei amici liberali.

Acastă ingratitude cu care a fost răsplătit în ultimii sei ani, când putea, înaintea ori-cărui, să i se facă un loc de onóre în Parlament, i-a înveninat sufletul seu blând și nobil.

Durerea morală și decepțiunea, l-au desconcentrat într'atăt în cât a fost destul ca o suferință fizică să-l nimicască numai în vârstă de 59 ani.

Constituția Fizică de care se bucura, putea să-i ducă viața la mai adânci bătrânețe pentru fericirea familiei sale și binele concetățenilor sei.

Dar așa a fost lumea de la începutul ei.

Aristide, supranumit cel drept, la Atena, a fost supus Ostracismului, pentru serviciile reale aduse patriei sale.

Un Ștefan Neagoe, pentru serviciile sale materiale, intelectuale și morale, a fost supus trădărei, spre a face loc imbecililor, ceia ce i-a grăbit mórtea.

Ștefan Neagoe acum în urmă se înscriesese ca membru în partidul Constituțional.

Ștefan Neagoe a murit nemângâiat, trebuie să o spunem cu durere, lăsând în urmă-i o soție neconsolabilă de pierderea soțului seu, fiică și nepoți ce plâng azi pe mormîntul neuitatului lor părinte și pe numeroșii sei amici care depun cu venerațiune tributul lor în lacrimi de neuitată amintire pe rămășițele celui ce azi nu mai este, Ștefan Neagoe.

Cât pentru voi, suflete pângărite de veninul cu cari ați otrăvit viața acestui om, voi, cari v'a plăcut să-l vizitați numai când l-ați văzut fără suflare, în genunchi dinaintea mormîntului

ce a înghițit pe neprețuitul și meritosul cetățian Ștefan Neagoe a cărui amintire va fi etern în memoria celor ce l-au iubit și stimat.

Iar tu regretat coleg de luptă pe arena publicității, tu, victimă a politicianilor fără scrupul, din înălțimea ceriului de unde sufletul tău privesce în liniștea eternă la cei de jos, roagă-te lui D-zeu să ierte pe cei păcătoși, căci nu în zadar, în timpul cât ai parcurs această vale a plângerilor repetai tu însu-ți:

„Omul e o taină, viața lui un vis,

„Spiritelor blânde cerul li e deschis.

(Teodor Riga) HERODOT

D-l S. Mândrescu, profesor, a rostit următorul discurs funebru la cimitirul Eternitatea:

Onorată și întristată adunare,

O tristă ocasiune ne-a adunat pe toți aci: Ștefan Neagoe, iubitul nostru coleg, profesor și prieten se duce la locuința-i de veci. Durerea de a ști, că de azi înainte n'o să-l mai vedem, ne-a făcut să alergăm, ca să aruncăm o ultimă privire asupra lui. Și dacă am venit într'un număr atât de însemnat, e bine să ne întrebăm, cine a fost Ștefan Neagoe, ce a făcut în spinosă cale a vieții, ca să merite regretele noastre ale tuturor.

Născut la 1838 Noembrie în 18, în comuna Micăsasa din Transilvania, din părinți cu o stare materială mijlocie, prin silința sa a făcut, să nu fie o povară pentru părinții sei în creșterea ce i-au dat-o. Terminându-și cu distincțiune studiile sale liceale, s'a înscris la academia de drept din Sibiu, unde a întrecut prin talentele sale pe mulți colegi de neam străin. Transilvania cu piedicele puse de unguri, ne-oferindu-i un câmp de activitate destul de vast, se hotărăște să vină în România, vroid să urmeze drumul, pe care atâți alții s'au ilustrat, lucrând pentru ridicarea și prosperarea patriei lor adoptive.

Numit procuror în București, căsătorindu-se, se mută la 1861 în Focșani pentru a întemeia cel dintâiu gimnaziu în Focșani. În Focșani a condus ca director acel gimnaziu, și un pension până la anul 66, când cere permutarea la Bârlad. La Bârlad a fost mai întâiu profesor de limba latină și română la curs inferi-

or și mai pe urmă a fost mutat la curs superior, unde a predat limba română până la 93, când a eșit la pensie, regretat de colegi și de elevi.

Nu s'a mulțumit numai cu datoria sa de profesor, de a preda elevilor cunoscințele limbei române după cercetările altora, ci a căutat să fixeze singur regulile, ce avea să le predea, și de aceea publică Gramatica limbei române, cuprinzând Etimologia și Sintactica. V'aș întreba, care dintre D-văstre, generații mai noi, n'ați profitat fie aci, fie în alte localități de Gramatica decedatului nostru coleg, Ștefan Neagoe.

Cei în drept au înțeles importanța acestor lucrări și i-au oferit decorația „Bene-merenti” ca semn de distincțiune pentru scrierile sale, iar mai târziu a fost decorat cu „Coróna României.” Sînt elevi de a-i sei, cari mărturisesc și ne spun despre rolul, care-l punea Ștefan Neagoe în a preda elevilor. Și să notăm bine: Ștefan Neagoe nu era numai om de carte, era și om care știa să învețe pe elevi a fi Români, a deveni ómeni folositori patriei din toate punctele de vedere. A însufla elevilor iubirea de patrie, iubirea de limba lor strămoșască, încrederea în puterile și vitalitatea Românilor, acesta era ținta lui Ștefan Neagoe. O sumă de elevi, astăzi ómeni cu pozițiuni sociale înalte dau dovadă de rezultatul obținut.

Acesta a fost Neagoe ca profesor.

Activitatea lui Ștefan Neagoe nu s'a mărginit numai în școală. Venind în Bârlad lucrează pentru fondarea tipografiei Unirea și a ziarului „Sămănătorul,” l'a care n'a încetat de a scrie pentru a face educațiunea politică a cetățenilor, în mijlocul căroră se stabilise. Această luptă o continuă în Paloda, pe care o fondă la anul 1881, silindu-se a răspândi ideile liberale în clasele de jos. A îngrijit de interesele comunei, fie ca consilier comunal, fie numai ca om cu dragoste de tîrgul său, fie ca ctitor al vre-unei biserici, acesta era dorința sa, pentru realizarea căreia a luptat timp de 31 de ani. Il auziam, cu cât foc ne vorbea de rolul, ce ajunsese să-l aibă România față de alte popóre, cu cîtă bucurie o vedea la înălțimea, la care este astăzi, el, care a asistat în viața sa la diferitele schimbări, prin cari au trecut în timpul din urmă.

Acesta a fost Neagoe ca cetățian.

Dar nici aci nu s'a mărginit cercul activității lui Neagoe, a fost și un bun tată de familie, ba, ce e mai rar — și un părinte pentru nepoții și rudele sale. Cu o familie numerosă, om cu mijloce materiale la început restrinse, ș-a crescut copiii cu multă abnegațiune — secundat, bine înțeles, de iubita sa soție.

Acesta a fost Neagoe ca tată de familie.

Iată meritele, cari au făcut, ca Ștefan Neagoie să fie iubit în viață și regretat, când se duce dintre noi.

Profesorii liceului, pătrunși de durere, au venit, iubite coleg, să-și exprime pentru ultima oră admirațiunea pentru lupta, ce cu atâta abnegațiune ai purtat-o în viață pentru mărirea neamului românesc și pentru prosperarea familiei. Tu, iubite coleg, nu mori cu desăvârșire. Amintirea ta va fi vecinic în inimele urmașilor tăi și numele tău va fi pronunțat cu respect de aceia, cari se vor mai adăpa de învățăturile date de tine. Prin purtarea ta ai devenit călăuzul nostru în viața dascălească, iar învățătura, răspândită de tine va servi pentru luminarea multor altor generații. Lucrările tale literare pentru înfrumusețarea limbei strămoșești vor fi un monument neperitor de munca și dragostea depusă pe această cale. De acum odihnește-te, iubite coleg, căci datoria de profesor de cetățian, de tată de familie, îndeplinită cu atâta sfințenie îți dă dreptul la o recunoștință eternă!

Acesta a fost Neagoe ca tată de familie.

Onorată adunare,

Plecând acum spre locașul etern, nu pôte să nu-și spună ulimul cuvânt cătră toți aceia, cu care a trăit împreună.

Rămas bun, iubita mea patrie, scumpă Românie! De acum nu voi mai putea lupta pentru tine, dar mă despart liniștit de tine, dar mă despart cu convingerea, că :

„Viitor de aur

România are.“

Rămas bun, iubiți colegi! Urmați pe calea, la deschiderea căreia am contribuit și eu după puterile mele. Eu nu voi mai veni printre voi, ca să mă interesez de rezultatele, ce dă liceul nostru, nu voi mai putea fi printre voi, pentru a vă încuraja în spinósa carieră, ce v'ați ales,

Rămas bun, iubiți cetățeni! Lucrați cu toții în unire pentru interesele țării, pentru interesele vostre comune. Eu nu voi mai avea fericirea, să vă văd la lucru, să vă încurajez cu condeiul sau cu fapta. De v'am greșit ce-va, vă rog să mă ertați.

Rămas bun, iubită soție, iubită fiică și ginere, iubiți cumnați și cumnate, nepoți și nepoțe! Eu mă duc acolo unde supărare nu mai este, unde veți veni cu toții, să ne unim în viața de veci. Împliniți-vă datoria voastră ca membri în societate, și mă veți onora mai mult de cât prin ori și ce. Nu mă plângeți, căci de la mine sa îndepărtat ori-ce durere, ori-ce întristare. Urmați pe calea, pe care v'am îndrumat eu și terminând-o veți veni la mine cu aceiaș liniște sufletească, cu care mi-am terminat eu calea vieții.

Din ziarul „Paloda” No. 9, Bârlad, 28 Aug. 1897.

VI

Moartea profesorului Ioan Popescu

11 Iulie 1901

DISCURS FUNEBRU

Rostit de A. Paul la înmormântarea lui Ioan Popescu din Bârlad,
în ziua de 13 Iulie 1901

Jalnică adunare!

La poalele munților maramureșeni, din vârful cărora se vede patria lui Dragoș-Vodă, care în secolul XIV a descălecat în partea de dincoace, întemeind Moldova, se află situată comuna Coaș pe malul râului Lăpuș. Comuna Coaș numără astăzi 1142 de locuitori și este o comună pur românească.

În această comună, care face parte din districtul-istoric „Cetatea de Piatră”, a văzut lumina zilei la anul 1830 Ianuarie un prunc care botezat la biserica cu hramul SS. Arhangheli, primi numele de Ioan.

Ajuns la vrăsta de școală, tânărul Ioan cu numele de familie Popovici, fu dat la școala primară din orașul apropiat Baia-Mare, pe care absolvind-o trecu la gimnasiul părinților minoriți din acel oraș. Terminând gimnasiul cu bun succes, se duse în

capitala Transilvaniei, la Cluj, unde fu primit bursier la colegiul învățaților călugări, numiți piariști.

Aici l-a ajuns anul istoric 1848, când toți tinerii români erau cuprinși de o însuflețire fără margini și de un dor nemăsurat de a frânge cătușele iobăgiei în care zăcea până atunci poporul român. Ioan Popovici se înrolă ca voluntar și fu numit „conducător de gloate”, atașat cu gloatele de sub conducerea prefectului Florian Micaș, trupelor comandate de colonelul Urban. Ca atare luă parte la ciocnirea, ce s'a dat între români și unguri pe șesul de lângă Săcălășeni, în apropierea comunei sale natale. Românii erau înarmați primitiv, iar ungurii aveau puști și tunuri. Rezultatul acestei ciocniri a fost pentru români dezastros, iar tinerii „conducători de gloate” erau căutați, ca să fie spânzurați, după legea marțială.

Popescu scăpă ca prin minune.

* *

Permiteți-mi acum, să vă istorisesc un episod întâmplat cu 38 ani mai târziu :

La 1886 eram de față la adunarea generală a societăței pentru fond de teatru român, Șomcuta-Mare, centrul districtului „Cetatea de Piatră”.

Un bărbat cu părul alb, originar din acele părți, însă acum departe de plaiurile, unde și-a petrecut copilăria, veni la acea adunare și luă cuvântul, cerând să fie înscris între membrii fondatori, și depunând taxa prescrisă de 100 fiorini.

Sfârșindu-se ședința, văd pe acel bătrân, cum se apropie de o venerabilă matronă, octogenară și-i sărută mâna cu mult respect.

Acea matronă era văduva preteasă din Remetea, în casa căreia a găsit adăpost cu patru decenii în urmă bătrânul de astăzi.

- Era seara târziu... Preotul Ioan Pop din Remetea se culcase... În odaia din dos povesteau despre evenimentele revoluției unei preteasa Domnica Pop n. Delea, fiica ei Anica în etate de vre-o 14-15 ani și un tânăr conducător de gloate care aspira la mâna Anicăi. De odată se aud zuruțuri de săbii... Husarii !...

Era după ciocnirea din Săcălășeni !

Preteasa cu o prezență de spirit admirabilă, ascunde re-

pede pe tânăr, iar dânsa eşind în uşă ca cloşca, când îşi apără puii... spune huserilor: „Vă rog nu intraţi în această odaie, avem prunci la fătă şi se sperie de arme”.

Ori cât de răsboinic ar fi un husar maghiar în timp de revoluţie, în faţa unei mame, ce’şi apără copiii, se simte înduioşat. Husarii trecură în odaia părintelui, îşi făcură formalităţile, iar în acest timp tânărul scăpă.

Acel tânăr era Ioan Popescu, care după patru-zeci de ani sărută mâna preotesei, care i-a salvat viaţa, iar preoteasa era... bunica mea şi Anica pe care avea de gând s'o ia de soţie era... mama mea. Toţi trei sunt astăzi într'o lume mai fericită. Dumnezeu să le ierte păcatele!

* *

Scăpă Popescu de primejdia momentană, dar nu scăpă de urmăriri. Ca să scape de aceasta trecu în Bucovina, unde se afla refugiat şi boerul Iorgu Radu din Tutova. Acesta îi dădu o recomandatie cu care veni la Dealu-Mare, unde găsi ocupaţie pe moşia numitului boier.

Bărbat cu studii serioase, care chiar şi astăzi vorbea latineşte aproape ca şi româneşte, nu stătu mult timp la Dealu-Mare. El avea un ideal pe care dorea să-l realizeze. Dorinţa lui coincidea cu tendinţa spre cultură şi renaştere naţională, ivită în principatele Dunărene după memorabili ani de la 1848.—Popescu veni la Bârlad pe la 1851 ca profesor la şcoala primară numită şcoala împărătească, unica şcoală pe atunci în acest oraş.

De atunci şi până în ziua de astăzi a participat la toate mişcările politice şi culturale, cari au creat România de astăzi, liberă şi independentă. Nu există în Bârlad şi judeţ o singură instituţie, fie culturală, fie filantropică, la întemeierea căreia să nu fi participat în cele mai multe cazuri ca iniţiator, în tot cazul însă ca colaborator şi reposatul.

Nu vorbesc de spitalul din Bârlad, creat de Dr. Codrescu, neuitatul său elev şi mai pe urmă prieten la care cu alţi bărbaţi de inimă a cooperat şi defunctul; nu vorbesc de mulţimea de şcoli secundare şi primare din oraş, la formarea cărora a participat şi dânsul mai tot d'auna ca iniţiator, cu cuvântul, cu sfatul şi cu fapta; nu vorbesc de activitatea lui politică încă de pe vre-

mea unirei principatelor; nu vorbesc nici chiar de activitatea lui conștientioasă pe terenul pedagogico-didactic timp de 41 ani, ci relevez mai ales „Societatea pentru învățătura poporului român, secția Tutova“, al cărui președinte a fost răposatul timp de mai bine de trei decenii.

Popescu n'a fost teoretician, care să lanseze numai idei și să lase altora executarea lor.

El era par excellence omul executării.

Spirit luminat și inimă caldă, el a recunoscut, că în țara aceasta e nevoie să fie luminat poporul de la țară prin învățători harnici, pricepători nu numai la învățături transcendente, ci mai cu seamă la nevoile zilei, de gospodărie, de lucru manual, învățători pătrunși în același timp de spiritul creștin și național. În sensul acesta a educat el surescența de învățători ca director și profesor timp de 21 ani la școala normală, creată de societate, prin inițiativa lui și întreținută până la trecerea la stat, — de spiritul de jertfă al colegilor lui, astăzi trecuți și ei în mare parte în cele vecinice.

A mai priceput răposatul o altă mare nevoie a țării, nevoia unei clase de industriași naționali. De aceia tot prin sprijinul societății a trimis mai bine de o sută de ucenici în Transilvania, unde au învățat diferite meșteșuguri. Întorși acasă, cei mai mulți au devenit harnici și muncitori industriași și pe mulți dintr'înșii îi văd astăzi prezenți în această tristă adunare, unde cu lacrimile în ochi au venit să dea ultimul onor vrednicului bărbat!

*
* *

A lucra mai bine de o jumătate de secol pentru binele neamului său, involvă în sine și enorme dificultăți.

La noi, cari suntem un popor tânăr încă, ca popor alcătuitor de stat, — inițiativa privată întâmpină o mulțime de pedeci din cauza lipsei de încredere reciprocă în onorabilitatea noastră. Trebuie să mai adaog aici și lipsa de încredere provenită din deosebirea de profesiune politică.

Greutățile, pe care le-a biruit Popescu, erau atât de mari, în cât ori care altul, aflându-se în locul lui, ar fi sucombat ori s'ar fi retras disgustat. El însă nu. Nu în zadar era el din

„Cetatea de Piatră“, căci piatră de granit îi era întreaga ființă și nu în zadar numele comunei sale natale, pe românește înseamnă „cremene“, căci adevărată cremene a fost caracterul lui, de care multe lovituri de amnariu s'au atins și rezultatul acestor atingeri n'a fost de cât scânteile de lumină pentru iubitul său popor.

Și să nu creadă cine-va, că activitatea lui a fost activitatea unui Sisyphus din mitologie, condamnat a rostogoli la deal în sus o povară mare pe care, ajuns aproape în vârf, o scapă iarăși la vale. O nu! Cu toate aparențele înșelătoare, rezultatele activității lui Popescu au fost splendide!

Cuvintele lui, exemplul lui, conducerea lui, excursiunile făcute cu elevii școlai normale prin țară și prin Transilvania, toate acestea a fost opera sămănătorului din s. scriptură. Nu vor fi căzut, în adevăr, toate semințele pe pământ roditor, dar nu e mai puțin adevărat, că multe mii de minți și inimi, răspândite în toată țara s'au adăpat la lumina minții și s'au încălzit la căldura inimii lui și lucrează astăzi pentru prosperarea neamului și a țării românești.

Toți aceștia vin astăzi să depună o sărutare pe mâna veștedă a învățătorului lor, cum a venit unul dintre iubiții lui elevi din prima promoție a școlai normale și stând mult și cu lacrimile în ochi lângă patul lui de agonie s'a plecat și i-a sărutat mâna, plin de recunoștință pentru bine-facerile primite înainte cu un patrar de secol.

O! dragostea inimilor românești, dragostea de care se bucură la toți românii adevărați, sunt o covârșitoare recompensă pentru dânsul și combat cu energie cuvintele lui Ovid, citate mai zilele trecute într'o broșură scrisă de distinsul defunct:

„*Vix duo tresve de tot superestis amici
Caerteri fortunae, non fueratis mei*“!

O nu! Nu doi trei amici Ți-au mai rămas ilustre bărbat.— Tot neamul românesc Ți este amic. Amică Ți este istoria țării și cu deosebire a părților moldovene, care Ți va săpa numele în piatra nemuririi. *Exegisti monumentum aere perennius!*

Așa vei viețui Tu în veci pentru posteritate ca exemplu viu de sobrietate, de muncă, de energie și de dragoste de neam.

Mai stați vă rog puțințel. Mai stați iubiți Bârlădeni, între care văd sute din fiii mei spirituali. Mai stați numai cinci-zeci și două de secunde împrejurul mormântului meu deschis, numai cinci-zeci și două de secunde, pentru cei cinci-zeci și doi de ani, ce i-am petrecut între zidurile voastre ospitaliere! Mai stați în arșița soarelui numai atât timp până îmi voi lua rămas bun de la iubiții mei :

Mă adresezi înainte de toate fiului meu Pompeiu, căruia îi mulțumesc de îngrijirile ce mi le-a dat, împreună cu nora mea Elena, în boala crudă, care m'a răpit din mijlocul vostru! Vă iert greșelile, de care nici un om nu este liber și vă rog să mă iertați și voi, dacă v'am greșit!

Apoi mă adresez fiicelor mele Lucreția, Emilia și Cornelia, pe cari mult le-am iubit și cărora le doresc să petreacă în pace, cât vor fi pe pământ și să-mi ierte greșelile, de care nici un om nu este liber, precum le iert și eu pe ale lor.

Ginerilor mei Panaite Chenciu, Lazăr Bistrițeanu și Gavril Onișor le dau de pe marginea mormântului, în care intru, ultima sărutare și-i rog să-mi erte greșelile, de care nimeni nu este liber, precum le iert și eu pe ale lor.

Nepoților mei, Tiberu, Caiu și Pia, le doresc prosperitate și le trimit sărutarea de dragoste din poarta eternității.

Sufletul meu zboară acum peste Carpați, la casa părintească, părăsită de atâta vreme, unde locuște sora mea Maria, căreia îi dau ultima sărutare de frate.

Mă adresez apoi Sf. Sale Părintelui Carp, vechiul meu coleg de la liceu, care a venit să-mi îngrijească sufletul, administrându-mi sfânta cuminecătură.

Doctorilor Nițulescu și Cerchez, care au întrebuințat toate mijloacele oferite de știință, spe a-mi prelungi existența în această vale a plângerilor.

Prietenilor mei de mulți ani: Părintele Diacon Albu, Andrei Ionescu, Iancu Codrescu, Stroe Belloescu, Părintele Antonovici, Lascăr Hârgescu, Iorgu Gălcă și P. Drouhet și tuturor celor cari m'au sprijinit în viața mea pământească, le trimit ultimul adio!

De acum mă duc pentru vecie!

VII

Elisa Theodor Ioan

Moartă în București și înmormântată la Bârlad
în ziua de 2 Noembrie 1906.

Cu cea mai adâncă mâhnire, anunțăm pierderea timpurie și ireparabilă a D-nei *Elisa T. Ioan*. Telegraful ne-a adus îngrozitoarea știre și încremeniți nu credeam că, un așa trist desnodământ o aștepta la București, unde s'a dus pentru operație.

Regretăm din inimă această crudă lovitură pentru mult încercata familie, prietenii și cunoscuții. Ne lipsesc cuvintele d'a arăta deprimarea produsă în oraș d'astă fulgerător de dureroasă veste.

Rugăm cerul să dea familiei și devotatului soț D-l T. V. Ioan, ca să reziste cu bărbăție la o așa de grea încercare.

Cum să nu fim îndurerați, când cu toții am cunoscut și apreciat dragălașia, voiciunea, și inteligența răposatei.

Cine din Bârlad, — și toate straturile societății au avut cinșa d'a o cunoaște — n'a apreciat pe spirituala și culta defunctă ?.

Sub modestia cea mai aleasă se ascundea o comoară de gingășie, amabilitate și afabilitate. Pe câți n'a încurajat prin fapta și vorba sa. Ce putem face ? Să ne revoltăm contra destinelor, n'avem putere.

Primit lovitură cu resemnare și neputincioși la chemările soartei ne supunem.

Aducem cele mai sincere condoleanțe familiei și mult întristaților soț și copilă, rugându-i să bine voiască a primi expresiunea celor mai afectuose regrete.

Depunem abundente și curate lacrimi la căpătâiul D-nei *Elisa T. Ioan*.

După zicrul „Legalitatea“, No. 3, Bârlad, 2 Noembrie 1906.

† ELISA T. IOAN

O adevărată emoție care a zguduit întreg orașul, atingând inimele tuturor fără deosebire a fost trista veste a morții unei din cele mai distinse figuri ce a avut Bârladul *Elisa Th. Ioan*.

Cine a cunoscut-o și chiar acei ce numai au văzut-o pe stradă într'un mers majestuos și tramșant, cu ochii vii și cu figura blândă și surizătoare, au putut să-și dea seamă ca în firea ei, plutea ce-va artistic, ce-va superior, ce-va care se apropia de perfecțiune.

De o inteligență frapantă, de o cultură serioasă — această femeie a avut ambele podoabe cari ridică și înalță pe un om, cultura spiritului și a inimei.

Dar ea a fost femeie în adevăratul sens al cuvântului. Bunătatea și blândețea ei au făcut-o să fie iubită de toți, atât în saloanele bogate cât și în căsuțele sărăcacioșilor. Elisa T. Ion a știut să-și plece urechea și să înțeleagă rostul lucrurilor.

Ea a înțeles nevoia celor mici și de aceea ea a fost tot-d'auna bună și miloasă,

Moartea ei a provenit pe neașteptate, după o suferință scurtă și iremediabilă.

Întreg orașul iea parte la doliul frunțașului cetățean Teodor Ion ca și la durerea pierderii unei figuri atât de senină și atât de distinsă ca Elisa T. Ion.

După ziarul „Paloda” No. 45, din 2 Noembrie 1906.

VIII

Profesorul Petru Drouhet

Mort 16 Iulie 1909.

† **PETRU DROUHET**

1837—1909

Cu P. Drouhet s'a stins încă una din figurile, care pe timpuri, au făcut fala Barladului.

În adevăr, cine n'a cunoscut, sau n'a auzit măcar vorbindu-se de Drouhet? Pensionatul, pe care dânsul, dimpreună cu devotata sa soție, l'a condus timp de atâția ani, a fost odinioară unul din cele mai de seamă din partea de sud a Moldovei.

Toți părinții de familie, nu numai din localitate, dar și din orașele limitrofe, care se gândeau la o educațiune mai îngrijită din toate punctele de vedere, își trimeteau copilele să studieze la pensionatul lui Drouhet. Și cu drept cuvânt; căci acest barbat

întrunea în persoana sa, în cel mai înalt grad, toate calitățile unui bun educator. Și a fost tot atât de distins *educator și profesor*, pe cât de *exemplar soț și duios părinte* de familie.

Ca *educator și profesor*, foștii săi elevi și mai ales foastele sale eleve își vor aduce pururea aminte de frumoasele sfaturi și învățături morale, ce dânsul le dădea, de modul cum să se poarte în lume și în genere în viața socială. Cu o minuțiozitate plină de răbdare insista asupra celor mai mici amănunte. Era profesorul model, sclav al datoriei, pe care și-o îndeplinea cu cea mai mare conștiințiozitate.

De și străin de naționalitate, totuși prin cunoștințele sale profunde și prin seriozitatea sa s'a impus tot-deauna elevilor sei, de care niciodată n'avu a se plânge, căci știea a se face nu numai stimat, dar și iubit de ei.

Ca *soț devotat și duios părinte de familie*, gingășiea, dragostea și bunătatea nemărginită, cu care înconjură pe ai sei, vor fi pururea întipărite în inimile și mințile lor. Nimenea nu-și poate închipui străduința și zelul ce-l depunea, precum și dorința ce avea de a-și vedea copii fericiți. Iar ostenelele sale n'au rămas zadarnice: toți copii sei ocupă astăzi onorabile pozițiuni sociale și fac onoare nu numai familiei, dar și orașului lor natal.

În relațiunile sale cu prietenii și cunoștii era de o delicateță innăscută: tot-deauna prevenient, tot-deauna plin de atenție și modestie, niciodată îndărătnic sau încăpățânat, de și posedă un fond solid de cunoștinți în orice direcțiune.

Iată și câteva notițe asupra vieței sale.

Petru Drouhet s'a născut în Franța la anul 1837 Mai 31, în târgușorul Blaye de lângă Bordeaux, din părinți francezi, de religie romano-catolică.

Tatăl său se numea Charles Drouhet și a fost doctor în medicină, iar mama sa Maria-Zilia Drouhet, născută Chery de Bellecouche.

Părinții sei au căutat a-i da o educațiune cât se poate de îngrijită. După ce termină școala primară în orașul său natal, fu trimis să facă clasele secundare la liceele din Bordeaux și Toulouse și obținu cu un strălucit succes diploma de bacalaureat; după aceea merse la Paris pentru a face studii universitare. Aici,

potrivit dorinței părintelui său, se dedică studiilor medicale, de și încă din liceu manifestase mari predispoziții pentru matematici, pe cari le studiase cu profesori foarte buni. Se înscrise deci în 1856 la facultatea de medicină, pe care o frecuentă regulat până în anul 1860, obținând 14 inscripțiuni. În anul 1860, din cauza morții părintelui său, fu nevoit a-și întrerupe studiile și a da lecțiuni, timp de 6 luni, la un pensionat din Paris.

De aici a venit la Bălăd, unde, pe lângă lecțiile, pe care le predă copiilor prin casele unor familii boerești, a fost angajat a propune unele studii și în pensianatul D-nei Olivares. Aici a făcut cunoștința D-rei Nathalie Olivares, cu care se și căsătorii în 24 Aprilie 1864.

Din această căsătorie avu mai mulți copii, dar numai 4 sunt în viață: d-na Maria Priseceanu, soția distinsului avocat Priseceanu din București; d. Charles Drouhet, profesor la liceul sf. Sava din București, actualminte în concediu pentru studii la Paris; d. Eduard Drouhet, locotenent de artilerie și d-na Nathalie Ciobanu, institutoare, soția meritosului institutor Ciobanu din Galați.

Printr'o lectură continuă și variată, acest distins barbat își complectă cu prisosință studiile universitare întrerupte; nu era problemă, nu era chestiune științifică sau literară, care să-i fie străină, sau pe care să n'o trateze cu multă competență; cunoștea bine filosofia, istoria și limbele clasice, mai ales limba latină, pe ai căror scriitori mai însemnați îi citea cu mare plăcere în original. Nici chiar artele așa zise *d'agrément* nu-i erau străine; din contra le studia și le aprecia totdeauna cu multă pricepere. Din copilărie învățase de la scumpa sa mamă muzica și în special pianul, pe care îl cunoștea foarte bine; așa că, pe lângă lecțiile de studii și limba franceză ce le predă în familiile boerești, dădea și lecții de piano.

Bazat deci pe soliditatea cunoștințelor sale, de și străin, se prezintă la concursul pentru catedra de limba și literatura franceză dela liceul din localitate ce se ținu la Universitatea din Iași la 28 Decembrie 1868 și reușind, fu numit în 1869, profesor cu titlul provizor la această catedră, pe care o ocupa cu onoare până în anul 1899, când eși la pensie.

În timpul carierei sale profesionale a dat la lumină o lucrare didactică intitulată: *Traité de versification française a l'usage des lycées*.

Dar acest barbat de merit, de îndată ce a venit în România a căutat să se asimileze cu noi, alipindu-se cu inima și sufletul de această țară, pe care totdeauna a considerat-o ca doua patrie a sa, dând dovezi de bun român, înzestrat cu cele mai nobile sentimente.

Ast-fel dânsul este unul din membrii colegiului donatorilor „Spitalului Bârlad și Elena Beldiman” și a fost în permanență membru al „Societății pentru învățătura poporului român din Bârlad”.

Pentru meritele sale didactice și cetățenești îi fu ușor a căpăta împământenirea, care îi fu acordată în anul 1884; pe lângă această, i s'a mai conferit medalia Bene-merenti clasa II și ordinul Steaua României în gradul de cavaler.

După o muncă încordată și neîntreruptă, după o viață consacrată mai mult pentru binele școalei, al familiei și al societății în mijlocul căreia a trăit, în urma unei îndelungate boale, datorită oboselei și extraordinarei sale activități, s'a stins din viață în dimineața zilei de 16 Iulie a. c., cu inima arsă de dorul iubitului său fiu Charles din Paris.

Deși a muncit o viață întreagă, deși a dus un trai modest dânsul muri sărac, dar onest și putem zice, fericit, căci și-a văzut toți copiii bine aranjați.

La ultimul locaș a fost însoțit mai numai de familie și de foarte puțini prieteni și cunoscuți.

De și prin testament își exprimase dorința, ce-i fu în totul respectată, ca înmormântarea să-i fie simplă și fără pompă „*fără coroane, fără discursuri și fără muzică*”, totuși o jale te cuprindea, văzind puținul număr a celor ce formau cortejul funebru. Iar când te gândești că aproape toate doamnele elitei bărlădene au trecut prin pensionatul său, când te gândești că la serbările ce dânsul le dădea în pensionat, mărețele sale case din str. Dunărea — unde acum e instalată primăria — și grădina lor erau prea mici pentru a cuprinde lumea invitată, ți se umple sufletul de mahnire, văzând cât de mare poate fi indiferența

omenească; căci, din mulțimea prietenilor de altă dată, deabia 2-3 l'au condus până la mormânt.

De aceea neputându-se lăsa nebăgată în samă, trecerea din viață a acestui om de valoare, i s'au consacrat „aceste rânduri în dorința, ca amintirea să-i rămână eternă.

Fie-i țerina ușoasă.

Din ziarul „Tutova“ No. 19, Bârlad, 23 Iulie 1909.

IX

Moartea profesorului Alexandru Fotino la Abazia, 10 August 1909.

(INVITAȚIE)

Profesorii Liceului „Codreanu“ din localitate roagă pe colegii, rudele, prietenii și cunoscuții repausatului profesor AL. FOTINO, să binevoiască a asista la ceremonia religioasă ce se va săvârși pentru pomenirea lui, Duminecă 27 Sept. a. c. orele 9 a. m., în biserica Domnească.

Bârlad 25 Septembrie 1909.

NOTĂ. În lipsă de un Necrolog anume, publicăm această invitație, până ne vom putea procura note detaliate asupra vieții și activității profesorului de limba franceză, Fotino, la cursul superior al liceului din Bârlad.

Fotino, soțul nemângâetei Eleonora Fotino, născută Armașu, profesoară de matematici la școala normală de fete „N. R. Codreanu“, a fost un exemplar profesor și un excelent coleg.

A murit de inimă la Abazia, în ziua de 10 August și s'a înmormântat acolo, a treia zi la 12 August.

Serviciul religios pentru pomenirea lui, de care se vorbește mai sus, s'a făcut de mine pe când mă găsiam și eu, în 1909, ca profesor la amintitul liceu.

X

Moartea Colonelului Gheorghe Teișanu la 13 Ianuarie 1910

Aflăm cu părere de rău despre încetarea din viață a colonelului George D. Teișanu, unul dintre ofițerii noștri de valoare. Defunctul a fost lovit de o boală crudă acum patru ani, pe când ocupa locul de comandant al brigăzii a 13-a de infanterie din Galați.

După o suferință atât de lungă, distinsul ofițer a murit la 13 Ian. Mercuri, la orele 2 noaptea, în vârstă de 52 ani.

Colonelul George Teișanu și-a făcut primele studii militare la București. Fiind elev în ultimul an al școalei militare, el a luat parte la războiul pentru independență și a fost înaintat pe câmpul de luptă la gradul de sublocotenent.

După războiu, distinsul ofițer a plecat la Bruxelles, unde a făcut studii militare la școala superioară de războiu. El s'a re-întors în țară cu gradul de căpitan brevetat de statul major.

Pentru meritele sale, colonelul Teișanu a fost mult timp șef de stat major al corpurilor de armată, funcțiune de care a știut să se achite cu multă pricepere.

Dar colonelul Teișanu mai era și un aprig naționalist. E destul să reamintim manifestațiunile de simpatie ce i s'au făcut acum câți-va ani la Iași, când o piesă de teatru a lui Teișanu „Visul României” fusese prezentată pe scena Teatrului Național de acolo. În „Visul României” țările subjugate în chip de femei frumoase, apăreau pe scenă și și plângea deslipirea de sânul patriei mume. Pentru iredentismul său, colonelul Teișanu a fost pedepsit atunci cu mai multe zile de arest acasă, însă studenții i-au făcut mari manifestații de simpatie.

Ca ofițer, camarazii lui George Teișanu plâng în el pe unul dintre eminenții generali ai armatei noastre, grad la care ar fi ajuns repede, dacă boala și moartea nu veneau să sdrobească o atât de frumoasă carieră.

Din viața Colonelului Teișanu

Ca bărlădeni, cari am avut în mijlocul nostru pe Colonelul Teișanu, cari l'am cunoscut de aproape și i-am putut aprecia cu atâta dragoste și mulțămire sufletească meritele și calitățile lui strălucite, nu-l putem uita pe acest distins militar și mare patriot.

Datoria sfântă ne chiamă, ca astăzi, când după grele suferinți, moartea crudă a pus sfârșit zilelor sale atât de amare în ultimul timp, când își perduse conștiința, noi să ne reînprospătăm în memorie pe omul datoriei și pe bunul și blândul părinte al ostașilor. Noi l'am cunoscut ca Colonel, comandant al Reg 12

de infanterie din oraşul nostru şi foştii soldaţi din acele vremuri, nu pot vorbi nici o dată de timpul cel mai frumos din viaţa lor, fără a pomeni numele iubitului lor Colonel, când toate greutăţile oştirii se spulberau în cuvintele de îmbărbătare şi iubire părintească a Şefului lor. Regimentul 12 Cantemir a fost comandat mai mulţi ani de Colonelul Teişanu şi în tot timpul faima acestui Regiment a mers în toate părţile.

La toate manevrele Regimentul eșea victorios şi ostaşii plini de bucurie, uitau toate greutăţile unei manevre şi venerau pe Şeful lor. În cele din urmă, când Colonelul Teişanu a fost numit comandant de Brigadă şi trebuia să plece de la Regimentul său, toţi ostaşii au simţit cel mai adânc regret şi ne aducem aminte cum s'a despărţit el de băeţii lui, de soldaţii Regimentului 12 Cantemir. A fost un moment solemn şi de o duioşie nedescrisă. Era ziua Sf. Gheorghe, primăvara, şi câmpul începuse a înverzi, iar ostaşii regimentului Cantemir erau toţi aşezaţi în curtea Regimentului cu olişterii în frunte şi în mijlocul lor sta Şeful iubit, care venise să-şi ia rămas bun de la ei.

Şi nu ştia viteazul Sub-Locotenent de la 77, că şi înaintarea sa astăzi la gradul de general şi despărţirea atât de măreţ sărbătorită în aceste momente aveau să-i fie fatale. Vai şi fatale i-au fost, căci bietul Colonel Teişanu plecat din Bârlad, a fost cuprins de o boală nervoasă şi datorită poate şi ocupaţiilor sale încordate, creierul şi-a pierdut limpezimea sa şi Colonelul Teişanu n'a mai comandat Brigada la care a plecat.

Aşa dar, ultimul său adio din cariera armelor şi l'a luat la plecarea din Regimentul Cantemir din oraşul nostru. Şi poate tocmai de aceea, soarta a făcut ca acest adio să fie luat cu atâta solemnitate. Tocmai de aceea Colonelul Teişanu a sărbătorit dimineaţa întreagă la 23 Aprilie 1904 cu trupa, căci se despărţea pentru totdeauna de iubiţii lui camarazi. Atunci soldaţii cu lacrimi în ochii, priveau cu duioşie pe Şeful care pleca, iar unul dintre ei, soldatul din acel timp N. Dorin, astăzi d-l avocat N. Gh. Dorin, a eşit în faţa trupei şi cuprins de emoţiune a declamat următoarea odă ocazională, pe care având'o la îndemână dintr'o gazetă de atunci, o dăm în întregime :

D-lui Colonel G. Teişanu
(comandantul Reg. 12 Cantemir)

*Natura reînviată tresaltă zimbitoare,
Precum al zilei Rege cu raze lucitoare
Se înalţă pe orizontul senin, fără hotară.
Şi toţi acum sunt tineri, căci dulcea primăvară
Renaşte'n noi speranţa şi dragostea de viaţă
Puterea noastră creşte şi inima măreaţă
Se simte fericită, iar câmpul înverzeşte
Şi'n flori mirositoare cu drag se'npodobeşte.
Dumbrava ce-a fost tristă, se 'mbracă acum în verde.
Şi ochiul nostru gingaş privind în jur se perde.
Pe deal, pe şes, pe vale, pe vesela câmpie,
Odoare nestimate, iubita-ne moşie.
Zefirul Primăverii sburând pe lângă noi
In vâlul ţărei, străbunilor eroi,
Şi'n taină parcă-aduce vre-o veste de la Raiu
De la bătrânul Mircea sau Ştefan sau Mihai !
Ca fulgerul scânteie prin piepturi sacrul foc
Şi toi Românii gata să încerce al său noroc,
Mergând cu arma'n mână să 'nfrunte pe duşman,
Precum au mers strămoşii la ori care tiran.
Un Regiment aicea, sărbând Şeful iubit,
Pe bunul său părinte, voinic nebiruit.
Mereu aşteaptă semnul să plece înşătat,
La gloria străbună ce'l cheamă ne'ncetat.
Ei ne-a nutrit cu sfaturi frumoase şi dor,
Născând în noi credinţă de un falnic viitor,
Când fraţii noştri liberi nu vor mai lăcrima,
Când Mureş Prutul şi Tisa nu vor mai suspina.
El ne-a deprins la jertfe sub steagul fără preţ,
Simbolul ţărei mame şi-a veşniciei vieţi !
Spre El dar fraţi de arme, voi camarazi iubiţi,
Cu drag întoarceţi ochii şi veseli îl priviţi,
Căci El e tatăl nostru şi lui se cade acum
Cu cinste şi credinţi iubirea să-i plătim.
Alăturaţi cu mine dar glasurile vii,
Ca să 'nălţăm spre ceruri voioase melodii
Strigând cu bucurie : Mulţi ani fii fericit,
Ilustre Şef părinte şi camarad iubit.*

Iată dar cum era sărbătorit colonelul Teişanu în Regimentul său, iată ce credeau şi spuneau soldaţii săi despre el şi după această sărbătoare, Colonelul Teişanu a luat masa cu toată trupa în curtea Regimentului, împreună cu ofiţerii garnizoanei şi ridicând paharul atunci în sănătatea tuturor, şi-a luat rămas bun făcând legământ că nu-i va uita.

Se cuvine dar ca astăzi, când el şi-a luat rămas bun şi din lume, să-i spunem şi noi că nu-l vom uita.!

(Din ziarul „Tutova“, No. 45, Bârlad, 17 Ianuarie 1910.)

XI

Moartea avocatului Lascar Costin

27 Februarie 1910

După ziarul „Tutova“ No. 51, din 4 Martie 1910.

S'a stins încă unul din marii bărbaţi ai judeţului nostru, unul dintre acei care au avut o activitate prin care n'au ilustrat numai familia şi pe ei, ci a ilustrat oraşul şi judeţul întreg, ba chiar ţara. Lascar Costin al cărui glas a răsunat ca avocat la bară pentru dreptatea celor asupriţi şi nedreptăţiţi nu mai este.

Acest om a pus toată puterea, toată ştiinţa şi tot talentul său în în sprijinul celor prigoniţi de soartă. El în forma măească a gândirii a ştiut să îmbrace cuvântul greu şi strident al dreptăţii, care căpăta mlădiere şi dulceaţă captivând inimele şi conducând raţiunea la soluţiile favorabile prin care se spăla pecetea ruşinei de pe fruntea bănuiţilor ce tremurau pe banca acuzărei sub baionete.

La curţile cu juraţi, glasul lui Lascar Costin fermeca şi convingea până întru atâta, că din moment ce se vestea că pledează Lascar Costin la un proces, lumea năvălea de nu mai încăpea în sală. Lascar Costin s'a distins nu numai la bară, ci şi în parlament şi ca cetăţean în politică a fost un patriot convins şi un adeversar loial care lupta cu toată energia şi cu toată cinstea.

Pentru meritele lui, şi-a atras simpatia tuturor şi aceasta s'a dovedit şi mai mult în timpul din urmă. Astfel se explică şi participarea la înmormântarea lui a unui mare număr de bărlădeni şi a intrgei elite.

În adevăr, la înmormântarea lui Lascar Costin, la moșia Banca, au luat parte foarte mulți Bârlădeni, iar înmormântarea s'a făcut cu un ceremonial cum foarte rar se vede.

Au plecat preoții din Bârlad și corul sub conducerea d-lui E. Bulbuc, au depus frumoase coroane familia, rudele, prietenii, cunoscuții și baroul de Tutova, care a trimis și o delegație în frunte cu Decanul baroului d-l M. V. Cristeșcu, iar din satele și comunele vecine cu Banca au sosit sute și mii de oameni. Toți au venit să verse o lacrimă de jale și să spună cuvântul de durere pentru plecarea din lume a lui Lascar Costin.

Lacrimile tuturor și duiosia ce le-a cuprins inimele sunt toată răsplata și recunoștința pentru meritele defunctului și pentru bine-facerile sale.

Iată persoanele cari au luat parte la înmormântarea D-lui Lascar Costin în ziua de 1 Martie 1910.

Membrii familiei, D-l Grigore D. Vasiliu, Prefectul județului, Gh. Vidra Primarul Bârladului, M. Tulburi Inspector Agricol, D-na și D-l Th. Emandi, I. Em. Paladi Deputat, D-na Profira Davidoglu, D-l, D-na și D-ra Tache Juvară, D-na și D-l Dimopol.

NOTĂ. Lascar Costin a murit Sâmbătă dimineața, 27 Februarie 1910, la Banca, în mod grabnic, ne fiind acolo nime din familie. Dânsul eră plecat spre paralizie de vr'o doi ani. În mormântarea i s'a făcut la 1 Martie, în cavoul din pridvorul bisericii făcută de el acolo, unde îi era moșia, la Banca.

A fost elevul lui Caiol, care și-a avut școala, pe locul unde răposatul Costin și-a făcut și are casele, în mahalaua Muntenii.

XII

Inmormântarea lui Gh. Munteanu

26 Maiu 1910

La 26 Maiu a. c. a avut loc înmormântarea regretatului Gh. Munteanu, tipograf din orașul nostru.

Dacă scriem aceste rânduri pentru memoria def. Gh. Munteanu, aceasta o facem pentru că ne simțim datori față de el, căci dacă Gh. Munteanu n'a fost un om care să ocupe cineștie ce trepte sociale înalte în societate, sau dacă n'a fost un om de familie mare, el a fost un om cu suflet mare și curat, a fost un modest și cinstit tipograf, care sub greutatea grijei zilelor de

mâne și sub sbuciumul vieții, n'a uitat să fie un bun român, care își iubea neamul cu patima cea mai nobilă și cu sacrificiile cele mai mari. El n'a uitat asemenea pe cei săraci din jurul său, cari totdeauna au găsit sprijin și încurajare la el. Dânsul ca fiu modest al unei familii fără mijloace, a străbătut în viață cu mari greutăți, fiind ucenic de tipografie 9 ani, după care timp, cu muncă stăruitoare și chibzuială, el reușește la 1882 și deschide prima tipografie „*Națională*” în Bârlad.

Odată ajuns aci, Munteanu conduce cu prevedere atelierul său și treptat progresează până în timpul din urmă, reușind să lese o frumoasă avere pentru familie și fiind în toată viața un om de o corectitudine exemplară. În societate, cum am spus, el n'a ocupat trepte înalte, însă a ocupat trepte de o mare încredere, fiind până în ultimele momente casierul „*Societății Meseriașilor*”, demnitate pe care a părăsit-o cu fruntea senină și cu sufletul împăcat, cum a părăsit însuși viața.

Munteanu nu avusese fericirea să aibă o cultură înaltă, care de altfel, nici nu se reclama la meseria sa, dar ca om activ, el își asimilase multe cunoștințe folositoare și prin caracterul său ales și prin viața demnă și lipsită de vicii, a ținut să fie totdeauna în contact cu oameni aleși și culți, de la cari a știut să se folosească.

El ca naționalist convins a fost un asămănător cu vechii tipografi editori și diriguitori în cultura națională. A scos un timp îndelungat gazeta „*Vocea Tutovei*”, la care colaborau studenți și profesori, cu cari Munteanu era zilnic în contact, pentru care avea o deosebită considerație și dânsii la rând îi răspundeau la fel. S'au perindat multe serii de studenți cari au colaborat la gazeta „*Vocea Tutovei*”, au ajuns profesori, doctori, etc., unii au plecat și alții le-au luat locul și Munteanu totdeauna a fost simpatizat de dânsii, ca unul care se silea să-i înțeleagă și să-i ajute, conlucrând cu dânsii la ridicarea neamului.

Când s'a înființat în Bârlad Secția „*Ligei Culturale*”, Munteanu a fost printre cei dintâi care s'a înscris și a fost membrul cel mai devotat, fiind ales în urmă casier al acestei instituții naționale.

Acestea toate, ne obligă pe noi față de memoria lui Gh.

Munteanu ca să-i consacram acest articol, mult meritat prin viața și faptele frumoase a defunctului.

De altfel însuși ceremonialul impunător al înmormântării lui Munteanu, a fost pentru toți o dovadă strălucită a meritelor sale din viață, cari trebuie să fie exemplu pentru toți. Cu ocazia înmormântării def. Gh. Munteanu s'a dat dovadă pentru toți, că un om din ori-ce treaptă socială ar fi, poate prin viață să-și apropie ca prieteni sinceri pe cunoscuții din toate clasele sociale.

În adevăr la înmormântarea lui Gh. Munteanu, de și timpul era foarte rău la început, totuși lumea nu mai încăpea în jurul carului funebru, căci toți prietenii și cunoscuții lui Munteanu erau obligați să vie ca să spună ultimul adio celui mai cinstit și devotat prieten. S'au pronunțat cuvântări pline de duioșie și de jale în care s'a bine-cuvântat memoria defunctului, aducându-se mângâere și încurajare familiei și rudelor.

A vorbit la plecarea de a acasă a cortegiului, D-l avocat *Dorin*, arătând calitățile alese, munca și sentimentele frumoase ale defunctului, cari vor rămâne cea mai înaltă mângâere pentru urmași.

A vorbit D-l *Gregoriade* din partea Societății meseriașilor, făcând elogii defunctului, care era un membru devotat al Societății și a administrat avutul ei cu mare cinste până în ultimele momente.

Cortegiul a parcurs străzile principale cu muzica în frunte, iar carul funebru era acoperit de mai multe coroane depuse de familie, rude și prieteni. Asemenea au fost cele trei steaguri naționale îndoliate împreună cu membrii societăților respective: Societatea meseriașilor, Corporația și Banca Populară „*Deșteptarea*“, cari au condus carul funebru până la cimitirul „*Eternitatea*“.

D-l avocat *V. Arteni*, înainte de scoborârea cosciugului în groapă, a ținut o cuvântare foarte mișcătoare, arătând frumoasele calități a defunctului și laudându-i viața care a fost așa de aleasă și curată. A arătat meritele lui Gh. Munteanu și sacrificiile ce a făcut el ca naționalist sincer, care nu pregeta nimic pentru cauza națională.

În jalea tuturor, D-l Arteni spune ultimul adio lui Gh. Munteanu, cari nu va muri nici odată în inimele acelor cari la cunoscut și pe cari el i-a iubit totdeauna.

Astfel a plecat din lumea noastră, trupul neînsuflețit a lui Gh. Munteanu, și între noi rămâne caldă și vie amintirea lui de om cu inimă largă, muncitor cinstit, cetățean și părinte de familie model, căruia îi spunem: *D-zeu să-l ierte!* iar familia să aibă o dulce și sfântă mângâiere în amintirea lui scumpă și curată.

(Din ziarul „Tutova“, Bârlad, 3 Iunie 1910.)

XIII

† Natalia Drouhet

1843-1912

În ziua de 14 Ianuarie a. c. s'a stins din viață în Galați la ginerele său d. N. Ciobanu, institutor, Natalia Drouhet soția defunctului profesor P. Drouhet.

Vestea morții sale a surprins pe toți cunoscuții; căci cu toate că atinsese vârsta aproape de 70 ani, totuș era bine conservată, iar prin obișnuința cu munca își oțelise natura și părea rezistentă unei vârste și mai înaintate.

Deși de la încetarea din viață a soțului său a părăsit Bârladul și trăea retrasă pe lângă iubita sa fiică și ginere din Galați; totuși mai toată viața și-a petrecut-o în Bârlad unde multă vreme a fost mai întâi directoara unui distins pensionat, în care și-au primit educațiunea cele mai bune din d-nele societății bârlădene, ba și o mare parte din cele ale orașelor vecine cu Bârladul; iar în urmă a fost directoarea Externatului secundar de fete din Bârlad, de la înființare până la transformarea lui în școala profesională.

Fiind deci una din persoanele care a contribuit, după puțință, la renașterea și mișcarea culturală a orașului nostru, credem a ne îndeplini o datorie, de a nu lăsa nebăgată în seamă trecerea sa din această viață.

Natalia Drouhet s'a născut în anul 1843 Decemvre în 25, în comuna Găești județul Iași. Părinții săi se numeau Gheorghe și Profira Olivari. După moartea părinților săi mama sa se mută la Bârlad și deschise în 1857 un pensionat de fete, unde își făcu studiile primare și secundare și N-lia Drouhet. În anul 1864

Aprilie 24 căsătorindu-se cu P. Drouhet, care preda lecțiuni de limba franceză în pensionatul mamei sale, Natalia Drouhet după doi ani (în 1866) luă însăși direcțiunea pensionatului, pe care îl conduse cu multă demnitate până în 1887, când a fost numită directoară la Externat.

Chipul cum Natalia Drouhet, și-a îndeplinit datoriile ca directoară, atât în pensionatul său cât și mai în urma la Externatul secundar, poate servi de model seriozitatea și tactul cu care știa să conducă școala, impunea respect și chiar admirație oricărui a avut ocaziunea s'o viziteze.

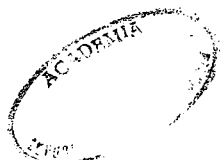
Cu colegile profesoare, ca și cu toată lumea, totdeauna era delicată și prietenoasă: și totuș știea a se face cu ușurință respectată.

Cu elevele, blândă și serioasă: prin atitudinea și manierile sale știea nu numai să le atragă simpatia și stima, dar să se și facă ascultată de ele cu cel mai mare drag. Când o elevă nu-și făcea datoria, numai o observațiune din parte-i era de ajuns pentru a o corija pe viitor, fără a face uz ca azi prin unele școli, de pedepse umilitoare și nepotrivite cu natura elevelor. Gosolănia, trufia și alte asemenea defecte i-au fost cu totul necunoscute; din contra și prin vorbele și prin faptele sale căuta să țină sus prestigiul școlii în fruntea căria se afla.

Din această cauză, Externatul din Bârlad, atât cât a ființat era clasat printre cele dintâi școli secundare de fete din țară; iar meritele vrednicei directoare au fost apreciate, după cuviință, de autoritatea școlară superioară, care i-a conferit „Răspłata Munciei” pentru învățământ.

În viața privată numai familia și în special scumpul ei copii de care s'a dispărțit acum pentru totdeauna, pot ști mai bine ca ori cine, câte însușiri alese și rari o împodobeau. Durerea lor nu poate avea margini, căci cu adevărat au pierdut pe o bună și duioasă mamă al cărei devotament pentru ei nu-l egala de cât iubirea ce le-o păstra; de aceea nu a cruțat nimic numai și numai să-i vadă fericiți. Cât nu s'a străduit și câte sacrificii n'a făcut dânsa pentru ei.

Deci ca omagiu adus muncii și conștientizată în îndeplinirea datoriilor, de care a dat destule dovezi în viață Natalia

Drouhet, ne-am crezut datori a-i consacra aceste rânduri; iar în numele celor ce-au putut-o aprecia și stima după cuviință, îi zicem! *să-i fie amintirea veșnică și fă râna ușoară!*

(După ziarul „Viitorul“, No. 44, Bârlad, 1912, Ianuar 29)

XIV

Moartea lui Stroe Belloescu, prin asasinare

20 Octombrie 1912

SPRE NEMURIRE

„Per aspera ad astra“

Pe firmamentul nostru național a apărut o stea strălucitoare, a cărei mărime va crește, în cursul vremurilor.

Steaua marelui naționalist, a neuitatului Stroe Belloescu n'a apus, n'a căzut în văzduhul uitărei; dimpotrivă ea a răsărit și cu cât timpul va trece va străluci, va împrăștiia lumină în jurul ei, trezind mințile întunecate și împlânzind inimile feroce, a căror victimă el însuși a fost.

Ilustrul dispărut toată viața și-a închinat-o ridicării celor mulți năpăstuiți și oropsiți de soartă și de împrejurii, din mijlocul cărora, pare că, s'au ridicat, orbiți, călăii vieții lui sfinte.

Straniu sfârșit, nedeslegată enigmă, care reamintește Calvarul din Evanghelie.

Stroe Belloescu prin origină Ardelean, fiu de gospodar rural cuprins, crescut în dragoste de neam și de muncă continuă și cinstită, a primit învățătura primară și secundară în București, sub influența romantismului înflăcărat al lui Heliade Rădulescu, care preamărea trecutul nostru istoric de glorie și de cinste, s'a desăvârșit în streinătate în Belgia, țară unică, de muncă intensivă și de ordine; astfel bine preparat și solid format a îmbrățișat cariera frumoasă a profesoratului, în epoca lui clasică și a fost far luminos, într'o lungă și frumoasă carieră, la Liceul nostru; în politică a întrupat idealul școalei lui Barnuțiu de naționalism extremist și puritanism în politică.

Școala acesta barnuțiană a fost trâmbița, care ne a destep-tat din adormire, de aceia Stroe Belloescu a fost pururea deștept

și gata de luptă. În viața lui întreagă a fost luptător în primele rânduri ale partidului național liberal, al muncii cinstitute, al economiei și cumpătărei cu adevărat stoice. Cu aceste calități și cu o deșteptăciune scilpitoare s'a impus tuturor.

Noi ne-am mândrit cu dânsul; expansivitatea lui n'avea hotar.

Au rămas de la dânsul monumente de cultură și de credință neperitoare, în toate ținuturile românești; prin școalele lui se vor lumina mințile și încălzi inimile; în bisericele lui se va preamări Cel a tot puternic, păzitor și ocrotitor al neamului, al țării și muncitorimei.

Simplicitatea și rusticitatea funerariilor, care se armoniza cu întreaga lui viață, a sguduit adânc inimele, așa că o durere imensă plana și acoperea întregul cortej funebru.

Noi, admiratorii virtuților lui, suntem datori, să-i perpetuăm amintirea; să-i ridicăm un monument neperitor, care reprezentându-i figura înaintea iubitei lui „Case naționale” să-l arate viitorimei în toată strălucirea; iar la 20 Octombrie în fiecare an, în ziua îngrozitoarei crime, să se organizeze pelerinagii la Grivița lui drăgălașă, unde se odihnește corpul lui, celui care n'a cunoscut repausul și a cărui întreagă activitate a fost închinată neamului și patriei.

Astfel se câștigă nemurirea: per aspera ad astra.

RAMNICEANU

T E S T A M E N T

In numele sfintei Treimi

Las următoarele mele dispozițiuni după încetarea mea din viață.

Indată ce corpul meu va fi scăldat, să fiu așezat în Casa Națională, de unde într'un car cu 2 boi să fiu dus și îngropat în biserica din comuna Grivița și carul cu boi să fie dați unor insurăței săteni.

Averea mea este, astăzi 9 Iunie 1912 de 15000 lei în trei scrisuri funciare rurale 5 la sută, în casa mea de fer și 8500 lei la Banca Moldovei de jos. Total 23.500 lei.

Las 8000 lei pentru școala din cotuna Palerma, 3000 lei

fond la casa școalelor din București, cu al cărui venit să se ajute la întreținerea școalei din Grivița, 2000 lei fond la Casa bisericeii din București din a cărui venit să se ajute întreținerea bisericeii din Grivița, 3000 lei plata d-lui Lăzărescu pentru atelierul din Grivița, 5000 lei zestre copilei Marietta, fiica nepoatei mele Marița I. Terțescu. Cu restul să se cumpere carul cu boi și înmormântarea mea.

Doresc ca la înmormântarea mea să nu se ție cuvântări, nici coroane și de se poate cor vocal și nici de cum instrumental.

Bârlad, 9 Iunie 1912, scris, datat și subscris de mine.

STROE S. BELLOESCU

Inmormântarea lui Stroe Belloescu

Când zicem *în mormântarea* lui Stroe Belloescu, nu știam dacă acest cuvânt mai are noțiunea obicinuită, căci asistând la ceremonialul plecării dintre noi a corpului neînsuflețit a celui mai modest și simpatic om, mai curând am putea spune că Stroe Belloescu acum s'a renăscut ca să apară veșnic în fața tuturor cu întreaga splendoare a măreției lui sufletești.

În viață era modest la costum și în pretenții, dar era prea mare în voință de a face bine și această voință a făcut din el un uriaș, pe care nu știm cine îl va putea ajunge vre-o dată.

Om sărac de tânăr, născut din părinți modești cari duceau greu viața cu muncă și suferință, Belloescu învățase din copilărie să asculte glasul durerii și prin muncă încordată și-a creat o situație, de unde cu o sete neînvinsă a mângâiat suferințele tuturor. Sunt mii de ființi, a căror durere au fost alinate fără reclamă și pompă, de inima duiosă și de mâna largă a lui Stroe Belloescu și toate aceste inimi bat astăzi pline de durere, căci s'a dus mângâierea lor. Sunt zeci de instituții, școli și biserici și alte așezăminte, clădite cu sudoarea lui sfântă, și trebuie să plângă fără toată, că s'a stins viața care a încălzit inima acestui apostol al generosității. Plâng frații peste hotare, căci în elanul lui de iubire și de jertfă, Belloescu a mângâiat și a ajutat pe Transilvăneni, pe Bucovineni și pe ceilalți, dând sprijin la biserici și creând burse la școli, așa că inima lui a cuprins întreaga suflare românească și de aceea Românimea plânge cu țara întreaga.

gă, pe cel mai mare filantrop, căzut în modul cel mai mișelesc sub mâna sacrilege a unui asasin. Și dacă acel odios făptaș, ar fi avut un moment măcar limpezimea cugetului, să vadă cine a fost Belloescu în viață, s'ar fi prăbușit la pământ în clipa când a atins trupul acestui martir al binelui, iar dacă astăzi acel monstru vede cine a fost Belloescu pentru care plânge o lume, el trebuie să cadă sfărâmat înaintea conștiinței sale și să se svârcolească în muștrări până ce va dobândi ertare să poată intra într'un mormânt. Este rușinea unei țări întregi, că s'a putut găsi într'ansa un criminal atât de grozav, care a stâns cea mai strălucitoare viață și este datoria noastră să spălăm memoria lui Belloescu. Dar până aci, n'am vorbit de loc de înmormântare și se vor mira cititorii că am părăsit subiectul, însă am spus de la început că Belloescu nu e înmormântat, ci a plecat numai cu trupul dintre noi, iar faptele și întreaga lui figură a răsărit acum mai luminoasă ca oricând în fața tuturor.

Până la plecare, corpul neînsuflețit al regretatului Belloescu a fost depus la „Casa Națională” opera lui, clădită cu mari sacrificii de defunct, pentru înfrumusețarea și luminarea orașului nostru. Acolo l'au vizitat pe rând tot Bârladul, de la bătrâni până la copii și țărani din împrejurimi cu învățătorii și toți foștii lui elevi. Toți a ingenunchiat, au plâns și și-au luat ultimul adio de la acest erou al vieții.

Marți la ora 12 a pornit carul funebru tras de boi, cum ceruse defunctul, iar rămășițele lui pământești au fost așezate cu coșciugul între covoare naționale și între flori, fără a se ținea nici un discurs tot după cererea defunctului. De alt-fel discursurile nici nu erau trebuitoare, căci faptele lui Belloescu vorbesc atât cât n'ar fi putut spune nici cel mai mare orator.

Lumea toată spune că în Bârlad n'a fost nici odată un cortegiu mai mare ca la Belloescu, deși au fost înmormântate aci și persoane cari ocupase în viață fotolii ministeriale. Străzile erau în adevăr baricate date de lume și cortegiul începea de la farmacia Frenkel pe toată strada Principală până la bariera Tecuci la capătul orașului. Onorurile militare au fost date de un batalion de infanterie cu muzica în frunte și de un escadron de cavalerie.

A fost tot clerul, toate școalele secundare de fete și de bă-

eți, tot corpul didactic, toate autoritățile, Prefectura, Primăria, Tribunal, Barou, Magistrații, Medici, Ingineri, în fine tot ce are Bârladul, dar absolut tot, de bărbați în vârstă și până la copii de șapte ani, și asupra acestor copii avem de admirat că ei au mers pe jos până la Grivița însoțind carul funebru. Cortegiul acesta atât de mare și atât de trist a însoțit carul funebru tot parcursul până la Grivița, iar corul Liceului și al școalei Normale au cântat până la locașul de veci. Parte din lume a mers cu trăsurile și parte cu un tren special, iar restul pe jos.

Locuitorii din Grivița și din Palermo, unde defunctul le terminase acum în toamnă o frumoasă clădire de școală au eșit întru întâmpinare și împreună cu învățătorii respectivi și toți elevii au mers la Grivița și corul copiilor au cântat.

Satul Grivița era adevărat invadat de lume și toți se mișcau cu mare greutate mergând pe rând să vadă biserica, școala și monumentul lui Cuza Vodă cu C. Negri și M. Kogălniceanu, toate, lucrări frumoase executate cu măiestrie de marele filantrop Stroe Belloescu, care aduna ban cu ban și clădea școli și biserici.

Satul acesta va deveni un fel de Ierusalim al nostru. bărlădenii, cari avem de acuma acolo mormântul sfânt al marelui filantrop Stroe Belloescu.

Intre școală și biserică și la spatele statuei lui Cuza-Vodă, între patru brazi și la cap cu un tei, este cavoul unde, după oficierea prohodului, a fost coborât trupul rece și nemișcat al blândului și duiosului Stroe Belloescu, în care a bătut cea mai caldă și iubitoare inimă, inflăcărată de cele mai înalte idealuri naționale și de cele mai înalte sentimente de umanitate.

Au plâns bătrânii și tinerii, copiii și femeile și lacrimile tuturor să fie mângâierea familiei îndurerate și a noastră prieteni și cunoscuți, cari am pierdut această ilustră figură, această scumpă ființă, care de mult nu era numai a familiei, sau a partidului național-liberal, ci era al țării întregi.

D-l I. I. C. Brătianu, șeful partidului Național-Liberal, auzind de trista veste, a trimis frunțașului nostru D-l Gr. Vasiliu următoarea telegramă :

„Aflu cu cea mai adâncă mâhnire marea nenorocire care ne isbește. Stroe Belloescu al cărui suflet era încălzit de cele

mai înalte aspirațiuni naționale a fost între D-voastră și între noi toți o pildă.

Partidul nostru îi va păstra amintirea cu recunoștință și dragoste)".

ION BRĂTIANU

Acum cu lacrămile în ochi să spunem încă odată: Dumnezeu să-l ierte, fie-i țăărana ușoară; căci el în viață a ușurat durerea tuturor.

(După ziarul „Viitorul“, No. 31, Bârlad, 31 Octombrie 1912)

XV

Moartea lui Gheorghe Vidră

30 Octombrie 1912

Mercuri 30 Octombrie a. c. ora 4 p. m. se răspândi caiuțala fulgerului trista veste, că o moarte fulgerătoare secerase în puterea vârstei pe acest vrednic fruntaș liberal, ce a fost Gh. Vidra.

În mai puțin de zece zile, după moartea atât de tragică și de neașteptată a lui Stroe Belloescu, încercăm o pierdere și mai mare și mai neașteptată prin încetarea din viață a lui G. Vidra.

De numele acestui ilustru răposat* este legată amintirea unei activități foarte rodnică și binefăcătoare, de mai bine de patruzeci de ani în cele mai înalte demnități din oraș și din județ. Încă de pe la 1866, G. Vidră a ocupat rând pe rând funcțiunile de substitut de procuror, membru supleant, judecător de ședință, procuror, judecător de instrucție și președinte de tribunal. Prin muncă și exemplara lui corectitudine a sădit în opiniunea publică din județul Tutova credința în destoinicia și nepărtinirea instanțelor noastre judecătorești.

Eșit din magistratură în 1880, a fost puțin după aceea ales decan al corpului de avocați din localitate; apoi consilier județian și președinte al comitetului permanent și puțin mai târziu deputat al colegiului II de Tutova. Înfine în 1895 a fost ales primar al orașului Bârlad, reales în 1901 și în 1907. Pe urma lui a rămas multe îmbunătățiri realizate de el atât încât privește lucrurile de edilitate cât și în ce privește reorganizarea serviciului interior al comunei.

Peste tot G. Vidra a lăsat amintiri neșterse de magistrat capabil, cinstit și îndatoritor. Sinceritatea și statornica lui hotărâre, isvorâtă din adâncă convingere, erau indulcite de bunătatea sufletului și afabilitatea manierilor sale.

Golul ce-l lasă în sinul societății bârlădene acest ilustru fruntaș va fi adânc simțit, iar cei cari l'au cunoscut și iubit își vor aduce aminte totdeauna de el și vor regreta vecinic perde-re-a lui.

În politica bârlădeană G. Vidra a fost un factor puternic, pentru determinarea unui curent de neîncetată evoluțiune a partidului liberal în sensul ideilor înaintate, manifestate în timpurile din urmă pretutindeni. Până ia ultima suflare Vidra a fost protagonist al modernismului liberal, un soldat entusiast, care îmbrășa cu căldură cauza celor mulți.

Am dat multe lupte împreună și am avut satisfacțiunea de a vedea realizat idealul nostru. În 1880, fiind abia trei la număr: G. Vidra, regretatul Ioan Liga și subsemnatul, am întreprins lupta, încoronată de succes, contra fracțiunii libere și independente, spre a o sili să se contopească cu partidul național-liberal. La această luptă s'au asociat mai târziu: Iancu Sturdza, C. Nanu, Las-car Costin, Iorgu Gâlcă, Iorgu Juvară, Iancu Costandachi și alți iluștri răposați. Ajutați și de venerabilul Andrei V. Ionescu, pe atunci primar al orașului, am avut fericirea să vedem realizat visul nostru: întemeierea partidului național-liberal din Bârlad.

Câte discursuri înflăcărâte și pline de miez nu s'au pronunțat în vechea clădire a teatrului și sala Renașterea.

La căpătăiul celui, care dispare pentru totdeauna din mijlocul nostru, undă de obicei nu se aud decât plânsete și sus-pine, mi-am permis a evoca luptele politice la care a luat parte însemnată G. Vidra, căci din viața lui, cea mai mare parte închinată țarei, trebuie să tragem învățăminte din care să se inspire urmașii, cari vin după el și cari îi vor lua locul.

În fața mormântului încă deschis a lui G. Vidra înalț cu-getul și inima mea către cel A Tot Puternic și într'o rugă fer-binte'L rog, ca să facă ca din țărâna lui G. Vidra să răsără ce-tățeni vrednici, cari să pășască pe urmele lui, spre fericirea

neamului. Dumnezeu să primească sufletul seu în ciata marilor patrioți.

Familiei lui îndoliată îi adresăm sincere și adânci păreri de rău și alături cu ea vom îngenuchia pe mormântul scumpului meu prieten.

T. IOAN

(Din ziarul „Drapelul“, No. 8, Bârlad, 2 Noembrie 1912)

XVI

Moartea lui Ștefan Dobrescu

1 Decembrie 1913

Duminica trecută a încetat din viață, după o îndelungată și grea suferință, profesorul *Ștefan Dobrescu*, de la Liceul din localitate.

Inmormântarea a avut loc Marți la orele trei, când cortejul funebru foarte impunător, a plecat de la biserica Sf. Ilie, și a condus corpul defunctului până la cimitirul „Eternitatea”. În biserica Sf. Ilie, după serviciul divin ce s'a oficiat, a vorbit d-l *Gh. Alexandrescu* din partea profesorilor din Bârlad. D-sa arată meritele defunctului ca profesor, descriindu-l în culorile cele mai vii, și dându-l ca exemplu de bunătate și corectitudine.

Vorbește apoi, d-l profesor *Dimitrie Mironescu*, din partea partidului liberal-național, al cărui fruntaș era defunctul Dobrescu. D-sa descrie virtuțile cetățenești și statornicia ideilor acestuia, regretând că orașul pierde un cetățean de o valoare netăgăduită, iar partidul liberal un soldat devotat.

La Liceu a vorbit elevul Dobrovici, iar la cimitir elevul Butunoi, amândoi arătând dragostea cea mare ce-o aveau elevii pentru profesorul dispărut din mijlocul lor.

* *

Inzestrat cu cele mai frumoase calități sufletești, stimat și iubit în toate cercurile societății noastre, defunctul lasă în urma lui regrete unanime.

Ștefan Dobrescu s'a născut în com. Crasani de jos, jud. Ialomița, la 2 Noembrie 1856. A fost pe rând funcționar la administrația poștelor, institutor, profesor suplinitor și în fine, după

ce a luat licența în litere și filozofie, a fost numit prin concurs profesor definitiv.

Toți acei cari l'au cunoscut, îi vor păstra o frumoasă amintire. Bunătatea lui bine cunoscută, delicateța extremă ce l'caracteriza, și înaltul simțământ al datoriei de care a fost animat până în ultimele momente, l'au făcut iubit și stimat de toți acei ce l'au cunoscut.

Prin moartea lui Ștefan Dobrescu, dispăre dintre noi un prieten drag, un profesor conștiincios, și un cetățean demn și un membru scump al familiei sale.

(După ziarul „Viitorul“, No. 33, Bârlad, Duminică 8 Dec. 1913)

NOTĂ. Cu 2 zile înainte de a-și da sfârșitul, colegul iubit, a fost mărturisit și împărtășit de mine. Dacă ar fi trăit făcea o școală în satul lui natal.

XVII

Moartea lui Grigore D. Vasiliu

la Paris, 27 Iulie 1925

Cu adâncă părere de rău anunțăm încetarea din viață a lui Grigore D. Vasiliu, vice-președinte al Senatului și șeful partidului național-liberal din județul Tutova. Știrea această tristă ne vine dela Paris, unde regretatul nostru fruntaș se dusesese să-și caute sănătatea.

Cariera politică a lui Grigore Vasiliu a fost aceea a unui democrat convins și a unui iubitor al țărănimii, la a cărei înălțare morală și bună-stare materială a contribuit o viață întreagă.

Ca prefect al județului Tutova, pe care l'a administrat mulți ani, Grigore Vasiliu a avut prilejul să pună în practică ideile sale democratice. Încă dela 1907, pe vremea răscoalelor, regretatul defunct a dat dovadă de tact și pătrundere a nevoilor clasei țărănești. Județul Tutova a fost unul din acelea în cari revoltele au fost potolite fără să fie nevoie de represiune, căci cel care îl administra a știut să dobândească încrederea populației.

Bărbat cu idei înaintate, dar și om de acțiune, Grigore Vasiliu a înzestrat județul Tutova cu căi de comunicație, a clădit numeroase școli, a înființat obștii și bănci populare, biblioteci, spitale, etc.

Nu mai puțin bogată a fost activitatea sa ca prefect de Tutova, în timpul războiului, când energia și priceperea sa au fost puse la grele încercări.

În anii din urmă a părăsit activitatea administrativă propriu zisă, pentru a-și consacra calitățile de barbat politic operei legislative. Ca deputat și senator el aducea un spirit larg, democratic, o adâncă cunoaștere tuturor chestiunilor, mai ales a celor administrative și sociale. La elaborarea Constituției și la reforma administrativă, Grigore Vasiliu a luat parte activă, lucrând în diferite comisiuni parlamentare.

Partidul național-liberal pierde în Grigore D. Vasiliu pe un fruntaș stimat, pe un credincios, vechiu și devotat partizan al principiilor liberale, pe un om de acțiune cum nu sunt mulți.

Deplângând moartea prematură a acestui om de muncă în folosul obștesc, trimitem familiei greu încercată expresiunea celor mai sincere păreri de rău pentru pierderea ireparabilă pe care a suferit-o.

(Viitorul din București)

Telegrama D-lui Ioan L. C. Brătianu

(Primul ministru al țării și șeful partidului Național-Liberal)

„Aflu cu adâncă mâhnire încetarea din viață la Paris a valorosului amic Vasiliu al căruia concurs a fost atât de vrednic în vremurile cele mai grele la înfăptuirile cele mai mari.

Rog anunțați familia și prezentați condoleanțele mele.

IOAN I. C. BRĂȚIANU

Grigore D. Vasiliu moare în vârstă de 52 ani, în plină vigoare a vârstei, când putea încă să aducă reale servicii. Născut din părinți răzași din pătura chemată a împrăștiată prin însăși puterea ei de viață, energia și priceperea conducătorilor, moare tocmai când învingând printr-o muncă pe cât de grea tot pe atât de pricepută toate greutățile care-i se opuneau în cale. Eșit victorios pe arena luptelor mai grele dar și a onorurilor mai evidente dispare tocmai când valoarea lui începuse să fie cunoscută, personalitatea lui apreciată. Avocat distins, găsind cu ușurință soluțiile cari dădeau magistraților puțința de a se pronunța în spiritul legii, el

iubea cu pasiune profesiunea de avocat pe care ştia să o ridice la înălţimea unui cult, nu a unei simple îndeletniciri rentabile. Stimat de magistraţi, iubit de colegi, căutat de cei cari aveau nevoie de sfaturile lui, cu o vorbire curgătoare, pe cât de simplă tot pe atât de concisă, cu o argumentare strânsă, întemeiată pe logică, soluţiile lui se impuneau prin însăşi evidenţa lor.

Ca om politic luptător de mână întâia, energic, hotărât a pune în serviciul democraţiei toate frumoasele lui însuşiri. Avea darul de a împrăştia în jurul lui simpatia. Autoritatea lui de conducător fusese câştigată printr-o victorie a cărui conducător fusese. Ştia pe deasupra patimilor de partid să pună de acord interesele drepte şi legitime cu spiritul de legalitate, cu acel tact de împăciuire care caracteriza frumoasele sale calităţi. Ales deputat în opoziţie, prefect în timpul războiului, a dat armatei tot sprijinul pentru aprovizionare, răniţilor din spitale dragoste şi iubire, supraveghind indestularea lor.

Ales şef al partidului liberal din localitate a dat o direcţie bună acestei organizaţii, purtând în fruntea ei lupte glorioase care a dat frumoase succese întregului partid.

Ca vice-preşedinte al Senatului se impunea stimei tuturor, iar în chestiunile de organizare, de legiuiri şi-a spus cuvântul său cu autoritate şi competenţă.

Menit a urca cele mai de sus trepte, pe care le ating cei aleşi, moare pe neaşteptate, iubit şi plâns de prieteni, regretat de toţi.

N. SIMIONESCU

GRIGORE D. VASILIU

şi

Mişcarea economică din oraşul şi judeţul nostru

Fiind convins că buna stare economică a unei ţări stă în legătură cu buna stare a locuitorilor săi, Grigore D. Vasiliu pentru oraşul şi judeţul nostru a fost o forţă creatoare, întemeind instituţiuni financiare şi directive ce vor rămânea.

Indrumător, alături de regretatul V. Diaconescu, a băncilor populare, creiază în Bârlad cu ajutorul locuitorilor mărginaşi, banca populară „Deşteptarea”, care astăzi este într-o stare înflo-

ritoare. A luat inițiativa și a fost conducătorul băncii „Tutova” din Bârlad, astăzi sub conducerea amicului nostru D. Constandache. Intemeiază banca „Tache Protopopescu” un puternic așezământ de credit, pe care o conduce cu pricepere 12 ani, lăsând-o în plină prosperitate. Activitatea lui pe acest teren va rămâne, căci moartea ia ceea ce este al ei, trupul, dar amintirea despre oamenii buni și harnici rămâne. Amintirea lui Grigore D. Vasiliu va supravețui alături cu operele pe care le-a înfăptuit.

Cu ocaziunea morții iubitului nostru șef, organizația partidului liberal din localitate și familia au primit numeroase telegrame și scrisori de condolențe din partea numeroșilor amici și cunoscuți ai regretatului dispărut. Organizația partidului nostru și familia mulțumește cu recunoștință tuturor celor cari cu această tristă întâmplare și-au manifestat regretele lor pentru cel pe cari l’au iubit și stimat cu toții.

(Din ziarul „Viitorul” No. 1, Bârlad, 6 Aug. 1925)

Funeraliele lui Gr. D. Vasiliu

Fost Președinte al Organizației

Partidului Național-Liberal din jud. Tutova

Fost Vice-Președinte al Senatului

LA CONSTANȚA

Marți, 1 Septembrie, a sosit în portul Constanța corpul regretatului Grigore D. Vasiliu, mort la Paris în ziua de 27 Iulie 1925. La sosire în port, corpul iubitului nostru amic a fost primit de o delegație, compusă din D-nii: Mihai Turburi, președintele Camerei agricole din jud. Tutova, Ștefan Galin senator, Victor Stoenescu deputat, Eugen Bulbuc profesor, Gh. Dimitriu directorul prefecturei și Emil Vasiliu nepotul fostului nostru șef.

S’a oficiat un serviciu religios de P. S. S. Arhiereul Gherontie al Dobrogei, în prezența organizației partidului liberal din Constanța și a unui public numeros. Episcopul orașului, a dat salutul de onoare, iar D-rul C. Alimănișteanu, deputat de Constanța, a rostit o mișcătoare cuvântare, depunând și o coroană din partea organizației din Constanța.

După terminarea serviciului religios, cosciugul frumos de

stejar, purtând pe o placă de bronz numele regretatului dispărut, a fost imbarcat în vagon și transportat spre Bârlad.

LA BARLAD

În gara Bârlad, Mercuri 2 Septembrie, s'a adunat un public foarte numeros, compus din amici și cunoscuți, cari au ținut să-și manifesteze sentimentul lor de pioasă amintire. La coborârea sicriului din vagon, preotul paroh Ștefănescu, a oficiat un scurt serviciu religios, după care cosciugul purtat pe brațe de D-nii: N. Simionescu președintele organizației, I. Bontaș primar, N. Neșțian prefect, St. Galin senator, V. Stoenescu deputat, a fost așezat în dric, după care cortegiul a parcurs într'o solemnă și impunătoare tăcere strada Gărei și Regală până la Capela Spitalului, unde cosciugul a fost expus. Amintim că mult regretatul dispărut a lăsat toată averea lui Spitalului Bârlad și Elena Beldiman.

S'au depus numeroase coroane din partea D-lor: I. I. Brățianu prim ministru, M. Ferichide președintele senatului, C. Diamandi, ministru nostru la Paris, din partea organizației partidului național-liberal din Tutova, din partea D-lui N. Simionescu președintele organizației noastre, Prefectului de Tutova, primăriei Bârlad, a Tribunalului, Baroului, Spitalului, Federala băncilor populare, Comunitatea Israelită, a D-lor Mihai Turburi președintele Camerei agricole, Șt. Galin senator, V. Stoenescu deputat, C. Lupășcu deputat, Gh. Mihalache deputat, a funcționarilor primăriei și poliției, a locuitorilor improprietăriți din Bârlad, din partea familiei precum și foarte multe flori și jerbe din partea numeroșilor amici, cunoscuți și fruntași ai orașului.

INMORMÂNTAREA

Pentru solemnitatea înmormântării din ziua de 4 Septembrie a corpului regretatului Gr. D. Vasiliu, un tren special a adus mai multe personalități din București, în frunte cu D-l *Tony Iliescu*, vice-președintele senatului, D-l *D. Arăreanu*, secretarul general al partidului național-liberal și D-l *I. Eraclie* secretarul senatului, D-l *D. Gussi*, senator de Covurlui și fost director al Poștelor și D-l *V. Pella*, senator de Iași, au venit D-l *Gh. Mărzescu*, ministrul justiției cu o delegație de deputați din Iași, D-nii *Victor Emandi* deputat, senator *Eraclie*, șeful de cabinet *Gheor-*

ghiu, o delegație a județului Tecuci în frunte cu șeful partidului D-l *Anghel Mihailescu*, D-nii: *Colonel Turtureanu* prefect de Tecuci, *Iorgu Hiottii* senator, Căpitan *Ioan* deputat, *Liță Crăescu* avocat, și foarte mulți săteni.

Delegațiile noastre de la sate în frunte cu șefii organizațiilor fiecărui sat, cu placarda lui încoronată în frunze de stejar, au ținut să ia parte la trista solemnitate a aceluia care a fost șeful lor.

La ora 2, a început slujba funebră de *P. S. S. Iacov Episcopul Hușilor*, înconjurat de mai mulți preoți în prezența D-lui Ministru al justiției, a delegațiunilor și a tuturor organizațiilor din județ. O lume imensă a ținut să ia parte la trista solemnitate, a aceluia care a fost Gr. Vasiliu și toată curtea spitalului cum și bulevardul erau înșesate de lume.

Celdintăi vorbește d-l *Gh. Mărzescu*, ministrul de justiție, din partea guvernului. D-sa a arătat cine a fost Gr. D. Vasiliu, cum a luat parte la cele mai importante evenimente pentru reconstrucția României și cum la marile evnimente: 1907, revoluția, 1914, exproprierea și votul universal, 1916 războiul, 1918 improprietărirea, a fost un factor determinant, care și-a servit și partidul și țara în momentele grele prin care trecea.

D-l *Tony Iliescu* din partea Senatului, a ținut o cuvântare caldă și plină de duioșie pentru acela care a fost Gr. D. Vasiliu, modest, timid, plin de calități. Intr'un timp când nulițăile își fac loc cu ușurință, el stătea deoparte, respectat însă de aceia care au cunoscut meritele.

D-l *Teodor Alexandru*, președintele Trib. Tutova, a arătat meritele defuncțului, care, ca avocat, a făcut cinste Trib. Tutova, unde niciodată n'a pledat decât afaceri curate și drepte.

D-l *Th. Marinescu*, avocat, din partea Baroului de Tutova, a arătat meritele lui Gr. D. Vasiliu, ca avocat și bun camarad. Delicaț, plin de tact, Gr. D. Vasiliu a fost avocatul stimat și iubit, camaradul respectat de colegi.

D-l *N. Neșțian*, prefect, din partea județului, a arătat meritele lui Gr. D. Vasiliu ca prefect, când, cu tactul său, în timpul revoluției dela 1907, a știut să facă ca în județul nostru să nu cază o picătură de sânge. Ca prefect a mai clădit 47 loca-luri pentru școală.

D-l *I. Bontăș*, primarul orașului, din partea orașului și a spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”, căruia regretatul defunct îi lase întreaga avere, a arătat meritele defunctului ca om politic, bun, afabil de o corectitudine demnă, pentru timpurile de acum când materialismul tronează.

După cuvântarea d-lui *I. Bontăș*, slujba religioasă a continuat, iar corul întona „veșnica pomenire”. Sicriul ridicat de prieteni, a fost dus pe brațe din curtea spitalului până în bulevard, unde un car tras de 6 boi de o frumusețe neasemănată, aveau să ducă în chip simplu, dar impunător, pe acela care a fost Gr. D. Vasiliu.

În fața carului funebru, 3 care cu flori, date de amici și de organizațiile politice din: București, Constanța, Tecuci și Bârlad. Cordoanele erau ținute de către d-l Ministru de justiție și de către prietenii defunctului.

În fața clubului liberal, D-l *Nicu Simionescu*, șeful partidului național-liberal, a ținut din balconul clubului, o cuvântare în care a luat ultimul salut dela regretatul Grigore Vasiliu. D-sa a arătat meritele lui Gr. D. Vasiliu, ca președinte al organizației și solidaritatea cu care regretatul defunct știa să-și țină în jurul său prietenii, grație căreia a repurtat cele mai frumoase succese.

Cortegiul urmat de armată, câte o formațiune din fiecare unitate, a parcurs străzile: Regala, Carol și Ștefan cel Mare, îndreptându-se spre „cimitir”. În urma unei scurte slujbe de pomenire, după ultimul salut al prietinelor, și ultimul onor dat de armată, prin salve de puști repetate, corpul regretatului Gr. D. Vasiliu, fu coborât în mormântul de veci, corpul aceluia care cu optimismul lui senin, știuse s'arate în cele mai grele timpuri că a știut să fie la înălțimea datoriei.

(Din ziarul „Viitorul”, No. 4, Bârlad, 9 Septembrie 1925)

Memorii

I

Memoriul

Scris și subscris de Ioan Vasiliu, Institutator onorific

La Intrebările ce ia-m făcut, pe când se află în viață și avea etatea 63 ani, — a răspuns următoarele :

1. *Născut în anul 1844 Ianuarie 15¹⁾*, în orașul Bârlad. Părintele meu a fost *dascal*, cântăreț și învățător. Cântăreț la biserica Sfântul Gheorghe; ca învățător, avea școala în chiliile bisericeii. Școala tatălui meu avea două divisiuni : în prima divisiune, ce era mixtă, băieți și fete, se învăța târtașul, bucoavna, ceaslovul, pisaltirea, scrisul și socotitul; în adoua divisiune, unde se primea băieții din divisiunea întâi, mai ales aceia cari voiau să se facă cântăreți sau preoți, se învăța rânduiala bisericeii, octoicul și pisaltirea.

Până la înființarea școalei catehetice, din școala tatălui meu eșiau tineri, cari se însurau și pe urmă mergeau de primiau hirononisirea dela episcopul de Roman, de care ținea orașul și județul nostru. Până la înființarea școalei No. 1 care se numia la început *școala domnească*, unii îi ziceau chiar *școala împărătească*, școlarii, cari terminau prima divisiune din școala tatălui meu, se aplicau la comerț, meserii și prea puțini la funcțiuni. Fiii de țerani vineau să învețe carte numai aciiă, cari aveau dorința și menirea de a se face preoți.

Pre cât mi-aduc aminte, dintre fecorii și ficele celor mai frunțași cetățeni ai acestui oraș, între mulți alții și multe altele, care au învățat la tatăl meu, au fost Gheorghe Velescu, vărul d-lui Nicolae Nicorescu și d-na văduva Gheorghiu, soacra d-lui profesor Gheorghe Costantinescu-Râmniceanu.

1) A murit la 14 Iunie 1918, în etate de 74 ani. N'a fost căsătorit.

2. Cu înființarea școalei împărătești, școalele bisericești, căci, așa se numiau, între care și a tatălui meu, s'au desființat și elevii frunțașilor orașului s'au dus la școala împărătească și uniia, între care și Gheorghe Velescu, Panaiti Chenciu și alții s'au dus la Academia Mihăileană dela Iași.

3. De religione creștin ortodox și de naționalitate română.

4. Numele tatei Vasile și al mamei Elena. Numelele surorilor Catinca și Maria. Numele fraților, Ioan, Nicolae și Vasile. Tatăl și mama au murit într-o vârstă înaintată. Cel dintâi de apoplexie și cea de a doua de o boală de inimă și de paralizie. Dintre surori și frați, sora cea mai mare, Catinca, la începutul juneței, a murit de pojar. Ceilalți trei sunt în viață.

5. Cu începutul cunoscințelor din prima divisiune a școalei tatălui meu, m'am dus în anul 1856 la școala împărătească sau domnească, după ce fusesem aproape un an ca ucenic în băcănia moșului meu, Stan Popa. După-ce terminasem clasa ânteiu și trecusem în clasa a doua, ducându-mă la *librăria și galantăria d-lui Demetrie Gheorghiu*, care era tocmai în locu unde este astăzi cofetăria Boroda, ca să-mi cumpăr cărți pentru școală, patronul acelei librării și galantării, adică d-l Demetrie Gheorghiu, a început să mă sfătuiască, ca să părăsesc școala și să vin băet în prăvălie. Eu am spus părinților această împrejurări și ei, se vede, ca să scape de o cheltuială, m'a sfătuit să mă duc, că poate să-mi fie bine și să ies și eu vre-un neguțitor, mai ales de gălăntărie.

Am stat patru ani la acea magazie, adică până la în 1860, când, sfătuit de profesorul Ioan Popescu, care trecuse dela școala primară la *gimnasul clasic*, ce era înființat de pe la 1858, am părăsit magasia de gălănterie și am venit se urmez clasa III primară. În vacanța de vară am a preparat clasa IV și, la început anului școlar 1861-62, am trecut în clasa I a gimnasiului.

Terminând gimnasiul în anul școlar 1865-1866, și, cam pe la jumătatea lunei lui August, același an școlar, m'am îmbolnăvit de tifos, boală, ce m'a întors în două rânduri, în cât am fost

bolnav vre-o patru luni, din care cauze am trebuit să întrerup studiile.

6, Cât timp am fost elev al gimnasiului, am primit o bursă de la stat în sumă anuală de 100 lei.

7. Ca amintiri de școală, în primul loc, vine atitudinea demnă și corectă a profesorilor, întregul personal de instrucțiune și de educațiune a gimnasiului. Profesorii, fără escepțiune, aveau o pregătire complectă și erau stăpâni pe materia lor. Când venia profesorul în clasă, elevii aveau atâta de multă încredere în el, în cât îl credeau un adevărat învățat, un desăvârșit cunoscător de materia lui. Profesorul de limbă latină, chiar din clasa II-a, începea să întrebe și să eserceze pe elevi a vorbi latinește. Morala era începutul, pot să zic, a fie-cărei lecțiuni. Elevii aveau atâta pătrundere de datoria lor, că nu puteau să-și invoiască cea mai mică distracție, primblare la grădina publică, asistarea la o piesă teatrală, primblarea pe stradă la zile de serbători sau de părăzi, fără a avea învoirea directorului gimnaziului.

În societate, chiar în clasa cea mai înaltă, profesorii ocupau primul loc. Casele persoanelor celor mai distinse ale orașului le erau deschise și primiți cu cinste și cu deosebită considerațiune. Îmi amintesc un eveniment, ce s'a petrecut în casa d-lui Iacob Fătu, persoană cunoscută de cei ce sunt astăzi în viață.

Mă aflu în clasa II gimnasială. D-l Fătu avea două fete, Anica și Elisa, și un băet, Alfons. Pentru prepararea băetului, ce se găsea în clasa I gimnasială, a fetei Elisa, ce era în clasa I primară, școala No. 1, și Anica ce făcea cunoscințele (învăță) a-casă, mă angajase pe mine, după recomandarea directorului gimnasiului, ca să-i prepar, dându-mi, în schimbul muncii mele, locuință, hrană și o modestă remunerație în bani, care pentru mine era mai mult de cât mare.

Din întâmplare, o familie polonesă, bărbat și femei, oameni culti, cu cunoștinți de limbi străine, musică și joc, se angajase de d-l Fătu, tot în condiția mea, locuință, hrană și o remunerație bănească, de sigur mai mare de remunerația mea, ca să instruiască copii în cunostințele de mai sus: limbi, musica și joc. La

cursurile familiei poloneze, afară de copii d-lui Fătu, ce erau sub privigherea mea, mai erau și copii, băieți și fete, a familiilor Coroiu și doctorul Lăjescu.

Aproape de sfârșitul carnavalului de iarnă, când copiii familiilor de mai sus, împreună și cu mine, ajunseserăm să învățăm toate jocurile ce se jucau pe atunci într'un bal, d-l Fătu, văzând că copii sei erau ascultători și aveau multă silință la carte, s'a hotărât să dea un bal, în care se nu joacă de cât copiii, dinte cari eu nu putiam să lipsesc, și după bal să urmeze o copioasă și aleasă gustare.

Invitații la această petrecere erau familia Lăjescu, Coroiu și toți profesorii dela gimnaziu. Jocul, sub privigherea celor de mai sus, a început la ora 8 și a continuat până la ora 12. Fie-care joc se termina în aplausele de *bravo* ale asistenței. După joc a urmat masa, la care a luat parte părintii, invitații și toți copiii.

Deschizându-se seria toastelor, sau mai bine zis, seria discursurilor. Profesorii toastează toți. Toastele lor sunt desbrăcate de ori-ce pasiuni și concludia lor este *morală*. Gasda, d-l Fătu, face resumatul discursurilor, mulțamește cu aprindere și recunoscință și concludia este: *frăția și dragostea*. Eată, cum se făcea educația în familie pe acele vremuri,

8. Din viața socială, mi-a rămas impresiunea a două figuri, eșite din talpa țării, de care voi vorbi pe rând.

Eram copil, între 6-7 ani, părintele meu, în zile de lucru, mă lua la școală, ca să mă deprindă cu ea; în zile de sărbători și de duminici, mă lua la biserică, ca să mă deprindă cu rânduiala ei: să țin isonul la strană, să pui foc și tămâie în cadelniță, să duc și să aduc sfeșnicul în mijlocul bisericii, să țin tabla cu natură, să escortez băieții, care duceau colacii și coliva a casă etc.

În cea mai modestă cameră a chiliilor bisericii Sfântu Gheorghe, vețuia un bătrân, pe care noi, copiii, îl numiam *moșul Ioniță*. Vârsta acelui bătrân, pe când eu eram între 6-7 ani, era trecută de peste 50 ani, cred că nu era departe de 60 ani. Micla corp, fața uscativă, dar vânos, părul pletos și ondulat, barba lungă și în furculiți, una și alta aproape albe, îmbrăcămintea sa

era călugărească. Nu-mi amintesc, dacă până la moarte a mai avut și al doilea costum.

În zile de lucru, ca și în zile de duminică și sărbători, dela toca înțea și până la eșitul din biserică, căci pe atunci slujba în biserică se făcea în toate zilele, moșul Ioniță sau mai bine zis, *călugărul Ioniță, schivnicul Ioniță*, se așeza în străna dela ușa bisericeii, lângă masă, unde se vindea lumânările de ceară, într'o postură plină de umilință, cu mânele la pept, cu fața spre catapiteazmă, cu ochii în lacrimi, asculta toată slujba bisericească până la eșire, când lua sfânta nafură și mergea umilit făcând des sămnnul sfintei cruci, ca să între în modesta lui chiliuță, ca să-și ia gustarea, ce era mai mult din vegetale,

Care era ocupațiunea acestui schivnic? Când era să se îmbrace icoanele bisericeii sfântului Gheorghe cu argint și cu aur, când era să se facă sau să se refacă catafiteasma bisericeii, când era să se facă candelale, cadelnețe, vestminte preuțești, reparația bisericeii etc. călugărul Ioniță își atârna de gât o cruce și o pungă, cu toiagul în mână parcură stradele, intra în casele bogaților, unde era primit cu mult respect, și zicea: „dați bani și îi așezați în această pungă, căci ei sunt pentru biserică și pentru a ajuta pe cei săraci”. El umbla și în celelalte orașe ale țerei. În Iași, capitala Moldovei, era cunoscut de toată boerimea. Palatul domnitorului îi era deschis ca la unul din cei mai înalți demnitari ai țerei. Atât domnitorul pre cât și boerimea, îl încărcă de bani și daruri. Călătoria o făcea pe geos, și, dacă cineva i-ar fi oferit trăsura, el o refusa. El zicea: pe geos au mers apostolii *mântuitorului*, pe geos merg și eu”.

Idialul lui moș Ioniță era biserica și persecutatul de soartă. Nu numai îngrijirea bisericeii Sfântului Gheorghe era idialul lui. La toate hramurile bisericilor din orașul nostru, lumânările policandrelor, ale sfeșnicelor și olieul candelalelor se cumpărau cu banii strânși de pe la cei avuți și păstrați în punga lui. Când mântuia cu ale bisericeii, alerga prin mahalale și căuta bolnavul, căuta văduva, căuta orfanul, căuta fetele sărace bune de măritat, și le aducea doctorul de cercetat, medicamentul de luat, lemnul de încălzit, hrana de trăit și banul de înzestrat.

Desele preumblări ale lui moș Ioniță pe la Iași. vederea și

cercetarea turnului monastirei Goliei produse asupra lui o impresiune așa de mare în cât a zis: „cu ajutorul lui Dumnezeu am să ridic un asămenea turn pe lângă biserica Sfântului Gheorghe dela Bârlad“. Cu toiagul în mână, cu crucea și cu punga legate de gât, moșul Ioniță colinda satele, colinda orașele, bate cu toiagul în ușa palatului Domnitorului, umple punga de bani, începe turnul bisericei, îl ridică până unde se vede astăzi; când moare și cu dânsul a murit și isprăvirea turnului. Abia, cu chiu cu vai, după ce a trecut zecimi de ani, a putut să se tencuiască și să-i se facă căciula, unde stă pompierul ce privește asupra orașului izbucnirea vre unui incendiu.

Eată, în scurt, cine a fost moș Ioniță, un om din popor, om fără știință de carte, dar om cu frica lui Dumnezeu, om de bine, marinos până la cel mai înalt grad.

Adoa figura purta numele de Ivanciu Boiu, noi, copiii ce țineam isonul la strana mare dela biserică, îi ziceam: cuconul Ivanciu; era negustor cu vază, negustor fruntaș între fruntași. Era poporan și episcop al bisericei Sfântul Gheorghe. Cea mai mare parte din negustorimea din timpul copilăriei mele erau poporani ai zisei biserice, de aceea și biserica se numia biserica negușitorilor.

Cuconul Ivanciu Boiu avea prăvălii de băcănii pe strada Ștefan cel Mare, în apropiere de piața bisericei Domneasca, cele mai mari băcănii și cele mai încărcate cu mărfuri curate și alese. Prăvăliile lui erau despărțite; prăvălii, unde se vindea pentru țărâtime, căci pe atunci țărâtimea trăia bine, nu ca astăzi, în timpul civilizației; prăvălii pentru boerime, boerimea întreagă era mușteriu lui cuconul Ivanciu.

Ucenicii prăvăliilor lui cuconul Ivanciu se alcătuiau din băeți de negustori, din băeți de clerici și din băeți de țerani. Primea cu preferență băeți, care învățaseră prima divisiune în școala tatălui meu. *Dacă unii din ucenici nu aveau cunoștință de carte, atunci îi trimetea după toaca de sară la școala lui tată-meu ca să îi învețe scrisul, socotitul și puțin cetitul.* Intr'un an îl dădea gata, și băiatul era escelent băet de prăvălie. Pentru această muncă, tatăl meu primea toată băcănia gratis dela cuconu Ivanciu.

Condițiunile de angajament ale ucenicilor dela prăvăliile lui cuconul Ivanciu erau acestea: măi băete, zicea cuconul Ivanciu, de astăzi înainte eu îți sunt tatăl tău și soția mea, este mama ta. De vei fi harnic, de vei fi supus și ascultător, de vei fi cinstit, de vei merita sfânta împărtășanie de două ori pe an, de te vei duce drept la biserică și te vei închina cu suflet curat, când te voi trimite eu, atunci mă îndatătoresc, când vei ajunge flăcău, să-ți caut o fată bună și să te căsătoresc, să-ți închiriez o prăvălie, să-ți o umplu cu marfă, să te pun la parte și, când vei ajunge să poți conduce prăvălia fără ajutorul meu, să ne despărțim și să rămâi tu stăpân.

Intre ucenicii la una din prăvăliile lui cuconu Ivanciu era și un frate al tatălui meu, prin urmare un moș al meu, care se numia Stan Popa, a luat pronumele de Popa, căci bunicul meu era preot și se numia părintele economul Ioniță Băgu, și era dohovnicu boerimei de pe acele vremuri.

Moșul meu, Stan Popa, după ce a terminat prima divisiune la școala tatălui meu, a fost luat de bunicul meu și încredințat lui cuconul Ivanciu, zicându-i: „pe acesta voesc să mi-l faci negustor“.

Când moșul meu a ajuns flăcău, cuconul Ivanciu l-a însurat cu o fată de negustor, anume cu fata lui Vasile Săidăcariu, ce avea săidăcăria pe strada Strâmbă, soră cu Costache Vasiliu, care a fost substituit al Trib. de aici. Și mătușa lui Gh. Vasiliu, care astăzi este institutor la școala No. 2 de băeți de aici, i-a închiriat o prăvălie în dughenele lui Vasilache Chenciu, tatăl lui Panaite Chenciu, i-a dat marfa, l-o pus la parte și, după câtă-va vreme de tovărășie, moșul meu fiind harnic și econom, s'a despărțit de cuconul Ivanciu și a ramas singur stăpân.

Cuconu Ivanciu era o figură, mai mult de cât simpatică. Un corp de o mărime peste mijlocie și bine dezvoltat, sau cum zice românul, bine indesaț. Avea o vorbire desghețată și plină de blândețe. El n'avea noțiunea vorbelor deșerte și a clivitărei. Pe incorecții îi numia oameni cu păcate și ruga pe D-zeu să-i erte; pe cunoscuții corecți și amici îi numea frați; pe tatăl meu îl numea frate Vasile. Era religios în sensul propriu al cuvântului și iubitor de țara lui ca un adevărat bun român. Nu cred să-l fi

auzit cine-va injurând cele sfinte. Injurătura lui se mărginea în acestea vorbe: „Dumnezeu să-ți plătească”.

Cuconul Ivanciu a fost căsătorit de două ori. Cu prima soție s'a dus la Ierusalem, ca să se închine și să sărute mormântul Salvatorului, de unde s'au înapoiat amândoi soții cu numele de „Hagii”. Din această căsătorie au urmatu patru copii : doi băieți și două fete. În fie-care Duminică și sărbătoare mare, cuconul Ivanciu cu soția sa și cu toți patru copii viniau la biserică la Sfântul Gheorghe înainte de a se începe sfânta leturghie și, după ce mergea cu toții de făceau închinăciuni și metanii pela toate icoanele împărătești și se prezentau la ușa altarului, ca să presinte leturghia preutului, atunci se așezau toți în locul încovăiat, între strana mică și capătul, unde vine așezată icoana Maicei Domnului, toată imbrăcată în aur.

Această exemplară familie, compuse din șase suflete, stăteau în picioare, cu mâinele la pept și cu smerenie, cu fața spre sfânta catapiteasmă și confundați într'o atențiune profundă, arătând, prin semnul crucei și punerea în genunchi, când se cetia evanghelia, sau rugăciunile pentru ertarea păcatelor, că gândul lor, în acest moment atât de solemn, este înălțat către înălțimele cerurilor, către puternicul Dumnezeu. Aghesmele, paraclisele, sfintele masle și pomenirile nu lipseau și se făceau regulat în casa lor. Mi-amintesc că la aceste sfinte rugăciuni tatăl meu mă lua, ca să țin isonul la cântare, și se zic: doamne miluește. Bucuria mea nu era mică, că mă înapoiam a-casă cu parale, pe care mama mea mi-le punia într'o oală, așezată într'o săpătură din fundul supatului, iar cu câte-va zile înainte de Duminica Floriilor, le scoatea și îmi cumpăra haine de Paști.

Din cei patru copii din prima căsătorie, băieții au murit : cel mai mare, în floarea tinereții; cel mai mic, în puterea bărbăției. Din cele două fete, amândouă sunt în viață: cea mai mare a avut de bărbat pe Petrache Ganciu, negustor, mort de vre-o două-zeci de ani; cea mai mică, măritată cu Andrei V. Ionescu, fost mare negustor, primar al orașului și deputat în mai multe rânduri, este încă în viață. Dela fata cea mai mare, cuconul Ivanciu n'a avut nepoți; dela fata cea mai mică, a avut șase

nepoți și o nepoată, dintre care numai un nepot a murit, cei-l-alți sunt toți în viață și au situații destul de bune și fericite.

Cuconul Ivanciu, fiind om sănătos, om păzit, a contractat a doua căsătorie cu o femeie curată la suflet și demnă de el. Au plecat amândoi căsătorii la Ierusalem și s'au înapoiat, căpătând și pentru adoua sa soție titlul de *Hagiică*. Viața lor a fost o viață de aur. Cuconu Ivanciu nu sciia, cași în prima căsătorie, de cât prăvălia, casa și biserica. Dumnezeu pentru consolarea lor, le-a dăruit două fete, care nu erau pentru ei decât două mângăritare, pe care le iubeau cu frenesie și le îngrijiau și le păziau ca pe ochii din cap. Amândouă fetele sunt măritate: una, cea mai mare, Maria, este căsătorită cu d-l profesor Ștefan Dobrescu; adoua, cea mai mică, Natalia, este căsătorită după d-l Căpitan de geniu, Mihail Nêda. Cuconul Ivanciu nu mai este în viață, el a murit sunt vre-o două-zeci de ani. Soția sa trăește încă, consolată de amintirile valorosului și virtosului ei soț, rădăcat acolo sus, în înălțimele cerurilor, la dreapta celui Atot-Puternic, amestecat între îngeri și consolată încă și de fericirea fiicelor sale, pe care Dumnezeu le-au norocit cu adevărați și buni soți.

9. Pentru postul de Institutur, ce am ocupat în învățământul primar urban, am depus două concursuri înaintea comisiunei, ce s'a instituit de On. Minister al Instrucțiunei publice, la liceul din acest oraș: un concurs pentru postul de Institutur cl. I la școala primară de băeți No. 4 pe atunci, astăzi No. 3, în anul 1867 luna Septembrie; al doilea concurs în anul 1871 luna Decembrie pentru postul de institutor de clasa IV și director al școliei No. 1 din orașul Cahul (Basarabia).

10. Prin ordinul ministerial No. 9807 din 1866 Septembrie 24 sunt numit Institutur suplinitor la cl. I-a școala No. 4 din Munteni acest oraș (astăzi școala No. 3) decret iscălit de directorul ministerial A. V. Ureche; prin ordinul ministerial No. 11386 din 1867 Octombrie 24 sunt numit Institutur provisor la aceeași școală, ordinul iscălit de ministrul Demetrie Guste; prin ordinul ministerial No. 93 din 7 Ianuarie 1872 sunt numit Institutur provisor de clasa IV-a și director la școala No. 1 din Cahul (Basa-

rabia), ordinul iscălit de directorul ministerului Demetrie Ghidionescu; prin decretul Domnesc No. 9269 din 1872 Septembrie 11 sunt permutat și numit definitiv Institutur de clasa IV-a și director al școalei No. 3 de băeți C. D. Robu (astă-zi No. 2), decretul iscălit de ministrul Cristian Tel.

11. Am predat la clasa I școala No. 4 de băeți (astă-zi No. 3) abecedarul, lectura, rugăciunile, cele patru operațiuni aritmetice cu numere simple, caligrafia și dictandul. Oarele pe săptămână: Lunea, Marția, Mercuria, Vinerea și Sâmbăta câte 5 oare, trei dimineața și două după amiază; Joia numai trei oare dimineața, după amiază recreație.

La clasa IV-a dela școala din Cahul ca și la clasa IV-a dela școala No. 3 (astă-zi No. 2) din acest oraș am predat din religie: cele trei virtuți mari credința, speranța și caritatea, precum și partea morală socială; din învățământul limbei: etimologia și sintaxă; din istoria patriei: primele popoare ale Daciei, colonizarea Daciei de Romani, invasiunea barbarilor, întemierea principatelor cu toți domnii români și regatul; din geografie: România, țerele române vecine, globul (Europa, Asia, Africa, America și Oceania) și noțiuni de cosmografie; din aritmetică: cele patru operații cu numere zecimale și fracțiuni ordinare, sistemul metric, regulile de trei simple și compuse, regulile de dobândă de scont și de asociație și de repartiție; din geometrie: măsurare de lungimi, de suprafețe și de volume; desemnul, caligrafia, dictandul, compoziție și începuturi de lucru manual.

Oarele de studiu au fost tot acelea, ce s'au arătat și la clasa I. În oarele de recreație din zilele lucrătoare se făcea de elevi exerciții de gimnastică în curtea școalei, unde erau așezate aparate gimnastice; în zilele de sărbători, când timpul era frumos, se făceau excursiuni cu elevii până la depărtare, dus și întors, de zece kilometre.

12. N'am avut alte însărcinare, afară de catedră, de cât am fost delegat de comună sau de județ, ca să iau parte în comisiuni asăminătoare, conform legii din 1864, pentru concursuri de Instituturi, de învățători și de bursieri ai comunei sau ai județului.

13. Am scris un manual de geografă județului Tutova pentru școala primară urbană și rurală numai partea școlarilor, un al doilea manual tot de geografie județului partea școlarului și partea învățătorului, un manual de geografie României, un manual de Geografia Continentelelor și un curs de istoria patriei. Aceste din urmă trei lucrări: geografia României, geografia Continentelelor și Cursul de Istoria Patriei pentru usul claselor III-a și IV-a primară urbană și rurală. Cursul de geografie județului și cursul de Istoria Patriei s'a tipărit în mai multe ediții, dar cursul de geografie României și de geografia Continentelelor s'a tipărit numai într'o ediție. Toate lucrările arătate mai sus s'au tipărit în tipografia Cațafane din orașul Bârlad.

Am scris *globul terestru*, în care am concentrat într'un singur volum România, Continentele și noțiuni de cosmografie, ilustrat cu vederi și hărți. Acest volum manuscris s'a prezentat comisiunii de cercetarea cărților didactice și a fost găsit bun și recomandat On. Minister al Instrucțiunii publice, care l-a aprobat ca carte didactică pentru cl. IV primară urbană și divisiunea III anul al II școala rurală. Acest volum manuscris și aprobat nu s'a putut tipări din lipsă de fonduri.

14. Sunt pensionar, păstrez o atitudine rezervată și privesc cum se scurg evenimentele zilei.

15. Cu ocasiunea manevrelor din toamna anului 1882, ce au avut loc în impriurimele orașului nostru, M. S. Regele, având cartierul, pe tot timpul manevrelor, în oraș, a bine voit să viziteze școalele, între cari și școala, unde funcționam eu, întovărașit la această vizită, pe lângă alți mulți demnitari, și de Ministrul de Instrucțiune publică, Gheorghe Chițu.

M. S. Regele a vizitat și a pus întrebări din diferite obiecte din program la toate clasele, dar în special, la elevii din cl. IV, unde funcționam eu în calitate de Institututor. Întrebările, ce s'a pus de M. S. Regele, a fost asupra Istoriei Patriei: domnia lui Mihaiu Viteăsul; din geografie: țerele române din imperiul Austro-Ungar. Răspunsurile sigure, clare și precese ale elevilor a mulțămit pe M. S. Regele și d-l Ministru al Instrucțiunii pu-

blice, care, acest din urmă, adresându-se către mine, mi-a zis : „Vei fi decorat din ordinul M. S. Regelui”.

D-l Ministru al Instrucțiunei publice cu ordinul No. 1831 din 24 Februar 1884 îmi înaintează brevetul No. 1458, prin care M. S. Regele îmi conferă : *ordinul coroana României în gradul de cavalier*.

Brevetul poartă sub semnătura M. S. Regelui, a d-lui P. Aurelian, Ministru al Instrucțiunei și Demetrie A. Sturdza, Ministrul de Ecsterne.

D-l Ministru al Instrucțiunei publice prin al doilea Ordin cu No. 18432 din 17 Mart 1899 îmi înaintează al doilea brevet No. 3, prin care M. S. Regele îmi conferă medalia de *Răsplata muncii pentru învățământul primar clasa întâia*. Brevetul pentru conferirea zisei medalii poartă iscălitura M. S. Regelui și S. Haret, Ministru al Instrucțiunei publice.

16. În timpul, cât am fost în învățământul primar, până ce am trecut la pensie, am scris în ziasul Paloda articole, privitoare la învățământ, fără pseudonim, numai două conferințe, ținute la cercul conferințial, *importanța și metoda Istoriei Patriei și treptele formale aplicate la studiul aritmeticei*, amândouă aceste subiecte aplicate în învățământul primar urban și rural, au fost sub iscălitura mea.

Un mare număr de conferințe și discursuri la solemnități școlare nu le-am dat publicității.

Modestele mele lucrări au fost publicate la tipografia Gh. Cașafane din acest oraș.

17. Între persoanele, ce cunosc că au conlucrat la cultura poporului, vom cita pe cetățianul, dispărut dinte cei vii, Constantin Dimitriu Robu. Acesta a fost un fiu al poporului, om de muncă, om de cinste și om de bine.

Constantin Dimitriu Robu, cu banii săi proprii, adunați prin munca cinstită și economisiți printr'o abnegație ecsuberantă, a ridicat un falnic local de școală primară în condițiunile legii învățământului, pe ffontispiciul căria stă scris cu litere de aur scumpul său nume, ce va rămânea neperitor în viața neamului.

18. Am profesat și proferez principii liberale. Am avut și

am un cult pentru toți barbații politici, cari au lucrat cu mintea, cu inima și cu averea lor la rădicarea neamului românesc. N'am făcut și nu fac o politică militantă. În discuțiile mele zilnice, critic ideile adverse ideelor mele, dar nu ating cu un cuvânt cât de genant persoanele ce le profesează. După o discuție, unde s'au ceocnit ideile, strâng mâna adversarului meu și îl salut cu respect.

Poate, dacă n'ați fi fost luminător al poporului și n'ași fi rămas cu ideile ce recomandam elevilor că toți românii, fără deosebire de culoare politică, suntem frați, fii ai aceleiași țări și că trebuie să ne iubim și să ne respectăm în deopotrivă, poate, zic, m'aș fi aruncat în politica militantă și aș fi dat zbor patimelor.

Spun, ce am fost și ce sunt în momentul, când scriu aceste rânduri. Nu pot însă să spun ce voi fi mâine. Sfinția-Voastră, părinte Antonovici, care scriți monografia orașului meu natal, până la terminarea acestei importante lucrări, și se dee Dumnezeu s'o terminați cu bine, aveți să mă urmăriți și să modificați de voiu face vre-o schimbare în viața mea politică.

Trecerea unei oști turcești prin Bârlad

Intrasem în al șaselea an al copilăriei mele. Era într'o lună de vară, de sigur, dacă nu în Iulie, apoi în August, căci îmi amintesc de-o căldură înăbușitoare, mai mult îmi amintesc că sufeream de niște friguri, provenite din niște verdețuri, ce mâncasem. În acelaș timp de căldură, în acelaș timp de boală, venise la noi, la casa părintească, o soră a mamei mele din satul Jorâști, pe care eu o numiam: *lelița Ioana*,

De mai multe zile, auziam că se vorbea în casa printească, unde se adunau și multe vecine, care mai de care cu lucrul în mână, cămeși, ceorapi etc., auziam, zic, că se vorbea că are să vină Turcii. Nu trecu câte-va zile, și iată că vine la noi o mătușă a mea, mătușa Margheola a lui moș Dumitrache Chirănuș, care avea vânzare de vin și cu mâncări de fruct și de post, pe care le făcea mătușa Margheola și cum intră în casă, cam speriată și mult îngrijată, adresându-se mamei mele, zice: *cumnată Ileană*, vai, râu de noi, a venit astăzi la dugheană, ca să facă

o zacuscă, Gheorghe Crudu, cinovnic la poliție, și ne a spus, că a sosit în oraș un ofițer turc, cu câți-va soldați turci, și cer să le se pregătească provisiile: pâne, păseri, unteț, pentru o oaste de una mie soldați turci. Vai, ce bocete, n'auzeai de cât vorbe de aceste: unde se ne ascundem noi, femeele; unde se lăsem copilașii noștrii; unde se îngropăm avutul nostru!

Cu o zi nainte de sosirea oastei turcești, încă nu se făcuse ziuă bine, și toboșarii călărașilor pedrești, ce erau împărțiți pe la poliție și pe la comisie, de unde însoțiți fie-care toboșar de câte un cinovnic, se împrăstiera prin măhălale și băteau tabele din care eșeau niște sunete, ce te umplea de groază și, oprindu-se la fie-care râspintie, cinovnicul scotea o hârtie scrisă și cetia: oameni buni, mâni pela prânz, vine oastea turcească; băgați de seamă, că pe stradă, în calea Turcilor, nu pot să se arate de cât oameni bătrâni, bărbați în vârstă, femei bătrâne, femei în vârstă, băeți mai geos de 15 ani; femeele tinere, fetele mari, băeți și flăcăi le este cu totul oprită eșirea din casă pe tot timpul, cât vom avea pe Turci musafiri în orașul nostru.

Deși mă cuprinsese oarecare frică de Turci, totuși doriaam să-i văd și mă ceream la mama să mă lasă să es la uliță, ca să-i privesc. Văzând că nu mă poate opri și fiind că eram și după o boală, și chiar în momentul acela tot nu eram așa de bine, ca să nu mă mai supere, să mă întoarcă boala din nou, să adresează mătușei mele și-i zise; *Ioană*, puneți tulpanul în cap, ridică-l până la gura, lasă-l până aproape de ochi; îmbracă rochia cea de cit și cam zoiosă, polca cea cu halbarale și încinge-te pe la mijloc cu bata lui bădițit-o Vasile (tatăl meu), apoi ia pe Ionică în brațe, eși la uliță, așează-te lângă taraba dugheinei lui jupân Mitrea, fratele cumnatului *Signion* (tatăl căpitanului Simionesc), căci și *Mitrea* și *Signion* sciu a vorbi turcește, în cât puteți privi fără grije.

Abia lelița Ioana se așeziase pe taraba lui jupân Mitrea, ținându-mă și legănându-mă pe brațele sale, ca să fiu treaz si să nu adorm, că mare era arșița soarelui, de o dată auzim în depărtare, despre bariera de miază-zi a orașului, pe unde vin asiăzi cazarmele dorobanților și ale roșiorilor, un sunet de tobe și de goarne, care amestecătură de sunete deveniau cu atât mai

tare, cu cât se apropiau de locul, unde mă aflam. Când acele sunete ajunseră să fie așa de puternice, că îți lua auzul, iată și oastea turcească; în frunte, colonelul; după el, toboșarii și gorniștii, grosul oastei, compuse din soldați îmbrăcați, în opinci, tunică și pantaloni de postav, cu fes roș în cap, cu tesac la șold și cu arma la umăr. Pironirea privirei mele asupra acelei oaste de o mie de oameni m'a obosit întru atâta, că am adormit în brațele leliței și nu m'am deșteptat de cât a-casă, când am auzit glasul duios al mamei mele, atingând, cu mâna sa, fruntea mea cea învăpăiată: „Ionică, dragul meu, nu ți-i rău!”

Porunca colonelului era, ca soldații să nu fie găsduiți pe la casele oamenilor, ci să fie împărțiți prin mahalalele orașului și să-și așeze și cazanurile de pregătirea bucatelor. În mahalaua poștei-vechi, unde erau și se găsesc încă casele părintești, se hotărâse medianul, pe unde vine astăzi casele, proprietatea Neacșu; și casele, proprietatea Chiru și la spatele caselor noastre părintești. Într-o clipă medianul s'a umplut de Turci, cari, la comandă, se descărcau de amoniție, își infingiau corturile și își întocmiau cazanele, unde avea să fiarbă gustosul pilav turcesc.

Cu câteva zile înainte de a sosi oastea Turcească, ispravnicul județului, cu toți vorniceii, cu toți mazilii, cu toți storoșii, într'un cuvânt cu tot aparatul administrativ de pe acea vreme, dăduseră strașnice porunci dintr'unul într'altul ca să sălnicească pe țerani, să strângă mii și mii de pui, sute și sute de ocă de unt de vacă, sute și sute ocă de miere, sute și sute de berbeci bătuți, sute și sute de puțin de brânză, sute și sute de pometuri coapte, să le plătească toate acestea cu banii lor și să le care cu carele sau pe socoteala lor la oraș. Pe cuconul Constantin Jămnarul, care avea brutărie în locul, unde vine astăzi casele cu două rânduri, proprietate a lui Panaite Mihaiu, i-a dat poruncă să pregătească câte trei jemne de câte o ocă pentru fie-care soldat Turc, în totul trei mii de jemne de câte o ocă. Toate acestea merinde s'au distribuit după numărul medianurilor și soldaților ce erau să încapă în fie-care median.

După ce trecuseră vre-o trei ceasuri dela așeziarea corturilor și dela odihnirea soldaților, în care vreme bucătarii avuseră tot răgazul să pregătiască mâncărurile, începură a se întinde

niște mese lungi, să se așeze pe ele tingiri cu pilafuri de găine ce pluteau în unt, tavale cu bucăți de berbeci fripți și rume-niți cu unt și posmagi pisați și jemne întregi albe ca zepada și coapte bine. La sunetul goarnei, toți soldații se așezară în jurul mesei în picioare și strâși unul lângă altul. Nu ersu ca privitori la acest ospăț de cât câți-va barbați în vârstă, între care era și tata ; și câți-va copii, unii de etatea mea și alții mai mari, între cari eram și eu. Îmi amintesc, că, după ordinul unui ofițer, care asista la acest ospăț, ca să păzească ordinea, a poruncit 'să se întindă o masă deosebită, a așezat pe ea o tingire de pilaf, o tavă cu fripturi, brânzeturi, pomete și jemne și ne a poftit să ne așezăm și noi la masă și să ospătăm.

Gând soarele trecuse după dial, soldații nu mai erau la masă, erau grupe grupe, cântau manele, că te făcea să lași lacrimi, și, când amurgise de tot, nu se mai auzia nici o șoaptă, medianul devenise un cimitir ; ei dormiau somnul dus ; ei viseau mărirea neamului !

O jumătate de zi, ce am întrebuințat-o ca să privesc oastea la sosire și să azist la masa soldaților din median, ba chiar să și mânânc și eu a fost destul, ca să mă obosească într-o atâta că, cum am ajuns a-casă, am căzut de osteneală, și am adormit îmbrăcat. M'am trezit, după ce se rădicase soarele de o sulită pe cer și, când m'am dus în median ca să mai văd soldații Turci, n'am găsit de cât locul pustiu ; ei pleaseră. Mama mi-a spus : „când m'am sculat în zor-de ziuă, ca să mulg vaca, ei erau îmbrăcați cu toată amoniția și gata de plecare. Când m'am întors „dela mulsul vacei, ei nu mai erau ; auziam numai tropăitul pașilor, pe urmă sunetul tobelor și al goarnelor, apoi tăcerea, „parcă nici n'a mai fost Turcii !

La vârsta mea de șase ani începuți, n'am putut să-mi dau seamă de ce au trecut Turcii prin orașul meu și pentru-ce mergeau la Iași, căci așa vorbeau tata și mama, că ei merg și au să se oprească la Iași. Dar după ce am trecut prin școli și am învățat istoria *patriei mele*, m'am pomenit că, cu un an mai înainte, adică pe la 1848, urmase o revoluție în principatele române, Muntenia și Moldova, astăzi România, că armatele rusești și armatele turcești intraseră în București, căci acolo era

revoluția mai mare, cea din Moldova fiind stânsă de domnitorul Mihaiu Sturza, că, în sfârșit puterile Rusia și Turcia, se învoiesc și încheie la Balta-liman în 1 Iunie 1849 o *convenție*, prin care hotărâsc ca domnii sau gospodarii, în amândouă principatele, să fie puși numai pe șapte ani, hotărându-se chiar: Barbu Ștebei pentru Muntenia și Grigore Ghica pentru Moldova. Acum am înțeles, că oastea turcească ce trecuse pe la noi, mărșia la Iași ca să țină liniștea și se așeze pe domnitor în scaun.

Venirea Rușilor și a Nemților

Trecusă cam vre-o trei ani dela sosirea Turcilor în oraș, când și eu ajunsesem vârsta de opt ani, în cât putem iar să cercetez, să cunosc și să rețin mai bine în minte lucrurile ce se petreceau. În această din urmă vreme, ispravnic al orașului și județului era un boer mare, anume cuconul Lăscărache, cari avea casa în mahalaua Munteni, în apropiere și în dosul locului pe unde vine astă-zi școala de băeți și fete. El era înalt și uscățiv, dar de o fire aspră. De el se zicea, că bătia la scară cu mâna lui nu numai pe robii sei, pe sârvitorii săi, pe cetățenii pe cari îi bănuia că îl hulesc de răutatea lui, ci bătea la scară chiar și pe slujbași.

Polițaiu al orașului, prin urmare polițaiu al lui cuconu Lăscărache, era cuconul Ioan Leahul, care avea locuința în mahalaua Podeni, în casele cu două rânduri, ce vin în apropiere de biserica Sfântului Nicolae Tuchilă, unde locuiește astă-zi o fiică a sa, văduva Tasca, pensionară, căci bărbatul său a fost slujbaș în administrație. Cuconu Ioan Leahu fusese în sârviciul marelui boer. Alécu Sturdza, părintele lui Ștefan, Iancu și Mihai Sturdza, ce nu mai sunt în viață, și a lui Dumitru Sturdza cu locuință în orașul Iași, ce trăește încă și fiind că el, pe tot timpul cât a sârvit pe boer, a avut o bună purtare, a putut, prin mijlocirea stăpânului, să capete o boerie de gradul al treilea și prin urmare să aibă dreptul să capete și o slujbă de stat.

Comisar în mahalaua *poștei-vechi*, unde sunt casele mele de la părinți, era cuconul Gheorghe Tașcă, care fusese și el în sârviciile casei lui cuconul Ioan Leahu. Cuconu Gheorghe Tașcă

nu ştia nici ceti nici scrie, ci numai putea să iscălească. Ca secretar al său era un anume Gheorghe Botezatu, ovreiu botezat, botezat de însuşi comisar, dându-i chiar numele său de Gheorghe. Acesta conducea toată cancelaria, el făcea concepute, el le scria pe curat, el le cetia comisarului, el îl povăţuia, cum are să le aplice şi comisarul numai aplica subsemnatura sa pe fiecare lucrare.

Locuinţa lui cuconul Gheorghe Taşcă era tot în mahalaua *pošta-vechi*, în locul, unde vine astă-zi casele preotului Sava Alexiu, în apropiere de biserica Sfinţilor Mina şi Haralambie, iar cancelaria comisiei era în nişte căsuţe mici pe atunci, unde astă-zi sunt nişte case mari ale unor ovrei, în faţa casarmei Pompierilor. El era însurat, dar n'avea copii, era în bună prietenie cu părinţi mei, vinea la noi la zile mari, la patroane, ba chiar şi la petrecere, câte o dată cu mese şi cu lăutari.

Intr'o zi, cam pe la începutul primăverii, a opta primăvară a vieţii mele, cuconul Gheorghe Taşcă vine la noi, se adresează tatălui meu şi îi zice: „vere Vasile, căci de acest termen se serviau prietenii pe atunci, şi acest termen era exprimat din ade-vărata curăţenie a inimei, află, că astă-zi am fost adunaţi toţi slujbaşii la isprăvnicie; isprăvnicia pe atunci era în nişte case, unde astă-zi sunt magasiile ce se numesc Plevna, proprietate a lui Nicolae Nicorescu. Ispravnicul, cuconul Lăschărache, cu lacrămele în ochi, cu vorba tremurătoare, cu un glas duios şi plângător, ne-a spus că domnitorul a fugit din Iaşi, că Ruşii au ocupat Iaşii şi a luat în mâni toată administraţia, că au primit poronci că oşti mari ruseşti trec Prutul şi vin spre noi spre a trece în Turcia, că noi, comisarii, fie-care în quartatul lui, să ne îngrijim să avem câte un om, care să ştie ruseşte şi să ne sârviască de fartelnic, să ţinem pe loc, să nu iasă din oraş, pe toţi oamenii cu carele cu boi, pe toţi oamenii cu căruţele cu cai, să observăm să nu se atingă coşarele cu porumb, hambarele cu grâu, cu secară, cu ovăs şi cu orz, stogurile de fân, şurele de pae, în sfârşit totul ce se cere pentru locuitul, pentru căratul şi şi hrănitul armatelor ruseşti, ce au să treacă pe la noi.

Măhălaua poştei-vechi, ce făcea parte din quartalul lui cuconul Gheorghe Taşcă, presenta o deosebită importanţă econo-

mlcă. Partea cuprinsă între strada Principală, începând de la magazia Cerbul de Aur, și strada Traian până la Gară, era locuită aproape întregul de locuitori, cari se ocupau cu agricultura, cu recoltarea viilor, cu creșterea vitelor și cu cărăturile cerialelor în portul Galați. Nu numai moșia orașului, dar și dealurile moșiilor Odaea Bursucanu, ce era pe atunci moșie închinată la Greci și era stăpânită de un egumen grec, și mai toată moșia Dealul-Mare, ce era pe atunci proprietate a fraților, Nicolae și Gheorghe Roșca-Codreanu, fondatorii liceului de aci, toți acestea erau arendate de locuitorii din mahalaua poștă-veche, cari locuitori se mai ziceau și munteni, se vede că aveau și acest nume, întru cât aveau ocupațiunea locuitorilor de la munte.

Aproape toți locuitorii din această mahala erau frunțași și fie-care frunțaș era așezat pe o întindere de loc destul de mare, pe care se vedea o casă de locuit cu toate adaosile ei, saivanuri bine făcute și încăpătoare, unde puteau să se adăpostească ca într'o casă toate vitele, ce se rădicau la unii frunțași până la 30 capete, șoproane cu poduri mari, unde se așeziau carele uri-așe și unde se puneau nutrețul tăiat de stohuri, ca să fie uscat și să-l mănânce vitele cu gust, o grădină plină cu copaci, mai ales *aguzi*, căci fie-care gospodină să ocupa în timpul verei cu creșterea *vermilor de mătasă*, dela care avea un folos destul de mare și *table de verdețuri*, aproape toate verdețurile ce trebuesc la o gospodărie, coșere pline de porumb, chiliere cu două despărțituri, într'una se păstra secară, ce se măcina și se făcea în casă de cătră gospodine pâinea de secară, și în cea-l-altă despărțitură se păstra orzul, cu care se hrănia caii, căci fie-care frunțaș avea și o căruță cu unul sau cu doi cai, și, în fine co-tețe, unde se creșteau câte patru sau cinci scroafe cu purcii, căci frunțașii cu toți sârvitorii lor, de cum se începea iarna și până se isprăvia, se hrănia cu carne de porc curată și gustoasă, ce provinea din porcii lor.

Dacă frunțașii locuitori se ocupau cu cele din afară ale gospodăriei, plugăria și transportul cerialelor la Galați, apoi femeile lor se ocupau cu cele dinăuntru ale gospodăriei. Mulsul vacilor, căci fie-care frunțaș avea până la cinci vaci cu viței, transformarea laptelui până la unt și brânză, căci fie-care frunțași

avea în zemnice putini de brânză și de unt; țesutul pânzăturilor de in, cânipă și bumbac, din care se preparau toate albiturile familiei întregi, precum și țesutul scoarțelor sau covoarelor de lână, cu care se mobila casa întreagă, crescerea păsereleor ce dau oule ce este hrana cea mai gustoasă și mai hrănitoare a omului, toate acestea erau încredințate brațelor viguroase ale femeii.

Nașterea copiilor era ce mai mare bucurie a unei familii, era un mare eveniment, era un mare dar ceresc. Mama alaptă, mama creștea pe copii în frica lui Dumnezeu și le inspira sentimente de cinste și de hărnicie. Copiii, pe acea vreme, erau un mare ajutor pentru părinți. Băieții secondau pe tații lor la plugărie și la cărături; fetele secondau pe mamele lor la toată gospodăria internă: țesut, mulsul vacilor etc. Duminicile și sărbătorile toți locuitorii munteni curați și bine îmbrăcați viniau la biserica Sfinților Haralambii și Mina, aducând fie-care leturghia sa preotului, ca să se roage pentru sănătatea sufletelor în viață și liniștea acelor ce au despărut dintre cei vii. Dintre acei fruntași ai mahalalei ce formau pe atunci bogăția ei, n'au rămas decât moștenitori din Țiplica, Găitânarul, și alții, iar în locul acelei bogății descrisă mai sus, nu se vede decât o adevărată mizerie, ai putea crede că a trebuit să treacă niște hoarde de căpcăuni, ca să lase o asemenea ruină, ai putea să zici că este Babilonul în decadența sa, unde Arabul nici nu mai venea ca să-și așeze cortul său.

A doua parte din cartoulul lui cuconu Gheorghe Tașcă, ce se numea tot mahalaua poștei-vechi, vinea în stânga stradei Traian, cum mergi spre gară, strada Principală, str. Sfântu-Gheorghe, strada Pompieri până la râul Bârlad și de acolo râul Bârlad până la podul Trierarhi, în care parte se află bisericile Sf. Gheorghe și Sfinții Treierarhi. În cea mai mare parte aceste mahalăli se aflau locuitori fruntași, ce se ocupau cu plugăria, creșterea vitelor și cărăturile, restul însă era ocupat de locuințele negustorilor, cari aveau prăvălii în centrul orașului, de meseriași cismari, cari lucrau ceobote cu tureatca până la genunchi, de fabricanți de *brakă*, ce preparau o *brahă* gustoasă și hrănitoare și care era băutura principală a muncitorului, căc pe

atunci se bea foarte puţin vin, se bea numai la zile de sărbători şi foarte puţin, nu se vedeau oameni beţi, cum se văd în ziua de astăzi, de cirezari, adică negustori, care făceau strânsoare de vite, le îngrăşiau pe bogatele imaşuri ce se aflau pe moşia târgului, pe văile Horoetei, Trestianeii şi Jeravăţului, le vindeau sau le tăiau la sahanaua, ce era construită în apropiere de malul râului Bârlad şi în direcţiunea Gărei.

Intre fruntaşii locuitori, din această parte, se înseamnă famelia Bujorănilor, unii se ocupau cu plugăria, creşterea vitelor şi cărăturile, alţii erau cirezari şi alţii erau cismari; moş Vasile Epure, tatăl lui Ilie Epure, care este institutor, era renumit pentru carele sale uriaşe şi cu carâmb, pentru boii săi graşi, înalţi şi cornoraşi.

Dar între cirezarii, care strângeau până la o mie de vite şi treceau cu ele în Ungaria, sau în Turcia sau Rusia, erau cuconul Ioniţă Chirănuş, care avea locuinţa în casele de lângă biserica Sfânt Gheorghe, care astăzi le stăpâneşte o nepoată a sa d-na Tinca Teodor soţia lui Vasile Teodor defunct, şi cuconul Ştefănică Gâlcă, ce locuia în casele, unde vine şcoala No. 2 de fete. Cucoana Marioara, soţia lui cuconul Ştefănică, a făcut localul şcolii şi, după moartea sa, a dat şcolii şi casele sale. Atât cuconul Ioniţă Chirănuş, cât şi cuconul Ştefănică Gâlcă au purtat până la moarte costumul vechiu, vara, şapca, antereu de cutnie subţire, taclit şi fermenea; iarna, căciulă, antereu mai gros, taclit, caţaveică şi giubea. Prin curte şi chiar în casă, purtau ghicilicuri.

Se vede că quartalul lui cuconul Gheorghe Taşcă era cel mai bogat, căci locuitorii lui puteau să pună la dispoziţiunea unei armate străine tot ce i-ar fi trebuit, de aceea şi ispravnicul cuconul Lascarache la el s'a adresat mai mult, la el s'a burzului şi a bătut din picior, pe el l'a ameninţat, de va face vră-o greşală cu indetulare armatei ruseşti ce avea să treacă pe la noi, numai în ceea-ce l-ar privi, că va fi adus în curtea sa, îl va pune înaintea scării şi îl va lovi însuşi el cu biciul plumbuit. Vai, imi aduc aminte, cum bietul cuconul Gheorghe Taşcă tremura, că îi clenţeneau dinţii în gură, când spunea tatei şi mamei poronca ispravnicului. *Bietul om îşi blestemă soarta, că a*

ajuns să fie comisar sub regimul regulamentului organic și mai ales pe vremea trecerei armatei rusești.

Prin batere de tobe, se vestește în fie-care quartal și, prin urmare în tot orașul, că vin rușii. Sosesc cei întâi quartelnicii ruși, cari, împreună cu comisarul, cuconul Gheorghe Tașcă, secretarul său, Gheorghe Botezatu și quartelnicul, cuconul Gheorghe Grec, care știa rusește și care locuia în mahalaua Podeni, merg din casă în casă și înseamnă cu creta numărul de ordine și numărul de soldați ce avea să găsduiască casa însemnată, numere ce trebuia să se respecte și să se păziască cu sfințenie de locuitori, căci la abatere erau bătuți cu biciul pe râspintiele orașului. Erau scutiți de a găsdui soldați ruși servitorii bisericești, preoții și dascalii, supușii străini și treptele boerești. Acești din urmă privilegiați puteau, dacă aveau voință, să primească gradele ofițerești.

În timpul acesta, pe când toate avalelele cădiau numai pe betul român, căci pe atunci român se înțelegea acela ce nu era nici preot, nici dascal, nici boer, nici supus, ci curat muncitor și producător, un flăcău, Gheorghe Găitănarul, ce este încă în viață, fiul unui fruntaș țăran din satul Ivești, veni în oraș și se însoară cu o fată din mahalaua poștei vechi, fiica fruntașului locuitor Avram.

Nunta s'a făcut la casele miresei, ce vin chiar în locul, unde locuiește Gheorghe Găitănarul și cu soția sa, căci trăesc amândoi. Am fost și eu la acea nuntă. Am văzut din ce anume se compunea zestrea însuraților: două care mari, fie-care car câte cu șase boi de mărime uriașe, cum se mai vede astăzi pe la unii locuitori din satul Ivești, o căruță cu doi cai, două vaci cu viței, tiancuri de covoare, valuri de dimie, bucele pline cu scule de mătase galbenă și albă, valuri de pânzeturi, scroafe cu purcei, cusce cu păsări, într'un cuvânt o bogăție, totul complet pentru o nouă gospodărie. Eată în ce consta zestrea pe vremea aceea! Părinții, când căsătoriau pe fiii lor, le zicea: „iată mijloace, muncește și trăește bine și cinstit“!

Gheorghe Găitănarul și cu soția sa aveau un trai bun. Erau în toată mahalaua model de iubire, model de hărnicie și model de cinste!. În scurt timp acești căsătoriți întreise averea, ce a-

veau dela părinții lor; începuseră chiar să fie alături, ba chiar să întrecă, pe moș Țiplica, moș Vasile Epure, moș Ion Bujoran, încât aceștia priviau cu bucurie, nu cu ură și cu răutate, zicând: „măi, da harnicu-i Gheorghe! Așa om se cuvine să-l strângi în brațe”.

Pe acea vreme de cotorpiti de armate străine, ce treceau pe la noi, toată negustorimea, care nu putea să capete un titlu de boerie, căci negustorii, ca și țeranii, n'aveau dreptul să ocupe funcțiuni la stat, negustorii erau eșii dintre țerenime, boeriile se căpătau din născuții din boeri și acei ce erau în sârviciulu boerilor, cum a fost cuconu Ioan Leahul și chiar cuconul Gheorghe Tașcă, toată negustorimea, zic, ca să scape de avalele ce le se impunea, când treceau armatele străine, erau nevoiți să se facă supuși și, mulți, cu adevărat, s'au făcut supuși, mai ales supuși austriaci. Pe cea mai mare parte a prăvăliilor frunțașilor negustori vedeai ținută o placă de fer, cam de trei decimetre pătrați, pe care se vedea pajura austriacă, vulturul cu două capete, semnul că negustorul este supus autriac, semnul că el este scutit de bir și de toate avalelele.

Consul austriac, în orașul nostru, pe acea vreme, era un oare-care Volanschi, frate cu socrul lui Lascar Hârjescu, de origină polon, și de secretar avea pe Teodor Vâlcoviciu, care mai este în viață un nepot al său, iar cancelaria consulatului era în casele de lângă Sfântul Ilie, ce s'au dărâmat și s'a făcut hala de verdețuri de astăzi. Consul Volanschi, fiind un om lacom de bani, cum erau toți străinii de pe acea vreme, găsește un mijloc, ca să se îmbogățiască, care mijloc de îmbogățire începe să îl pună în practică prin chiar secretarul său, Teodor Vâlcoviciu. Acesta se precipită ca o lăcustă printre frunțașii din mahalaua poștei-vechi, frunțașii peste măsură de cuprinși, începe cu fel de cuvinte să-i amețească și să-i înșele, ca să se facă supuși austriaci, că numai astfel pot să scape de bir și de avalelele armatelor străine. Toți frunțașii au resistat cu bărbăție la așa uneltiri: „nici odată nu ne vom face supuși străini; suferim ori-ce, dar voim să rămânem robii țerii noastre”. Unul singur, a căzut victimă acestei uneltiri, acestei lașități; și acela era Gheorghe Găitănarul. El, sermanul, s'a înșelat, n'a voit să mai fie robul

țări sale; s'a pus sub protecțiunea consulului austriac, ca să nu plătească bir și să fie scutit de avalele; s'a făcut deci supus străin.

Consulu Volanschi și cu secretarul său, Toader Vâlcovici, au găsit acum terenul de exploatat, au început a lucra cu hărnicie și cu perversitate și, în curs de un an de zile, Gheorghe Găitănarul a ajuns să primească dela consulul austriac placa cu vulturul cu două capete și s'o ținutiască pe ușa casei sale, dar frumoșii boi, lăptoasele vaci, carele cu coramb în fine, aproape toată gospodăria lui, nu mai avea ființă; toată dispăruse; toată era, sub forma de monedă sunătoare, în busunărul lui Volanschi și a lui Valcovici, Gheorghe Găitănarul a rămas numai cu placa cu pajura austriacă, cu vulturul cu două capete. Când el s'a deșteptat din somnul înșălăciunei, s'a văzut sărac. Muștrarea de cuget l'a cuprins, că a. schimbat robia țării lui; i s'a alterat puțin mintea și de atunci trăește, cum se vede până în ziua de astăzi; când se chefuește câte puțin, începe să cânte cântice de jale!

Trecerea armatelor rusești prin oraș, începe să apară pela începutul primăverii anului 1853 și a continuat până în vara anului, 1854. Nu era zi, nu era noapte, să nu treacă regimente de infanterie, de cavalerie, între cari se destingeau cazacii de Don sau Donții, de artilerie, căruți de ambulanțe și șiruri nesfârșite de cară de pahonți ce aduceau bagajele, proviziile pentru oameni și cai.

După poruncile date de isprarnic tuturor comunelor din județ, toți locuitorii satelor transportau la oraș produsele trebuitoare pentru hrana cu propriile lor cară și fără a fi plătiți, făceau, cum se ziceau pe atunci, *beilic*. Munca câmpului rămânea pe seama femeelor și a copiilor, căci tot ce era voinic în sat era luat cu sila și pus în sârviciul armatei rusești. Erau mulți locuitori, cari nu veniau acasă cu săptămânile, unii cu lunele și unii chiar nu se mai întorceau de loc; mureau de oboseală, de foame și de torturi. De multe ori, în timpul acestei invazii, au venit în ogradă la noi țăranii rupți până la pele, flămânzi, că nu mâncaseră de zile, și se plângeau, că și-au pierdut boii, că și-au pierdut carul, că au rămas săraci și cereau mila: părinții

mei le puneau la dispoziție hrana și prispa pentru dormit, în timpul verei; iarna, paturile din bucătărie.

Rușii intrau în oraș pe la bariera Iași și se opreau la podul de piatră, unde îi așteptau comisarii cu quartelnicii români și cu quartelnicii ruși și fiecare comisar își lua numărul de soldați ce încăpea în quartalul său. Mi se pare că văd încă, cum cuconul Gheorghe Tașcă, cu secretarul său Gh. Botezatu, cu quartelnicul Gh. Grecu ce știa rusește și quartelnici ruși, mergeau înaintea soldaților și se opreau la casa fiecărui locuitor și uitându-se pe ușa unde era însemnat mai de înaintea numărul de ordine și numărul soldaților, zicea: aici, zece; aici cincisprezece; aici, douăzeci; și intra în curte numărul indicat. Odată ajunși în curte, totul era a lor; se desbrăcau, mâncau și dormeau ca la ei acasă. Un gest saș o vorbă de nesupunere a stăpânului era plătită cu injurături și ghionturi rusești, cu capete sparte și chiar cu moarte.

După culesul popușoilor tatăl meu venea dela Trestiana cu un car plin de popușoi și pe mine mă așezase în car deasupra popușoilor. În apropiere de intrarea în oraș, pe unde erau așezate niște corturi de ruși, iesă înaintea tatălui meu un număr de soldați ruși și cer să le dea câteva banițe de popușoi și tatăl meu refuzând, unul dintre soldați ce avea o pușcă, îl lovește în piept și cade amețit. Eu, la vederea acestei nenorociri, am început să plâng și rusul, care se pregătea să dea o a doua lovitură, s'a oprit, mulțumindu-se a ne fură un sfert de car de popușoi. Cu mare greutate tatăl meu s'a sculat și s'a târât până acasă. De lovitură aceia a suferit toată viața sa.

Doi ani au durat dusul și reintorsul armatelor rusești prin orașul nostru. Dusul, cum zice proverbul, cu răs, dar întorsul cu plâns. Dacă la dus carele cu boi și căruțele cu cai ale țăranilor se întrebuintau ca să transporte în josul orașului calabalâcul, provisiunile și odosiții armatelor rusești, cari curgeau ca furnicile, apoi la întors, pe lângă calabalâcuri, provizii și osteniți, mai căra și miile de răniți, că te cuprindea groaza de gemetele, de plânsetele și desperarea lor. Erau zile când, abia se crăpa de ziuă și până în amurg, uneori chiar și în timpul nopții, curgeau care și căruțe încărcate cu soldați răniți ruși. Toate stabilimen-

ele publice, școala No. 1 de băeți, căci pe atunci era numai o singură școală, localurile administrative, în unele case ale locuitorilor, nenumărate bărânci făcute de scânduri, corturi de pânze, prin hambarele de cereale, prin podurile grajdurilor, toate, într'un cuvânt, gemeau de răniți.

La retragere, trecerea rușilor prin oraș se făcea mai mult noaptea, mai rareori ziua, într'o reculegere și într'o tăcere mormântală, că ți se părea că nu se aude glas de om, că nu s'aude duruitul roatelor dela tunuri, parcă roțile erau învelite în smocuri de fân, că nu s'aude tropăitul cailor. Nici în timpul nopții, nici în timpul zilei, nu se anunța reîntoarcerea rușilor prin cântări din gură, prin batere de tobe și sunete de goarne, prin marșuri militare cântate de excelente muzici, cum se făcea aceasta la ducere. Nici se putea altfel: la dus, cântau victorie; la reîntors, plângeau învingerea! Intr'o clipă n'a mai fost picior de rus prin oraș. Nici n'a apucat să zică lumea cuvântul: Doamne, bine că ne-ai scăpat de ruși și cuconu Gheorghe. Tașcă vine la noi și spune părinților mei că vin *nemții*.

Cum se retrag rușii din oraș, venită la început, câteva escadroane de ulani, recrutați cea mai mare parte dintre germani, cari se retrag după șase luni și în locul lor venită două escadroane de husari, recrutați mai mult dintre croați, și un batalion de catane, cea mai mare parte recrutați dintre români, restul din unguri și secui.

Gradele erau încartirați pe la casele boerești, iar soldații pe la casele locuitorilor. Această ocupațiune străină era mult mai funestă decât cea a rușilor, era un fel de *dragonadele franceze* din timpul lui Ludovic al XIV, cari, ca și acelea, avea dreptul de proprietate asupra averii și chiar asupra vieții locuitorilor. Ei își fixau camerile de locuit, ce se goleau imediat de adevărații proprietari, scoteau din grajduri, dacă erau ulani sau husari, caii proprietarilor și așezau pe ai lor, își apropia într'un mod absolut chilerul cu făină, zemnicul cu zarzavat, putinele cu brânză și unt, beciul cu vasul de vin, stânenul de lemne de ars, în multe împrejurări chiar atenta la onorabilitatea femeilor măritate și la virginitatea fetelor, violențe ce au dat naștere la omoruri. Ocupația rusească a fost, bătaia cu *biciul*;

ocupația nemțească, cum o numea poporul, a fost bătaia cu *scorpi*.

Dacă ocupația austriacă pentru țărănime era o povoaară in-suportabilă, pentru boerime această ocupațiune era un deliciu. Ofițerimea austriacă deveniseră pentru boerime, mai ales pentru cucoane, niște adevărați intimi ai familiei. Splendoarea uniformelor, deprinderea jocului de cărți, cochităriile de danț și de salon, faptul că erau străini și se recomandau feciori de grafi și de conți, toate aceste lucruri deșerte înnebunise pe unele femei ale unor boeri, că se credea cea mai nenorocită ființă pământescă, dacă nu s'ar fi găsit în adorația unui ofițer graf, sau ofițer conte. Casele boerimei se transformaseră în niște adevărate saloane de jocuri de cărți, în niște adevărate saloane de picnicuri, în niște adevărate restaurante de libațiuni, la cari ofițerii austriaci erau primii invitați. Cucoanele, în conversațiile lor, credeau o mare favoare, când ziceau: „astăzi am avut la dejun pe graf ofițer X, astăzi la jocul de cărți pe conte ofițer Y, cutare sau cutare este în relație amoroasă cu ofițer baron Z, etc.

Dintre ofițerii armatelor austriace, ce au ocupat aproape doi ani orașul nostru, doi au demisionat din armata austriacă și s'au căsătorit cu femei române, anume: căpitanul de cavalerie Șolt și maiorul doctorul Șamner. Acest din urmă a luat în căsătorie pe o fiică a lui Alecu Tuduri, ce ședea în casele unde astăzi este școala No. 4 de băeți. Din această căsătorie este Doctorul Alexandru Șabner Tuduri, care a reprezentat orașul și județul ca deputat și ca senator în adunările țării.

În urma tractatului dela Paris din 1856, care asigurase autonomia principatelor române sub numele de Principatele Unite, armatele austriace au trebuit să se retragă de prin orașele țării. Cu o zi înainte de plecare, tobele sunau prin mahalale și anunțau locuitorii să fie deștepți și să nu doarmă toată noaptea, să-și păzească ce le-au mai rămas, că a doua zi au să plece *nemții*. Este adevărat, că a doua zi nu se mai vedea picior de neamț; toți plecaseră în zori de ziuă. Această ocupațiune a fost ca niște lăcuste ce se așează pe un lan frumos de grâu și, după ce se ridică, nu lasă decât pământul negru.

Trecerea domnitorului Grigorie Ghica prin oraș, cămăcanul Vogoride și Cuza

După ce domnitorul Gr. Ghica își luase firmanul de așezarea în scaunul Moldovei și trecuse prin orașele Galați și Tecuciu, se anunțase sosirea sa în oraș. La bariera Tecuciu i se pregătise un frumos arc de triumf, împodobit numai cu flori artificiale, sau, cum se zicea pe atunci, flori de târg. Sosirea sa a avut loc cam pe la ora patru de seara; era un timp ploios. Se formase o călărime de vreo două sute de flăcăi din toate clasele societății: țărani, negustori și boeri, toți îmbrăcați în costume naționale. Această călărime a eșit înaintea domnitorului la hanul lui Epure. Domnitorul era într-o cupe, trasă de poștalioane, escortat de o sută de călăreți înaintea și de o sută în urmă. Ajuns la arcul de triumf, cortegiul se oprește, aerul răsună de urale, domnitorul se scoboară din cupeu, întotit de un aghiotant, amândoi îmbrăcați în uniformă rusească, își scoate șapca din cap, se întoarce și privește mulțimea, făcând în toate părțile închinăciuni, și cu glas tare și cam tremurător zice: „oameni buni, fiți liniștiți, a trecut potopul! Cu ajutorul lui Dumnezeu voiu cârmui țara cu înțelepciune și voiu aduce bine la toată suflarea omenească”.

După ce a terminat cuvântarea către popor, domnitorul cu aghiotantul său s'a suit în cupeu, având înaintea și în urma cupeului câte o sută de călăreți, urmând apoi landourile boerești, a apucat pe strada Principală și a intrat în curtea caselor lui Alecu Sturza, unde trebuia să fie găzduit. Seara, după ospăț, a adunat pe toți boerii din oraș, pe cei mai însemnați neguțători și un număr de fruntași țărani și au ținut cu ei mare sfat. A doua zi, în zori de ziuă, a plecat spre Vaslui și de-acolo spre Iași.

În urma tractatului dela Paris, domnitorul, care părăsise țara din cauza ocupației rusești și austriace, se reîntoarce de a doua oară în scaunul Moldovei. De astă dată domnitorul pleacă dela Iași la Bârlad, era în timpul verei. Primirea s'a făcut la bariera Iași, unde era arcul de triumf. A fost condus în alai până la casa lui Alecu Sturza, unde era găzduit. După ce s'au făcut recepțiile și prezentările obicinuite, s'a suit în cupeu urmat de

un șir de trăsuri și a venit drept la școala No. 1 de băeți. Ion Popescu, care era directorul școalei, concentrase pe toți băeții în sala dinspre râul Bârlad și recomandă băeților să fie cuminiți și să strige ura, când va apare domnitorul. Apare domnitorul, un om mic la stat, bine făcut, cu o căutătură binevoitoare. În câteva cuvinte spune elevilor scopul învățături și le recomandă silință și ascultare. Cere lui Popescu să-i prezinte o carte de citire și, după câteva momente, i se prezintă cartea ce se cetea pe atunci. El o ia în mâni, se uită pe prima pagină, trece la a doua, la a treia, pânăce ajunge la ultima, fixând câte un moment ochii la fiecare, încât ți se părea că vrea să se convingă de conținutul ei. Pe urmă o închide, o dă lui Popescu și zice : „e bună“. Pe urmă se uită din nou la copii, îi privește cu drag, parcă nu-i venea să se mai ducă, apoi pleacă capul, face o mișcare cam silită, zicând : „voi sunteți viitorul și fericirea țarei ! vă las sănătoși“ ! A plecat !

După ce a vizitat mai multe părți ale orașului, între cari și podul de lemn de peste Bârlad, s'a reîntors la locuința lui Alecu Sturza și a doua zi a părăsit orașul.

Potrivit tractatului dela Paris dela 1856, domnitorul Grigore Ghica s'a retras din domnie și, până la alegerea domnitorului de adunarea țarei, conform convenției din 1853, se numește căimăcan Vagaride, un nepot a lui Conache dela Țigănești. În vara anului 1857, Vagaride trece prin oraș. La bariera Iași, i se pregătise un arc, unde îl aștepta o mulțime de lume. În sfârșit sosește. Se dă jos din cupeu. Era îmbrăcat în costum militar turcesc cu obișnuitul fes roș. Pe fes, pe mânerul săbiei și pe bumbii dela tunică era *semiluna*, marca imperiului otoman. La un mic discurs ce i se adresează de către unul din boerii prezenți, el răspunde câteva cuvinte, într'o românească stricată, în vârful limbei, cam cum vorbesc chelnerii greci de pe la cafenelele grecești. Se sue în cupeu, urmat de un lung șir de calește și se oprește la casele lui Alecu Sturza, unde era găzduit și cu care era în legătură de înrudire, după cucoana Smărăndița, soția lui cuconu Alecu, căci ea se cobora din familia Conache.

În timpul domniei lui Vogoride, începu mișcarea spre unirea principatelor. După tractatul de Paris, trebuia să se adune în

capitalele principatelor, Moldova și Muntenia, *divanuri ad-hoc*, ce aveau să se pronunțe pentru starea de guvernământ a țărilor. În oraș se constituie un comitet unionist, ce avea de președinte pe Manolache Epureanu, iar de membri marcanți pe Toma Giușcă, Iacob Fătu, Iorgu Radu și alții. Se închiriază o cameră în etajul de sus al magaziei unde vine astăzi cofetăria Boroda, se înființează un birou de corespondențe și de sumarea discuțiilor comitetului unionist, având acest birou de secretar pe preotul Robu, tatăl avocatului C. Robescu, căci era abil în ale cancelariei, cum nu mai era altul. Comitetul se întrunea cât de des și discuta candidaturile pentru viitoarea Adunare Ad-hoc, ce avea să se țină la Iași. Se țineau și întruniri publice, unde luau parte boerii și negustorii aparte. În fine, se anunță o mare întrunire populară la școala No. 1 de băieți, la care putea să ia parte toate clasele sociale.

Cu câteva zile înainte de ziua alegerilor pentru divanul ad-hoc, se hotărăște să se țină acea mare întrunire populară. Înainte de ora hotărâtă, nu numai sala de întrunire, dar chiar în curtea școalei nu mai încăpea lumea, așa că oratorii trebuiau să vorbească de pe terasă, ca să audă și cei din sală și cei din curtea școlii. Pe când vorbea mulțimei Manolache Epureanu, tocmai atuncia sosise la magazinul de galanterie a lui Demetrie Gheorghiu, ce-i mai zicea și Focșeneanul, unde serveam eu ca băiat în magasi, un sul cu tablouri dela librăria Ioanid din București, ce reprezenta *unirea principatelor*, tablouri ce se mai văd încă prin casele oamenilor și pe la librării. Atunci patronul prăvăliei, Demetrie Gheorghiu desface iute un exemplar, mi-l încredințează și-mi zice: „aleargă iute la școala No. 1, unde se ține chiar acum o mare întrunire și încredințează acest tablou lui cuconul Manolache Epureanu. Am pus mâna pe tablou, am alergat în goană, m'am strecurat ca o șopârlă printre mulțime, am ajuns până la cuconul Manolache Epureanu, care vorbea încă mulțimei și i-am întins tabloul deschis, pe care l-a apucat cu o nervositate exuberantă și într'o cuvântare caldă și patriotică, a făcut explicația tabloului. Cuvântarea asupra *unirei*, prin mijlocul acestui tablou, a aprins întru atât auditorul, că nu se mai sfârșiau aplausele, că nu se mai sfârșiau uralele; sunase ora deșteptării, sunase ora libertății, sunase ora înfrățirii!

Se urmasese două alegeri pentru divanul adhoc : una viciată ce s'a anulat, a doua s'a făcut în toată libertatea. Reprezentanții ai orașului și județului au fost : pentru clasa boerilor, Manolache Epureanu, Iorgu Radu și Grigorie Șuțu ; pentru clasa negustorilor Vasile Nicolau, ce a fost directorul prefecturei pe timpul răzbelului dela 1877-1878, a căruia soție, Sevastița Nicolau, trăește încă ; pentru țărănime, doi țărani, unul din comuna Simila. Aleșii din Divanul Adhoc, după cum se știe, s'au pronunțat pentru unirea principatelor, cu un principe străin.

Adunările țării, conform convenției dela Paris din 1858, aleg în 5 și 24 Ianuar 1859 domnitor pe Alexandru Ioan I Cuza.

Până la unirea definitivă a principatelor, trecerea domnitorului Cuza dela o capitală la alta, se făcea prin acest oraș. Acest domnitor avea un dispreț pentru alaiuri, le refuza și nici nu se mai încerca să i le facă. Mi-amintesc de o împrejurare. Se anunțase sosirea domnitorului în oraș și i se preparase un arc de triumf la bariera Iași, unde îl aștepta o mulțime de lume : oficiali și notabilități ale orașului. Cupeul domnitorului se oprește ceva mai sus de grădina publică, cam la cantonul cu două rânduri a județului, unde îl aștepta un excadron de jandarmi călări. Noi, cari eram lângă arcul de triumf și priveam în sus, vedeam că călărașii se reîntorc înapoi și cupeul domnitorului în loc să vină spre noi, apucă spre drumul ce trece pe lângă clădirile lui Nastea și, călărașii, cari sosiseră, ne spune că așa a poruncit domnitorul. Ne-am întors toți cu impresia, că am căscat gura.

Locul, unde se găsea domnitorul Cuza, era casele Costache Costăchescu, ce vin mai sus de piața ocolului de vite. Acest personaj era aghiotant al domnitorului și prefect al județului. După ce Costache Costăchescu a demisionat din aceste demnități și prefect al județului a urmat Iordache Lambrino, ce era cumnat cu domnitorul, căci țineau în căsătorie două surori, găsduirea domnitorului se făcea la casa lui Lambrino, ce vine pe strada Speranța, la o mică depărtare de podul-roș. De multe ori domnitorul, la ducere spre București și la reîntoarcere spre Iași, se opria la moșia Banca, proprietate a cumnatului său, mai ales când era să stee o noapte, ca să se repauzeze ; trecerea prin oraș era absolut necunoscută.

În timpul prefecturei lui Costache Costăchescu s'a înființat școala No. 2 astăzi No. 1 de fete; școalele No. 3 astăzi No. 2, No. 4 astăzi No. 3 și No. 5 astăzi No. 4 de băieți și școalele de fete No. 2 și No. 3 s'au înființat prin stăruința prefectului Iordache Lambrino. Acest personaj avea în județul său o putere discreționară și o mare trecere pe lângă toate ministerele, încât o dorință a lui, privitoare la o instituție publică, devenea imediat realizabilă. Avea multă dragoaste pentru școală și multă considerațiune pentru corpul didactic. Nu era capabil să mediteze o mică nesocotință pentru vre un membru al învățământului. Era gata să îlesnească mijloace elevilor sărmani și talentați, ca să urmeze cursuri mai înalte, sau să capete vre-o funcțiune.

Când s'a anunțat abdicarea domnitorului Cuza, Iordache Lambrino a demisionat din funcțiunea de prefect și s'a retras într-o viață retrasă și solitară, unde a stat până la moartea sa, ce a survenit nu peste mult timp.

Robiia

Pe vremea copilăriei mele, avea ființă robia ȝiganilor. Pro-
tependa, clasa boerilor celor mari, aveau în stăpânire sute de
robi. Aceștia se aduceau în piața ocolului de vite și se vindeau.
Între familiile ce locuiau în oraș și care aveau nenumărate cete
de ȝigani, fie-care ceată pusă sub privigherea unui bulibașă, se
vor cita : Alecu Sturdza, casele unde este Administrația-Finan-
ciară ; Gheorghe Diamandi, casele unde este Palatul-Administrativ ;
Nicolae Greceanul, casele unde este avocatul Mihail Cristescu ;
Scarlat Miclescu, casele din Munteni ; Nedelc Oprișan, casele
unde este școala profesională N. Codreanu ; Giurgea, casele
de lângă doctorul Cerchez ; Scânteu, casele unde este căpitanul
Udrea ; Andronache Donicu, casele unde este inginerul Lăzărescu.
Pe urmă veniau boerii cu rânguri de boeri mai mici, ce aveau
câte un număr mai mic de robi.

Stăpânii aveau dreptul de viață și de moarte asupra robilor.
Aveau dreptul de a-i vinde sau de a-i da de zestre, familii
întregi sau săpărați. Ei erau întrebuințați la muncele câmpului,
la lucrarea ferului, la construirea deosebitelor soiuri de clădiri,

ca bucătari și ca lăutari. Robii n'aveau voie să se strămute dintr'un loc în altul, decât cu învoirea stăpânului. Ei erau împrumutați pentru munci și în casul acesta, se puneau în mișcare, mânați de vătăji boerești, cum se mână vitele și, la cea mai mică nesupunere, erau loviți cu biciul plumbuit până la sânge.

Moșia Simila, ce este astăzi proprietate a orașului, era pe atunci proprietatea lui Nicolae Greceanul. Biserica, ce exista încă poartă numele de sfinții împărați, Constantin și Elena. Se forma o întindere mare de loc bine îngrădit, de vre-o câte-va fâlcii, pe unde erau construite curțile boerești, o grădină cu boscheturi de felurite flori, de portocali și de alămăi, restul pomi roditori, ploi, stejari și fagi. Un canal, de forma unui cerc, cât ținea periferia locului îngrădit, de lățime cam de vreo doi stânjeni, era plin de apă, ce o aducea prin conducte din râul Bârlad și dintr'un mare iaz, ce venea peste drum de grădina, la intrarea în sat. Pe acel canal erau mai multe vaporași, cari se mânau cu lopeți de câtră robi.

La sfinții împărați, Constantin și Elena, ce cad la 21 Maiu, grădina era deschisă publicului. Era obiceiul că, în acea zi, plecau din oraș familii întregi cu mei fripți, cu clondiruri de vin, cu fel de fel de mezelicuri și zimbele pline de jernene. După ce se sfârșia slujba bisericească, la care asistă toată familia boerească, în frunte cu conul Nicolae Greceanu, ce era îmbrăcat în antereu de cutnie, cu taclit, cu fermenea și cu ișlicul în cap, eșiau toată lumea din biserică și mergeau de se așezau pe iarba, întinzând mese mari și apoi începea gustarea și cheful. Mai la fie-care masă era câte un taraf de lăutari, format din robii lui cuconul Nicolae Greceanul.

Cam pe vremea toacei, toată familia Greceanu cu toți invitații, eșiau și se preămbiau prin toate aleile, apoi se așezau pela diferite mese, ce erau întocmite de mai înainte, iar robii, unii aduceau tablalele cu dulceață, alții tablalele cu cafele, alții narghelele de fumat. Cea mai mică greșală a unui rob se pedepsea chiar de câtră stăpâni sau invitați cu pumni în față, sau cu coada ciubucului peste corp, sau dacă avea la îndemână vre-un biciu plumbuit, începea al croi până ce îi țîșnea sângele. Cu conașii cei mititei aveau arcuri cu săgeți, incapat cu un cuiu de

fer ascuțit și, în loc să țintească într'o pasăre sburătoare, o îndrepta și chitia în pieptul, sau în spatele, sau în pulpa bietului rob. Noi, copiii, cari n'avem judecata formată, ne făcea o mare plăcere, ca să asistăm la asemenea priveliște barbare. Când dispăruse amurgul, toți eram acasă.

Pedepsele robilor erau înfiorătoare. 'Mi amintesc o mulțime de casuri, dar voiu cita numai unul. Era cam pe la începutul primăverii când zăpada de iarnă se topia, era dar mai mult frig, de cât cald, că tot nu desbrăcasem hainele de iarnă, un rob, flăcău cam de vre-o 20 ani, înalt și drept ca un stejar, cu picioarele goale, restul corpului înfășiat în niște strențe, cu fiare în picioare, feară la mâni, un cerc cu două coarne fixate și așezate pe cap, era pedepsit să umble trei zile prin tot orașul. Nu l-am văzut de cât ziua întâia și adoa; a treia zi nu l-am mai văzut; am aflat mai târziu, că murise!

Cu venirea de adoua oară la domnie a lui Grigore-Ghica, s'a hotărât desrobirea. Decretul domnesc de desrobire s'a citit în tot orașul prin sunare de tobă. Zile întregi, disrobiții umblau prin oraș, cântând și jucând, și strigau: „ura, să trăiască Vodă” Familiile de zigani, ce se mai văd astăzi prin oraș, sunt discendenți ai robilor. Ei păstrează încă aceleași profesiuni, ferari, lăutari, bucătari etc.

..

Tirania, injustețea, apăsarea, domnirea bunului plac, aduc după sine desnădăjduirea, disprețul de viață! Acestea au dat naștere legendarilor haiduci; acestea au dat naștere, mai în urmă, hoților, ce își petreceau viața prin codri. Mi s'a povestit de cătră tatăl meu despre haiducul Chetrianu și despre hoțul Munteanu; am văzut cu ochii mei și am măsurat cu judecata mea pe hoții Buzul și Moacă. Iată ce îmi povestește tatăl meu despre Chetrianul și Munteanul.

Mă aflu, în timpul toamnei, pe vremea culesului viilor, în comuna Lungești, unde mă dusesem să-mi culeg via. Cam pe la vremea mesei, văd că aleargă lumea spre casa obștiei¹⁾, mă cobor și eu din dealul viei, unde mă aflu, și ajung la casa obștiei. În mijlocul lunei, în fața casei obștiei, văd o căruță cu doi cai și în căruță un om nalt, chipeș, cu o căutătură aspră, mâinele

1) Casa Comunală

și picarele încărcate de lanțuri, care se pregătea să se coboare și, dintr'o săritură, căzu jos, producând o sguduitoră mare, mărită și mai mult prin zângănitul lanțurilor. Acesta era vestitul haiduc Chetrianu, de loc din orașul Piatra, județul Neamț, care devastase prin toate județele vecine, între care era și județul nostru, și care fusese prins în comuna Rădești.

După toaca de sară, ne-am dus mai mulți să mai vedem pe Chetrianu, pe care l-am găsit afară, pe prispa casei obștei, cu lanțurile de mâini și de picioare, sub paza vătejelor armați. Ne-am dat în vorbă cu el și l-am rugat să ne spună câte ceva din viața sa. Ne-a spus multe lucruri minunate, de unele ne cuprindea admirația, de altele ne cuprindea mila și de altele ne cuprindea groaza.

Mă găsiam, ne zice Chetreanu, cu 24 de tovarăși călări într'o pădure, ce venia în crierii munților, la o depărtare cam de o poștă de orașul Bacău. Ni se mântuiseră aproape hrana pentru noi și cai. Nu ne eșiseră de câteva zile nici un trecător bogat, ca să-i cerem vama, afară de trecători săraci, pe care nu îi atacam de loc, ci îi ajutam, când vedeam că sunt lipsiți.

Pe când mă întrebam cu tovarășii mei de ce trebuia să facem, mă pomenesc în mijlocul codrului, unde mă aflam, cu un flăcău, fiu al uneia din cei 24 de tovarăși ai mei, care era în comunicații cu întreaga mea bandă, și care, pe acea vreme, era rânđaș de ogradă la cuconul Iordache Busdugan, mare și bogat boer din orașul Bacău, și vinise să spună, că boerul, stăpânul său, vânduse toate produsele de pe moșiile sale și că încasase o mare sumă de galbeni, pe care îi ținea într'o mare ladă de fer, ce era așezată în odaia sa de dormit.

Cum inserează, las benda mea de 24 în codru, și pleacă călare, având alătura cu mine pe flăcău, până la barierea orașului, unde mă descalec. Flăcăul se sue călare și eu îl urmăz pe geos până la curtea boerească. Flăcăul duce calul în grajd și pe mine mă ia și mă duce în odaia boerului și mă ascunde în fundul unui pat de culcare. Aceasta s'a petrecut, pe când boerul nu era acasă, căci flăcăul știa timpul, când lipsește boerul.

Trecuseră câte-va ceasuri dela amurgit, fiind-că boerul, după cum aflasem, jucase o parte de joc de cărți la un prieten

al său, când se aude sunetul de deschiderea ușelor, tropăitul pașilor și, în sfârșit, boerul ajunge în odaia sa de culcare. Pe când se desbrăcase și se așezase în pat, eu, fără a face o mică întorsătură, ca să nu spariu boerul, încep de odată să zic : „cucoane Iordache nu vă spăriați, fiți liniștit, că nu sunt un om rău, sunt un prieten al d-v.” Și, abia am apucat să isprăvesc cel din urmă cuvânt al vorbirei mele, m'am și văzut în mijlocul odăiei, înaintea boerului, înarmat până la dinți, cu pistoale, cu cuțit și cu iatagan. M'am aruncat și am căzut de o dată în genunchi înaintea lui cuconul Iordache Băsdugan, care rămăsese înmărmurit și îngrozit. După ce am stat câteva minute în genunchi cu capul plecat și cu mâinile la piept, am auzit o voce tremurând : „da, bine Chetrene tu ești ? Vai, că mult mai îngrozit !”

M'am sculat din genunchi, m'am dus și i-am sărutat mâna m'a așezat pe scaun alături de dânsul și mi-a zis : „spune Chetrene, ce nevoie mare te-a adus pe la mine”. De câteva zile sunt cu banda mea în pădurea vecină ; suntem istoviți noi și caii noștri ; am isprăvit totul. Vă rugăm, cu lacrimile în ochi cumpăniți nevoele și trebuințele ; dați-ne un ajutor bănesc, care va fi și cel din urmă, și jurăm pe sufletele noastre, că nu să va mai mișca un fir de păr din viața și averea d-voastră, cât mă va mai ținea Dumnezeu pe mine și pe tovarășii mei.

Cuconul Iordache se scoală de lângă mine, se duce la lada cu banii, scoate un fășic cu una sută de galbeni, și mi-l dă. După ce îi sărut mâna și picioarele, mă adresez către el și îi zic : „cucoane Iordache, ai un mare dușman în ograda d-tale ; când vei auzi o detunătură de pistol, să știi că ai scăpat de el”. Era pela mezul nopții. Flăcăul mă aștepta cu calul în mijlocul ogrăzei. Mă sui pe cal, scot un pistol din brâu și sdrobesc capul miserabilului, care vânduse pe stăpânul său.

După ce Chetreanu dormise o noapte în satul Lungești, sosește în Bârlad, de acolo la Vaslui și ajunge la Iași. Curtea criminală îl judecă și îl condamnă la spânzurătoare. Pe platoul Copoului se rădică furcele și ștreangul ; corpul vestitului haiduc Chetreanu oscilează în spațiu la privirea trecătorilor.

În copilăria mea se vorbea cu groază de doi bandiți, care prădau orașul și județul în lung și în lat. Ei treceau Prutul, și

prădau în Basarabia ; treceau Dunărea, și pradau în Bulgaria. Unul se numia Buzu, om scurt la corp, gras ca un butoiu, negru ca un corb, fioros ca o henă ; altul, Moacă, înalt și ciolănos, de grosime potrivită, cu o căutătură șirată. Și unul și altul, după ce au jăfuit și au omorât, au fost prinși, condamnați la închisoare pe viață și torturați.

Pedeapsa corporală, pe acea vreme, se executa la capitala județului, de unde era criminalul. Atât Buzu cât și Moacă au fost torturați sub ochii orașenilor. Se anunța cetățenilor ziua de tortura criminalului. El era pus liber într'un careu de călărași cu săbiile scoase, în afară de careu era un calaraș nearmat, dar cu un biciu plumbuit în mână, ce trebuia să aplice loviturile pe corpul vinovatului, doboșerii mergeau înainte și băteau tobele, din care eșeau niște sunete lugubre, ca cum ar fi fost niște sunete ce anunțau moartea cuiva, și înaintea doboșerilor era un ampoiăat dela isprăvnicie, îmbrăcat în uniformă rusească, căci pe atunci toți funcționarii administrativi purtau uniforme, care ampoiăat ținea în mână un sul de hârtie, pe care era scris făptele vinovatului și numărul loviturilor ce avea să primească. La executarea pedepsei lui Buzu și Moacă ampoiăatul care a cetit săntența, a fost Costache Ion, văr cu Gheorghe Vidră, cunoscut destul de bine, căci a murit în zilele noastre.

Cortegiul lugubru trebuia să se oprească în patru răspântii : piața Domnească, chiar la marginea stradei de intrare în curtea bisericei ; în colțul stradei principale, visavi de magazinul Broder, pe atunci era prăvălia de bogasierie a lui Pavilică ; colțul unde se încrucișiază strada Ștefan cel Mare și Paloda, unde a fost clădirea Teatrului ; piața ocolului vitelor, în apropiere de locul, unde este o fântână. În fie-care din aceste puncte avea să se oprească coriejul. Amploiăatul se suia pe un scaun, ca să fie văzut de lume, cetia săntența și însemna pe o bucată de hârtie numărul de lovituri hotărâte ; vinovatul își expunea trupul gol și jandarmul aplica loviturile mortale ; puțini putiau să sufere loviturile la cele patru răspântii ; mulți cădeau amețiți sub lovituri ; mulți muriau dela a doua sau dela a treia, sau dela a patra răpântie.

Curtea criminală din Iași, condamnase pe Buzu și Moacă la câte una sută de lovituri, adică câte două zeci și cinci la fie-

care răspântie. Costache Ioan ne spunea, că din toți condamnații, singurii Buzu și Moacă au putut să sufere loviturile, dar și ei au trebuit să fie transportați la închisoare cu carul de unde se vede ce constituție de fer aveau oamenii aceștia !.

Intr'o zi din luna Septembre, pe când Buzu nu era prins încă, veni la noi o rudenie din satul Lungești călare. Calul este legat la esle într'o poiată ce aveam și șeaua cu frâul se pun pe prispă. Ne punem la masă cam intramurgul, dupăcum era obiceiul casei, și, dupăce am sfârșit masa, tatăl meu spuse mamei : „Eleano, fă paturile, că eu cu vărul Costantin ne ducem până la Andrei Surul, ce avea crăsmă chiar în locul, unde vin casele lui Dumetru Ursulescu, ca să mai vedem, cine mai este pe acolo și să luăm câte un pahar de pelin“.

Mama mea parcă avea o presimțire, căci să încercă să-l oprească și să rămâe acasă, zicându-i : „omule, scii că săptămâna trecută Buzu a prădat pe părintele Iorgu Chiru și i-a luat totul ; stă-i acasă, că parcă am o presimțire acum. Tatăl meu și cu moș Constantin n'au ascultat și au plecat, ca să mai stee puțin la crășma lui Andrei Surul. Luându-se cu vorba au zobovit, cam vre-un ceas, așa spunea ei. Noi ne-am culcat. Eu, care eram cel mai mic, m'am culcat la sânul mamei. Mama nu adormise, aude lătratul și pe urmă tăcutul câinilor, aude sunet de pași de om, vede o mătăhală de om că se apropie de fereastra odăiei, unde trăesc chiar astă-zi, și lângă care fereastră era patul de dormit, rădică fereastra și alunecă palma sa pe fruntea mea, încât mă trezește și încep să plâng, mama începe să strige pe nume pe tata și pe moș Constantin, atunci matahala să rătrage, închide fereastra, se duce în căsoiu, desleagă calul, ia și șeaua cu toate ale ei de pe prispă și pleacă. Când tatăl meu și cu moș Constantin se întorcea dela crășma lui Andrei Surul și era în capătul stradelei ce conduce la casa noastră, un individ încălecat pe cal scăpăta de casele lui părintele Dediu și au apucat pe strada ce conduce la str. Principală, căci se distingea foarte bine, că era o lună ca ziua. Intrând în casă, tata și moșul, au găsit pe mama înmărmurită de frică și pe mine plângând.

Trecuseră un număr de ani dela această întâmplare, Buzul se grafiase de la Ocnă, se hotărâse să se lasă de hoție și intrase

storuș la privighitorul Costache Chiru, care era vecin cu noi. Intr'o zi, cam pe după toacă, pe când ședeam noi toți copiii' pe lângă mama pe prisma casei, vedem că intră Buzul în ogradă, îmbracat în haine de staroș, ca cum era îmbracați și jandarmii, se apropie de noi, își scoate șapca din cap, se uită spre mama și zice: „sărut mâinele cucoană Eleno, să-ți trăiască copiii și să le dea Dumnezeu minte și noroc". M'am hotărât, zicea el, să mă retrag din storoșie și să mă duc unde mă va îndrepta Dumnezeu. N'am voit însă să plec, fără a veni să-mi mărturisesc un păcat și să mă rog să mă ertați, că poate să mă iee Dumnezeu, căci sunt bătrân și amărât.

Vă aduceți aminte, continuă el, sunt acum zece ani trecuți, în'r'o noapte de toamnă, pe o lună luminoasă, ca ziua, un om a deschis fereastra casei (arătând anume odaea), a voit să intre, dar s'a retras, a luat șeaua de pe prispă, calul din căsoiu și a eșit pe poartă; acela eram eu, vestitul Buzu! Știam că soțul d-tale, cu un prieten al său, intrase la crâșma lui Andrei Surul, mă hotărâsem să intru în odaea de dormit să vă omor pe toți, ca să vă iau toți banii, căci aflasem că aveți bani. Când am rădicat fereastra și mi-a alunecat palma pe fruntea lui cuconul Ionică, care a și început să plângă, atunci plânsul lui de copil nevinovat atâta m'a înduioșit, că m'am retras înapoi și n'am mai voit să-mi indeplinescu ticălosul plan. Acum cucoană Eleno iartă-mă, și spre semn că mă ertați, dă-mi mâna s'o sărut; acum cucoane Ionică iartă-mă, și spre semn, că mă erți, dă-mi fruntea să ți-o sărut. Cu ochii plini de lacrimi și cu un hohot de plâns a zis: „rămâneți sănătoși; Buzu se duce; Buzu nu se mai întoarce"! Aceasta s'a întâmplat cam pe la 1860 și de atunci n'am mai auzit că să mai vorbește de el.

Neculae Moacă, care, după ce fusese torturat la cele patru răspintene ale orașului și condamnat la munca silnică pe viață, a fost transportat să taie sare la ocnele dela Târgu-Ocna. El, ca și Buzu, după un chin de zece ani, a fost grațiat în timpul domniei lui Alexandru I Cuza.

Cam cătră anul 1868, în restaurantul Vențel din Hanul Tâlpău, ce era în locul unde astăzi este otelul Europa, văd un om înalt, ciolănos, cu trunchiul corpului curbat, cu ochii în geos,

ca cum s'ar feri să fie privit de cineva, cu mersul încet și greoiu, trecea de multe ori prin restaurant ducând și aducând coșul plin cu carne, cu pâine și cu alte lucruri trebuitoare ale unui restaurant, căra cu cofele și cu secăua apă pentru bucătărie, era deci în calitate de rândaș la restaurantul lui Vențel.

Intr'o zi mă găseam la dejun cu Neculae Dospinescu, ce era pe atunci supleant la tribunalul local și, pe când dejunam, iată că trece prin restaurant omul descris mai sus, încărcat cu coșuri de lucruri pentru mâncare. După ce omul nostru trecuse din sala restaurantului în bucătărie, Nicolae Dospinescu se reculege cam puțin și cu o voce tremurândă îmi zice : „știi cine este acesta ? Este Nicolae Moacă, cel mai vestit haiduc ? Am fost alături cu Costache Ioan și am văzut, cum i s'a aplicat 100 de lovituri la cele patru răspântii“.

Cu permisiunea patronului, am chemat pe Nicolae Moacă și l'am așezat pe scaun lângă noi. Nu prea voea să șeară, dar mai pe urmă s'a supus. A început să ne spună de suferințele lui, care erau, cu adevărat, suferințe de martir. Suferințe în codri ; suferințe înaintea judecăței, unde îl lovea până la sânge și până la ameteți ; suferințe în închisoarea din oraș, ce pe atunci era în locul, unde a fost casa obștei, în care închisoare era aruncat într'o groapă umedă, fără așternut și fără lumină ; suferințele în cele patru răspântii ale orașului, unde corpul său să sângera de lovituri și mintea lui să aprindea până la nebunie ; suferințe în ocnele de sare, unde a petrecut aproape toată bărbăția lui !

Nicolae Moacă devenise omul cel mai cinstit. Nu își apropria un paiu. Ne spunea patronul restaurantului „Vențel“ că n'a putut să vadă om de atâta blândeță, de atâta bunătate, de atâta hârnicie, de atâta bună credință. El zicea : un ticălos de grec, care m'a torturat, care mi-a necinstit femeia mea, m'a hotărât să mă duc în codru și să jefuesc la drumul mare. N'am omorât, martur îmi este Dumnezeu, de cât numai greci.

Dupăce Nicolae Moacă sârvisse în restaurantul lui Vențel vre-un an, într'o seară, pe când în restaurant era multă lume, vedem că apare și ne se adresează cu aceste vorbe : „boerelor vă las sănătoși ; mâine, în zori de ziuă, plec ; mă duc să-mi petrec restul zilelor la o monastire și să mă rog lui Dumnezeu pentru

ertarea păcatelor mele, pe care le-am săvârșit din răutatea Grecilor ; mă duc să mă călugăresc ! Ne a cuprins pe toți mila și regretul de plecarea acestui om, ce era o distracție plăcută și instructivă pentru noi ; ne-am grăbit și am făcut o colectă de vre-o sută dn lei, casă-i săi sărviască în călătoria sa ; cu lăcrămile în ochi ne-a luat pe rând și ne-c sărutat mâna. Dupăce a primit banii și a isprăvit sărutatul mânilor, a plecat. N'am mai auzit nici unde s'a stabilit, nici cât a mai trăit, N'am uitat însă timpurile, în care au trăit Moaca !

Pe vremea domniei lui Mihalache Sturdza, după povestirea tatălui meu, în piața ocolului de vite, s'a rădicat două furci și un odgon, unde s'a spânzurat vestitul bandit Munteanul. Corpul a stat o zi și o noapte, pe urmă s'a săpat o groapă chiar lângă furci, unde s'a aruncat corpul spânzuratului și s'a acoperit cu țărână. De multe ori n'am trecut noi peste pământul ce acopere corpul lui Munteanul ! Dacă s'ar fi pus vre-un semn, de sigur, că l-am fi încungiuurat ! Corpul fără vieață, chiar al unui criminal, nu se profanează !

I. Vasiliu, pensionar

1907 Maiu 28

II MEMORIUL

scris și subscris de Andrei V. Ionescu, fost Primar al orașului Bârlad și Deputat de mai multe ori.

Andriu V. Ionescu răspunde veneratului Părinte I. Antonicu la „foaia sf. Sale de întrebări” următoarele :

Sunt născutu în orașulu Bârladu, la 26 April 1832 ¹⁾ din părinți Români, fiulu Pitarului Hagî Vasile Ioan, și a soției sale Ileana. Părintele meu era comerciant fruntaș, având 2 Magazii, 1 de Manufactură și alta de Lipscănie. Părintele meu au fost adeseori alesulu Casei Proprietăței Moșiei Târgului Bârlad, unde s'au destins prin activitate și asiduitate până la esces ! După aceasta au fost ales membru la Municipalitytea orașului în mai multe rânduri, așa că pe la 1846 au fost numit Președinte al ei, fapt care pe atuncea era foarte ne cunoscut, ne putind fi un co-

1) Mort la 21 Februario 1917, în etate de 85 ani.

merciant Președinte, de oare ce această onoare de prim magistrat al Orașului era rezervată numai boerilor de baștină, de aicea se vede dar' ce loc interesant ocupa părintele meu în societatea Bârlădeană. D-sa înbolnăvindu-se de lăngoare (Tifus) pe la anul 1839, a fost curarisit de reposatul doctor Emanoil Costin, descendinte din adevărata familie a lui Miron Costin, cronicarul Țerei Moldovei .

Părintele meu, în boala sa și în pietatea ce avea cătră Atot puternicul Dumnezeu au promis că îndată ce se va însănătoșa (scăpându cu vieață) va pleca la Ierusalim spre a se închina mormântului sfânt, astfel că la 1840, a plecat împreună cu soția sa, și 3 copii, căci atâția avea pe atunci și anume : Andreiu, Gheorghe și Costache, precum și cu soacra și cumnata sa, Tasiica, mama răposatului căpitan Vasile Manoliu, care, cu ocaziunea războiului de independință, au contractat niște grave infirmități ; din acest pelirinaj ne-am întos cu toții sănătoși, și deaceia ce mai mare parte din concetățenii mei îmi zic Hagi Andreiu.

De Religieune sunt Ortodox, ca și părinții mei, cari au avut 8 fii toți masculini, din care numai 2 mai supravățuesc și anume A. V. Ionescu și colonelulu Neculai V. Ionescu, frate mai mic, și care s'au stabilit în București, iar cei lalți frați au reposat la diferite epoci de boale incurabile, ca și părintele meu, care au reposat la 1860 Aprilie 30, în etate numai de 55 ani, iară maica mea în etate de 72 ani, la 1886 Septembrie 19, au reposat.

Școala Primară sau Domnească, cum se numea pe atunci, am învățato în casele numite asfăzi a Ruxandei Gheorghe Cepescu, vis a vis de Piața sf. Ilie, numită de consiliul comunal, ce prezidam, Alexandru Ioan I-iu ; pe urmă sau mutat școala aceasta în chiliile Vovidenii, în care au locuit mult timp regretatul meu amic d-nu Ioan Popescu, acum Professore onorifice ; de acolo împreună cu toată școala am pus temelie școalei No. 1, care gătindune casa pela 1842, sau mutat școala în această zidire nouă, fiind unica școală sistematică construită (astăzi transformată în uzina de lumină electrică). Tot în acest local s'au înființat clasele „Fundatiunii Gheorghe Roșca Codreanu” numai în 2 clase, căci numai atâtea clase superioare avea orașul Bârladu. Se în-

văfa limba Latină pe lângă limba Română etc. Intre profesorii noi numiți, când s'au construit aceste clase, era și d-nu Iosif Patrici, Român din Banat, om erudit, care predă limba Latină cu mult succes; m'a sfătuit ca pronumele meu de Ioan să'l schimb în Ionescu, cea ce am și făcut cu multă dragoste, căci îmi era simpatic, nu numai din cauza fizicului său frumos, dar și din cauza metodei cu care își ezercită el greoa sa profesiune și de atunci am rămas Ionescu, cea ce mă numesc și astăzi, împreună cu toată familia mea.

Eu fiind foarte sirguitor la învățătură, mă bucuram de multă iubire din partea d-lui Patrici, ast fel că la un moment dat, m'a numit ședator acestei clase, cu sediul în banca I, în capătu din această fundațiune. Și, ca să stimuleze pe elevii săi la învățătură, au pus acest loc la concurs, încât mai în fie care zi eram concurat de elevii camazazii mei, care răvniau acest loc; dar eu, prin sirguința ce aveam, tot deauna 'i biruiam, spunindu-mi lecția tot deauna fără greșeli. Și astfel cât am stat în fundațiune mi-am ținut locul în banca I din capăt. Din camarazii mei de atunci numai există astăzi de cât d-lu Colonel Costache Vrabie, în viață. Eșind din fundațiune, părintele meu m'au dat se învăț limba Greacă și Italiană, la un savant profesor grec ce se numea Dimitrie Papastavru. Terminând științele și acolo, în cursu de 3 ani de zile, părintele meu m'au dat la un bogat comerciant, Hagi Gheorghe Caloiu din Focșani, unde mi-am început studiile comerciale; după un timp am eștit și m'am asociat cu Ioan Curelescu cu 10⁰/₁₀ din câștigulu ce va da magaziea sa. Am stat vreo 3 ani de zile, și, desfăcându-mă de d-lui, m'am asociat cu d-lu Dimitrie Ioan Gheorghiu din Focșani, ca să deschidem 1 magazie întovărășie la Bârlad, unde am sosit la 17 Septembrie anul 1851. Această tovărășie au existat până la Decembrie anul 1856, când m'am desfăcut și am deschis singur 1 magazie cu obiecte de lux, care au existat până la anul 1887 Martie, când, din cauza marelor perderi ce am suferit, din o concurență ne loială, am încetat plățile și am lichidat, mai mult din răutatea omenească, decât din vina mea, care nu sunt nici bețiv, nici cartofor și nici afumeiat ca să-mi perd averea mea adunată cu multă onestitate. Din această cauză am intrat într'o

criză teribilă, și dezgustat de atâta răutate m'am retras acasă, unde am stat fără să fiu oprit de cineva 16 ani de zile, primind din când în când vizitele puținilor mei amici, ce-mi mai rămăsese, între care vă prenumer și pe sfinția voastră, care de multe ori m'ați bucurat prin prezența voastră. Astfel am petrecut acești 16 ani în casă, ne eșind prin oraș și neducându-mă la nimenea.

La anul 1858 Ianuarie 30 m'am căsătorit cu domnișoara Safta, fiica cunoscutului comerciant d-nu Ioan Boiu, clucer și decorat cu serviciul credincios; avea mai multe magazine de coloniale engros și endetail. Din această căsătorie am avut 13 copii din care numai 2 fete, iar toți ceilalți băeți. Astăzi nu am în viață de cât 6, adică 5 băeți și 1 fată, toți și-au făcutu studiile Primare și Liceale aicea; după care am trimis pe Constans în școlile militare din Iași și București, de unde, finind cursurile, au eșit sub-locotenent, și prin servicii mai departe astăzi este căpitan, și Șef al depozitului de recrutare din regimentul 12 Cantemir. Iară Gheorghe ș-au terminat studiile la liceul Traian din Turnu Severin. După care s'au stabilit în București și au început a studia Medicina, pe care terminând cu bun succes, la facultatea de Medicină din București, au prezentat sub No. 830 Teza pentru Doctorat în medicină și hirurgie, care fiind premiată de Juriul examinator „cu laude” au capatat titlul de Doctor în medicină și chirurgie, stăbilinduse la Institutul Medico-legal, Morga Capitalei București. Indată apoi au fost numit și medic Primar al Județului Ilfov, după ce au fost mai înainte medic intern al spitalelor din București. Din luna expirată Fevruarie anul 1906, este Doctor în medicină și chirurgie cu diplomă și liberu a practica această știință.

Fiul meu cel mai mare, Cezar, este casier la sucursala Băncei Naționale a României din acest oraș, unde își face datoria cu multă demnitate, el este căsătorit și are 2 băeți cu totul dragălași.

Al 2 fiu, mult regretatul Trajan, care după ce șiau terminat studiile aicea și la București, l'am trimis la Paris, unde au stat 6 ani, făcându-și specialitate din matematici și științele fizice, după care, întorcându-se în țară, au căpătat profesoratu, fiind numit Director de liceu la Râmnicu Sărat, precum pi Revizor școlar al

acestui județiu. După aceea și-au luat concediu și s'au dus la Brusel unde și-au terminat studiile la Facultatea liberă din acel oraș, căpătând cu laudă licența și Diplomile de Matematică și științele Fizice; iară după 3 luni după aceasta, voind a depune examenul de Doctorat în aceste științe, s'au întors bolnav și au murit de teribila boală a cancerului, care au repit țării un savant fiu, căci el se pregătia să intre profesor la universitatea din București și era cu desăvârșire preparat; iară nouă familiei ne-au produs cea mai mare durere, la care și sfinția voastră v'ați asociat fiind un discurs funebru și făcând necrologul său; el era decorat cu crucea „Coroana României” în gradul de Cavaler”.

Fiul meu, Andrei A. Ionescu, al 4 fiu, finind studiile aicea, l'am trimis la București la școala de Poduri și Șosele, unde și-au făcutu studiile, după care au fost numit Inginer Conducător al postului Tulcea ca șef al serviciului Hidraulic, acolo au stat mai mulți ani și pe urmă au fost transferat la Cerna-Vodă, înaintându-l în serviciu. Al 5 fiu, Vasile A. Ionescu, este funcționar la primăria orașului; iar al 6, fiica Virginia A. Ionescu, care, după școala Primară, au fost promovată la școala Secundară de fete, unde și-au terminat studiile cu deplin succes.

La 1860, pentru prima oară am fost ales membru al Casei Proprietăței moșii orașului Bârlad, unde, după regulile stabilite prin Hrisovui Domnesc, în virtutea cărei se aleg membrii numai pe un an.

La 1861, am fost ales asemenea pentru prima oară membru la Municipalitatea orașului Bârlad, cu plăcere îmi amintesc despre acest an, căci atuncea am propus paveluirea orașului cu piatră de Putna, care lucrare costă 12.000 galbeni, încât au trebuit să se pue noi biruri și adică de 8.000 galbeni, căci municipalitatea nu avea venit de cât de 4.000 galbeni anual. Nu era absolut nici o îmbunătățire, gloderia era nemai pomenit de mare, astfel că în dosul Hotelului Brandes s'au înecat 1 cal și altul vis-a-vis de Leizer Cofman pe strada principală, gloderie proverbială, încât prin măsurile luate atunci au început orașul a se pava și să continue regulat până azi; din care inițiativă avem azi și câteva străzi pavate cu piatră

cubică. Fănarile de iluminat oraşul erau în număr de 60 şi se aprindeu cu lumânări de său.

La anul 1862, luna Ianuarie, urmând a se face definitiv Unirea Principatelor, am fost ales şi trimis de comună la Bucureşti, spre a asista la această celebrare măreaţă contopinduse atât adunările Deputaţilor Moldovei şi Valahiei, precum şi ministerele lor într'un singur minister şi o singură adunare a deputaţilor României cu titlu de Principatul României. Ajungând în Bucureşti am fost încarteraţi de Primăria Bucureşti, pe la diferite Hoteluri, luăm parte la Tedeumul dela Mitropolie, banchete şi diverse festivităţi. Intre altele toţi deligaţii aceştia au fost prezentaţi Mării Sale Domnitorului Alexandru Ioan I Cuza, în sala tronului, iară Măria sa sta pe Tron înbracat în haine de general de cavalerie cu mantia Domnească. Această prezentare s'au făcut de Preşedintele Consiliului de miniştri, reposatul Barbu Catargiu. Regula era ca deligaţii să se prezinte M. S. în 2 rânduri şi ministru declară cu glas tare că prezentează deligaţii cutărui oraş sau judeţ, astfel că, când au venit şi rândul meu şi prezentându-mă Domnitorului, Măria Sa, cum de felul său era foarte curios, au întrerupt pe d-nu ministru spunându-i că mă cunoaşte şi întrebându-mă unde sunt găzduit, am răspuns respectuos că sunt găzduit la Hotelul Caracaş din strada Şalarilor; atunci s'au adresat ministrului spunându-i să dei ordine Prefecturii de Poliţie ca să-mi aducă bagajul la Palat, fiind găzduit într'o cameră alături de camera cumnatului său, d-nu Iordache Lambrino. M'au ţinut 1 săptămână întreagă, luând masa cu M. Sa, după care m'am întors la Bârlad. Fiind că cheltuelile de trimitere la Bucureşti să făcură de Comună şi, rămăindu-mi 17 galbeni câţi-va lei, i-am inapoit comunei, care nu vroia să-i primească, spunind că aceşti bani au fost destinaţi pentru mine; eu însă am persistat, şi au trebuit să-i primească, după cum să poate vede din dosarul Primăriei, unde se află petiţiunea mea de prezentarea banilor în chestiune. Am continuat cu pavarea şi înmulţirea fănarilor, transformându-le în iluminăţie cu petroliu, şi alte multe îmbunătăţiri ce îmi scapă din memorie, fiind mulţi ani trecuţi de atunci. Şi eu astăzi bătrân de 76 ani, împlinind 75 de ani, la 26 Aprilie expirat, anul curent 1907.

Trebuie să vă spun că, fiind foarte june la 1856, iubiam până la esces libertățile publice, dar din cauza regulamentului organic nu le putem egzercita !.. încât am fost silit pentru ca să fiu aparat de arestare și expulzare, se mă fac supus Englez, cu care am cheltuit 6 galbeni și am căpătat 1 pasport, din care se constată că sunt născut la Banta Serigo, în insulele Ionice, ce erau anexate la Angliea, și care au stat până la 1861, când s'au ales Principele Gheorghe de Danemarca Rege al Greciei. Cu această ocaziune Principele Gheorghe de Danemarca înrundindu-se cu curtea Angliei, au fost dăruite de Angliea Regatului Grecesc, făcând parte și azi din regatul Grecesc. În această calitate de supus Englez am stat până la 1858, când am părăsito, deviind iarăș cetățean Român și fiu de boer, în virtutea decretului ce posedă tatăl meu dela M. S. Alexandru Grigoriu Ghica Voevod ce au venit domnitor moldovei la 1849. Astfel că am putut lucra cu ardoare la Unirea Principatelor Române, precum și la prosperitatea țării mele scumpe, și mult iubite. Din cauza aceasta, Prefectul de aicea, d-nu Alecu Diea, având ordine severe pentru aceasta au venit cu consulul meu Englez, precum și cu 1 Poștă cu 4 cai ca să mă ridice și să mă trimeată la Iassi spre a-mi lua pedeapsa ; consulul meu în loc să mă susțină, el înclina cu prefectul. Inșă Prefectul furios se adresează consulului că „vezi că supusul d-tale nu te ascultă“ ; eu atunci protestez și le spui la amândoi că supușii d-nului Consul sunt slugile sale, eară nu eu care sunt protejatul maestății sale Britanice și, dacă nu mă lasă în pace, la moment voi supune o telegramă majestăței sale, cerându-i protecțiune, iară nu violarea drepturilor ginților. Văzând că eu nu șuguesc și sunt capabil de aceasta, s'au muet amândoi și de unde erau ca niște lei, au devenit mei. Și lucru curios, că, pe când se petreceau toate aceste, frate-meu, Ghiță, deschidea niște lăzi, ce-mi venise din Paris, și-au scos niște argintării și cristale, din Paris, care pentru prima oară s'au văzut la Bârlad, încât d-nu Prefect, ca să mă înbuneze și poate că avea necesitate, au cumpărat argintărie de 80 galbeni, și așa ne-am despărțit cu toții veseli,

Dela 1858, am început a lucra în deplină libertate ca cetățean Român ; atuncea urma să se facă alegerile de deputați

pentru alegerea Domnitorului, care s'au efectuat la 1859 Ianuarie 5, în persoana Marelui Domnitor Alexandru Ioan I Cuza Voevod. Trebuia zic să se facă alegeria de deputați. Colegiul I, în care făceam parte, ca alegător, se compunea cam de vro 30 alegători, cea mai mare parte fiindu-mi rudenii și amici, am isbutit se propun pe amicul meu domnu Gheorghieș Emandii, care s'au și ales. Pe atuncea nu egzista partidul liberal și cel conservator, ci numai partidul oamenilor cinstiți și buni patrioți; niminea nu se interesa ca să fie luptători afară de regretatul meu amic d-nu Ioan Popescu, dar care nu putea face nimic, căci eră supus austriac, ceia ce l'au făcutu se stea ca simplu spectator, așa că la 1864, nemuritorul M. Cogălniceanu au împământănit pe toți profesorii transilvăneni, și atuncea Popescu au devenit alegător; ba trebuie se arăt, când, din cauza ambițiunilor sale, mă combătea și vroia cu ori ce precu să-mi iei locul de cap al partidului liberal de acolo! ceia ce n'au putut de cât să fie și el unul dintre capii de aicea!

După alegerea nemuritorului Cuza, s'au designat 2 partizi și adică partidul boerilor, numit conservator, și partidul liberal compus din oameni cari doriau toate libertățile pentru țara lor. De atuncea am devenit adversari politici cu d-nu Gheorghieș Emandii, dar prieteni am rămas până la moartea sa, pe care o regret mult.

La 1864, transformându-se Municipolitățile în Primării, la alegerile ce sau făcut atuncea, după noua lege comunală, eu, deși lipseam din țară de 3 luni, fiind la Paris, m'am ales în unanimitate în fruntea listei comunale, care, după legea de atunci, din cei 3 aleși în fruntea listei, guvernul avea dreptul de a numi pe Primar.

La Paris fiind, am primit o telegramă prin care un număr de alegători, din Bârlad, îmi făcea cunoscut alegirea și ca sigură numirea mea ca Primar, felicitându-mă în mod călduros. Din Paris, plecând în Elveția la Geneva, unde de obicei de mult încă trăgem la Hotel du Lac, situat pe malul lacului Lemăn; alătura de acest Hotel eră o cafea, care se numea Café du Globe; acolo ducându-mă ca de obicei, să citesc jurnalele Românești, am dat și peste jurnalul „Trompeta Carpaților” redijată de

Cesar Boliac; jurnalul era scos ca ediție de lux, și prin el se aducea laude nemuritorului Cuza, pentru împroprietărirea țărănilor, căci atuncea se făcuse. Observând acest ziar, găsescu publicat o depeșă a alegătorilor mei prin care protestau pentru ce nu m'au numit pre mine Primar, căci eu avem dreptul și nu d-nul Ión Coroiu, care eră ales pe la mijlocul listei și nu aveà dreptul de a fi numit; dar cei în drept pretextau că n'am fost numit din cauză că eram prea june, și astfel nu eram destul de serios. Eu pe atuncea eram în etate de 32 ani, și prin urmare ajungea destul că m'au numit prim adjutor. Intorcându-mă în țară, am găsit între amicii ce mă așteptau acasă la mine, ca să mă felicite pentru bună venire și d-nu Ioan Coroiu, care l'am primit cu bucurie și nu am arătat nimic din nedreptatea ce mi se făcuse cu numirea mea; căci d-nu Coroiu era foarte îngrijit că nu voi primi postul acesta; dară eu am tăcut și am primit a fi prim ajutor de Primar, și am lucrat în toată libertatea, căci d-nu Coroiu îmi făcea toate plăcerile, nu mă contraria la nimic, încât de vis, eu eram adevăratul Primar. Atunci am creat o serie interesantă de îmbunătățiri a orașului punându-se noi biruri, care atingeau cifra de aproape 900.000 lei și fiind aspru criticat numai eu de toate aceste.

Primiam zilnic scrisori anonime, care mă amenințiau, care cu moartea, care cu bătea, încât din această cauză luasem măsuri de precauțiune, umblând neconținut cu un revolver de calibru 6 m'm în buzunar și gata fiind a mă răsbuna în modul cel mai teribil pe acel ce ar îndrăzni să mă atace; gracie purtării mele active și oneste, i-am dezarmat de astfel de ostilități și am rămas numai cu ocară și calomniile ce mi debitau; care de altfel îmi producea multă amărăciune, când mă gândiam cu ce ură sunt tratat pentru că vreu să îmbunătățescu orașul și să-l servescu cu onestitate fără de a fura după cum furau acii ce mă criticau. Atuncea am înmulțit fanarale și iluminațiile cu gaz petrolu, rădicându-le până la aproape 500; atuncea s'au început construcțiunea podurilor de lemn după un sistem nou american; înmulțirea stradelor cu pavaje noi, și altile, care îmi scapă din memorie. La 1865, sau început și înfrumusețarea grădinei Publice, construind bănci de fer, fânare de iluminat, care

nu erau ; aranjând drumurile într'un mod sistematic ; căci am tăiet multă pădure din ea, numai ca să o aranjez cât s'au putut mai bine ; atuncea am construit Pavilionul cel mare ca'n caz de ploaie visitorii grădinei să aibă unde a se adăposti ; atuncea am construit sere pentru păstrarea florilor tropicale, prevăzându-le cu cuptoare care le încălziau ; atuncea am adus apă, construind un basin, unde azi este aşăzat bustul lui G. Pallade, ceva ce te revoltă, că în loc de apă ce are nevoie grădina, să se puie un monument unui mort ; nimic mai greşit de cât aceasta, căci în oraş sunt destule pieţe publice unde ar fi stat mai bine, şi unde era mai mult admirat de numerosul public, ce furnică pe acolo. La 1866, îmbolnăvindu-mă greu am fost silit să demisioniez dela Primărie, şi să mă duc la Paris spre a mă curarisi, gracie căriea m'am însănătoşat. Din cauza multelor lucrări începute de mine şi acei ce m'au înlocuit în administraţia comunii, nefiind dibaci şi buni gospodari, au incurcat comuna cu enorme datorii, pe cari se vor videa în darea mea de seamă din 1875, cheltuind o mulţime de bani şi grevând cassa cu aproape 400.000 lei peste veniturile ei, cu dobânzi oneroase, care sunt anume specificate în Darea mea de seamă pe care v'o trimit anexat pe lângă aceasta cu rugămintea că, după ce vă veţi folosi de ea să mi-o înapoiati, căci numai acest exemplar mai am, din toate administraţiile ce am făcut la comună, şi care administraţii toate au avut Dările de seamă, dar numai ştiu ce s'au făcut, şi nici cine mi li-au luat ; când am găsit acest exemplar nu puţin m'am bucurat, căci puindul la dispoziţia Sf. Voastre lesne vă veţi putea face o idei despre faptele mele dela Primărie în anul 1875 ; şi celelalte administraţii ale mele n'au fost mai pre jos de acele ce vedeţi în 1875. În cât tot eu am trebuit să o scap de aceste încurcături, care ea, casă publică, plătea procente de 18⁰/₀ şi 24⁰/₀ ; şi, dacă socotiţi mai bine, erau mai multe procente, când procentele la unile obligaţiuni erau ca să se plătiască înainte, etc. După o mică pauză am revenit iarăşi la Primărie şi am continuat cu înfrumuseţarea oraşului ; dar pe la 1874, ne mai putând face faţă plăţilor comunale am fost silit se propui consiliului comunal ce preşidam, ca să mă autorizeze a face un împrumut de 400.000 lei la Casa de Depuneri cu un procent minim de 9⁰/₀ pe an şi plata

în rate, cea ce am și izbutit a face odată 50.000 și altă dată 350.000 lei, în total 400.000. Pe atunci era foarte rar ca să găsești bani cu 9⁰/₁₀ pe an, după o stăruință de aproape 3 luni ce am stat în București și până n'am finit nu m'am întors în Bârlad, viind cu banii necesari. La București, fiind o Casă de Bancă, Abram Emanuel & fii, voind a face și ea împrumutul, dar numai cu 12⁰/₁₀ pe an, îmi propune să-mi dea 4000 galbeni reșfert, ca să urc dobânzile din 9 la 12⁰/₁₀ cea ce cu indignare nu am primit. Tot în anul 1875 am înzestrat comuna cu stâlpi de fontă pentru iluminatul orașului, care există și azi și să pot vedea pe străzile orașului; am construit cimitirul de înmormântări, precum și o capelă, cum se vede azi în cimitir.

Planul cimitirului l'am făcut la Paris. Tot la cimitir am construit și casa pentru punerea morților și casa servitorilor cimitirului. În piața Domneasca am construit un basin pentru apă, și rezervorii pentru caz de incendii, ca să aibă apă abundentă și să se poată lua cu lesnire. Vis-a-vis de magazinul lui Hagi Lazar Cambur, astăzi proprietatea d-lui Paveliu comerciant de coloniale, era o piață ce se numia a Otcupului, mlăștinoasă și cu totul murdară, acolo staționau carile cu poloboace de vin, adesa pentru disfacere, și tot aicea se cotiau de însărcinații Primăriei. Am oprit de a se mai vinde vinurile acolo și am strămutat otcupul în piața ocolului de vite; iară pe locul rămas fără nici un serviciu, am făcutu un scuar, prevezindul cu copaci, gazon și flori, de cătră grădinarul comunei, adus de mine din Paris. După facerea împrumutului comunei la Casa de Depuneri și Consemnațiuni, trecând 5 ani, s'au făcut convertirea acestui împrumut cu bilete la porteur. Din această operațiune comuna au profitat diferența procentelor peste 9⁰/₁₀, cam la 200.000 lei, profit ce au devenit real numai prin chibzuințele mele neîncetate în toate sferile comunei noastre. Am fost alesul comunei dela 1861 și până la 1886; în acest interval de aproape 26 ani, am fost ales și numit de 5 ori Primar al orașului Bârlad; tot în intervalul acesta, consiliul îmi votă 250 lei ca diurnă de trăsură, eu însă o lăsam în folosul casei comunale; asemenea din micul meu onorar de Primar, ce nu era mai mare de 400 lei mensual, eu dădem în folosul casei comunale câte 100 lei, astfel că atât din

onorar, cât și din diurna de trăsură dădeam 350 lei, pe fiecare lună ; iară trăsura plătiām din proprii mei bani. etc.

Cât au ținut Camera de Comerțiu sediul său în orașul Bârladu, totdeauna am fost alesul ei, și numit Președintele ei.

La 1867 am fost pentru prima oară alesul orașului în Adunarea deputaților României, reprezentând la început colegiul III orășienescu, după cum era pe atunci ; a II oară, colegiul al II, și a treia oară colegiul I, încât am fost reprezentant al națiunii în 3 legislaturi, făcându-mi datoria cu multă independență ; astfel că, când s'au votat înființarea domeniilor Coroanei, în cameră s'au pus votul cu apel nominal, și nu secret, încât eu am votat pe față contra acestui Domeniu. Și în tot timpul am fost independent, cu toată dragostea mea nemărginită ce aveam pentru marele și ilustrul barbat de stat d-nu I. C. Brătianu. Cu d-lui și cu d-nu C. A. Roseti, am făcut cunoștință în cartierul latin din Paris.

Cu fericire îmi aduc aminte de aceste cunoștințe precioase, căci d-nu Brătianu și Rosetti erau egzilați acolo, pe cât îmi aduc aminte, cam pe la anul 1853. Și de atunci am fost cel mai devotat amic politic al lor, până la moartea lor. În tot timpul acesta eram cel mai crezut om din acest oraș, astfel că schimbam și așezam pe cei mai înalți funcționari ai statului, ca Prefecți, Președinți de tribunal, Casieri, Directori ai creditului agricol, și alții, care nu erau oameni de treabă, cu oameni onști și activi, încât pentru ori ce afacere din Bârlad eram consultat și Prefecții ordonați a lua lămuriri în ori ce afaceri ale judeciului. De 3 ori mi s'a propus de d-nu Ministru Prefectura județului Tutova, și de 3 ori am refuzat'o fiind că după mine Prefectul și Polițaiul orașului sunt posturile cele mai detistabile, în cât ei trebuie se ezeceute ordinele Guvernului fără să sufle, și eu preferam independența și onestitatea serviciilor. Încă din anul 1868, am luat parte la înființarea unui spital sistematic în orașul nostru, fiind și eu unul din membrii fondatori donatori, care sunt în număr de 20. Regulamentul spitalului au fost făcut de D-r C. Codrescu și de mine, și într'o ședință de ale primăriei, ce preșidam, s'au votat și egzistă și azi în administrația spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”. Tot eu am fost norocitul să

preșidez mezzatul când s'au antreprenuit spitalul ; atuncea s'au prezentat 2 societăți : una evreiască și alta românească, compusă din : Inginer G. Vălescu et C-nia, cetățean bărlădean. Am preferat pe români cărora li-am adjudecat'o cu 417000 lei, iară evreii îmi adusesse 1 ladă de tutun Bectimis în valoare de 100 galbini și deosebit 2000 galbeni, ca să dau lor antrepriza cu 470.000 lei, ceia ce batjocorindu-i bine am refuzat, cumpărând numai cu bani 100 galbeni tutunul ce-mi adusesse și oprindu-mi o parte pentru mine, restul l'am desfăcut pela oamenii mei care cu multă recunoștință îmi făcu elogiul pentru buna sa calitate. Am făcut parte din Societatea Tipografiei „Unirea”, care, prin intermediul meu la cassa amicului meu G. B. Popovitz din Viena, s'au cumpărat și expedit la Bârlad.

Fiind la Paris, cam pe la 1878, s'au înființat aicea o Societate de Bancă „Economia Bărlădeană” și am primit o depeșă, prin care mă numia Președinte al ei, dar eu nu am primit această onoare, și, refuzând, societatea au numit în locul meu pe N. Nicorescu, și casier pe G. Rășcanu ; rezultatul ne fast al societății aceștia este cunoscut cetățenilor, care au pierdut mulți bani, în paguba lor, și cu toate acestea niminea n'au reclamat îndestularea lor dreaptă etc.

La anul 1882 Decembre în 24, cu brevetul No. 837, am fost decorat de M. S. Regele cu ordinul Caroana României în gradul de Cavalier.

Când s'au desemnat și înființat partidele politice, eu am făcut parte și fac și astăzi din partidul Național-Liberal. Pela 1867, fiind ca deputat, să făceau multe întruniri acolo în București de către Profesorul Neculai Ionescu din Iași în scop de a recruta aderinți la grupul său, ce se numia partidul fracțiunii Libere și independente. Atât eu cât și regretatul meu amic Panaite, Chenciu am rămas neclintiti membri fideli a partidului Național Liberal, iar amicii mei Iancu Codrescu și Ioan Popescu au părăsit partidul Liberal, și s'au înregistrat și cu alții în fracțiunea Liberă și independentă.

În suburbia Podenii, unde nu era școală de fete, mi se pare cam pe la 1868, 1869, am înființat ca Primar această școală care există și astăzi.

Regretatul Costache Dimitriu Robu, consultându-l în privința eraturilor comunale, care până atuncea erau antreprizuite la o societate Română Ebraică, am voit să cunosc exact veniturile aceste, și, după explicațiile ce mi-au dat Robu, am convenit ca d-sa să-mi garanteze cu averea sa Regia ce voiam să înființez ca să nu mai las să sugă compania aceasta ce ținea eraturile comunei, foloasele ce erau, ce voiam să rămâie comunii; astfel, convenind cu Robu, am acceptat garanția sa, cu condiție că tot ce va prisosi peste suma convenită să rămâie în profitul său, dându-i dreptul de a se ocupa în persoană cu aceste venituri. Aceasta am făcut în scop de a ști exact care erau adevăratele venituri a eraturilor în chestiune. După câți-va ani de studii Robu s'au ales cu câteva mii de galbeni folos; atunci i-am propus că, de oarece nu are copii, cel mai bun lucru ar fi ca să renunțe la acest folos, în favorul comunei, zidind o școală pe numele său

Dar, viind eu din nou la Primărie Primar, am stăruit cătră d-nu Robu ca se nu-și nege promisiunea ce mi-a dat și să facă școala; atunci d-lui mi-a declarat că au dat 800 galbeni acelui Primar care are mulți copii și tot faptă bună au făcut, dar eu nu-l slăbiam de loc și în cele din urmă l-am decis să facă școala după un plan ce adusăsem dela Ministerul Instrucțiunii Publice, București. Văzându-l, a început a se văita că nu are mijloace de unde să construiască asemenea școală, atunci au scos o pungă cu 300 galbeni și mi-a dăruit mie cu condițiune ca să facă școala, dară să nu cheltuească mai mult de 2.000 galbeni. Eu nu am primit banii și l'am rugat mult timp ca să-și ție cuvântul și să îndeplinească acea promisiune care va fi o faptă măreață și cu care va străluci totdeauna numele său, care nu are copii, și nu are cine să-l pomenească, dar îl va pomeni toată tinerimea care va învăța în școala lui Costache Dimitriu Robu. Atunci după multă stăruință și trăgănări s'au decis și au început zidirea falnicii școli în suburbia Podeni și cu care au cheltuit mai bine de 6.000 galbeni.

Fiind necesarii încă 2 școli: una a lui Ioan Gheorghiu și alta în Munteni, după ce am aranjat terenurile necesare, și ne mai putând veni la Primărie din cauza nenorocirei ce mă

lovise, aceste şcoli au fost zidite în primăria d-nului N. C. Budu, precum şi trotuarele cu bazalt artificial, studiate de mine, dar care, cum zic, s'au ezeccutat de d-nu Budu, în semn de recunoştinţă pentru înlesnirile ce i-am dat la studii în Bucureşti, după cum să poate vîdea în Darea de seamă pe 1875, unde d-lui figurează ca bursier al comunei, şi după aceea l'am ajutat şi pus judecător de instrucţiune la Tribunalul Tutova, şi, dacă nu cădem, era să fie în curînd numit Preşedinte al acestui Tribunal.

În îndelungata mea Administraţie comunală n'am încetat de a-i neglija interesele, făcînd zălnic, precum şi noaptea, inspecţiuni pela brutării, căsăpii şi iluminarisire oraşului; pe căsapi îi înbrăcasem în alb, avînd fie care câte o bonetă albă franceză în cap. Brutarii trebuiau să fie tunşi şi raşi, cu unghiile tăiate, înbracaţi anume în haine albe curate; fânările trebuiau să fie totdeauna curate şi aprinse până ce se făcea ziua; pînăa, carnea şi orice obiecte de îndestulare publică, trebuiau să fie drept măsurate; cafenelele, locănteles şi crăşmile asemenea erau inspectate ca să fie în bune condiţiuni. Laptele se grăduia în fiecare zi, cel rău se lăpăda la Bârlad; peştele sărat şi proaspăt asemenea se inspecta şi tot ce găsim stricat îl trimetem afară din oraş şi acolo îngropîndul cu var în pămînt, în anumite locuri destinate pentru aceasta; cheltuiala îi privia pe vinovaţi; astfel că îi îndreptasem bine pe cei răi, încît numai făciau; căci ştiau de mai nainte că ertare nu au. Amploiaţii dela Primărie, Poliţie şi Comisarii tremurau de groază ca să nu păţească după cum au păţit membrii perceptorii, şi amploiaţi dela Primărie, care, în număr de 14 şi-au luat pedeapsa la închisoare, fiind unu condamnat la ocnă pentru 10 ani, între care se afla şi casierul comunei o rudă a mea. Numai cu străşnicia aceasta am izbutit să administrez bine comuna.

Pela 1885 sau 1886, s'au înfiinţat aicea o companie din creştini şi ebrei, cari vroiau să iei eraturile comunale cu arendă pentru 5 ani; aceste erate studiate de mine să urcau la 380.000 lei şi societatea vroia să le ei cu 300.000 lei, astfel că, dacă le-aş fi dat în 5 ani, comuna ar fi pierdut 400.000 lei, dar nu li-am dat pînă ce nu mi-a dat la licitaţie 380.000 lei. Trebuie să arăt

că societatea aceasta îmi propusese să mă pue cu ei tovarăș, fără nici un capital, și pe deasupra îmi mai dădea și 100.000 lei reșfert, i-am batjocorit bine și i-am refuzat, rămâind corect la datoria mea; dar triste consecințe am avut din această îndeplinire a datoriei mele, căci împreună cu adversarii mei, destul de numeroși, s'au asociat și mi-au dat ultima lovitură de care n'am mai scăpat nici azi.

Pe teritoriul comunei trebuia construit un pod, peste Bârlad, la punctul ce se numia Comizopolo, acolo am construit acest pod mi se pare pela 1882, dar care pod au ajuns astăzi într'o stare rea, și în curând are să se strice cu desăvârșire, dacă nu se vor lua măsuri serioase.

Fiind insurat mi-am luat un profesor de limba Franceză la care am învățat, căci cu dese mele voiaje în francie aveam necesitatea de această limbă, încât am putut să mă servesc bine de această limbă.

În consecințe, vă rog să bine voiți a mă scuza că n'am ținut ortografia ce se cuvine, din cauză că am uitato, și în privința exprimării mele sunt cam greu, căci nu m'am prea ezercitat cu scrisul, dar sper că sf. voastră prin erudițiunea ce aveți veți netezi totul, astfel ca să vă puteți folosi încâtva la scrisul Istoriei ce v'ați propus și cu notițele mele cuprinse în aceste foi.

Dorindu-vă succes, în întreprinderea acestei scrieri, vă rog să bine voiți a primi recunoștința mea pentru onoarea ce mi-ați făcut.

Al sf. voastreenerate Părinte, cel mai adevărat amic, și servitor!

A. V. Ionescu

Bârlad, la 7 lunie 1907.

Anexata de 1 exemplar Dare de Seamă asupra administrațiunii comunei Bârladu, din 1874/1875, pe care voescu să bine voiți a mi-l inapoia îndată ce vă veți servi de ea, căci țiiu foarte mult să am acest singur exemplar.

**Alte Răspunsuri la chestionarul veneratului părinte
I. Antonovici**

Despre Ioan Popescu. Regretatul Ioan Popescu s'au născut

în Șomcuța-Mare, în Transilvania, din părinți Români. Părintele său, Părintele Popovici, de religie Greco-Catolică (unit) au dat naștere acestui valoros patriot la anul 1830.

În revoluțiunea dela 1848, Popovici fiul au schimbat numele în Popescu, și fiind grav compromisat în acea revoluțiune ca să scape de perzecuțiile Ungurilor au trecut în Bucovina și aicea făcând cunoștință iarăși cu un revoluționar tot de la 1848 anume boerul Iorgu Radu dela Dealul-Mare, au venit dela 1849, cu el în țară și au fost numit vechil pe moșiile sale; dar vocațiunea sea fiind de Profesor, Iorgu Radu au stăruit la Iași și au fost numit profesore la școala No. 1, de unde îndată ce s'au înființat Gimnaziul sau Liceul de azi, au trecut profesor de limba latină.

La 1864, nemuritorul M. Kogălniceanu au împământenit pe toți transilvănenii, în rândul cărora se afla și Popescu. Și de atunci au început a face politică, figurând ca unul din capii partidului Național-Liberal. La 1867, înființându-se gruparea „Liberă și independentă” a cării șef era Profesorul de Universitate Nicolae Ionescu, au trecut în acest grup, împreună cu Iancu Codrescu și alții, rămăind eu și cu P. Chenciu nestrămutați în partidul Liberal. Ca politician și profesor, mă scutesc de al aprecia, fiind că sf. voastră îi cunoașteți faptele sale de om politic și de profesor de Liceu etc.

Gh. și N. Codreanu. La Dealul Mare stătea bătrânul Codreanu a căria moșie era atunci, Codreanu, care era chior de un ochiu și avea fii pe Gheorghe și Neculae, și o fiică Maria, măritată cu Ventura. Bătrânul Codreanu făcea parte din boerimea întâea a țării.

Fiul său Neculai Roșca Codreanu era hatsân, dar de o economie rară, aproape sgărcit; toată averea sea au testat-o pentru a pregăti bune gospodine și a fi învățate atât cât trebuie unei femei gospodine, înființându-se din averea sea, care, la moarte-i trecea de 1.000.000 lei vechi, o instituțiune în care să se învețe și să se pregătească aceste femei. Sf. voastră ați fost și sunteți și azi Profesore la acea instituțiune.

De aceia ca să fiți mai bine edificați în această cauză, căutați și vedeți testamentul său care este făcut de amicul său laudatul profesor și Președinte al Tribunalului, Toma Giușcă. În

acest Testament veți videa totul și cum se califică femeia etc.

Gheorghe Roșca Codreanu, fiind bolnav, a plecat la Viena, dar au murit, lăsând toată averea sa pentru înființarea unei școli superioare; înființându-se deocamdată 2 clase ce se numiau ale fundațiunii Codreanu și în care clase am învățat și eu; fiind apoi am fost dat la o școală Greacă și Italiană la care am învățat 3 ani de zile.

Ministerul de Culte și Instrucțiune Publică, luând această avere, au înființat, dacă nu mă înșel, pe la 1858, Gimnaziul și în urmă Liceul de azi, sub numele de Gheorghe Roșca Codreanu.

După cum vedeți acești 2 frați au lăsat toată averea lor pentru scopuri culturale, în cât se cunoaște că au fost adevărați nobili fii de boier mare și patrioți destinați.

Protopopii : Ghinea, Vrabie și Chiru. Ion Ghinea, Costache Vrabie și Iorgu Chiru, toți au fost protoierei. Cel dintâi era paroh la biserica sf. Haralambie și Mina; era un om nănz și frumos, mare filantrop, căci, pe lângă mulți copii saraci pe cari creștea pe cheltueala sf. sale, au avut parte numai de unul numit Vasile Buhnea, care, în urmă, după Unirea Principatelor, ajunsăse funcționar înalt la Ministerul de Interne din București. Sub stăruința și auspicile sf. sale s'au clădit biserica sf. Ilie din acest oraș, astfel că în Holera ce băntuia în anii 1865-6, stătea zilnic pe scaun în soare și privilegia biserica cum se construiește; bun român, etc !.

Costache Vrabie au fost adus de boierul Cazimir, dela moșia sa Puești, preot aicea la sf. Dimitrie și Domneasca, în urmă mulți ani protoiereu, luând parte în această calitate la mai multe catagrafii ce se făceau pentru așezarea locuitorilor la bir. Serviciul divin îl celebra cu multă maestate, încât îi făcea plăcerea să'l asculte. Au avut 2 fii, pe unul Vasile și altul Costache; cel întâi era profesor la Galați, cel al II era diplomat al școlii de matematici din Paris, astăzi este colonel în retragere; despre fiice, câte au avut, știu numai că sunt călugărițe; au lăsat frumoasă avere, compuse din o moșie Cărja, case în Bârlad și bani în natură; au fost și președinte al Municipality orașului Bârlad.

Iorgu Chiru se trăgea din familie de biurocrați, cari aveau și ranguri de boierie. El slujia asemenea frumos, protoiereu de merit, evlavios, dar nu fanatic !

Toma Giușcă, nu cunosc din ce familie se trăgea. Toma Giușcă, știu numai că era un om erudit și cult în adeverata putere a cuvântului; era absolvent al Academiei din Iași¹⁾ și numit cam pe la 1832 Profesor la Galați, unde au stat mult timp în această calitate, apoi au intrat în Magistratură; astfel că în copilăria mea l'am aflat Președinte al Trib. Tutova; în această calitate au stat mulți ani. Eșind de acolo, au fost ales membru la Municipipolitatea orașului în anul 1861, când am fost și eu ales membru; dar fiind bătrân, toți membrii l'au cerut de președinte al ei, care au și fost numit de ministerul de interne din Iași. Pe lângă că era cult, apoi era și de o cinste rară și original până la surprindere. Căci dacă îți știa vreun viciu, sau că ești cinstit ori ai altă calitate, ți le spunea aceste în față, când era lumea mai multă, el nu se jenia de nimic!.. Cu plăcere îmi aduc aminte că, pe' când eram colegi, n'am venit vreo 2 zile la Municipipolitate, astfel că a 3 zi, cam pela toacă, mă pomenescu cu d-lui la magazie și văzându-mă au început a mă observa că de ce nu vin la Municipalitate, că cu cialalți colegi nu se poate înțelege etc. I-am spus că sunt foarte supărat că a II zi, am de plătit 100 galbeni și polița trebuie să mi-o prezinte mâne spre a o achita și mi lipsescu 300 galbeni și nu știu ce să fac; căci, ca neguțitor român n'aș vroi să mi se protesteze. D-lui mi-a răspuns: să nu duci nici o grijă de așa ceva! și au eșit și, pe când se amurgise bine, vine și scoate la biurol meu o batistă din care mi numără 300 galbeni și mi spune că i-au luat pentru o lună de zile cu 33 de parale la $\frac{0}{10}$, de lei pe lună dela evreul Moişa Herdan, bogat bancher, al căruia avocat era în toate pricinile sale.

Înainte de scadenția de 1 lună m'am prezentat la bancherul Herdan și i-am spus că d-nu Giușcă m'au însărcinat se plătescu acei 300 galbeni ce-i datoră. Jidovul odată cu prezentarea creanței lui Giușcă, mi-au dat și un sul de tinichea în care se aflau documentele moșiei sale, pe care, primindu-le, am plecat

1) Eră absolvent numai a seminarului din Socola, în care calitate a fost numit profesor la Galați în 1832. — Academia Mihăileană s'a înființat după ce Mihai Sturza a venit ca Domn în anul 1834, — că de acela doară acea Aca-demie s'au numit Mihăileană.

la magazie, unde mă aștepta Giușcă, căruia cu lacrimile în ochi i-am mulțumit. Și i-am observat că de ce au făcut așa, să-și pună documentele amanet pentru mine; el mi-a răspuns: că de nu făcea așa polița mi se protesta și eu eram rușinat! ba poate și declarat în stare de faliment; și apoi că mă iubește că sunt bun neguțitor, și bun român. Eșind dela Municipolitate, a fost numit membru la curtea de apel din Focșani, unde a stat mult timp, căci pe atuncea Curtea acolo și avea sediul și pe urmă în Galați; după aceea s'au întors la Bârlad în casa sa proprie, unde au și murit. Indată ce s'au dat tributul naturei, am fost înconștientat de oamenii săi despre aceasta, și fără nici o întârziere am telegrafiat fratelui său, Gheorghe, la Iași, asemenea om erudit; iară eu am început a pregăti cele de înmormântare, căci bani nu s'au găsit, afară de puțin mărunțiș, că am scos punga și i-am pregătit înmormântarea, într'un mod convenabil cu vrăsta sa și cu demnitățile ce au ocupat. Pe atuncea, trecând dela Iași un regiment de infanterie, i-am angajat muzica, ca să-l petreacă până la mormânt. Când am sosit acasă la mort, am găsit casa plină de amici, care toți îl jeleau și întrebau ce avere au rămas; dar niminea nu vroia să dea ajutor la înmormântare. Fratele său Gheorghe, au sosit la timp și mi-a mulțumit plângând! asigurându-mă că peste 2 săptămâini îmi va plăti banii cheltuiți, căci acum nu-i are. Și în adevăr că mi s'au plătit toate cheltuelile făcute cu înmormântarea și grijile până la 40 de zile inclusiv. Cu această ocaziune birjile de transport m'au costat 10 galbeni, dar nu le-am pus la socoteală, ci le-am pus din propria mea pungă, în semn de respect pentru acest mare om.

Călugărul Sofronie Vârnav. Despre Sofronie Vârnav, el descinde dintr'o familie de mari boeri. Pentru studiile sale au fost trimis la Paris, unde au stat până la bătrâneță; acolo au făcut cunoștință cu revoluționarul Popa Șapcă dela 1848, precum și cu alții revoluționari ca I. C. Brătianu, C. A. Rosetti, și alții. După aceia Popa Șapcă, s'au călugărit și au devenit Arhimandritul Iosafat; în unire cu acesta au înființat Capela-Română în strada Rue Racine, cartierul Latin din Paris.

Deviza Capelei Române era un soare asupra căruia era scris: „Cu frică și cu cutremur să vă apropiați”. Adică veneau

toți Românii la Biserică, unde era un cor de bărbați, femei, și copii Francezi, cari cântau la serviciul divin într'un loc deasupra altarului de unde nu se vedeau. Era ceva majestos ! De multe ori îndueșat de acest cor, și de dorul de țară, plângeam și mă credeam cel mai fericit muritor. Iată ce va se zică Biserica, când este bine condusă, cum face pe tot omul să fie fericit și să-și respecte religiunea sa ! Dar ne trebuie oameni pentru acest scop, și ei sunt foarte rari.

Vârnav mireanul s'au călugărit la mănăstirea Neamțului, după ce au îmbătrănit și s'au întors în țeară. Scopul său era să ajungă arhiereu și Mitropolit al țării, căci de multe ori îmi spunea că n'avem în cler oameni la înălțimea lor, mai ales între arhieriei etc.

Sfinția sa părintele Vârnav au venit la Bârlad în scop de a se alege Deputat, cea ce au și reușit, dar n'au avut noroc să intre în adunarea Deputaților, de parea ce au murit de Scorbut, în odoarea de sus a magazinului Goiu, unde ședea. Publicul care era fanatizat de Vârnav, au scornit că jidovii l'au otrăvit, și în noaptea aceea au început o revoluție contra jidovilor, zdrobind și devastând ori ce găsiu a jidovilor.

Vârnav era un om foarte cult, orator de prima forță și vorbea limba Franceză ca cum ar fi limba maicei sale ; om pios și virtos prin faptele sale de adevărat călugăr ; dormea înbrăcat și nici o femeie care vinea la dânsul nu o primea sub nici un cuvânt ; im era bun amic, de multe ori l'am ospătat în casa mea și mă avea la o deosebită iubire și considerațiune, pentru care îi sunt tot deauna recunoscător.

Avea un frate mai mare, Doctor în Medicină, și veniau împreună adeseori la mine, pot zice mai în toate zilele. Ei se rudiau aicea cu cucoana Catinka a lui Iorgu Radu, născută Toderas Sturdza.

Carol I la Bârlad 1867. În 1867. Vodă Carol, când au venit pentru prima oară în orașul Bârlad, au tras în casele lui Iancu Greceanu, astăzi casele aparțin avocatului M. Cristescu-Vasilie. La recepțiunea, ce s'au făcut de Vodă, am luat și eu parte ca notabil și fruntaș al comerțului, oprit fiind apoi la Masa Domnească, ce s'au dat în seara zilei aceia. Cum s'au

făcut nu știu, destul că părintele Vărnăv sta la masă alături de mine, și vis-a-vis șadea Manolache Costache Epureanu, care cât am stat la masă n'au încetat de a tachina pe călugăr.

Dar sfinția sa îl trăsnea cu răspunsurile ironice, într'un mod așa de meșteșugit, încât Epureanu tăcea ! și așa s'au tachinat amândoi cât am stat la masă. La un moment i-au adus aminte lui Vărnăv de își mai aduce aminte de când jucau la „Mabil” cancanul, în cartierul latin din Paris, cancanul cu femeile cele mai depravate numite grizete. Această grădină aparținea studenților și femeilor demimondene, unde își petrec nopțile în cele mai vesele jocuri. Părintele Vărnăv răspunde că toate geniile Parisului de pe atunci, au trecut prin purgatoriul acesta și ce au fost rău au perit, iară ce au fost bun au rămas, Oamenii cei mai mari ai Franciei care șau făcut educațiunea de student la „Mabil” prin urmare nu era ceva anormal ca sf. sa ca student să nu petreacă acolo după cum petrecea și d-nu Epureanu ; și alte multe vorbe de care nu-mi mai aduc aminte, fiind de atunci trecuți 40 ani ; altele nu sau petrecut între amândoi de cât tachinări, și spirit ! cât vrei !.

Am asistat la primirea lui Vodă Carol, dar n'am auzit că P. Chenciu ar fi ținut un discurs în limba Francesă cu ocaziunea primirii lui Vodă.

Grădina publică. La 1834, viind de la Constantinopol Domnul Moldovii, Mihail Grigoriu Sturza Voevod, la masa Domnească au azistat boerii cu soțiile lor, între cari era și eruditul boer Iordache Iamandi, cu soția sa Marghioala, această femeie de o frumuseță rară și foarte spirituală, au plăcut atâta lui Vodă, încât au dat ordin Ispravnicului de atunci ca să facă apel la toți proprietarii din Tutova ca să trimeată cu cară de belic pui de copaci din esenția cea mai frumoasă, care, sub direcțiunea grădinarului Schteiner dela Epureni, au fost sădită grădina pe 10 fălci de loc, în partea de nord a orașului Bărladu, căci în această parte domiciliia partea boerească. Astfel că din cauza aceste-i frumoasă cucoane avem noi una din cele mai frumoase grădini din țară.

Cuza Vodă. Cu adevărat că marele Domn al României s'au născut în orașulu Bărlad, în mahalaua Munteni, chiar la mar-

ginea oraşului despre nord. Chiar eu ca copil am vizitat de multe ori acele ruine. Dela acest mare Domn s'au format oştirea naţională, s'au împroprietărit ţaranii şi au scăpat dânşii de beilic şi pont. În fine el au unit Principatele Române sub un singur Tron, şi au făcut România de azi.

Ma-şi crede foarte fericit, dacă, prin relaţiunile ce v'am dat, vă veţi folosi în cât-va la scopul ce v'aţi propus pentru Istoria culturală a judeţului Tutova.

În aşteptare de a vă ceti cât mai curând istoria în chestiune, de oare ce ca bătrân mă tem că voiui muri înainte de apariţiunea ei. Vă salut cu deosebită stimă, pre venerate Părin-te, dorindu-vă bun succes.

A. V. Ionescu

Bârjad, la 17 Iulie 1907.

P. S. Cuza Vodă, pe lângă că era fiu de boer mare, şi mamă-sa cucoana Soltana o bătrână respectabilă, dară de naştere greacă, unde de multe ori am ospătat la casa sa din Galaţi, nu s'au sinchisit a scoate limba Greacă din biserici. Fiind pe atunci primar am avutu mult de lucru până ce am izbutit. Vodă Cuza au făcut egalitate înaintea Legei; Vodă Cuza au desfiinţat rangurile de boerie etc. ! la moartea sa am fost invitat la Ruginoasa, unde am asistat la înmormântare.

(Adaos). Am uitat să vă spun că, pe când mă aflam la Paris, arhimandritul Iosafat au venit într'o Duminică la mine, la otel, şi m'au anunţat că fostul Domn Alexandru Ghica Voevod s'au sinucis cu o pereche de foarfici, dându-şi mai multe lovituri în abdomen, şi m'au rugat să merg cu el la „Melun” un sat în apropiere de Paris a căria proprietate era a sa.

Am plecat cu sf. sa la acel sat şi am asistat la înmormântarea ce s'au făcut în luna lui August anul 1857 (?)

Al sf. Voastre care vă iubeşte şi vă stimează cu multă distincţiune.

A. V. Ionescu

A d a o s

I

Moartea profesorului Ioan Vârgolici,

29 Decembrie 1899

Notițe biografice

Ioan Vârgolici s'a născut la anul 1834, luna Decembrie în 30, Galați, unde locuiau părinții.

Fiu a lui Neculai Vârgolici, căminar, și al Ecaterinei ; a fost cel mai mare dintre copii ; a mai avut un frate Gheorghe și două surori, Sultana și Ana. Gheorghe Vârgolici a urmat dreptul și a fost magistrat : procuror la Brăila, unde, în urma unei răceli care n'a fost bine vindecată, a murit în vârstă de 28 ani.

Astăzi trăește numai una din surori, cea mai mare, Sultana.

A urmat la școala publică urbană din Galați, dupăcum se vede din atestatul scos dela acea școală și care poartă ca dată anul 1851 Sept. 28. Aici a făcut clasele normale și două reale, absolvindu-le cu notă eminentă. A urmat apoi șapte ani la Institutul Gimnazial din Iași, ale cărui cursuri le-a absolvit în anul 1856 (Se vede din atestatul cu data de 8 Octombrie 1856). La 28 Septembrie 1854, pe când era ca intern în această școală, a fost numit de Treb. Laurian pedagog în acest institut, cu 125 lei lunar. Apoi, în 1857 Iulie în 2, prin ord. Nă. 93, semnat Laurean inspector general, e chemat a intra în postul, ce devenise vacant, ca pedagog la Gimnazul din Iași.

Apoi, prin ordinul No. 142 din 15 Octombrie 1857, consiliul școlar „având în considerație silința și zelul la învățătură,

buna purtare prin care s'a făcut cunoscut", îl numește pedagog repetitor de limba franceză la Institutul Gimnazial din Iași, unde director pe atunci era Papiu.

Din certificatul ce poartă data de 22 Octombrie 1859, se se vede că a frecventat facultatea filozofică și juridică din Iași, depunând un examen public din diversele obiecte de învățătură și căpătând la toate notă eminentă.

Tot timpul cât a urmat în Institutul Gimnazial din Iași, a fost intern, bursier.

La 17 Septembrie 1872 s'a căsătorit, la Cahul, cu domnișoara Matilda V. Butza, fiica lui Vasile Butza din Galați, care fusese trimis ca Sameș la Cahul, unde avea și o proprietate, pe lângă acea din Blăgești.

A avut cinci copii: doi băieți și trei fete. Cel mai mic dintre băieți, Nicu, a murit la 26 ani, în vara anului 1905. Fusese unul dintre cei mai buni studenți la Medicină, terminase cursurile universitare și nu mai avea de trecut decât teza de doctorat.

Cezar, cel mai mare dintre copii, a urmat cursul celor șapte clase liceale din Bârlad, fiind cel mai bun pîntre colegii sei; apoi a urmat dreptul și literile la Universitatea din București.

Inbolnăvindu-se de ochi, după doi ani a fost silit să termine numai dreptul, fiind numit apoi magistrat, slujbă în care se află și astăzi.

Ecaterina, cea mai mare dintre fete, a urmat la pensionatul de fete al Doamnei Natalia Drouhet, dând examenele la externatul secundar din Bârlad. Astăzi e căsătorită cu Pompiliu Antonescu, din R. Sărat, arendaș și proprietar.

Ana, a doua, a urmat la Școala Normală de institutoare din Iași — fiind ca bursieră. Astăzi funcționează ca institutoare.

Natalia, a treia dintre fete, urmează la Școala profesională „Roșca Codreanu” din Bârlad.

La 4 Ianuar 1858, Ioan Vârgolici e numit, prin ordinul No. 59, ca profesor la clasa a patra, la școala primară dela „Treierari” din Iași.

Aici nu stă decât până la 10 Septembrie anul 1858, după cum se vede din ordinul No. 9377, care poartă data sus arătată;

prin care ordin se arată că, în urma recomandării Ministrului de Culte de pe atunci, prințul Nicolai Konaki-Vogoride Căimăcan, îi întărește numirea ca profesor de limba latină, Artimetică, Zoologie și Botanică, la Colegiul din Bârlad; iar printr'un nou ordin cu No. 9527 și cu data de 13 Septembrie acelaș an, 1858, i se face cunoscut de către ministerul Cultelor „a regula de îndată începerea lecțiunilor conform programului”, puindui-se totodată în vedere că onorariul ce va primi, va fi de opt mii de lei pe an, sumă prevăzută prin bugetul acelu Colegiu.

Acum, își dă dimisia din Divanul apelativ, unde intrase ca practicant la secția întâia, la 28 April 1858, după cum se vede din atestatul eliberat la 17 Septembrie acelaș an. De aici (atestatul No. 3971) se arată că, după ce a funcționat două luni ca practicant în Divan, i s'a dat postul de scriitor la acea secție „considerându-i-se, zice atestatul, meritele d-sale, a continuat această îndatorire cu toată demnitatea, având și o bună conduită până la sfârșit, fapt pentru care Divanul își exprimă deplina sa mulțumire”.

De acum înainte, rămâne ca profesor la Colegiul din Bârlad, apoi Gimnaziu și în urmă liceul Codreanu, la a cărui înființare și mers bun, lucrează mult. Astfel la 1860 Septembrie 10 e numit director la liceu (pe atunci Gimnaziu), funcționând și ca profesor de limba latină, istoria naturală și matematici. În acest timp nu erau la această școală de cât doi profesori. Cu începere dela data de mai sus, funcționează ca profesor și director, stăruind la înființarea treptată a claselor liceale; în 1863 Septembrie, printr'un raport ce face, cere la minister să se înființeze trei clase superioare ale programei pe atunci existente, la Gimnaziul din Bârlad.

În anul 1865 funcționa și ca profesor de matematică la cursul inferior și ca profesor de Filozofie la cursul superior, în lipsă de profesori; în acest timp, orele de clasă, îi lua câte 16 ore pe săptămână; restul timpului îl întrebuința lucrărilor de cancelarie.

Ca director la liceu, de această dată funcționează 16 ani, adică dela Septembrie 1860 și până la 30 Septembrie anul 1876, când, încetând de a mai fi director, rămâne ca profesor numai.

În anul 1880, e numit director al școalei de meserii din Bârlad, post pe care îl ține numai doi ani, căci în Septembrie 1883, își dă dimisia. Din adresa No. 298, cu data de 25 Octombrie 1883, se vede că președintele comitetului administrativ al școalei de meserii, îi face cunoscut că „Comitetul de Administrație întrunit la 18 Octombrie același an, a hotărât că până la prezentarea unei persoane, care să întrunească condițiile cerute de regulamentul școalei, îi respinge dimisia și îl roagă să continue ca director, lucru pentru care comitetul e satisfăcut.

Fiind director la liceu și dând mult interes pentru completarea cursului liceal, acolo unde erau lipsuri, în 1867, dă o telegramă Ministrului instrucțiunii de pe atunci și alta lui Nicolai Ionescu, deputat: îi roagă în numele interesului instrucțiunii, să să propue și să susție în Cameră trecerea în bugetul respectiv și a catedrelor de filozofie, științi-naturale și limba franceză cursul superior, pentru complectarea liceului, reclamată imperios de interesul școalei.

În anul 1889 e numit pentru a doua oară ca director al liceului din Bârlad (luna Februar). De astădată, nu stă ca director decât până la anul 1892; la 1 Octobrie al acestui an, demisionează din postul de profesor și director la liceul din Bârlad, pentru a-si regula drepturile la pensie.

Certificatul eliberat de Ministerul Instrucțiuni publice, cu data de 17 Martie 1895, cu numărul 1594, arată că i s'a primit — spre satisfacerea cereței făcută — demisia din postul de profesor, dar a fost însărcinat în mod provizoriu dela data mai sus arătată (10 Octombrie 1892) cu girarea afacerilor direcțiunei liceului, post în care a funcționat până la 30 Noembrie 1894, când, demisionând, i s'a exprimat mulțumiri din partea Ministerului, pentru că în mod conștiincios și cu activitate s'a achitat de îndatoririle directoratului".

În anul 1861 este însărcinat de Minister (Ministru ad-interim Rosetti), a da toate lămuririle de cea ce este mai deosebit în politie, satele sau locurile din district ca: ce se poate ști asupra apelor mari și mici ale districtului, cu pescuitul lor, munții, dealurile cu păduri și mine, locurile și zidirile mai însemnate, datinile locuitorilor, portul cu variațiile lui, etc.

La 4 Iulie același an, este numit, de consiliul de inspecție al școalelor din oraș, ca delegat examinator la clasa a doua primară dela școala publică din Bârlad.

În anul 1862, a fost numit de ministerul de Interne, membru în comisiunea agricolă județiană; iar ceva mai târziu, este numit vice-președinte al numitei comisiuni (pe când ca Ministru era N. Crețulescu).

În anul 1863 Iulie 31, prin adresa No. 25474, e numit de Ministrul Cultelor, în comisiunea pentru examinarea împrejurărilor și socotelor casei răposatului N. R. Codreanu.

Tot în anul 1863, figurează ca membru al comitetului de inspecție al școalelor din poliția Bârlad, se vede aceasta, din procesul verbal formulat în urma examenilor școlare de fine de an, unde se dă amănunțită samă de progresele și rezultatele date de fiecare școală.

În anul 1867, face parte din consiliul general de instrucție; tot asemenea și în 1890.

Prin adresa No. 1020, cu data de 28 Februar, anul 1877, i se face cunoscut de primarul de pe atunci a orașului Bârlad, că împreună cu Iancu Galin, e numit delegat în comisiunea, pentru examinarea concurentelor ce aveau a se prezenta, pentru ocuparea provizoriu, a postului de institutoare la clasa întâia, dela școala din Brăila. Ocupațiunile slujbei de profesor, nu i-au permis a primi această delegațiune pentru numitul concurs, ce avea a se ține în localul liceului din Bârlad.

La 1878 e numit împreună cu S. Belloescu și cu P. Chenciu într'o anchetă la gimnaziul din Bacău, unde directorul venise în conflict cu profesorii dela acea școală.

Mai e numit în comisiunea pentru examinarea absolvenților școlii normale de institutoare din Iași; deasemenea e numit în câteva rânduri (odată în 1896) în comisiunea pentru examenul de capacitate al normaliştilor dela școala normală din Bârlad.

În anul 1863, traduce, modelând după cerințele programului și mîntea copiilor, o aritmetică, intitulată „Aritmetica pentru trebuința școalelor primare din Principatele-Unite”, tradusă din franțuzește. Această carte, e tipărită la Iași, la „Imprimeria Buciului Român” și e scrise cu caractere cirilice.

La anul 1885, figurează ca episcop al bisericii Sfântul Ilie din Bârlad, unde a urmat a fi mai mulți ani. A fost Președintele Soc. „Cassa de Economii”.

În anul 1899, la înființarea societății „Cooperativa”, din Bârlad, a figurat printre cei dintâi membri ai săi; iar când Societatea a început a funcționa, a fost ales președintele ei.

În anul 1899, dela 1 Mai și până la 22 Iunie inclusiv, a funcționat în calitate de președinte al comisiunii interimare al comunei urbei Bârlad.

În anul 1881, sub Ministrul V. A. Ureche, i se oferă medalia „Bene-Merenti” clasa a doua, pentru lucrări didactice (No. ord. 218). În anul 1884, prin ordinul No. 1459, sub Ministrul Cultelor P. S. Aurelian, i se oferă decorația ordinului „Coroana României”, în gradul de cavaler. În anul 1889, prin ordinul No. 3577, semnat Al. Lahovari, Ministrul afacerilor străine, cancelar al ordinelor, i se oferă decorația cu ordinul „Steaua României”, în gradul de Cavaler. În 1892, prin ordinul No. 217, semnat cancelar al ordinelor, Ministrul Al. Lahovary, i se oferă decorația, prin care e numit membru al ordinului „Coroana României”, în gradul de Oficer. În anul 1894, Iunie în 3, prin ordinul No. 2037, fiind Ministru al Cultelor Take Ioneccu, i se oferă decorația, prin care e numit membru al ordinului „Steaua României” în gradul de Oficer.

A făcut parte din partidul conservator, ales fiind de două ori deputat și odată senator.

Senator, a fost ales în anul 1898/99. În această demnitate a și murit, în anul 1899 Decembre 29, la Bârlad.

NOTĂ. Notițele aceste mi s'au dat de mult regretata institutoare, Ana (Neti), a doua fiică a lui Vârgolici, cu puțin timp înainte ca dânsa să se îmbolnăvească și să moară.

• II

Moarte profesorului Panainte Chenciu

11 Ianuarie 1907

CUVANT FUNEBRU

rostit în biserica Domneasca, din Bârlad, cu prilejul prohodului răposatului Panainte Chenciu, în ziua de 13 Ianuarie 1907, de Economul Ioan Antonovici.

Triști ascultători!

În numele corpului profesoral al liceului și al școalei profesionale de fete, din Bârlad, vin cu sufletu-mi plin de mâhnire ca să vă vorbesc despre acela care, în decurs de aproape jumătate de veac, a fost, în această parte a țării, — unul din fruntașii dascăli ai școalei și un stăruitor apostol al reînnoirii noastre naționale. Stradania variată și activitatea rodnică ce a desfășurat Panainte Chenciu în cursul vieții sale, ne face să zicem cu drept cuvânt, despre el, — aceea ce zicea și sfântul Apostol Pavel despre sine către iubitul său Timoteiu, la sfârșitul apropiat al activității sale apostolice: „Luptă bună. m'am luptat, curgerea „am plinit, credința am păzit. Iară ce este mai mult, mi s'au „ales mie cununa dreptății, pe care o va da mie Domnul în „ziua aceea, dreptul judecător“ (II Timot. 4, 7-8).

O luptă continuă este viața noastră, fraților, pe pământ; o călătorie anevoioasă facem pe marea cea viforoasă a acestei lumi, — unde însă nu toți își conduc cu creștinească înțelepciune barca vieții lor. Așa, unii să strădănuiesc a-și îngrămădi avuții fără nici un scop mai înalt, ba adeseori le agonisesc și pe căi nedrepte, — dar acia nu luptă, lupta cea bună; alții năzuiesc a se urca la onoruri pe scara ierarhiei sociale, fără vre'o altă trudă sau merit, ci numai prin silnicii și felurite căi piezișe, — dar și acia nu luptă, lupta cea bună. Panainte Chenciu însă a fost din numărul acelor carii se silesc ca, numai prin muncă osârduitoare, cinste, sinceritate și o lăudabilă statornicie, să-și cucerească pozițiunea și locul de cinste în mijlocul semenilor săi.

Rădăcat din pătura de mljloc a societății, dânsul, după cum vedem, a ajuns să fie un factor însemnat în mișcarea culturală a timpului cum și în consolidarea vieții noastre sociale.

Panainte, fiul negustorului Vasilache Chenciu și al Mariei Chenciu¹⁾ s'a născut în mahalaua Podenii din orașul nostru, la anul 1837 Iulie 23. După o îngrijită educație ce a primit dela părinți, a urmat clasele primare la școala No. 1 de băeți, ce era dinsus de biserica Vovidenia²⁾, numită pe atunci școala Domnească,

1) Năcută Radu Enaru, — trăitor tot în orașul Bârlad.

2) Unde azi e instalată uzina electrică.

și ale cărei cursuri le-a sfârșit în anul 1851. După aceea își continuă învățătura și se înarmă cu feluritele cunoștinți, ce-i erau de trebuință în viață, la Liceul și Academia Mihăileană din Iași, unde a avut de coleg pe unul din conșcolarii săi din clasele primare pe Ioan Vârgolici, cum și tineri de pe aiurea, ca de al de Mărzescu, Dabija și alții, cari apoi au jucat roluri însemnate în țară. Iar după isprăvirea studiilor s'a întors în orașul său natal, unde, în anul 1859, a fost numit profesor de Istorie și de limba franceză la gimnaziul „Codreanu”, deschis în chiliele bisericii Vovidenia, gimnaziu, care, din anul 1867, a devenit liceu cu 7 clase, — unde răposatul a fost mai pe urmă și Director. Tânăr cult și plin de entuziasm, martor ocular al multor fapte mărețe ce se făuriau în Iași, pe timpul studiilor sale, — Chenciu fu îmbrățșat cu multă căldură de colegii săi dela gimnaziul din Bârlad, unde, dela început chiar, i se remarcă alesele-i calități sufletești. În anul 1867, când Vodă Carol I a vizitat pentru întâia dată orașul Bârlad, colegii săi și cetățenii pe dânsul îl aleaseră ca să le meargă în frunte la casele Greceanu¹⁾ și să salute pe Domnitor, ținându-i în limba franceză, pentru a pute fi înțeles, una din cele mai frumoase cuvântări, ascultat fiind de alesul lui Dumnezeu și al Națiunii cu multă plăcere și admirațiune.

Având ca colegi la liceu pe un Ioan Popescu, pe un Vârgolici, și pe alți distinși dascăli, Panainte Chenciu a colaborat cu ei, desfășurând în decursul timpului o minunată activitate școlară și extrașcolară. În anul 1869, Chenciu a luat parte însemnată la înființarea Asociațiunii „Unirea” pentru aducerea primii Tipografii în Bârlad, cum și la redactarea gazetei locale „Sămănătorul”, ce a eșit între anii 1870-1876, în care organ de publicitate a scris mai ales niște remarcabile articole relative la politica internă și externă a țării; iar în anul 1870 dânsul a luat parte la înființarea Societății pentru învățătura Poporului Român, secțiunea Tutova, al cărei vice-președinte a fost în tot timpul duratei ei, și care Societate a și întemeiat chiar din acel an, Școala Normală din Bârlad, unde dânsul a predat Istoria și Geografia în mod gratuit, timp de 4 ani. Din această școală, după

1) Azi proprietatea d-lui avocat Mihal Vasiliu-Cristescu.

cum știm, au eșit în 1874 un număr de aproape 60 învățători cu cari s'au putut deschide atâte școli în județul nostru. Din acel an (1874), școala normală fiind luată însă de stat, Chenciu continuă a preda aceleași cursuri ca suplinitor până la anul 1885 de când se numără profesori noi și titulari pentru toate catedrele acestei școli. Iar Societatea pentru învățătura poporului Român își îndreaptă acum activitatea în altă direcțiune, trimetând mai mulți băeți ca să învețe felurite meșteșuguri în afară din țară,— dintre cari băeți s'au așezat unii și în orașul nostru. Răposatul a fost apoi ca membru în mod onorific și aproape permanent în Comitetul școlar al orașului Bârlad și jud. Tutova, cum era pe atunci, împreună cu Ion Popescu și Ion Vârgolici, contribuind astfel la îmbunătățirea învățământului public de aici; a luat parte ca membru în Consiliul General de Instrucțiune de mai multe ori, începând cu anul 1868, cu care prelejurii își depuse obolul său de activitate în folosul instrucțiunii țării.

Pe lângă aceste însărcinări, Panaite Chenciu a mai fost și ca membru și chiar casier al Curatoriei averei defunctului „N. R. Codreanu”, în care calitate s'a aflat dela 1874 și până astăzi, dând dovezi de cea mai mare chibzuială și onestitate. Cine nu-și aduce aminte, din cei mai deaproape, de câtă grijă era preocupat, împreună cu colegii săi din Curătorie, când cu deschiderea și funcționarea școlii Secundare-profesionale de fete „N. Roșca Codreanu”,— în rândul întâi, atunci când această școală a ținut 9 ani (1880-1889)? Cine nu cunoaște sirguința și economia ce a întrebuințat ca să înmulțască capitalul averii Codreanu,— și apoi cum a conlucrat cu ceilalți curatori, acum pe urmă, la asigurarea școlii profesionale, prin trecerea ei la stat?

Ales ca deputat și senator în mai multe rânduri, Chenciu a reprezentat orașul și județul nostru cu multă demnitate.

În anul 1876, Panaite Chenciu s'a căsătorit cu Lucreția Popescu, fiica amicului său, Ioan Popescu, cu care îl legă de aici înainte nu numai afecțiunile de colegialitate școlară și de politică, dar și acele de familie.

Abia sânt 2 luni, de când dânsul avu nenorocirea să-și peardă pe iubita sa soție, plângând zilnic a ei lipsă și lăsând în casă toate lucrurile după cum dânsa le așezase, fără a mișca nimic de unde erau puse de dânsa.

Dotat cu o osebită inteligență și inzestrat cu o serioasă cultură înaltă; având o inimă de o exemplară noblete și plină de un ferbinte patriotism și, pe lângă aceste, fiind și cinstea personificată, Chenciu își îndeplinea toate datoriile cu multă pricepere, tragere de inimă și conștiințiositate. Ca director și ca coleg, în relațiune cu profesorii, era de un tact și amabilitate rară; la catedră era un excelent profesor; iar la tribună — un înflăcărat orator. Și sămânța cunoștințelor și a patriotismului aruncată în ogoare mănoase de Chenciu și de colegii săi, a avut de rezultat că din elevii liceului din Bârlad să ajungă mulți pe treptele cele mai înalte ale Societății noastre, ba și consilieri de Tron. Cu cunoștințele și cu talentul său oratoric, Chenciu a făcut mult pentru răspândirea culturei și a educațiunei, nu numai în sufletele școlarilor, dar și în massa poporului. Nu era o întrunire și nu era o solemnitate școlară, unde dânsul să nu vorbească, — și să vorbească dela inimă! Și, fără a aminti de alte discursuri, de mai înainte și de mai încoace, pe care am avut prilejul să le aud și eu, mărturisesc că și azi pare-că îl aud cum, cu glasu-i răsunător, ținea un discurs la împărțirea premiilor ce s'a făcut ca de obicei pentru toate școalele din Bârlad, la școala No. 1 de băeți, în anul 1873 Iunie 29, când eu eram în clasa III primară, și din care discurs rețin și acum istorioarele morale cu care și-a ilustrat acea vorbire. Ca deputat, în Cameră, a stăruit și a lucrat mult pentru școală și corpul didactic. Localul actual al liceului se datorește în cea mai mare parte stăruințelor lui. Apoi ca raportor al Legei gradației, dânsul a fost ales, — dovadă că în secțiuni se distinsăse mult prin luminele aduse în discuțiuni.

În scurt, Panainte Chenciu a fost un profesor de frunte, un cetățan model, și, ca cap de familie, un soț cu un suflet nu numai de un credincios și devotat tovarăș de viață conjugală, dar — și de un adevărat părinte.

Pentru serviciile ce a adus Școalei și Neamului nostru, M. S. Regele l'a decorat cu Coroana României în gradul de Ofițer și cu Steaua României în gradul de Cavaler. De asemenea i-a acordat medaliile: Benemerente clasa I și Răsplata Muncii, pentru învățământul secundar, tot clasa I. Iar astăzi drept recunoștință, vedem depuse pe al său sicriu atâtea coroane.

Iată, fraților, cine a fost Panainte Chenciu ; iată de ce liceul și școalele din Bârlad plâng pe dascalul lor ; iată de ce vedem în jurul coștiugului său atâta lume și întristarea zugrăvită pe fețele tuturor. Dânsul a fost un vrednic soldat pe câmpul luptei acestei vieți,— mânuind mereu arma cuvântului pentru edificarea tuturor și îndreptându-și neîncetat pașii numai spre lucrarea binelui. Deci, — pentru că s'a luptat lupta cea bună, nu numai dânsul se simțea mulțumit în a sa senină conștiință ; nu numai că societatea prin onorurile și semnele de atențiune ce i-au dat și-i dau și acum, cu această tristă a sa petrecere ; dar și Părintele ceresc nu-l va lipsi desigur și de cununa dreptății în ziua răsplății sale celei drepte,— despre care și sf. Ap. Pavel ne vorbește cu atâta încredințare.

Și acum, când momentul despărțirii noastre de răposatul se apropie, să ne rugăm celui Atot-puternic și milostiv ca să-i ierte orice greșală și să-l așeze în lăcașurile celor drepti. Amin.

III

DISCURS

rostit de d-l T. V. Ioan la desvălirea statuei N. Roșca Codreanu, din Bârlad, în ziua de 6 Decemvrie 1908.

Domnule Ministru,

Domnule Primar,

Onorată Adunare,

Este un veac dela moartea lui Nicolai Roșca Codreanu. Născut în anul 1808 încetat din viață la 1854, cu el s'a stins o veche și mare familie boerească înrudită cu mai multe familii domnitoare din Moldova.

Născut într'un timp de mari frământări europene, timp de transformări politice adânci și încă și de mai adânci transformări sociale, el face parte din marea generație de mari patrioți cari au făcut România modernă.

La sfârșitul veacului al XVIII pleacă din apusul european acel fior de renoațiune politică și socială, care ca uu fulger străbate continentul european dela apus la răsărit și dă un program de lucru întregului veac XIX.

Ast-fel pe când Franța, țara de viță latină ca și noi, deșteptă conștiința națiunilor prin generosul său strigăt de libertate și solidaritate socială, și uimește lumea prin neasemănata glorie cu care se acoper armatele sale pe câmpul de luptă, țările române dela Dunăre, altă dată zidul de apărare al creștinătății, de care se isbise de atâtea ori invazia turcească, prinse de astă dată în ruina și descompunerea imperiului Turcesc, sub a cărui suzeranitate se aflau, se cufundau tot mai mult în ticăloșie. La patru ani după nașterea lui Codreanu, Moldova perde jumătate din teritoriul său, adică : Basarabia, după ce cu câteva decenii mai înainte perduse Bucovina și capitala sa istorică.

Subt impresiunea acestor evenimente au crescut și s'a format marea generațiune de bărbați cari au făcut România modernă. Născută în timpul cel mai posomorât al niamului nostru și sub impresiunea generoaselor idei ale revoluțiunei franceze, barbații din această generațiune nu aveau, nu puteau să aibă alt ideal decât redeșteptarea sentimentului național, trezirea demnității omenești, regenerarea neamului. Descendent al unei vechi familii, N. R. Codreanu era debil ca toți ultimii reprezentanți al unei familii care se stinge. El n'a fost căsătorit precum căsătorit n'a fost nici fratele său Gheorghe Roșca Codreanu. Deci pentru el și mai mult decât pentru ori-care altul, toate aspirațiile lui se îndreptau spre regenerarea niamului din care făcea parte. În adevăr iată ce zice el prin testamentul său: „Adeseori când auziam vorbindu-se despre popor și drepturile omenirei, despre instituțiile și civilizațiunea țărilor străine, gândeam la nenorocita stare a patriei mele, dorind îmbunătățirea soartei ei". De aceia vedem că sub domnia lui Ghica-Vodă solicită și obține concesiunea de a face navigabile Prutul și Siretul.— Concepțiunea era grandioasă însă cam utopica : căci nu cu mijloacele bănești de care dispunea Codreanu se putea realiza acea măreață întreprindere, remasă în stare de proiect și până astăzi.

Dar aceasta dovedește preocuparea constantă a lui Codreanu de a sacrifica propășirei Moldovei avutul vechii familii al cărui ultim reprezentant era. Dar dacă N. Roșca Codreanu nu nime-rise calea prin concesiunea ce solicitase, incurând însă a avut ocasiunea de a lega o prietenie mai strânsă cu un barbat de

seamă de pe vremuri, visător entusiast al înălțării naționale, fără familie ca și Codreanu : Toma Giușcă. Bărbat învățat prin proprie silință, adăpat la cele mai curate izvoare ale filosofiei enciclopediste, păstrând însă originalitatea lui și cercetând la lumina culturii apusene, evenimentele și fenomenele sociale din propria lui țară, el a trebuit să sfătuiască pe Codreanu. Iată pe acești doi mari patrioți, liberi de preocupări familiare, ambii fiind deasupra nevoilor, mulțumindu-se fiecare cu ceea ce avea, iată-i stând de vorbă și sfătuind cum spune Codreanu prin testamentul său : „Singura mea plăcere era de a vorbi adeseori cu oameni învățați și experienți, a le face mii de întrebări asupra acelor lucruri pe cari din nenorocirea mea și întâmplările venite asupra casei părintești, nu le cunoșteam de fel, căci amar omului care trăind în lume, nu cunoaște aceea ce ar trebui să cunoască fieștecare om și vai de acei părinți ce nu se îngrijesc de buna creștere a copiilor lor".

Ce adâncă părere de rău avea marele boier, ca din împrejurări nu cunoștea cu deamăruntul toate acele evenimente din afară și curentul de idei care stăpânea mintea oamenilor din țările străine și să mângâie cu speranța zicând : „Că poate în curând și Moldova se va bucura de o soartă mai ferică și dacă Puternicul Dumnezeu nu va voi a-mi lungi viața, ca să mă bucur și eu de renașterea și înflorirea Patriei mele, ci mai înainte mă va chema către dânsul...“ Suflet drept a lui N. Roșca Codreanu ! sbuciumat de nenorocirea Patriei, din ceata dreptilor unde ți-au făcut loc faptele tale, fii liniștit, căci Moldova umilă și-au unit soarta sa nenorocită cu soarta tot așa de nenorocită a țării de același sânge și tradiție și împreuna scuturând ticăloșia vremurilor trecute formează astăzi mândrul stat Românesc.— Cu prețul sângelui celui mai curat vărsat pe câmpul de luptă, Românii și-au câștigat neatârănarea și au ajutat la liberarea altor popoare creștine. Cum era și drept N. Roșca Codreanu încredințează condeiul său lui Toma Giușcă, rugându-l a-i face dispozițiunea testamentară prin care întreaga sa avere este lăsată în scop de bine-faceri.

Printre acestea cea întâi era o școală profesională de fete, ca ast-fel prin educațiunea femeii să ajute la redeșteptarea Țării

căci zice testamentul : „Creșterea femeii este temeiul cel mai statornic al unei societăți bine organizate ; căci în zadar se silesc unii a nimici pe femei, disprețuindu-i drepturile ei ; ea a fost și purure va fi partea intimă a neamului omenesc : tovarășă nedespărțită a omului, ea îi pricinuește cele mai mari bucurii și mai vii dureri, îl îndeamnă la virtute, îl împinge spre viții. Inger păzitor al copilăriei, idealul măreț al tinereții, obiectul celor mai vii afecțiuni a omului, visul necurmat al vieții sale, mângâierea, sprijinul bătrânețelor, femeia exercitează asupra omului neîncetat o înrăurire de care el nici odată nu se va putea înlătura”. Cât de adâncă cugetare în vorbele aceste și câtă părere de rău că el străbătuse singur calea spinoasă a vieții.

Epitropia Casei N. Roșca Codreanu și-a făcut datoria. Ea a încredințat Ministerului de Instrucțiune o sumă de mai bine de 400.000 lei, a dat casa și locul pe care se află astăzi măreața clădire a Școlii Profesionale de fete, care poartă numele nemuritorului filantrop.

Scriindu-și testamentul, Codreanu avea speranța că exemplul său va fi urmat și de alții. Și în adevăr, domnii mei, orașul Bârlad nu a trădat speranțele lui Codreanu precum n'a trădat memoria lui. În Bârlad a bătut mai multe inimi încălzite la focul patriotismului de cât în alte părți, și suflete pioase aici mai mult de cât ori unde au clădit monumente pentru binele general : Bârladul are Liceul care poartă numele fraților Codreanu, la acărui temelie se găsește bine facerea lor ; are splendidul spital datorit stăruinței neuitatului Dr. Codrescu, la care au răspuns atâți bine-făcători bârlădeni. Avem școli primare de băieți și fete datorite inițiativei particulare. Școala profesională Roșca Codreanu se înzestrează cu o capelă datorită generosității d-nei Eamandi ; în curând orașul Bârlad va avea o bibliotecă datorită generosității inimosului patriot care se numește Stroe Beloescu.

Un alt bine-făcător bârlădean, neuitatul Iancu Epure a lăsat o avere de 5.000 galbeni care procentându-se timp de un secol cu acel capital să se înființeze o universitate la Bârlad, acest capital este la Ministerul Instrucției de mai mulți ani.

Precum vedeți inițiativa particulară a făcut tot atât de mult, dacă nu și mai mult decât statul, pentru înzestrarea orașului cu stabilimente de cultură și de binefacere.

Epitropia Casei Codreanu a crezut de a sa pioasă datorie să îngrijască de rămășițele pământești ale marelui filantrop. În vară trecută, după cinci și patru de ani de la moartea lui, rămășițele lui Codreanu au fost desgropate de la biserica S-t Ioan și în mijlocul unei imponente procesiuni transportate și înmormântate la cimitirul Eternitatea. Sub presiunea opiniunii publice, Epitropia a mai crezut de a sa datorie ca să scape de uitare imaginea acestui mare patriot.

Chipul lui N. Roșca Codreanu, cioplit în marmură curată, va vorbi generațiunilor viitoare nu numai de aceea ce au fost omul, dar și de patriotismul entusiast și luminat al acelei vremi, care pregătea redeșteptarea neamului românesc.

Epitropia vă încredințează d-voastră Domnule, Primar, pi-oasa datorie de a îngriji de acest monument, care onorează nu atât pe acel a cărui memorie o sărbătorim astăzi, dar mai cu seamă orașul Bârlad.

IV

Bârlad, 1910 Februarie 8. *Cassa de Economie din Bârlad, înființată în 1875 și pusă în stare de lichidare în 1891, după nota de mai jos, comunicată de V. Câmpeanu, fost secretar al comitetului respectiv.*

În anul 1875, s'a înființat în orașul Bârlad, societatea „Cassa de Economie” în baza unui statut votat și adoptat de 122 membri fondatori, în ședințele de la 14-19 Oct. acelaș an, aprobat de Onor. Minister al Agr., Com. și Lucrărilor publice cu adresa No. 14094 din 14 Noembrie 1875, fiind președinte al adunării d-l Iorgu Radu și secretar Ioan Liga.

Scopul societăței a fost de a scoate din ghiarele cămătarilor pe învățători, institutori, profesori, funcționari ai Trib., ai Comunei, ai Prefecturii, ai suprefecturilor, ai Comitet. permanent al județului, pe comercianți și agricultori, cari erau siliți, mai cu seamă funcționarii, să plătească procente de 6, 8 și 10 lei la sută pe lună, din cauză că lefele se încasau foarte greu din cauza greutăților statului.

Capitalul social se forma din taxa de înscriere care era de :

5 lei ; din misa lunară care era minimum de 5 lei și maximum de 500 lei pe lună ; din beneficiile realizate din capitalul lucrător și din capitalurile prescrise de la membrii societari, cari nu îndeplineau condițiunile stabilite în statut și regulament.

Capitalul societății se întrebuița : în împrumuturi către societari cu 10% pe an ; la nesocietari cu 12% pe an ; în avansuri de apunamente lunare ale tuturor funcționarilor și în avansuri de pensii lunare cu un scont de 2% pe lună ; în avansuri, pe depozite de efecte publice ale statului ; în cumpărare de efecte publice ale statului și în subscrieri la împrumuturi publice.

În ziua de 23 Noembrie 1875, societarii convocați în adunarea generală, aleg prin vot secret pe noul comitet administrator compus din următoarele persoane :

Președinte : D-l IORGU RADU

Vici președinți : D-nii Vasile Mitrea și Nicu Filipide

Membri : „ Costache Nanu, Iordache Ganea,
Costachi Iamandi, Ioan Coroiu, Ioan
Vârgolici, Panaite Neculau Tufă
Petrache Mircea și Ștef. Ghiorgheu.

Casier : D-l Gorabet Cerchez

Controlor : „ Vasile Lepădatu

Dela data de 23 Noembrie 1875 societatea „Casa de Economie” își începe sub administrarea noului comitet operațiunile sale financiare.

După 3 ani și 4 luni, Domnii societari : V. Lepădatu, Ioan Forțu, Andreiu Butunoiu, Demetre Clodeanu, și Vasile Câmpianul văzând că afacerile societății stangnează, de oare ce capitalul societății în acest timp de abia s'a ridicat la minima sumă de lei : 6069,57 lei, stăruiesc a se convoca adunarea generală a societărilor, pentru a se lua măsuri de îndreptare, așa că adunarea este convocată pe ziua de 10 Februar 1879, când s'a făcut darea de seamă a vechiului comitet și după care în urma deliberărilor urmate, s'a hotărât alegerea prin vot secret, al unui nou comitet, al cărui rezultat a fost următorul :

Președinte : IOAN VARGOLICI

Vici președinți : Costachi Nanu și D. Mateescu

Membri: Ioan Forțu, V. Câmpianu, Ștef. Gheorghiu, Gh. Bahrin, L. Galin, D. Sfăilă, F. Paximade și A. Butunoiu.

Casier: V. Lepădatu

Controlor: D. Clodeanu, în locul căruia după puțin timp, a fost ales controlor V. Câmpianu.

De la 10 Febr. 1879 noul comitet începe operațiunile financiare ale societății „Cassa de Economie” cu micul capital de 6069,57 lei și prin activitatea neînvinsă de oboseală ale harnicului Președinte, Casier, și Controlor, capitalul societății până la 1 Ianuar 1891, s'a ridicat la maxima sumă de: 659833 lei 46 bani, din care scăzându-se cheltuețele de 43842 lei 74 bani și averea societății de: 9262 lei 74 bani, sau în total suma de 53105 lei 48 bani, rămâne capital net al societăților exprimat prin bonuri sociale nominale suma de: 606727 lei 98 bani.

De notat este că în cursul de 12 ani, această societate a putut să ajungă la această prosperitate, numai prin activitatea neînvinsă a d-lui președinte I. Vergaliciu, a d-lui Casier V. Lepădatu și a controlorului V. Câmpianu, cari în cursu de 12 ani au fost aleși în comitet neconținut. În anul 1898, murind casierul V. Lepădatu, societarii au ales de casier pe V. Câmpianu Institut.

Fîndcă în acest timp de 12 ani, în orașul Bărlad, sau mai înființat și alte societăți de economie și afară de aceste venind legea Grădișteanu relativ la sconturile de pensii, cari în cea mai mare parte, au lovit în sconturile de pensii și lefi a diferiților funcționari, cari au început a nu-și mai achita lefele scontate regulat, comitetul administrator, convoacă pe societari în adunarea generală pe ziua de 20 Ianuarie anul 1891 și expunându-le greutățile ce întîmpină comitetul, în manipularea capitalului social, din cauza ne achitărei banilor întrebuințați în scumpuri și împrumuturi, roagă pe societari să-și dea avizul lor în această chestiune.

Societarii în baza celor arătate de d-l I. Vergaliciu, președintele societății, hotărîsc, ca societatea să se declare în aface lichidarea capitalurilor către societari, iară comitetul administrator actual este recunoscut de comitet lichidator.

În cât privește despre averea societății compusă din 9262 lei 74 bani, niminea din societari nu au un drept a cere să fie împărțită între societari, de oarece este considerată ca sumă ce acopere pierderile societății, ne atingându-se nici un capital al societărilor depunători de bani.

Așia dar, de la 1 Ianuar 1891 și până la 1 Ianuar 1897, d-l V. Câmpianu, casierul societății, sub privigherea comitetului lichidator, au făcut restituirea capitalurilor persoanelor asociate în sumă de : 606727 lei și 98 b. conform regulilor prevăzute în statutul și regulamentul societății aprobate de onor. Minister al Agr. Comer. și lucrărilor publice.

(ss) V. Câmpianu

8 Febr. 1910 Bârlad

V

PROGRAMA

**Recepțiunei Majestății Sale Regelui în ziua de 28 Mai
1912 la Bârlad**

I

La ora 10 jum. Majestatea Sa Regele va sosi în automobil la biserica Catedrală, unde se va oficia un tedeum de protoereul județului, înconjurat de întreg clerul orașului, și coru.

II

La ora 11 a. m. Majestatea Sa Regele va traversa orașul pentru a merge la căzărmi, unde va inspecta trupele.

III

La ora 12 Majestatea Sa Regele va primi la palatul Administrativ în sala de recepțiune, pe reprezentanții națiunii, autoritățile locale și cetățenii județului și ai orașului, cari vor binevoi a se așeza în modul următor :

În dreapta intrării : 1) D-nii Senatori și Deputați. 2) Comandantul garnizoanei. 3) Primarul cu Consiliul Comunal. 4) Clerul. 5) Președintele Consiliului județian și membrii Consiliului. 6) Președintele tribunalului cu membrii tribunalului, Judele instructor, procurorul, Judecătorii de ocol și toți stagiarii. 7) Decanul cu întreg baroul avocaților. 8) Administratorul financiar cu șefii de secție. 9) Corpul medical și veterinar al orașului și județului. 10) Camera de comerț. 11) Președintele comitetului

Comunității Israelite. 12) Banca Națională și reprezentanții celorlalte bănci.

La stânga : Vice-Consulul Austro-Ungar. Foștii demnitari și foștii reprezentanți ai județului și orașului, rugați a se așeza după pozițiunile ce au ocupat. Corpul didactic secundar, normal, și primar. Domni și doamne care doresc a saluta pe Majestatea Sa Regele.

Dela Palatul Administrativ Majestatea Sa Regele va porni la gara Bârlad, iar la ora 2 va avea loc plecarea trenului Regal din Bârlad.

Elevii și elevele școalelor, vor fi așezați pe bulevardul Gărei, școalele de băieți ocupând partea dreaptă, iar cele de fete partea stângă a bulevardului.

p. Prefectul jud. Tutova V. CALINESCU

NOTĂ.—Tedeumul s'a oficiat de mine. Cu acest prilej, întrebând fiind de Majestatea Sa dacă am fost vreodată la schitul *Magarial*, de pe moșia Zorleni, proprietatea M. S., și răspunzându-i că, nu numai am fost de mai multe ori, dar am și scris o broșură. Din această lucrare, după dorința M. Sale, i-am înmănat la recepția dela Palatul Administrativ, două exemplare.

VI

Bârlad, 1917, Mai 1.—Darea de seamă din partea Brigăzii de siguranță, către Prefectura de Tutova, asupra serbării de 1 Mai, de către armatele ruse aflate în garnizoana Bârlad și în comunele învecinate.

Astăzi a avut loc în localitate serbarea zilei de 1 Mai de către armatele ruse aflate în garnizoana Bârlad și în comunele de prin prejurul orașului.

La această serbare au luat parte ca la 6000 (șase mii) persoane : ofițeri superiori, inferiori, grade inferioare și soldați din diferite arme, cum și vre-o 30 (treizeci) doamne de Cruce Roșie.

Serbarea a decurs în modul următor :

Mai întâi toți soldații cu ofițerii lor s'au adunat pe câmpul de aviație, unde erau construite trei tribune pentru vorbitori. Încă dela orele 9 dm. au început a trece grupuri, purtând steaguri roșii și placarde cu diferite inscripții ca : „Trăiască revoluționarii“, „Trăiască republica democratică“, „Vrem pământ“, „Trăiască Pacea între popoare“, „Război până la izbândă“, „Uniți-vă muncitori din toată lumea“, „Să se păzească tânăra liber-

tate ca să nu se piardă" etc.

La această serbare au mai luat parte și delegați din Rusia, delegați de pe frontul Tecuciului și delegați din partea flotei din Marea Neagră.

La ora 12 a. m. când toți soldații s'au adunat complet, muzica militară a intonat rugăciunea pentru cei căzuți pe câmpul de luptă, apoi pe fiecare tribună s'au suit câte un ofițer, arătând însemnătatea zilei de 1 Mai pentru poporul rus.

Le spune apoi să se aranjeze câte opt soldați în rând, pentru a manifesta prin oraș. Plecând în ordine au parcurs strada Regală, strada Dobranici, b-dul Ferdinand, apoi s'au înapoiat iarăși pe str. Regală la locul de unde plecase pe câmpul de aviație. În tot timpul manifestației, soldați și ofițeri au intonat cântece socialiste. Fiecare soldat purta pe piept cocarde roșii, iar acei cari țineau ordinea, purtau o lentă albă.

Muzicele militare cari erau în număr de două, intonau din când în când „Marsilieza”.

La orele 2 jum. manifestanții au ajuns la locul tribunelor.

Aci au vorbit 40 persoane: ofițeri, soldați, cum și un deputat venit din Petrograd. Toți au arătat asistenței însemnătatea zilei de 1 Mai a proletariatului din Rusia, care sub vechiul regim au fost robi, neavând nimeni o palmă de pământ, muncind din greu pentru boerii cari aveau moșii nemărginite.

Arată că astăzi când poporul rus a recăpătat libertatea, știe pentruce luptă și că pământul boeresc va fi împărțit muncitorimei egal și deopotrivă.

Critică pe Țar și pe familia sa, arătând cum a voit să vândă poporul rus. Se arată cum s'a început revoluția și cum s'a vărsat sângele revoluționarilor pe străzile Petrogradului, pentru libertatea Rusiei.

Se insistă că după acest război va veni o pace pentru todeauna, dar mai înainte trebuie să lupte să desființeze militarismul German și Austriac, care este aproape îngenușiat și care prin diplomații lor mereu cer pace Rusiei și celorlalți aliați, astfel că războiul nu va mai dura mult și pacea va veni când toți vor merge pe la casele lor.

Se atrage atenția soldaților să fie prevăzători, căci sunt par-

te din soldați și ofițeri partizani ai Țarului cari încearcă a face discordie între soldați, toți aceștia, când vor fi găsiți, să fie arestați.

În acelaș sens au vorbit toți oratorii.

La sfârșit, Colonelul Obolenski, comandantul garnizoanei ruse, în numele comandantului armatei a IV ruse, aducând salutarile tovarășilor lor aflați în tranșee, urând prosperitate și sănătate poporului rus și strigă: Trăiască republica Rusă democratică, trăiască revoluționarii, trăiască poporul rus.

La orele 5 p. m. s'au terminat discursurile și asistenții au plecat în oraș în mici grupe, împrăștiindu-se apoi în perfectă liniște.

Pentru conformitate, *Francine Gr. D. Vasiliu*

NOTĂ. Prezenta copie s'a făcut după original, și mi s'a dat de către d-na Francina, soția d-lui prefect Grigore D. Vasiliu, a doua zi chiar după ce a avut loc marea și sgomotoasa serbare făcută de ruși la Bârlad.

VII

Bârlad, 1917, August 12.—*Misiunea franceză, la Bârlad, pe timpul războiului, având ca servicii telegrafia fără fir, meteorologia și aerologia aviației.*

În Bârlad misiunea franceză a avut două servicii proprii ale ei :

1. *Telegrafia fără sârmă*, stațiune de primire radiogoniometrică. Această stațiune a fost instalată în curte la m-me Davidoglu, într'o cameră din mijlocul ogrăzei, spre poartă. Stațiunea era formată dintr'un stâlp înalt de 25 metri (din bucăți) pe care erau prinse sârmele de primire — *antena* ; și dintr'o instalație interioară, invenție franceză-italiană, servind a primi telegramele aliate sau dușmane și mai ales de a ști direcția de unde vine ; de aceia se și numea serviciul goniometric.

2. *Serviciul meteorologic și aerologic al aviației*, care are scopul de :

a) a prevedea vremea și mai ales vânturile pentru ziua de mâine.

b) a măsura direcția vântului și iuțeala lui, pentru straturile superioare ale atmosferei până la 10000 metri.

Aceste două lucruri servesc aviatorilor pentru a ști când

să plece și în ce pătură de aer este mai avantajos să se susțină : să evite vârtejurile de aer, să evite vânturile care-i merg dimpotrivă, etc. Apoi mai servesc artileriei grele pentru a ști a-nume corecțiuni la tragerea ghiulelelor, cari străbat pături înalte de ale atmosferei.

Serviciul acesta este instalat în corpul de case a d-nei Davidoglu, într'o foaistă bucătărie. Aci se află aparatele aduse parte din București și parte din Franța : barometre, termometre, higrometru, giruetă, cum și aparate pentru sondarea aerului : baloane de cauciuc, câteva mii, tuburi cu hidrogen comprimat pentru umflarea baloanelor și un teodolit (lunetă cu care se studiază urcatul balonului în aer și din care se calculează înălțimea vântului și direcția lui).

Serviciul trimete telegrame meteorologice la corpurile de aviație din Tecuci, Călmățui etc.

Meteorologia orașului Bârlad și a Moldovei. — Serviciul meteorologic francez, din Bârlad, este primul de acest fel din țara Românească și probabil că, după războiul, după modelul lui se vor înființa în diferite orașe principale ale României stațiuni meteorologice.

Studiul meteorologiei la noi este ușor și nu cere decât o calitate : conștiinciozitatea. Căci nimeni nu te poate controla de datele culese, ci numai asupra prevederilor tale de se împlinesc.

Șeful misiunii, un inginer Ferraud, a făcut observația că în Bârlad și în România, vremea nu se schimbă brusc, că avem perioade meteorologice cari țin 6-7 săptămâni ; așa în Iunie avem o perioadă cu nori mari negri, cari totdeauna se adună pe la mijlocul zilei pe la ora 2-3 p. m. (nouri cumulus), cu vreme furtunoasă și cu de multe ori fulgere, etc. Din cauza acestor perioade meteorologice, prevederea vremii și studiul meteorologiei la noi e ușor.

Un atașat al serviciului meteorologic, St. Procopiu, (autorul acestor rânduri) a făcut câteva constatări cât privește vremea în România și cari sunt contrare ideilor obișnuit primite asupra României.

1. În Bârlad și în Moldova sunt 3 vânturi cari bat mai des : vântul de NE, vântul de NV și Vest și vântul de SV și Sud.

2. Vântul de Sud și Sud-Vest este vânt uscat, care suflă puternic, care aduce uscăciune și mari scoborări barometrice. Dă zile complet senine, sau cu puțini nori și aceia nori subțiri (cirrus).

Vântul de S aduce temperaturile cele mai mari din Iulie și August. Autorul a găsit că 99⁰/₁₀ de temperaturi mai mari de 30° sunt aduse de vântul de S. Maximul de temperatură pe 1917 a avut loc la 21 Iulie st. v. și era de 35⁰,2 (adus de vântul de S.)

3. Vântul de NV și V este vântul care bate cea mai mare parte a anului, dar mai ales în Iunie, st. n. Acest vânt aduce cu el :

- a) Ridicare barometrică;
- b) Umiditate și temperatură scăzută ;
- c) Ploi.

4. Ploile sunt aduse de vântul de NV. O statistică arată a-
ceasta.

Curbele cari arată frecvența vântului de NV peste an și cantitățile de ploaie cari cad în diferitele luni ale anului, sunt asemenea și ne lasă să vedem că cu cât vântul de NV bate mai mult într'o lună și ploaie cade mai multă.

5. Vântul de NV mai aduce mari acumulări de nouri (cumulus), de aceea zilele cu acest vânt sunt zile nouroase, furtunoase, cu manifestații electrice, tunete și fulgere.

6. Vântul de NE bate mai ales în Ianuar și este mai redus decât celelalte vânturi, care-l întrec.

Sunt și alte constatări de ordin specialist asupra timpului, asupra prevederii lui și asupra stratelor superioare ale atmosferei din Bârlad.

12/25 Aug. 1917

St. Procopiu

VIII

1740 (7249) Decemvrie 3.—*Diată beceriului Simion Veisa*

Suret de pe o carte diată dela beceriul Simion Veisa, dela ținutul Tecuciului, din leat 7249 msja Dekemvrie 3 zile

Adecă eu Simion Veisa beceriu, mai înainte de sfârșitul vieții mele scriu și mărturisescu cu această carte diată a mæ, la mâna feciorilor miei și nepoților și strănepoților miei, care carte

diată înainte Preosfinției sale părintelui Ioanichie Episcopul Romanului o am făcut, că cine după mine va rămâne să știe unde să stăpâniască moșie ce avem în *Gohor*, în ținutul Tecuciului, ce le avem în patru hotară de baștină, ce le tragem noi de pe *Totole*, strămoșul nostru, sluga lui *Petra Vodă*, cu hrisov de stăpânire întărit, care în vremea unei prazi de Tataři cu alte scrisori dintr'un beciu s'au furat.

Aceasta să se știe că noi stăpânim un bătrân, pe *Brahăș jîtniceriul*, ce au fost fecior Totoli, strămoșului nostru ; iar patru bătrâni sânt peste bătrânul nostru Brahăș, feciorii lui *Negoian*, anume *Nestrea* i *Turbatul*, i *Tălpău*, i *Stărpul* ; care Stărpul să se împartă pe patru bătrâni, ca pe unul ce l'am grijit și s'au dat danie tuturor. Dară hotărăle sânt aceste : *Gohorul*, *Vicoleni*, *Bicheștii*, ce sânt Brăhășești vechi, ce curg din dial despre răsărit până în apa Zeletinului ; iar *Corciovenii* să încep din apa Zeletinului alături cu *Cosișenii*, pe din gios, până în zare, apoi apucă pe zarea deasupra Cosișenilor, pe despre apus, până să lovește cu *Galbenii* ; apoi apucă la vale, alături cu hotarul *Vlămnicul*, până în jumătate de apa Berheciului ; dară când și când se va hotărâ pe patru bătrâni, să să hotărască cât unul cât altul, drept aceia și arsuri și paragini de vii și livezi și locuri de prisacă, *ce se numesc a lui Tuchilă*, și alte săpături deasupra fântanei Gohorului, și locuri de fânaț, din tot locul cu tot venitul, și vad de moară în Zeletin, cine din feciori vor rămânea moștenitori pe bătrânul nostru Brahăș, să poarte grijă și de bisăricile ce le avem, una în Gohor și una în *târgul Bârladului*, *ce să numește biserica lui Tuchilă, în Podeni*.

Osăbit fac arătare și de spița neamului nostru și care din neamul nostru s'au vândut la noi :

Brahăș, strămoșul nostru, au născut pe Veisa și pe Tuchilă cu Marta, fata lui *Glăvan*, piseriu lui Petru Vodă. Veisa au născut pe Constantin Veisa și pe Alexandru Veisa, cari sânt în țara de sus. Costantin Veisa au născut pe mine Simion Veisa și pe Maria, sor mie. Eu Simion Veisa am născut cinci feciori, pe Toader, pe Ioniță, pe Anița, pe Maria și pe Gheorghe. și cari din feciorii mei au murit și cari au rămas vii. Toader s'au dus

la Țarigrad cu Matei Vodă*) și au murit acolo ; Ioniță au murit holteiu ; au murit și Anița măritată, ce au ținuto Mârzac botezatu, și copii nu li-au rămas ; pe Maria am măritato după Grigorie sân portarul Toader Racoviță ; Gheorghie au rămas copil.

Iar Tuchilă, moșul nostru, au născut pe Toderașc Tuchilă și pe Dodan, și pe Sanda, și pe Marica, care s'au măritat după neguțitori, oameni străini ; *iară dela Toderașc Tuchilă nu s'au mai născut neam, căci feciori n'au făcut, ce au făcut o bisărică în târgul Bârladului, precum se arată în sus* ; iară partea lui de moșie s'au cumpărat de părinții mei într'o păreche de boi buni de cireadă, cum și partea lui Alexandru Veisa de tatăl meu Costantin Veisa în 46 zloți tătarăști.

Iară soru-mea, Maria, au făcut 6 feciori : pe Tănasă, pe Nastasica, pe Ioana, pe Armenica, pe Stefana, pe Dorofteca, care una dintr'aceste feate, Nastasica, cu un țăran au făcut un copil de față mare, și cu blăstăm au lăsat părinții, nici zestre, nici moșie, după hotărârea Pravilii, să nu i se dee. Pe Tănasă, nepotu-meu, ș'au vândut mie în 26 zloți bătuți tătarăști, partea lui din câmp, din pădure, din tot locul, cu tot venitul, cum și a celorlalte rudenii, ce s'au vândut la noi din tot locul cu tot venitul, ce sânt arătate mai sus, că li-au vândut unii din neamurile noastre ; iară via și livada a nepotului meu Tanasie nu s'au vândut mie. Drept aceia acest bătrân de moșie a nostru strămoș Brahăș, după cum strămoșii, moșii și părinții noștri au stăpânit, cum și noi.

Așa am scris și mărturisăsc și dela noi, și feciorii noștri, și nepoți, și strănepoți, să stăpâniască pe strămoșul nostru Brahăș, să le fie dreaptă moșie și ocină în veci, nerăsluită ; iară cine împotriva Dietii mele va arăta strămutare, unul ca acela să fie supt blăstămul a 318 părinți soborul dela Nicheea și neertat de Domnul nostru Iisus Hristos și de Maica lui, Prea curata Fecioară, și de toți sfinții.

Și spre adevărată credință înaintea Preosfinției Sale, fiind față și alți părinți și boeri, am iscălit.

*) Diata de față, fiind întocmită în anul 1740, Mateiu nu era încă Vodă, trebuie înțeleasă vremea când domnia tatăl său, Grigore, cum și, după aceea, până ce dânsul însuși a ajuns Domn.

Eu Simion Veisa beceriul încredințez.

Ieroftei dichiul Romanului.

Ioanichie dichiul Răchitoasei.

Solomon vel căpitan.

Beldiman.

Înainte de Smărenie noastre au făcut dumnealui beceriul Simion Veisa această carte diata, și s'au încredințat și de noi cu iscălitură.

Ioanichie Episcopul Romanului

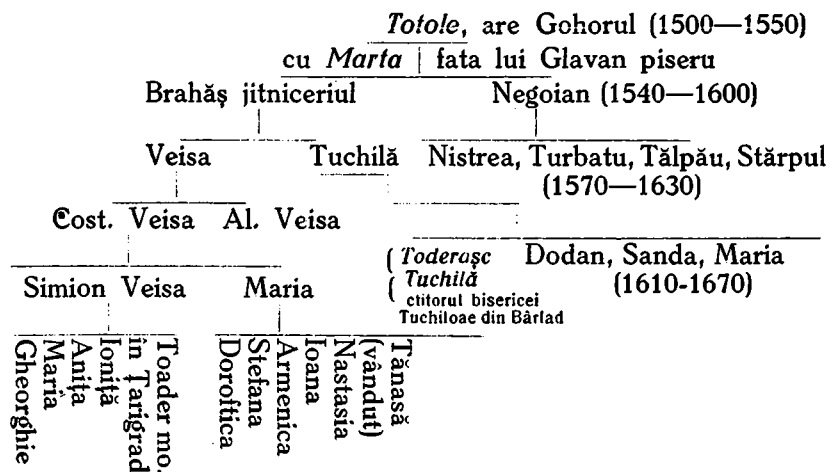
Și eu Costantin Botezatu diacul de divan am scris această diată cu zisa dumisale beceriului Simion Veisa.

Și eu Ioan Popovici am scris acest surte de pe ce adevărată carte diată a dumisale beceriului Simion Veisa, ce este la nepotul dumisale, la Ștefan Racoviță, acum la leat 1803.

NOTA. — Domnul G. Ghibănescu, care mi-a comunicat această diată, face aici următoarea observațiune :

„Am copiat acest testament a lui Simion Veisa în vara unului 1919, la Pungești (Vasluiu). Vezi Surete ms. XL, 473.

Pentru înțelesul acestei diete, zice d-sa să punem în schemă seriile de urmași a lui Totole :

IX

1897 Decembrie 12. — *Indicator de îndreptările ce trebuiesc făcute în Dicționarul Geografic al județului Tutova, al d-lui P. Condrea, atunci când va fi utilizat la mprimarea Marelui Dicționar Geografic al României.*

B.

La pagina 17,—*Bârlad*, rîu, ce izvoresce din dealul satului Giurgeni, *județul Roman*, **nu** *Romanați*.

La pagina 22,—*Bogdana*, pârâu,să se zică : după ce primește *pe stînga* pe pârăul *Bogdănița*, — **nu** pe dreapta.

„ „ ,—*Bogdana*, sat în pl. *Simila*,—este rău arătat,— să se corecteze cu cele publicate de mine în *Geografia com. Bogdana*, *Buletinul soc. Geografice*, anul IX trim. 3 și 4, an. 1888, unde se vorbește de *satul Bogdana*, de sub titlul *sate și cătune*.

C.

„ 28,—*Cârțibași*,pe pârăul *Bogdana*, **nu** *Simila*.

„ 33,—*Coroești*,pe pârăul *Bogdana*, **nu** *Simila*.

F.

„ 38,—*Fontâna Blănarului*, *cătun*, în comuna *Bogdana*, pl. *Simila*,—să se corecteze cu cele publicate de mine, în amintitul *Buletin*, — la rubrica *sate și cotune*, — acolo unde se tratează despre *Fontâna Blănarului* (*Geogr. com. Bogdana*).

„ 38,—*Florești*, sat în pl. *Simila*, să se zică : *la sorigintea pâr. Simila*, **nu** pe pâr. *Simila*.

G.

La pagina 42,—*Okicani*,—să se adauge : *pe pârăul Simila*.

I.

La pagina 45,—*Ibănesci*, sat în pl. *Simila* pe *pârăul Mânzați* **nu** pe pâr. *Simila*.

M.

„ 49,—*Mânzăfel*, ...și se varsă în pârăul *Simila* de

a dreapta, *lângă satul Bacanii*, — **nu** lângă cât. Puțu-Olarului, căci-i greșit.

P.

La pagina 56,—*Piscul Racovei, spre nord* de satul Bogdana, **nu** spre sud de s. Bogdana, căci este greșit (A se vede *Piscul Racovei*, la titlul *Dealurile din interiorul com. Bogdana* și harta ce însoțește geografia acestei comune, din Buletinul amintit).

S.

La pagina 69,—*Simila*, pârău ...după ce a udat teritoriile com. Florești, *Buda*, Ibănesci (partea despre răsărit), Băcani și Gura-Simila ; să se șteargă *Mânzați*, pentru că pârăul Simila ar trebui să treacă peste deal, la apus de comuna Buda, ca să treacă prin acea comună.

La pagina 70,—*Similișoara, cătun, nu* sat, *la vest de satul Bogdana, nu* sud-est. Patronul bisericei din acel cătun, **nu** comună. (A se vedea *cătunul Similișoara*, din Geogr. com. Bogdana, cu harta respectivă, în Buletin).

La pagina 70.—*Similișoara, schit... să se șteargă schit de tot* ; n'a fost schit nici odată. Cunosced destul de bine, fiind locul meu natal. A fost numai vorba să se facă schit. (A se vedea cele arătate de mine în Buletin, despre cătunul Similișoara).

La pagina 72,—*Suceveni, cătună, nu* sat, *pe pârăul cu asemenea nume, nu* pe pârăul Bogdana. N'are atâți locuitori și case. Autorul confundă satul Bogdana cu cătunul Suceveni. Să se facă corecturile necesare, după geografia com. Bogdana (publicată în Buletinul amintit); acolo este foarte just arătat. În Dicționar **sunt mari neadevăruri**.

V.

La pagina 88,—*Vistilești*,—să se vadă *Bogdana, sat în pl.*

Simila, jud. Tutova, iar nu Fântâna Blănarului, căci este neadevăr.

Aceste 16 erori roga se îndrepta. Localitățile 'mi sunt cunoscute încă din copilărie și chiar acum, sunt câțiva ani, când am și scris,—în ce privește com. Bogdana, Geografia publicată în Buletin, la care m'am referit în cele arătate mai sus.

Ec. I. ANTONOVICI, profesor

Bârlad 1897 Dec. 12

NOTA.— Aceste însemnări indicatoare de greșelile din Dicționarul Geografic asupra jud. Tutova al d-lui P. Condrea, încă dela data arătată aici au fost trimise d-lui Gh. I. Lahovari, spre a se avea în vedere la imprimarea Marelui Dicționar Geografic al României, de oarece d-lui era autorul respectiv ; dar se vede că eu i le-am trimes pe când materia era sub tipar, așa că n'au fost utilizate, rămânând deci în acel dicționar greșelile pe cari acum le dau publicității, spre a se face cuvenitele îndreptări la o nouă ediție.

Tabla Numelor

A

Abazia, 192 nota.
 Academia Mihaileană 275
 Adamască, stihar de — 61.
 Aguzi, din ograda bisericii 20, 26, 29, 31, 115.
 Alămariu 69.
 Albu Gheorghe diacon 67, 69.
 70, 71, 72, 77, 83, 84, 86, 186.
 Ajutătorii și binefăcători bis. sf. Ilie 85.
 Alexiu Sava preot 234.
 Alecsă Gavrilă sârdar 18, 20.
 Alexandru Teodor 215.
 Alexandru Gheorghe comerciant și prim cantor 80.
 Alexandru Ioan I 258.
 Alexandru slujitor 61, 63.
 Alexandrescu Gh. profesor 209.
 Alexandrescu prefect 162.
 Ali Turcu (Chioru) donator 84.
 Anastasiu Ioan dascal, donator 83, 84, 85.
 Anghel Dimitriu Hagi Vasile 124, 126.
 Anghelachi negustor 49.
 Angheluță Ion stolnic, epitrop 36, 37, 38.
 Angheluță Gheorghe pitar ...
 Antohi sîn Stan neguțitor, epitrop 38, 39, 40, 41, 42, 43, 61.
 Antonescu Pompiliu, arendaș, proprietar 281.

Antonovici I. preot, profesor 186, 257, 272, 285, 308.
 Antonovici Sava epitrop 19, 20, 21, 22.
 Apostu preot; în călugărie Anania 83.
 Argintaru Dima scutelnic 34, 37, 38.
 Armașu 192.
 Artenie V. avocat 199.
 Arțăreanu D. secretar 214.
 Asinefta maică 60.
 Atanasiu Alex. avocat 144.
 Audesio Elvira directoare 146, 147.
 Aurelian P. S. Ministru 285.
 Avram Constantin preot 68.
 Avram Gheorghe preot 84.
 Avram Toader 43.
 Azil de copii orfani 145, 149.

B

Banca, moșie, 197, 247.
 Banca „Economia Bârlădeană” 269.
 Banca Moldovei 203.
 Banta Serigo 263.
 Badenschi Ioan preot 77
 Balș 161.
 Balta-Liman 233.
 Baranga Victor 144.
 Barbu Manolachi epitrop 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29.

Bardasare pictor, director școalei de belearte din Iași 161.
 Batalionul I de Vânători 146.
 Bălănescu Silv. arhiereu 87.
 Bărboșii moșie 128.
 Băgu Nicolae diacon 62, 64; preot 66, 68, 70, 83, 84, 85.
 Băgu Vasile dascăl 75.
 Bellecouche de Chery 189.
 Belloescu Stroe, profesor, filantrop etc. 126, 169, 172, 202, 204, 205, 207, 284, 293.
 Bellu, cimitir 144.
 „Benemerenti” medalie 285, 289.
 Berheciu 117.
 Bercea Teodor, diacon 32, 69, preot 76, iconom protoereu 23, 55.
 Bichești 303.
 Binefăcătorii și ajutătorii 90, 93; — bisericii sf. Dimitrie 97; — bisericii sf. Neculai din Crâng; — biserica sf. Neculai (Tuchilă) 100; — bis. sf. Neculai (Eșanu) 102.
 Blahuță (Vlahuță Neculai 77.
 Blăgești 281.
 Blanci (trei sute galbeni) 60.
 Blănaru Dim. sachelar, epitrop 89, 90.
 Blânzi sat 57.
 Bogătoiu Șt. tăbăcar 76.
 Bogdana sat 140.
 Bogdănița sat 77, comună 139.
 Bogescu Gh. preot 83.
 Boiu Ioan clucer 260.
 Boiu Ivanciu 81, 223.
 Boliac Cezar 265.
 Bantăș I. primar 216.
 Bora Ioan donator 31.
 Boroda cofetar 246.
 Botezatu Const. diac de divan 305.
 Botezatu Gh. secretar 241.
 Boțoroga Gh. dascăl 77.

Brahăș jitnicer 303.
 Brăescu C. epitrop obștii Bârladului 138.
 Brăteanu I. C. 207, 268, 276.
 Broder magazin 253.
 Buciumul Român, imprimerie 284
 Budu N. C. 271.
 Buduruș Ștefanachi, dascal 78.
 Buhnea Vasile 274.
 Bujor târg 133.
 Bulbuc E. 197.
 Buliga, podul dela — 117.
 Bumbac 31, — pentru candeli 11; — p. biserică 71; p. sf. Masle 12; — p. lumânări 23.
 Bursă pentru elevi 125.
 Butza Vasile 281,
 Buzdugan Iordache 251, 252.
 Buzu 253.

C

Caiol, profesor 197
 Calaghiani Grig. arhimandrit 106
 Calalb doctor 170
 Călărășie 33
 Călinescu M. (din Cernăuți) 153
 Călinescu V. Direct. de prefect. 298
 Caloi Hagi Gheorghe, comerciant, 259.
 Câmpianu V. epitrop obștiei Bârladului 138, 161.
 Canavaș 2.
 Capalăci 50.
 Caracaș Ioan sluger, donator 51
 Carol I Rege 277, 278.
 Cârja moșie 274
 Carp Ioan preot—eco. 84, 85, 186
 Carpis D. ban 113
 Casa Națională 205
 Cassa Obștei Târgu-Bârlad 137
 Cassa de Economie din Bârlad 294.
 Catargiu Barbu 262
 Catapeteazma bis. sf. Neculai, fa-cerea din nou 24

- Catrina prescornița 35
 Catzaiti Andrei, testator 132;
 Gherasim 133;—Vasilca 134.
 Cațafany George 177
 Cazimir boerul 274
 Ceară albă 32;—de rând (galbe-
 nă) 64
 Cercel Enache 68
 Cerchez doctor 186
 Cercetarea (inspectarea) bisericilor 55
 Cerșaf dela Ierusalim 2
 Cerțăștii comună 83
 Cetatea de piatră district 182, 185
 Cheltuiala zidirii bisericii 15
 Chenciu Panaite profesor 289, 290
 Chetraru Ioan 11
 Chetreanu haiduc 250, 251
 Chiosa Nic. scutelnic 37, 38
 Chilieni sat 77
 Chirănuș Ioniță om bogat 237
 Chirie 28
 Chiru Iorgu diacon 74, preot 254
 Chiru proprietate 231
 Chiuciu Gheorghe donator 15
 Ciobanu Pavel scutelnic 38
 Ciobanu institutor 190, Natalia
 institutoare 190
 Ciocanii moșie 126, 130
 Cioflan V. C. epitrop casei obștiei
 Bârladului 138
 Cioroiu Vasile sîn Toader, scu-
 telnic 38
 Ciortolomul moșie 158
 Ciubucani 121
 Cliceanu Luca pașă turc 161
 Coaș comună 181
 Cocul Const. potropop 3
 Cocitorescu colonel 169
 Cocu Costandin iconom, proto-
 pop 8, 9, 34, 36, 37, 38
 Codreanu Gheorghe (Roșca) co-
 mis 104, 106, 109, 235, 273,
 274.
 Codreanu N. Roșca 235, 273,
 284, 288, 491, 292, 293, 294.
 Codreanu Grigoraș diacul 33
 Codreanu Scarlat preot 86
 Codrescu C. doctor 165, 166,
 167, 170, 171, 172, 183, 268.
 Codrescu C. Iancu 167, 269
 Cogălniceanu M. 264, 273
 Colegiul din Bârlad 282
 Comăneanu A. general 146
 Conachi Costachi logofăt 104, 245
 Condica bis. sf. Neculai (Tuchilă)
 1.
 Constandache Ruxanda testatoa-
 re 129
 Constandache D. 313
 Copil găsit la ușa bisericei 5, 40.
 Coroana României decorație 261,
 269, 285, 289.
 Coroane (de icoane) 3
 Corbu Const. N. testator 132, 126
 Corbu Manolache 116
 Corciovă Gheorghe Diaconu 74
 Corcioveni 303
 Cordele 49
 Corheciu Dumitrache 64, 66
 Coroești sat 77
 Coroi Ioan, 265
 Cosițeni 303
 Gostachi Costantin 157, 158, 159
 Costache dascalu 48, 49, 50, 51,
 52, 53.
 Costache Ioan postelnic 104 105,
 253, 254.
 Costăchescu Costache 247
 Constandachi Iancu 208
 Costin Emanoil spătar, doctor
 113; aga 113; doctor 153,
 154, 157, 258.
 Costin Lascar 196, 197, 208.
 Costin : Nicolae, Miron, familia
 Costineștilor 154
 Costoroave 58.

Crăescu Liță avocat 215
 Crâng, moșia târgului
 Cristescu M. Vasiliu avocat 197, 297.
 Croitorul Grigoraș 68
 Crudu Gheorghe cinovnic la poliție 230.
 Ctitorii bisericeii sf. Ilie 85; ai bis. sf. Dimitrie 95; ai bisericeii „Domnești” 94; ai bis. sf. Treierarhi 92; ai bis. sf. Ioan 90; ai bis. sf. Neculai (Crâng) 99; sf. Nec. (Tuchilă) 100; sf. Nec. (Ieșanu) 101.
 Cocu Constantin, iconom, protopop, 10, 11, 12, 13, 14.
 Cutie tiniche pentru tacâmul sf. Botez 50, 51.
 Cutnie 2
 Cutremur de pământ 82
 Cuza Alex. Ioan 247, 255, 262, 264, 278.
 Cuza Costache boer, donator 31
 Cuza Ioan sardar

D

Dajdia dascalilor 12;— preoților 13, 14, 16, 17, 18, 10, 20, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41.
 Damian Ioan dascal 73.
 Dare de seamă a Administrației Bârlad 272.
 Dănuleț sardar 114.
 Diacu Simion 60.
 Dealul-Mare moșie 235.
 Dediu Nicolae iconom 83, 84, 85.
 Deșteptarea bancă 190, 212.
 Diamandi Gh. 248.
 Diea Alecu prefect 263.
 Dima Calinic episcop 87.
 Dima, Coste purtător de grijă 4;— care vinde lumânări 26.
 Dimitriu Niculae 11, 12, 15, 18, 20

Dobânda banilor 27, 28, 39, 42, 43, 47, 48, 50, 51, 55, 56, 57, 58, 60, 64, 66.
 Dobreanu Teodor stolnic 51.
 Dobrescu Ștefan 209.
 Dobrovici Gh. Stolnic 116 — Petrache 116.
 Dole Panaite 68.
 Doni Andronachi 248.
 Dorin N. Gh. avocat 194, 199.
 Dospinescu Neculai 256.
 Dragomir N. donator 89.
 Drăgnoaia Ecaterina 83.
 Drouhet Maria — Zilia 189.
 Drouhet Natalia profesoară 281, 200, 201, 202.
 Drouhet Petru profesor 153, 186, 188, 189, 190.
 Duca Pavel episcop 89 — Ștefan donator 88.
 Duculeasă 82.
 Dudescu director 116.
 Dulachi 26, 27.

E

Edicuri 9, 10.
 Efstati vameș 33, 34.
 Elanu moșie 128.
 Eliseu monah 88.
 Emandi Th. 197 — Victor deputat 214 — Gheorghieș 264.
 Enariul Radu neguțător 15, 16, 17.
 Epitropia generală a ospitalurilor 112.
 Epure 244;— Iancu binefăcător 293;— Smaranda 118.
 Epureanu Manolachi Costachi 246, 247, 248.
 Eraclie senator 214.
 Eternitatea cimitir 170, 178, 199, 294.

F

Fălcianu Macari donator 33.
 Ferdinand strungariu 60, 67.
 Fernandes Raul donator brazilian 151, 152.
 Ferraud inginer, șeful misiunii franceze 301.
 Filadă 3, 21, 35, 54;— cu molebni 7;— molebinu 35.
 Flăcăilor, biserica — 93.
 Focșăneanu Catinca 77.
 Fofeză 32.
 Forăscu Alecu (din Fălticeni) 161.
 Fotino Alex. profesor 192.
 Frenchel farmacia 205.
 Frumuzachi dascăl, casierul bisericii 31, 32.
 Frumușanu Iordachi epitrop 32 — Vasile sachelar 86.
 Fulger Gheorghe testator 119, 120, 123.
 Fundația Gheorghe și Elena Fulger 122 — Gheorghe Roșca Codreanu 258, 274.

G

Găitanarul Gheorghe 238
 Gălățanu Gheorghe scutelnic, donator 33, 34, 35;— Ștefăna-che ctitor 83.
 Galbenii 48, 303.
 Galbenul Austriac 68.
 Gâlcă Ioniță medelnicer 33, 48, 63, 68, 70.
 Gâlcă Iorgu stolnicu 43, 208.
 Gâlcă, Maria Neculai 77.
 Galin Iancu delegat 284.
 Ganciu Petrachi 116.
 Ganne epitrop 80; spatar 113, 114.

Garnovei Ioan 44.
 Gașpar Ioan sachelar 33, 51, 83.
 Genin Maria directoare de liceu 163.
 Georgescu inginer 161.
 Ghenciu Panaite 369, 278, 284.
 Gheorghiu: Andrei epitrop 79; — Costandin 56; — Dimitrie 218, 246; — Ioan donator 114, 116, 259, 270; — Iosif 87; — Vasile Chiriac proprietar 142; — Radu 16, 17.
 Ghica Alex Voevod 263. 279; — Grigore 244, 245, 250.
 Ghinea Costachi dascăl 54, 55, 56, 57, 58;— Ioan 85, 274.
 Ghiuluri de ață 63.
 Giurgea 248.
 Giușcă Toma 246. 275, 292; — președinte de Tribunal 273.
 Glăvan pisăru lui Petru Vodă 303.
 Gohor 303.
 Graf Dr. martor solicitat 106.
 Grădinaru Petcu ctitor 83.
 Grecianu Costachi 68;— Iancu spătar 77, 113, 277;— Neculai 248, 249.
 Grecu Dimitrie 47; Gh. quartilnic 241.
 Gregoriade membru societății meseriașilor 199.
 Grozăști 69.

H

Hacul diaconului 17.
 Hagi, Ivanciu Boiu 81.
 Hangiu Leonte donator 18.
 Hanul lui Epure 244.
 Hariopoles, Calinic locot. episcop de Huși 30.
 Hariș Iohan 106.

Herjescu Herdan 275.
 Herjescu Lascar profesor 169.
 Her alb 46.
 Heru sâbir 45.
 Hiotti Iorgu senator 215.
 Hinke Daniel locotenent 169.
 Holera — „au păzit besărica în vreme holerii“, „lăzile ci au fost în besărică în vreme—“ 55.
 Hotel Brandes 261, — Caracaș 262, — du Lac 264.
 Huluba Const. proprietar 148.
 Hurmuzache (Frumuzachi) Dascalu 76.
 Husari 182, 183.

I

Iacob meșter teslar 45
 Iacomî, Vasile dascal 78
 Iacov episcopul Hușilor 215
 Iamandi Iordache boer 278.
 Ianacachi Dascalu 76.
 Ieroftiei dichiul Romanului 305.
 Igescu Neculai iconom, protopop 22, 52.
 Iliescu Tony vice-președ. Senatu-lui 214, 215.
 Ioan căpitan, deputat 215.
 Ioan, Hagi Vasile pitar 257.
 Inan Zugravul 59.
 Ioanichie dichiul Răchitoasei 305 ; — episcop Romanului 303, 305.
 Ioanid librăria 246.
 Ion părintele 35.
 Ion a Nastasâi scutelnic 35.
 Ionescu, A. Andrei 261 ;—V. Andrei primar, deputat 257, 272, 279, 208.
 Ionescu Nicolae prof. universitar 269. 273 ; deputat 283.
 Ionescu, Nicolae V. colonel 285.
 Ionescu Take ministru 285.
 Ioniță călugăr 221.

Iosafat arhimandrit 279.
 Iosif episcop Hușilor 87. —
 Iosif jădovu, tinichigiu 69, 70.
 Ipsos 28.
 Istrati Grigori sluger 77.
 Istrati Meletie episcop 79.

J

Jădov alămar 53.
 Jorăști 133, 229.
 Juvara Iorgu 208,—Tache 297.

L

Lahovari Al. 285.
 Lambrino Iordache prefect 247, 248, 262.
 Lanțuh 54.
 Laurian inspector general 280.
 Lazăr Antonie preot 31 ;—Gheorghie 76.
 Lăzărescu inginer 248.
 Lazecico ban Dr. 113.
 Leafa dascalului 31, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 61, 64, 66, 67,
 Leafa diaconului 12, 15, 18, 21, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 66, 69.
 Leafa pisaltului 24, 26, 27, 28.
 Leafa vânzătorului de lumânări 25, 27, 28, 29.
 Leahu Ioan polițai 233.
 Lefter S. preot consistorial 59 ;—V. membru consistorial 25.
 Legea organică 72.
 Leman lac 264.
 Liga culturală 198.
 Liga Ion protoereu 24, 25, 60, 79, 208, 294.
 Licitație 30.
 Lingură de tisă pentru băut aghiazmă 41.
 Lumânări albe 27, 54, 57, 61, 64, 66, 67, 69, 71.

Liudi 33.
 Luchi, Elena Dr. testamentul 141, 142.
 Lungești sat 252, 254;— comună 250.
 Lupașc scutelnic 35.

M

Macriul Dumitrachi 8, 27.
 Magariul schit 298 nota.
 Mâni de argint 3.
 Mălăeșcii moșia 128, 129.
 Mandrescu V. director 72.
 Mandre Theodor iconom, consistorial 25, 59.
 Mândrescu S. profesor 178.
 Mangal 32, 36.
 Manole preot 88, 89.
 Manoliu Vasile căpitan 258.
 Manu, Ilinca Scarlat donațoare 89.
 Manu Iordachi donator 89.
 Mărgele și materie pentru cununii 65.
 Marinescu Th. avocat 215.
 Mario episcop 160.
 Mario Francesco profesor universitar 160.
 Mârzescu Gh. ministru 214, 215.
 Materia învățăturii (în școală) 75, 76, 78.
 Mazălu Vasăli 69.
 Meinde Henriette ducesă 161.
 Meletie episcop Rămanului 1, 2, 4, 5, 17.
 Melchisedec arhieru 72.
 Membrii societ. „Cassa de Economie” din Bârlad 301.
 Micăsasa comună 178.
 Miclescu Calinic episcop 161.
 Miclescu Scarlat 248.
 Micaș Florian prefect 182.
 Mihai Săchilaru 76.
 Mihail Gh. 163.

Mihailescu Anghel 215.
 Mihalea Neculai fabricant de lumânări 32.
 Mihălachi dascal 31.
 Mihălachi L. postelnic 113.
 Mihălachi Gheorghiu 67.
 Milan rege sârb 161.
 Milea, D. Hagi 89.
 Miniș Ilie predicator 52.
 Mirelniță 2.
 Mironescu D. profesor 209.
 Misiunea franceză 300.
 Miticiu Const episcop 83.
 Moacă hoț 250, 253, 255.
 Moară de vânt 115.
 Moisă postelnic 76.
 Molebinu 35.
 Mucări 63.
 Munteanu hoț 250.
 Munteanu D. episcop 80
 Munteanu Gh. tipograf 197, 198, 199, 200.
 Munteanu Ioan dascal 78.
 Munteni mahalaua 278.

N

Nanie Apost 70
 Nanu C. 168, 170, 208
 Nanu K sardar 113
 Nastea G. Episcop 89, 247
 Națională tipografia 198
 Nastasă argintar 55, 56, 57, 60, 61, 62.
 Navigabilitatea Prutului și Siretului 291
 Neacșu proprietar 231
 Neagoe Ștefan profesor 167, 173, 177, 178, 179, 180.
 Neagu Gheorghe dascal 75
 Nechita diacon 76
 Neculai argintar 72
 Neghină Gheorghe T. comerciant
 Negre Zornie 57
 Negre Costache vornic 112, 130

Nemții (venirea lor) 65, 66, 67
 Neștian N. prefect 215
 Nica Enache negustor 79
 Nicolae dascal 60; diacon 61, 62
 Nicolau Constantin K. proprietar 149.
 Nicolau Vasile neguțător 247
 Nicorescu N. 269
 Nițulescu doctor 186

O

Obolenski colonel 300
 Obrenovici doamna 161
 Odaia-Bursucanu moșie 235
 Oglindă în sf. altar 49
 Olivari (Olivares) pension 190.
 Oprișan Iordache paharnic 18
 Oprișan Nedelc 248
 Oști turcești prin Bârlad 229
 Otcupu, piață 267.
 Oțăt pentru spălat paralile 9

P

Pagano Frederic cancelar la Vatican 161; profesor de liceu 160;
 Tomaso avocat 160
 Paisie călugăr 21
 Paladi G. bustul lui 266; Emanoil I. Paladi deputat 197
 Paloda ziar 177, 181, 188
 Paruș Șt. 68
 Papastavru Dimitrie profesor 259
 Papiu director 281
 Parfene Ioan pitaru 77
 Pârcălabu Vasile donator 88
 Pașcanu Petrache 29, 31
 Patarani 60, 61, 68
 Patrici Iosif profesor 259
 Paul A. 181
 Paveliu comerciant 267
 Pecetea bisericeii 49; plata 19

Pela V. senator 214
 Penciu Stoian epitrop 18, 19.
 Petcu Enache cător 83
 Petre sin Mihai purtător de grijă 4
 Petre cerșitor 21
 Picături anti-holerice 155 nota
 Picioroga Dumitru 68
 Piatra (grindina) „au stricat” 60.
 Pleșu G. preot 84; Vasile donator 84; sat 77
 Plisă, stihar (de) 63; roș 2.
 Plod Ilie 70
 Plumb dela sicriu 68
 Pogano, Emanoil Garibaldi 113
 Poiasuri, 2, 7, 71.
 Pomestit, „pentru *pomestit* pe dinaintea bisericii” 58.
 Popăscu Alexandru vătav 77.
 Popescu I. profesor 153, 181, 182, 183, 245, 258, 272, 288.
 Popovici Costachi 80, 161; — Dumitriu legător 44,
 Pop Ioan preot 182.
 Popovitz, Gh. B. 269.
 Poșta veche. 231.
 Praja Iordachi preot 76.
 „Preotu” ziar 71.
 Premii elevilor 121.
 Prisiceanu avocat 190.
 Procopiu Șt. 301, 302.
 Proscomidie de scânduri 2.
 Pruncu, Elena Maior Const. 144, 145, 149.
 Puești 274.

R

Rachieriu Const. scutelnic 38, 39.
 Radu Iorgu boer 183, 247, 273, 277.
 Rădăești comună 251.
 Raiu moșie 126.

Rășcanu, Gheorghe S. epitrop 89, 269.

Regimentul XII Infanterie 146, 149, 194.

Remeta preuteasă 182.

Revoluția din 1848, 232.

Rizzo Domenico 160.

Rizzo Tomaso armator 161.

Robescu C. avocat 246.

„Robii mei să rămână slobozi” 105.

Robu Costache Dimitrie preot 151, 246, 270.

Robul Gheorghe 17.

Roset Răducanul vornic 112.

Rosetti, A. C. 268, 276.

Runcu moșie

S

Sarti episcop catolic 161.

Saule Ioan 71.

Sărbeschi Ioan arhitect 45.

Săpător de catepeteazmă 24.

Scarlat iconomu, duhovnic 116.

Scutelnici ai bisericii 33, 34.

Schiteiner grădinar 278.

Schitu moșie 140.

Sămănătorul ziar 176, 179.

Sf. Dimitrie 79 ; — biserică 156 ; cimitir 153

Sf. Gheorghe (epitropia bis.) 81 ; biserică 236 ;

Sf. Ilie biserică 82, 285

Sf. Ioan Botezătorul epitropia bis. 80.

Sf. Neculai (biserică) 6 ; (epitropia bisericeii Eșanu) 80 ; (epitrop. bis. Crânganu 81) ; (Tuchilă) 82, 233.

Sf. Spiridon biserică 82

Sfeșnic de her 51 ; de nuc 24, 67

Sf. Arhangheli biserică 181

Sfinții Haralamb și Mina biserică 79. 234.

Sf. Trei Erarhi biserică 236 ; epitropia bisericeii 81.

Sf. Voevozi biserică 59 ; epitropia bis. 81.

Sf. Voevozi biserică 59 ; epitropia bis. 81.

Sibiu, academia de drept din, 178.

Signion, tatăl căpitanului Simionescu 230.

Silvestru episcop Hușilor 169

Simila comună 247 ; moșie 249.

Similișoara-Sacă 140.

Simionescu Nicu, om politic 216.

Sinodicele 83.

Societatea meseriașilor 198, 199.

Societatea Româno-Ebraică 270.

Socola 274.

Solarcă Ioan 70.

Solomon vel căpitan 305.

Somcuța-Mare societate 182, 273.

Stan Antohi 83.

Stan Macarie scutelnic 34, 35.

Stan Popa 224.

Statuia N. Roșca Codreanu 290.

Stavru Popa Dimitrie 78.

Stănescu Gr. primar-ajutor 117.

Steaua României 285, 289.

Stefănescu Medelnicer 114.

Stegaru Gheorghe preot 51.

Sterian cluceriu 4.

Stoiciu neguțător, donator 44.

Stolerul Neculai 11.

Sturdza din Miclăușeni 161.

Sturdza Alecu 244, 245, 248.

Sturdza Dimitrie 161.

Sturdza Grigore colonel 117 ; — vodă 278.

Sturdza Iancu 208.

Sturdza Mihai domnul Moldovei 233, 257, 275.

Sturdza Toderăș 277.

Suceveni moșie 140.

Suțu 161 ; — Grigore 247.

Ș

Șal turcesc 149.
 Șamner maior, doctor 243.
 Șapcă Popa 276.
 Școală 11, 73, 105, 127, 128; — în ograda bisericii 3; — dela bis. Domeească (și lista școlarilor) 73, 74; — dela bis. Vovidenia 75; — dela bis. sf. Ilie 75; — dela bis. sf. Gheorghe 75; — dela bis. sf. Neculai (Eșanu) 76; — dela bis. Tuchilă 76; — dela bis. sf. Voevozi 76; — dela bis. sf. Ion Botez. 77; — din ograda bis. sf. Spiridon 78; — dela bis. sf. Trei-Erarhi 78; — particulară a lui Dimitrie Popa-Stavru 78; — de fete 108; — înaltă 117; — profesională N. Roșca Codreanu 146; — domnească 217; — Greacă și Italiană 274.
 Șlicaru Dimitrie preot 78.
 Șolț căpitan 243.
 Ștefan preot 50.

T

Tabacari breaslă 33
 Tăbăcariu Florea 70, 71
 Tașcă Gheorghe 237, 241, 242.
 Teasc 10.
 Teșanu Gheorghe colonel 192, 193, 194, 195, 196.
 Telegrafia fără sârmă 300
 Tenie Costache epitrop, 45, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 73.
 Tenie Costache dascal 43, 44, 77;
 Gheorghie dascal 66, 67, 70.
 Teodor Duhovnicul, preot 89
 Teodor Vasile sachelar 116

Teplotă de tablă albă 31
 Testamentul nobilului N. Roșca-Codreanu 106
 Thierry Andrei doctor 163
 Tinichigiu 10
 Tiplotă (de) argint 21
 Tigănești 245
 Toader preot donator 33
 Totole, strămoș, sluga lui Petru-Vodă 303; urmașii lui (spița) 305.
 Traian liceul (T. Severin) 260
 Trecerea armatelor rusești 240
 Trestiana sat 241
 Trompeta Carpaților 264
 Tuduri, Al. Șabner doctor 243
 Turbure M. inspector agricol 197.
 Tumorugi 26, 27
 Tunsești moșie 139, 140
 Turtureanu colonel, prefect 215
 Tutova bancă 213

U

Udrea căpitan 248
 „Unirea” societatea tipografiei, 269
 Universitate la Bârlad 293
 Urban colonel 182
 Ureche V. A. profesor universitar 162, 285
 Ursan Neculai 43, 44
 Uși de sticlă la biserică 55

V

Vasilescu epitrop 81
 Vasiliu Costin epitrop 81, 82
 Vasiliu Grigore D. avocat, vicepreșed. senatului, prefect, 152, 197, 210, 213, 300.
 Vasiliu I. institutor onorific 217, pensionar 257
 Vată pentru candeli 33

- Vâlcovici Ioan A. proprietar 186, 137.
 Vâlcovici Teodor secretar la consulatul austriac 239
 Văleni moșie 104
 Vălescu G. Inginer
 Vârgolici Ioan profesor, epitrop 44, 85, 285, 288, 295; Neculai 280.
 Vârnav Sofronie călugăr 86, 276 277; mireanul 277.
 Veisa Simion beceriu 302, 305
 Velniță 115
 Veniamin Costache mitropolit 161
 Venirea rușilor și a nemților 233
 Ventura Marioara Vorniceasa III, 273.
 Vențel, Restaurantul lui 255, 256
 Vicoleni 303
 Vidra Gheorghe primar 197, 207 208, 253.
 Vidra Paraschiva donatoare 88
 Vladnicu moșie 129
 Vlădoi Mence donator 18
 Vlăduță Alexandru 163
 Vlamnic 303.
 Vocea Tutovei gazetă 198
 Vogoride caimacan 244, 245.
 Voinescu pictor 147
 Volanschi consul austriac 239
 Vovidenia, epitropia bisericeii 82
 Vrabie Constantin iconom, protopop 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 26, 28, 29, 32, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 61, 62, 64, 66, 71, 79, 259, 274.

Z

- Zahariul Manolache epitrop 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
 Zarembo Stan dascal
 Zeletin apa 303.
 Zmulțanu T. 70
 Zorleni moșie 298

1

Tabla Materiei

DOCUMENTE BÂRLĂDENE

VOLUMUL V

<i>Prefața</i>	<u>Pagina</u>
Două condice de socotele ale Bisericii: Sfântul Neculai (Tuchilă) și Sfinții Voevozi, din Bârlad, pe anii 1827-1861, înființate de Meletie Episcopul Romanului	1
<i>Condica bisericei Sfântului Neculai (Tuchilă)</i> , cu ordinul, ca Introducere, al Episcopului Meletie al Romanului	1
Inventarul bisericei vechi a Sfântului Neculai (Tuchilă)	2
Socotelile Bisericii Sf. Neculai, pe timpul dela începerea clădirii din nou a Bisericii în 1825 și până la înființarea Condicii de venituri și cheltuele anuale, 1825-1827	4
<i>Socotelile Bisericii Sf. Neculai dela înființarea condicii, 1827, și până la anul 1861</i>	6
Anume :	
4 Iulie 1827 — 31 Octomvrie 1828	6
31 Octomvrie 1828 — 31 Martie 1830	8
31 Martie 1830 — 15 Decemvrie 1830	10
15 Decemvrie 1830 — 31 Decemvrie 1831	10
31 Decemvrie 1831 — 31 Decemvrie 1832	11
31 Decemvrie 1832 — 31 Decemvrie 1833	12
31 Decemvrie 1833 — 31 Decemvrie 1834	13
31 Decemvrie 1834 — 31 Decemvrie 1835	13
31 Decemvrie 1835 — 31 Decemvrie 1836	14
31 Decemvrie 1836 — 31 Decemvrie 1837	15
31 Decemvrie 1837 — 31 Decemvrie 1838	15
31 Decemvrie 1838 — 31 Decemvrie 1839	16

	Pagina
Viza Episcopului Meletie al Romanului din 7 August 1840	17
31 Decemvrie 1839 — 31 Decemvrie 1840	17
31 Decemvrie 1840 — 31 Decemvrie 1841	18
30 Decemvrie 1841 — 30 Decemvrie 1842	18
30 Decemvrie 1842 — 30 Decemvrie 1843	19
27 Noemvrie 1843 — 2 Decemvrie 1884	20
2 Decemvrie 1844 — 12 Decemvrie 1845	20
26 Maiu 1846 — 26 Maiu 1847	21
26 Maiu 1847 — 20 Maiu 1848	22
20 Maiu 1848 — 15 Martie 1849	22
15 Martie 1849 — 3 Maiu 1850	23
26 Maiu 1850 — 26 Maiu 1852	24
26 Maiu 1852 — 26 Maiu 1853	25
Anul 1853	26
" 1854	26
" 1855	27
" 1856	28
" 1857	28
" 1858	29
Dispozițiuni luate de Sf. Episcopie de Huși cu privire la Sămile înfătoșate de Epitropii Bisericii	30
4 Februarie 1859 — 4 Februarie 1860	31
4 Februarie 1860 — 4 Februarie 1861	31
<i>Condica cu venituri și cheltueli a Bisericii Sfinților Voevozi.</i>	
3. Februarie 1826 — 3 Februarie 1827	33
3. Februarie 1827 — 25 Iunie 1827	34
26 August 1827 — 3 Iunie 1828	34
3 Octomvrie 1828 — 30 Octomvrie 1829	36
13 Decemvrie 1829 — 16 Decemvrie 1830	37
16 Decemvrie 1830 — 25 Noemvrie 1831	38
25 Noemvrie 1831 — 31 Decemvrie 1832	39
31 Decemvrie 1832 — 31 Decemvrie 1833	40
31 Decemvrie 1833 — 31 Decembrie 1834	41
31 Decemvrie 1834 — 31 Decemvrie 1835	41
31 Decemvrie 1835 — 31 Decemvrie 1836	42
31 Decemvrie 1836 — 31 Decemvrie 1837	42
(Notă) Lipsește o foaie cu socoteli pe 1837— 1838	43
22 Noemvrie 1838 — 24 Noemvrie 1839	43
<i>Viza Episcopului Meletie al Romanului din Aug. 7 1840</i>	44
24 Noemvrie 1839 — 12 Noemvrie 1840	45
12 Noembrie 1840 — 12 Noemvrie 1841	47

	Pagina
12 Noemvrie 1841 — 23 Noembrie 1842 . . .	48
23 Noemvrie 1842 — 23 Noemvrie 1843 . . .	49
24 Noemvrie 1843 — 24 Noemvrie 1844 . . .	50
24 Noemvrie 1844 — 17 Decembrie 1845 . . .	51
16 Decemvrie 1845 — 5 Decemvrie 1846 . . .	52
5 Decemvrie 1846 — 5 Decemvrie 1847 . . .	53
5 Decemvrie 1847 — 5 Decemvrie 1848 . . .	54
5 Decemvrie 1848 — 5 Decemvrie 1849 . . .	56
5 Decemvrie 1849 — 5 Decemvrie 1850 . . .	57
5 Decemvrie 1850 — 30 Decemvrie 1851 . . .	58
30 Decemvrie 1851 — 30 Decemvrie 1852 . . .	59
30 Decemvrie 1852 — 30 Decemvrie 1853 . . .	60
30 Decemvrie 1853 — 30 Decemvrie 1854 . . .	61
30 Decemvrie 1854 — 30 Decemvrie 1855 . . .	63
30 Decemvrie 1855 — 30 Decemvrie 1856 . . .	64
30 Decemvrie 1856 — 30 Decemvrie 1857 . . .	66
30 Decemvrie 1857 — 30 Decemvrie 1858 . . .	67
30 Decemvrie 1858 — 30 Decemvrie 1859 . . .	68
30 Decemvrie 1859 — 30 Decemvrie 1860 . . .	70
1 Ianuarie și până la 30 Decemvrie 1861 . . .	71
Mai departe se notează că o filă este ruptă, pe care desigur că vor fi fost socotelele pe 1861 — Decemv. 19, 1862 . . .	72
Episcopia de Huși, sub semnătura Arhiereului Mel- chisedec, cu No. 295 din 1 Martie 1863, aprobă soco- telele pe 1862 . . .	72
Școalele care existau pe lângă	
Bisericile din Bârlad în 1847	
I Școala dela Biserica Domneasca . . .	73
II Școala a doua dela Biserica Domneasca. . .	74
III Școala dela Biserica Sf. Dimitrie . . .	74
IV Școala dela Biserica Vovidenia . . .	75
V Școala dela Biserica Sf. Ilie . . .	75
VI Școala dela Biserica Sf. Gheorghe . . .	75
VII Școala dela Biserica Sf. Neculai (Eșenii) . . .	76
VIII Școala dela Biserica Sf. Neculai (Tuchilă) . . .	76
IX Școala dela Sfinții Voievozi . . .	76
X Școala dela Biserica Sf. Ioan Botezătorul . . .	77
XI Școala din ograda Bis. Sf. Spiridon . . .	78
XII Școala dela Biserica Trei-Ierarhi . . .	78
Școala particulară a lui Dumitru Papa Stavru . . .	78

**Răspunsurile Epitropilor date Protoeriei în 1872
asupra datelor când s'au zidit Bisericele din
Bârlad.**

I Epitropia Bisericii Sf. Dimitrie	79
II Epitropia Bisericii Sf. Haralampie și Mina	79
III Epitropia Bisericii Sf. Neculai (Eșanu)	80
IV Epitropia Bisericii Sf. Ioan Botezătorul	80
V Epitropia Bisericii Domneasca	80
VI Epitropia Bisericii Sf. Gheorghe	81
VII Epitropia Bisericii Sf. Neculai dela Crâng.	81
VIII Epitropia Bisericii Sf. Trei Ierarhi	81
IX Epitropia Bisericii Vovidenia	82
Răspunsurile dela trei Biserici lipsesc în Dosarul No. 195 dela Protoerie	82
Din Sinodicele Bisericilor Bârlădene	
1. Dela Biserica Sfinților Voevozi	83
2. Dela Biserica Sf. Ilie	85
3. Dela Biserica Vovidenia	88
4. Dela Biserica Sf. Ioan	90
5 Dela Biserica Trei Ierarhi.	92
6. Dela Biserica Domneasca	94
7. Dela Biserica Sf. Dimitrie	95
8. Dela Biserica Sf. Neculai din Crâng	99
9. Dela Biserica Sf Neculai (Tuchilă)	100
10. Dela Biserica Sf. Neculai (Eșanu)	101
Testamente și Legate în folosul Instituțiilor Culturale și Filantropice din Bârlad.	
<i>Viena, 1837 Noemvrie 18 (6).</i> Testamentul comisului Gheorghie (Roșca) Codreanu, pentru o școală de latinește, azi liceul Codreanu	104
<i>Bârlad, 1854 Ianuarie 30.</i> Testamentul nobilului Neculai Roșca Codreanu pentru o școală de fete, azi școala Normală de fete din Bârlad	106
<i>Bârlad, 1858 Iulie 5.</i> Testamentul lui Ioan Gheor- ghiu pentru o școală primară și alte Legate	114
<i>Bârlad, 1865 Februarie 18.</i> Legatul lui Iancu E- pure, pentru înființarea unei școale înalte în orașul Bâr- lad din capitalizarea sumei de lei 32.328 bani 8, în timp de 100 ani	117
<i>Galaji, 1886 Martie 1.</i> Testamentul lui Gheorghie Fulger în favoarea spitalului din Bârlad și alte legate	119
<i>Bârlad, 1879 Octomvrie 16.</i> Testamentul lui Anghel Dimitriu Hagi Vasile în favoarea comunei Bârlad, spita- lului, Liceului etc.	124

	Pagin
<i>Bârlad, 1893 Maiu 28.</i> Testametul lui Constantin N. Corbu în favoarea Spitalului Bârlad, bisericii din Mă-lăești și alte Legate	126
<i>Bârlad, 1906 Decembrie 31.</i> Testamentul olograf a lui Andreiu Catzaiti, în favoarea spitalului din Bârlad și a mai multe Legate	132
<i>Bârlad, 1907 Iunie 4.</i> Testamentul lui Gh. T. Ne-ghină în favoarea spitalului din Bârlad	135
<i>Bârlad, 1909 Ianuarie 25.</i> Testamentul olograf a lui Ioan A. Vălcovici în favoarea Spitalului Bârlad și Elena Beldiman	136
<i>Bârlad, 1910 Ianuarie 31.</i> Actul de donație al Cassei Obștiei Târgului Bârlad, în favoarea Spitalului Bârlad și Elena Beldiman	137
<i>Bârlad, 1910 Ianuarie 24.</i> Testamentul Ruxandei Costandachi în favoarea Spitalului B. și E. B.	139
<i>Bârlad, 1912 August 11.</i> Testamentul Elenei Dr. Luchi în favoarea spitalului B. și E. B.	141
<i>Bârlad, 1917 Iulie 17.</i> Testamentul lui Vasile Chi-riac Gheorghiu în favoarea spitalului B. și E. B.	142
<i>Bârlad, 1918 Februarie 20.</i> Testamentul Elenei C. Pruncu în folosul azilului de copii, orfani ai Soc. D-nelor Bârlădene și mai multe Legate	144
<i>Bârlad, 1918 Decembrie 13.</i> Actul de donație a lui Constantin K. Nicolau în favoarea școalei de fete „N. Roșca Codreanu”	149
<i>Bârlad, 1919 Octombrie 6.</i> Donațiunea lui Raul Fernandes, Brazilian, în favoarea școalei de fete „N.R.C.”	151
<i>Bârlad, 1925 Iunie 4.</i> Testamentul lui Grigore D. Vasiliu, în favoarea spitalului Bârlad și Elena Beldiman	152
Panigirice și Necroloage	
1. Moartea Doctorului Emanoil Costin, 8 Fevr. 1871.	153
2. Moartea lui Costantin Costache, 10 Ian. 1883	157
3. Biografia profesorului de Liceu Frederic Pagano, mort 14 Noemvrie 1884	160
4. Moartea Doctorului Const. Codrescu, 30 Ian. 1891.	164
5. Moartea profesorului Ștefan Neagoe, 21 Au-gust 1897	173
6. Moartea profesorului Ioan Popescu, 11 Iulie 1901.	181
7. Eliza T. Ioan, 2 Noemvrie 1906	187
8. Profesorul Petru Drouhet, 16 Iulie 1909	188
9. Profesorul Alexandru Fotino 10 August 1909	192
10. Moartea Colonelului G. Teișanu, 13 Ianuar 1910.	192
11. Moartea avocatului Lascar Costin 27 Fev. 1910.	196

12. Inmormântarea tipografului Gh. Munteanu, 26 Maiu 1910.	197
13. Natalia Drouhet, 14 Ianuarie 1912	200
14. Moartea lui Stroe Belloescu, 20 Oct. 1912	202
15. Moartea lui Gheorghie Vidră, 30 Oct. 1912	207
16. Moartea lui Ștefan Dobrescu, 1 Dec. 1913	209
17. Moartea lui Grigore D. Vasiliu, 27 Iulie 1925	210

Memorii

I. Memoriul scris și subscris de Ioan Vasiliu (Băgu) institutor onorific, de tot ce s'a petrecut sub ochii lui în Bârlad în decursul vieții	217
---	-----

II. Memoriul lui Andreiu V. Ionescu, fost primar al Bârladului și deputat în mai multe rânduri, în care descrie tot ce s'a petrecut, în Bârlad, în decursul vieții lui.	257
---	-----

Adaos

I. Moartea profesorului Ioan Vârgelici	280
II. Moartea profesorului Panainte Chenciu	285
III. Discurs restit de T. V. Ioan la dezvălire a Statuei lui N. R. Codreanu, 6 Dec. 1908	290

IV. Bârlad, 1910 Fevruarie 8. Nota lui V. Campianu despre Cassa de Economie, înființată la 1875 și lichidată la 1891	294
--	-----

V. Programa recepției M. S. Regelui Carol I, 28 Maiu 1912, la Bârlad.	297
---	-----

VI. Brigada de Siguranță către prefectura de Tutova asupra sărbării de 1 Mai 1917, a armatei ruse, din garnizoană Bârlad etc.	298
---	-----

VII. Bârlad, 1917 August 12. Misiunea franceză la Bârlad, pe timpul războiului, având ca servicii teografia fără fir, meteorologia și aerologia aviației.	300
---	-----

VIII. 1740 Decemvrie 3. Diata becerului Simion Veisa.	302
---	-----

IX. 1897 Decemvrie 12. Indicator de îndreptările ce trebuiau făcute în Dicționarul Geografic al jud. Tutova de P. Condrea, în vederea imprimării Marelui Dicționar Geografic al României	306
--	-----

Indreptarea greșelilor de tipar

<u>Pagina</u>	<u>Rândul</u>	<u>În loc de</u>	<u>să se citească</u>
44	20	Ursau	Ursan
91	26	ncendiul	incendiul
113	33	lânnă	lângă
163	19	crecut	crescut
165	7	podosu	popor
229	7	n'ați	n'ăși
230	10	tabele	tobe
232	5	ersu	erau
239	23	cancclaria	cancelaria
253	35	răpântie	răspântie
285	29	dânsb	dânsa
289	21	1873	1871

